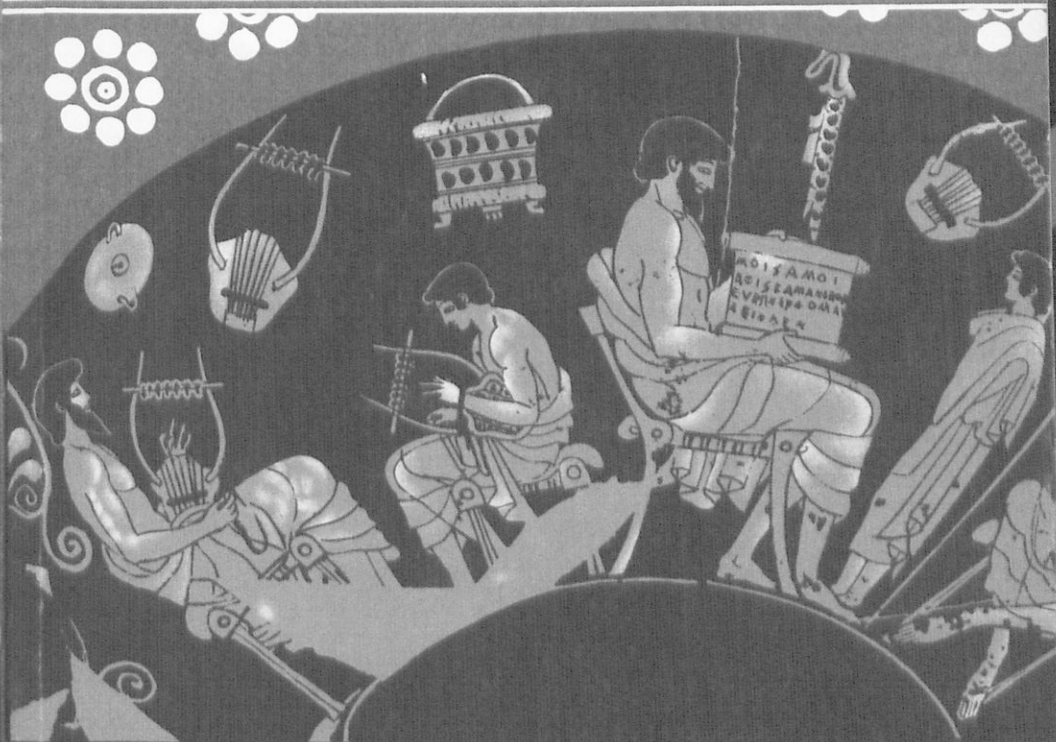

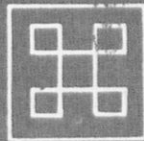
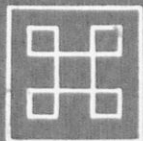
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ «ΚΑΘΕΡΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ * ΑΘΗΝΑΙ 1974

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
53

ΣΤ ΣΤ ΣΥΣ
Γ. ΜΕΤΑ, Κ. ΚΟΥΜΑΡΗ, Σ. ΚΟΥΡΟΥΣ, Μ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Μ. ΜΕΡΕΛΑ, Α. ΠΕΛΕ, Α. ΡΟΝΤΟΥΠΑΝΗ, Α. Π. ΣΑΜΑΚΙΝΟΥ,
Α. ΨΕΥΔΟΥΤΑ, Σ. ΑΣΠΕΛΛΗ, Π. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΔΗΣ,
Α. ΓΑΡΕΦΑΝΙΔΑ, Κ. ΣΑΛΤΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ/Δ 6

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Δ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ

ΔΩΡΕΑΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΣΤ

89

ΣΧΒ

Αναγνωστήριον Δ' Δημοτικού

Γ. ΜΕΓΑ, Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ, Σ. ΔΟΥΦΕΞΗ, Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Π. ΝΙΡΒΑΝΑ, Δ. ΖΗΣΗ, Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, Δ. Π. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,
Α. ΜΠΡΟΥΣΤΑ, Δ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ, Π. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΥ,
Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ, Ν. ΕΛΑΤΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1974

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΣΟΦΗΛΑΤΟ

1^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

ΣΟΦΙΑ
ΚΑΡΤΟΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ

Α'. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

1. ΤΟ ΟΡΓΩΜΑ

‘Ο ήλιος λάμπει πάνω από τὰ βρεγμένα χωράφια. Χαμογελάει σαν βασιλιάς, ευχαριστημένος από τούς ανθρώπους του. Τὰ φρεσκοπλυμένα πεῦκα δέχονται τὸ φῶς του μὲ πολλή χαρά. Στὴν ἄκρη ἀπὸ κάθε φύλλο τους λάμπει καὶ ἀπὸ μιὰ δροσοσταλιά. Ἄγνάντια ἢ θάλασσα στέλνει τὴ μυρωμένη ἀρμύρα της, νὰ ἀνταμώση τὸ μύρο τοῦ θυμαριοῦ. Μέσα στὴν ἀπέραντη γαλήνη φλώρια καὶ καρδερίνες καὶ σπίνοι δοκιμάζουν τὶς φωνοῦλες τους σὲ νέους κελαδισμούς. Καὶ πέρα στὰ πλάγια τὸ τσοπανόπουλο ἔβγαλε τὰ πρόβατα στὴ βοσκή καὶ παίζει τὴ φλογέρα του.

‘Ο κύρ Πανάγος φτάνει μὲ τὸν ψαρή καὶ τὸ ντορή καὶ μὲ τ’ ἄλέτρι. Κρεμάει στὸ μεγάλο πεῦκο τὸ ταγάρι του μὲ τὸ μαῦρο φωμί, τὸ τυρὶ καὶ τὴ ντομάτα καὶ ἀκουμπάει στὴ ρίζα του τὸ σταμνὶ μὲ τὸ νερὸ καὶ ὅλα τὰ χρειζόμενα.

Ψάχνει ὁ κύρ Πανάγος γιὰ τὰ παλιὰ σημάδια τῶν αὐλακιῶν μέσα στὸ χωράφι. Μὰ πρὶν ἀρχίση τὸ ἔργο του, βγά-

ζει τὸ σκοῦφο του καὶ κοιτάζει πρὸς τὰ οὐράνια. Κοιτάζει θαρρετά, σὰν κάποιον γινώριστο νὰ βλέπη ψηλὰ στὴ γαλάζια σκέπη τ' οὐρανοῦ. Κάνει τὸ σταυρό του τρεῖς φορές :

— Εὐλογημένη ἡ χρονιά !...

Καὶ βάζει πάλι τὸ σκοῦφο του στὴν ἀσημένια κορυφή του.

Φτύνει στὶς δυὸ παλάμες του τὶς ροζιασμένες ἀπὸ τὴ δουλειά, πιάνει γερὰ τ' ἀλέτρι ἀπὸ τὴ χειρολάβα καὶ μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του :

— "Αἰντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορή μου. Τράβα.

Ἀρχίζει τ' ὄργωμα τῆς γῆς. Αὐλάκια βαθιὰ χαράζονται στὸ χῶμα. Σὲ λίγο λάμπει ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἰδρώτα τὸ μέτωπο τοῦ κύρ Πανάγου· λάμπουν καὶ τῶν ἀλόγων τὰ καπούλια σὰν ἀτσάλι, κι ἐκεῖνα φιλότιμα προβαίνουν καὶ στ' ὄργωμα ξοδεύουν ὅλη τὴ δύναμή τους.

Ἀγναντεύω μὲ θαυμασμὸ τὸ γερο-ξωμάχο καὶ ὅλο τὸν βλέπω νὰ μεγαλώνη παράξενα στὰ μάτια μου. "Ὅλα τὰ ἄλλα μοῦ φαίνονται μικρὰ μπροστά του. Μικρὴ ἡ πολιτεία πέρα μὲ τὴ μάταιη βουή της. Μικροὶ οἱ κύριοι καὶ οἱ κυράδες, πού περνοῦν μὲ χάχανα στ' αὐτοκίνητα. Μικροὶ οἱ ἀκαμάτηδες, πού βγαίνουν στὰ χωράφια γιὰ περίπατο. Μόνο ὁ γερο-ξωμάχος εἶναι ἀληθινὰ μεγάλος.

Ὁ ἥλιος χρυσώνει τὸ ψημένο μέτωπό του. Καὶ ὁ πρωινὸς ἀέρας μπαίνει ἀπὸ τὸ ἀνοιχτό του στῆθος καὶ χαϊδεύει τὸ κορμί του, κορμί σφιχτὸ σὰν τὸ πουρνάρι. Τὰ μάτια του ξεγελιοῦνται ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ βλέπουν ἀπὸ τώρα τὰ ὀλόξανθα στάχια νὰ κυματίζουν, στολισμένα μὲ πλῆθος παπαροῦνες ὀλοκόκκινες. Καὶ ὅλο μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του.

— "Αἰντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορή μου. Τράβα.

Στή μέση στο χωράφι ύψώνεται τὸ γιγάντιο πεῦκο.

Τὸν καρτερεῖ γιὰ μεσημέρι. Στὸν ἴσκιο του θὰ ξειδρώ-
ση, θὰ φάη καὶ θὰ γείρη. Θὰ ἔχη γιὰ προσκέφαλο τὰ μυ-
ρωμένα χαμόκλαδα τοῦ σχοίνου.

Στέκω καὶ τὸν θαυμάζω ἄλλη μιὰ φορά. Γυρίζει καὶ
μὲ βλέπει. Βγάζω τὸ καπέλο μου.

— Γειά σου, μοῦ λέγει, ἀπλά, νομίζοντας πὼς τὸν καλη-
μερίζω.

Μὰ δὲν ἦταν καλημέρισμα αὐτὸ ποὺ ἔκαμα. Ἦταν κά-
τι ἀνώτερο· θέλησα νὰ δείξω ὅλο τὸ σεβασμὸ μου στὸ γερο-
ξωμάχο· κι ἔβγαλα τὸ καπέλο μου, ὅπως τὸ βγάζουν στὴν
ἐκκλησία.

Κατὰ τὸν Σπ. Μελά

2. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πᾶνε, πέρασαν πιά τὰ ὑπωρικά. Ὁ τρύγος τελείωσε καὶ αὐτός. Τὰ νέα κρασιά βράζουν τώρα μέσα στὰ βαρέλια. Οἱ κληματόβεργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές καὶ οἱ συκιές ἀπλώνουν τώρα τὰ σταχτιά κλαδιά τους σὰν ἀπολιθωμένα ξερόκλαδα.

Τὰ πρωτοβρόγια καθάρισαν τὴ γῆ ἀπὸ τὰ ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ πότισαν τοὺς διψασμένους ἀγρούς. Μὲ τὰ πρωτοβρόγια μπῆκε « τὸ μικρὸ καλοκαιράκι ». Λάμπει πάλι ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτίνες, τὰ χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν μὲ νέα ἀνοιξη τὶς ἄκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα τὰ χρυσά, τοῦ ἀγίου Δημητρίου τὰ ἄνθη, στολίζουν τὸν μῆνα Ὀκτώβριο, τὸν Ἀ ἰ δ η μ η τ ρ ῖ τ η, ὕπως τὸν λένε.

2. Ἀκόμα δὲν ἔφεξε καὶ ὁ παπα-Κωνσταντῆς σήμανε στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες. Καὶ ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Παναγίας

τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰν νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὦρα κρεμασμένους ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὦρα ποὺ ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στὸ μεσουράνημα, τὴν ὦρα αὐτὴ οἱ νησιωτοπούλες παίρνουν στοὺς ὤμους τους τὰ κοφίνια μὲ τ' ἀδειανὰ σακιά, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὸ χέρι καὶ βγαίνουν πολλές μαζί στοὺς ἐλαιῶνες.

Στὸν ἐλαιῶνα τώρα, τὸν μήνα τὸν Ἀιδημητρίτη, συγκεντρώνεται κάθε μέρα τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγούδια καὶ χασιδιά, ἐκεῖ ἐργασία καὶ γέλια, ἐκεῖ ὅλο τὸ χωριό « ξεσπιτωμένο ». Ἐκεῖ καὶ ὁ γερο - Δῆμος, ὁ πρῶτος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ περιβόλια τὰ ἀλογάριαστα καὶ τοὺς πολλοὺς ὑπηρέτες καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἐλαιῶνες του μὲ τὶς ἐργάτριές του μαζεύει ὁ γερο - Δῆμος τὶς ἐλιές ποὺ ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νὰ στείλῃ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο χέρι, τὸ πρῶτο λάδι του, μὲ τὸ καϊκὶ τοῦ καπετὰν Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γερο - Δήμου, καὶ γελοῦν τὰ χεῖλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιά μουστάκια του, τὰ μικρὰ καὶ ἀγκαθωτά.

Τὴν ἴδια ὦρα ἡ κυρα - Δήμαινα, ἡ πρωτονοικοκυρὰ τοῦ χωριοῦ, ἐτοιμάζει τὸ φαγητὸ γιὰ τοὺς ἐργάτες ἀπέξω ἀπὸ τὸ καλυβόσπιτο. Μαγειρεύει τὰ καβούρια, ποὺ σύναξε τὴ νύχτα ὁ γερο - Δῆμος μὲ τὸ πυροφάνι του στὸ ρέμα τῆς Κεχριάς.

— Ἄ ! κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρε ἡ νύχτα ! παρακινεῖ ὁ γερο - Δῆμος τὶς ἐργάτριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ζωηρὴ καὶ ἀντηχεῖ ὅλο τὸ βουνὸ καὶ ὅλο τὸ βαθύρεμα.

— Ἄ ! κορίτσια, καὶ ἔγινε τὸ πιλάφι μας, καὶ ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια !

Καὶ οἱ ἐργάτριες ὅλες, χαρούμενες σὰν νὰ εἶναι θυγα-

τέρες του, δὲν ἀργοποροῦν. Μιά-μιά μαζεύουν τὶς ἐλιές γεμίζοντας τὴν ποδιά τους. Ἀπ' τὴν ποδιά τους ἔπειτα γεμίζουν τὰ καλάθια καὶ τὰ ἀδειάζουν στὰ σακιά. Καὶ ὁ γερο-Δῆμος φορτώνει τὰ σακιά στὰ ζῶα του καὶ τὰ παραδίνει στοὺς ὑπηρετές του νὰ τὰ μεταφέρουν στὸ ἐλαιοτριβεῖο του, πού εἶναι κάτω στὴ Χώρα.

Κι αὐτὸς μ' ἓνα καλάθι στὸ χέρι περιμαζεύει τὶς ἐλιές, πού σκόρπισαν μακριὰ τ' ἀνεμοβρόχια.

—Νά, καὶ ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια ! φωνάζει μαζεύοντας τὴν ἐλιά, πού σκόρπισε ὁ ἀέρας.

Καὶ τὰ κορίτσια ὅλα γελοῦν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους καὶ ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ ἀφέντη τους, πού ὅλο καὶ ξαναλέγει :

—Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες ! ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πᾶτε; Σᾶς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε ;

“Ὅλος ὁ τόπος, θαρρεῖς, γελᾷ καὶ χαίρεται μὲ τὴ χαρὰ καὶ τὰ γέλια τῶν ἐργατριῶν.

3. “Ὅταν περάση ἡ ἐβδομάδα τοῦ ἐλαιώνα, ὥσπου νὰ φουσηξὴ πάλι νέος βοριάς καὶ νὰ ρίξῃ νέο ἐλαιόκαρπο, τὸ « δεῦτερο χέρι », ἀρχίζουν τότε τὰ ὄμορφα βράδια τῶν νυχτεριῶν στὸ φίλεργο χωριό, πού κάθεται ἐπάνω στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιᾶς σὰν κλώσα.

Σχίζες ἀπὸ δαδί, ἀναμμένες στὸ παραγώνι, βγάζουν λαμπρὲς φλόγες. Καθισμένες ἐκεῖ κοντὰ οἱ νησιωτοπούλες ἄλλες πλέκουν, ἄλλες γνέθουν, ἄλλες κεντοῦν. Καὶ ἡ γριά, ἔχοντας τὰ πόδια τῆς ἴσια ἀπλωμένα, βάζει ἐπάνω τὰ λανάρια τῆς καὶ ἀρχίζει νὰ λαναρίζῃ τὰ μαλλιά. Μὲ αὐτὰ θὰ ὑφάνῃ ἀργότερα τὰ ὑφαντὰ τοῦ χειμῶνα τὰ χοντρά.

Μὰ ὁ γερο - Δῆμος ἄλλη ἐργασία ἐτοίμασε γιὰ τὶς ἐργατρίες του μέσα στὶς ἀποθῆκες τοῦ σπιτιοῦ του. Οἱ σωροὶ ἀπὸ τὸ ἀραποσίτι, πού σῦναξε ἀπὸ τοὺς ἀγρούς του, θέ-

λουν ξεκόκκισμα και χρειάζονται γι' αυτό πολλά νυχτέρια. Βιάζεται να έτοιμάση γρήγορα τόν καρπό για τούς μύλους, πού έχει στοῦ Ἄγα τὸ ρέμα, νὰ μὴν κάθωνται τώρα μὲ τὰ πολ-
λά νερά. Καὶ ἡ κυρα - Δήμαινα έτοιμάζει νὰ προσφέρει σὲ ὅ-
λους ἀπὸ τὸ ὠραῖο πετιμέζι, πού ἔκαμε τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου.

Τὰ κορίτσια κάθονται στὸ πάτωμα καὶ μὲ τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν στηρίζουν μιὰ χοντρή σιδερένια λεπίδα. Τὴν κρα-
τοῦν ἴσια καὶ παίρνοντας καλαμπόκια τὰ χτυποῦν ἕνα-ἕνα μὲ
δύναμη ἐπάνω στὴν κόψη τῆς λεπίδας. Καὶ πέφτουν σωρὸς
οἱ σπόροι τοῦ καλαμποκιοῦ, κατακίτρινοι σάν κόκκοι κε-
χριμπαριοῦ μὲ ἕνα μονάχα λευκὸ ματάκι.

Ἡ μονότονη αὐτὴ ἐργασία μὲ τούς μονότονους χτύπους
τοῦ ἀραποσιτιοῦ πάνω στὴ λεπίδα ἐξακολουθεῖ ὡς τὰ μεσά-
νυχτα, ὥσπου νὰ λαλήση ὁ πρῶτος πετεινὸς καὶ πέρα ἀκό-
μη. Γιατὶ οἱ ἱστορίες καὶ τὰ παραμύθια τοῦ γερο - Δήμου
δὲν τελειώνουν τόσο γρήγορα καὶ κάνουν τὰ κορίτσια νὰ γε-
λοῦν μὲ τὴν καρδιά τους.

4. Στὸ μεταξύ φύσηξε πάλι ὁ βοριάς κι ἔριξε καταγῆς
νέο ἐλαιόκαρπο. Καὶ πάλι οἱ ἐργάτριες μὲ τὰ καλάθια στὰ
χέρια βγαίνουν στους ἐλαιῶνες νὰ συνάζουν τὸν καρπὸ, τὸ
« δεῦτερο χέρι ».

Πρὶν βραδιασῆ, σειρά ὀλόκληρη ἀπὸ ζῶα φορτωμένα
κατεβαίνει τὸν κατηφορικὸ ἐλαιῶνα. Εἶναι τοῦ γερο - Δήμου
τὰ μουλάρια, πού κουβαλοῦν στὸ χωριὸ φορτώματα ἀπὸ ἐ-
λιές. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατήφορο,
ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν, σάν μεθυσμένα. Καταϊδρω-
μένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἠχοῦν τὰ κουδουνά-
κια στὸ λαιμὸ τους καὶ πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγια-
τῶν, πού βιάζονται νὰ φτάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν
τὸν ἐλαιόκαρπο, μὴν ἔμπη ὁ Σποριάς μὲ ἀνεμοβρόχια.

3. Η ΕΛΙΑ

Εἶμαι τοῦ ἡλίου θυγατέρα,
ἢ πιὸ ἀπ' ὄλες χαϊδευτή·
χρόνια ἢ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸ τὸν κόσμον μὲ κρατεῖ.
"Ὅσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη !

"Ὅπου κι ἂν λάχω κατοικία,
δὲν μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
ὡς τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
δὲν βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι εἶμαι γεμάτη προκοπή.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη !

Φρίκη, έρημιά, νερό, σκοτάδι
 τή γῆ τή θάψαν μιὰ φορά.
 Ἐμέ ζωῆς φέρει σημάδι
 στὸν Νῶε ἡ περιστέρα.
 Ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τὴν ὀμορφάδα καὶ χαρά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη !

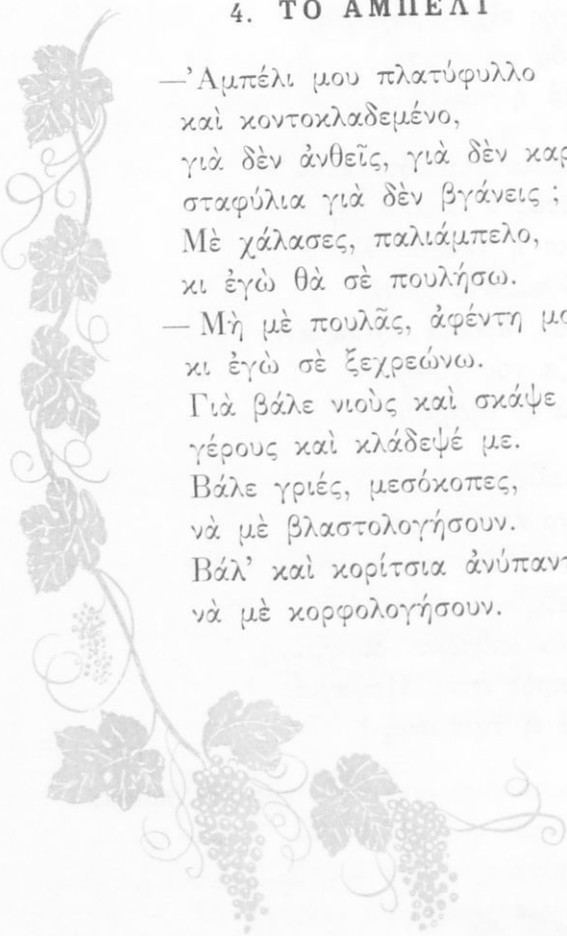
Ἐδῶ στὸν ἴσκιό μου ἀποκάτου
 ἦλθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυτῆ·
 κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά του
 λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῆ.
 Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
 ἔχει στὴ ρίζα του χυθῆ.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη !

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
 ἐγὼ στὴν ἄγρια τὴ νυχτιά.
 Τὸν πλοῦτο πιά δὲν τὸν φωτίζω,
 σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
 Κι ἂν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
 θὰ φέγγω μπρὸς στὴν Παναγιά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη !

Κωστῆς Παλαμᾶς

4. ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ

— Ἀμπέλι μου πλατύφυλλο
καὶ κοντοκλαδεμένο,
γιὰ δὲν ἀνθεῖς, γιὰ δὲν καρπεῖς,
σταφύλια γιὰ δὲν βγάνεις ;
Μὲ χάλασες, παλιάμπελο,
κι ἐγὼ θὰ σὲ πουλήσω.

— Μὴ μὲ πουλᾶς, ἀφέντη μου,
κι ἐγὼ σὲ ξεχρεώνω.
Γιὰ βάλῃε νιὸς καὶ σκάψῃε με,
γέρους καὶ κλάδεψέ με.
Βάλῃε γριές, μεσόκοπες,
νά μὲ βλαστολογήσουν.
Βάλ' καὶ κορίτσια ἀνύπαντρα
νά μὲ κορφολογήσουν.

Λημοτικὸ

5. ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙ

Τὸ καλοκαίρι ἔχει τὶς χάρες του·
ποιὸς τὶς ἀρνιέται, ποιὸς λέει «ὄχι»;
Μὰ κάποιες χάρες ἔχει ξέχωρες
τοῦ Ἄι - Δημητριοῦ τὸ πρωτοβρόχι.

Τῆς λεύκας σκόρπια τὰ ξερόφυλλα
κάτω στὸ ὑγρὸ τὸ χῶμα νά τα,
λαμποκοποῦν, καθάριο μάλαμα,
ποὺ τό 'κοψαν κωνσταντινάτα.

Τὰ πεῦκα ἀπ' τῆ βροχῆ δροσόλουστα
μοσκοβολοῦν σὰ θυμιατήρια.
Νερὸ γεμάτα τὰ χλωράγκαθα
γίνονται τῶν πουλιῶν ποτήρια.

Ὁ πλάτανος, πού άνεμοδέρνεται
 γυμνός και ξέφυλλος, άνδρειεύει,
 τούς κλώνους ἔχει ἔλαφοκέρατα
 και με τ' ἀερικά παλεύει.

Τ' ὄριμο κούμαρο ὀλοκόκκινο
 τὰ πράσινα κλαδιὰ ματώνει.
 Χρυσή ἢ σταρήθρα στὰ μεσούρανα
 χορταίνει φῶς και ξεφαντώνει.

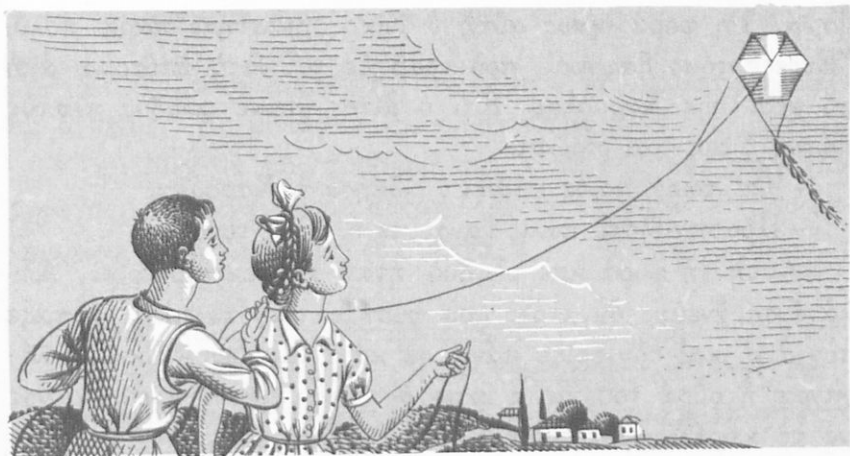
Τῶν θυμαριῶν τὰ ξεροκλώναρα
 πρῶιμα πρασινοφυλλιάζουν
 και τῆ σοδειὰ ἀπ' τὶς ἀποθῆκες τους
 βρεγμένη τὰ μυρμήγκια λιάζουν.

Στὸ κυπαρίσσι κάθε ἀπόβραδο,
 πού τό 'χουν πύργο και παλάτι,
 φωνάζουν οἱ σπουργίτες, τρώγονται,
 ποιός νά 'βρη πιὸ ζεστὸ κρεβάτι.

« Φευγάτα Χελιδόνα »

Γεώργιος Δροσίνης

6. ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΠΑΛΙ

1. — Βοήθησέ με, Χαρούλα, νά πετάξω τὸν αἰτό μου, εἶπε ὁ Νίκος στὴν ἀδελφοῦλα του, ἀφοῦ προσπάθησε νά τὸν πετάξῃ μόνος του καὶ δὲν τὸ κατάφερε.

Ὁ αἰτὸς σερνόταν πάνω στὴ γῆ.

Ἡ Χαρούλα ἔτρεξε μὲ πολλὴ προθυμία, πῆρε τὸν αἰτό, τὸν σήκωσε ψηλά καὶ τὸν ἄφησε νά πετάξῃ. Ἀλλὰ ὁ Νίκος δὲν πρόλαβε νά τρέξῃ καὶ ὁ αἰτὸς ἔπεσε πάλι καταγῆς.

— Ἀδέξια πού εἶσαι, καημένη! εἶπε ὁ Νίκος.

— Σ' αὐτὸ δὲν φταίω ἐγώ, ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα. Τὸ σφάλμα εἶναι δικό σου, πού δὲν ἔτρεξες ἀμέσως, μόλις ἀφήκα τὸν αἰτό.

— Προσπαθῆστε πάλι, παιδιὰ, εἶπε ὁ θεῖος τους, πού καθόταν μπροστὰ στὴ θύρα καὶ παρακολουθοῦσε τὸ παιγνίδι τῶν παιδιῶν.

2. Ἡ Χαρούλα πῆρε πάλι τὸν αἰτό καὶ τὸν κράτησε

ψηλά. Τῇ φορᾷ ὅμως αὐτὴ ὁ Νίκος βιάστηκε παρὰ πολὺ. Ἐτρεξε τόσο ξαφνικά, πού τράβηξε τὸν αἰτὸ ἀπότομα ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Χαρούλας. Καὶ ὁ αἰτὸς ἔπεσε φαρδὺς πλατὺς κάτω, ὅπως καὶ πρῶτα.

— Καὶ τώρα ποιὸς φταίει ; ρώτησε ἡ Χαρούλα.

— Προσπαθῆστε πάλι, ξαναεῖπε ὁ θεῖος τους.

Αὐτὴ τῇ φορᾷ καὶ οἱ δυὸ ἦταν προσεκτικότεροι. Ἄλλὰ ἓνας ἄνεμος δυνατός, πού φύσηξε ἀπὸ τὸ πλάι, ἄρπαξε τὸν αἰτὸ καὶ τὸν ἔριξε πάνω σὲ κάτι θάμνους. Ἐκεῖ μπλέχτηκε ἡ οὐρά του καὶ ὁ φτωχὸς αἰτὸς ἔμεινε κρεμασμένος μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω.

— Τὰ βλέπεις ; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸν ἔριξες λοξὰ καὶ γι' αὐτὸ πῆγε πρὸς αὐτὴ τῇ μεριά.

— Μά, Νίκο, μπορῶ ἐγὼ νὰ κάμω τὸν ἄνεμο νὰ φυσήξῃ κατ' εὐθεῖαν ; ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.

3. Ὁ θεῖος τους, ὅταν εἶδε τὸν αἰτὸ κρεμασμένο, σηκώθηκε, ξέμπλεξε τὴν οὐρά καὶ τοὺς εἶπε :

— Ἐλᾶτε, παιδιά. Ἐδῶ ὁ τόπος εἶναι γεμάτος ἀπὸ θάμνους. Ἐλᾶτε νὰ βροῦμε ἓνα μέρος πιὸ ἀνοιχτὸ καὶ τότε προσπαθῆστε πάλι.

Καὶ ὁδήγησε τὰ παιδιά σ' ἓνα ὀμαλὸ τόπο πού ἦταν καταπράσινος ἀπὸ τὴ χλόη.

Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐτοιμάστηκαν, κράτησε πάλι ἡ Χαρούλα τὸν αἰτὸ καὶ τὸν ἄφησε ἀκριβῶς τῇ στιγμῇ, πού ἔκαμε ὁ Νίκος νὰ τρέξῃ. Ὁ αἰτὸς ἀνέβηκε ψηλά, σὰν μπαλόνι καὶ πετοῦσε μιὰ χαρά. Μὰ ὁ Νίκος χαρούμενος πού ἔνιωθε τὸ σπάγγο νὰ τραβᾷ, στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμῇ, γιὰ νὰ καμαρώσῃ τὸν αἰτό. Ὁ σπάγγος ὅμως χαλαρώθηκε καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος δὲν ἦταν ἀρκετὰ δυνατός, ὁ αἰτὸς ἔπεσε πάλι πάνω στὴ χλόη.

4. "Αχ, καημένε Νίκο, δὲν ἔπρεπε νὰ σταματήσης, εἶπε ὁ θεῖος. "Ας εἶναι ὅμως, προσπάθησε πάλι.

— "Οχι, δὲν θὰ προσπαθήσω πιά, εἶπε ὁ Νίκος στενοχωρημένος. Δὲν εἶναι αὐτός αὐτός ! Τί νὰ κάθωμαι νὰ βασανίζωμαι μ' ἓναν αἰτὸ πού δὲν πετᾶ.

Καὶ ὁ θεῖος τοῦ λέγει :

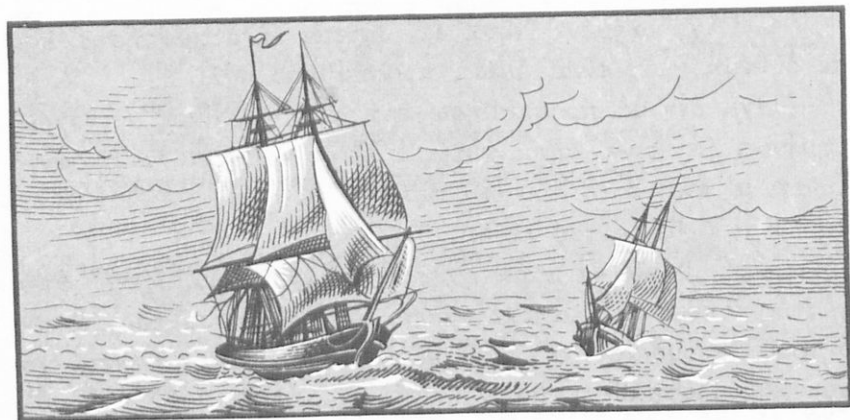
— Μπά, Νίκο, θὰ παρατήσης τὸ παιχνίδι σου, ὕστερα ἀπὸ τόσους κόπους πού κάναμε ; Τόσο εὐκολὰ ἀπελπιζεσαι, ἐπειδὴ σοῦ παρουσιάστηκαν δυσκολίες ; "Ελα, τύλιξε τὸ σπάγγο σου καὶ προσπάθησε πάλι.

5. Αὐτὴ τῆ φορά ὁ αἰτὸς ἀνέβηκε μὲ τὸν ἀέρα σὰ φτερό. Καὶ ὅταν τελείωσε ὅλος ὁ σπάγγος, ὁ Νίκος στάθηκε κρατώντας σφιχτὰ στὸ χέρι του τὸ ξυλαράκι. "Ολο χαρὰ κοίταζε τὸν αἰτὸ, πού φαινόταν τώρα σὰν μιὰ μικρὴ κοκκίδα στὸν γαλάζιο οὐρανό.

— Κοίτα, θεῖε, κοίτα τί ψηλὰ πού πετᾶ ! Καὶ μὲ τί δύναμη τραβᾶ ! Θαρρεῖς καὶ εἶναι ἄλογο, πού τραβᾶ τὸ χαλινάρι. Καὶ ἄλλο τόσο σπάγγο νὰ εἶχα, θὰ τὸν ἄφηνα ὅλο. Θὰ πήγαινε στὰ σύννεφα !

'Αφοῦ ὁ Νίκος διασκέδασε ἀρκετὰ μὲ τὸν αἰτὸ, ἄρχισε νὰ τυλίγη σιγὰ σιγὰ τὸ σπάγγο· καὶ ὅταν ἔπεσε ὁ αἰτὸς, ἔτρεξε καὶ τὸν σήκωσε. 'Η χαρὰ του ἦταν μεγάλη, ὅταν εἶδε ὅτι ὁ αἰτὸς του δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀν καὶ πετοῦσε τόσην ὥρα.

— Θὰ ἔρθωμε, θεῖε, καὶ αὔριο μετὰ τὸ μάθημα νὰ προσπαθήσωμε πάλι.

7. ΤΟ ΓΕΝΝΑΙΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ

Ταξίδεψα, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ἀπὸ τὴν Κρήτη γιὰ τὸν Πειραιᾶ μετὰ τὴν « Εὐαγγελίστρια », ἓνα ὠραῖο τρικάρτο καράβι.

Ἡ θάλασσα ἦταν ἤσυχη, ὁ καιρὸς εὐνοϊκὸς καὶ ἡ « Εὐαγγελίστρια » ἔσκιζε τὰ νερὰ μετὰ τὴ γρηγοράδα πού δίνουν τὰ πανιά, ὅταν τὰ φουσκῶνῃ ὁ ἄνεμος.

Πλησιάζαμε στὸν Κάβο - Μαλιά, ὅταν τὰ σύννεφα σηκώθηκαν ἀπὸ τὸ νοτιᾶ. Σὲ λίγο σκοτεῖνιασε ὁ οὐρανὸς καὶ ἀστραπὲς ἔσκιζαν τὰ μαῦρα σύννεφα. Οἱ ναῦτες ὅλοι ἔτρεξαν στὰ κατάρτια καὶ στὰ ξάρτια. Μαζεύτηκαν τὰ πανιά, ἀλλὰ ἡ θάλασσα ἦταν ἀγριεμένη. Τὰ κύματα πότε ἀνοίγαν σὰν νὰ ἤθελαν νὰ ρουφήξουν τὴν « Εὐαγγελίστρια », πότε τὴν σήκωναν ψηλὰ - ψηλὰ καὶ τὴν τίναζαν, σὰν καρυδόφλουδο. Καὶ ὁ ἄνεμος σφύριζε ἄγρια στὰ σκοινιά καὶ στὰ κατάρτια. Τόση ἦταν ἡ ὀρμὴ του, πού σ' ἓνα δυνατὸ τράνταγμα τοῦ καραβιοῦ ἢ σταύρωσι στὸ μεσαῖο κατάρτι λύθηκε καὶ ἦταν ἀνάγκη ἀμέσως νὰ δεθῇ. Ἄλλιῶς ἡ « Εὐαγγελίστρια » κινδύνευε νὰ ἀναποδογυριστῇ.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ καπετάνιος δὲν γύριψε κανέναν ἀπὸ τοὺς ναῦτες του. Τὸ μάτι του ἔπεσε στὸ μοῦτσο τοῦ καρραβιοῦ, ἓνα παιδὶ ὀρφανὸ κάπου δεκατεσσάρων χρονῶν. Τοῦ ἔδειξε τὴ σταύρωση πού κρεμόταν ἀπὸ τὴν κεραία καὶ τοῦ εἶπε :

— Γρήγορα πάνω, Νικολή ! Ἔτσι ἔλεγαν τὸ ναυτόπουλο.

— Ἀμέσως, καπετάνιο, εἶπε ὁ Νικολής.

Καί, σὰν νὰ ἤθελε πρῶτα νὰ ἐτοιμαστῆ, κατέβηκε τρέχοντας στὴν καμπίνα του.

Δὲν πέρασαν δυὸ λεπτά καὶ νὰ σου πάλι στὸ κατάστρωμα ὁ Νικολής. Μὲ βήματα σταθερὰ διευθύνεται στὸ μεσαῖο κατάρτι καὶ ἀρχίζει νὰ ἀνεβαίνει τὴ σκοιένια σκάλα. Ἐφτάσε κιόλα στὴν κόφα τοῦ καταρτιοῦ καὶ πιάστηκε γερὰ ἀπὸ τὸ κατάρτι.

Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μὲ μανία. Τὸ καράβι ἔτριζε καὶ ἔγερνε πότε στὴ μιὰ μεριά καὶ πότε στὴν ἄλλη. Ὁ Νικολής πότε κατέβαινε μὲ τὸ κατάρτι ὡς τὰ κύματα καὶ κρεμόταν σὰν σταφύλι καὶ πότε ἀνέβαινε ψηλά.

Ἐγώ, σὰν εἶδα τὸ παιδὶ ἀνεβασμένο ἐκεῖ ψηλά, φοβήθηκα πὼς τώρα θὰ τὸ ἀρπάξῃ ὁ ἄνεμος καὶ θὰ τὸ πετάξῃ σὰν πούπουλο στὴ θάλασσα. Δὲν βάσταξα καὶ εἶπα θαρρετὰ στὸν καπετάνιο :

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ παιδὶ ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ πάνω καὶ δὲν πρόσταζες κανένα ἀπὸ τοὺς ναῦτες σου ;

— Οἱ μεγάλοι, μοῦ λέει, πέφτουν. Μονάχα οἱ μικροὶ εἶναι γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Δὲν τὸν εἶδες πὼς σκαρφάλωσε σὰν ἀγγιόγατος στὸ κατάρτι ;

Καὶ ἀλήθεια, ὁ Νικολής εἶχε φτάσει κιόλα στὴν κεραία, ἔδωσε τὰ πόδια του τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο γύρω στὸ κατάρτι, καὶ μὲ τὰ χέρια πάσχιζε νὰ δέσῃ τὴ σταύρωση. Ἀφοῦ τὴν

ἔδесе, γλίστρησε μεμιᾶς καὶ βρέθηκε γελαστός κάτω ἀπὸ τὸ κατάρτι.

Ὁ καπετάνιος τοῦ ἔριξε μιὰ λοξὴ ματιά, ποὺ φανέρωνε ὅλη τὴν εὐχαρίστησή του.

Ὁ μπαρμπα-Σταμάτης, ὁ θεῖος του, τὸν ἔβλεπε μὲ καμάρι καὶ οἱ ἄλλοι ναῦτες τὸν κοίταζαν μὲ θαυμασμό.

Ἡ τρικυμία βάσταζε πολλὴ ὥρα. Ἡ « Εὐαγγελίστρια » πάλεψε πολὺ ἀκόμη μὲ τὰ κύματα. Ἐδῶκε ὅμως ὁ Θεὸς κι ἔπεσε ὁ ἄνεμος καὶ γαλήνεψε ἡ θάλασσα. Τότε πλησίασα τὸν Νικολή.

— Πῶς τὰ κατάφερες, παιδί μου, τοῦ εἶπα, καὶ ἀνέβηκες ἐκεῖ ψηλά μέσα σὲ τόση φουρτούνα ; Δὲν φοβήθηκες ;

— Βέβαια φοβήθηκα.

— Γι' αὐτὸ λοιπόν, πρὶν ἀνεβῆς, κατέβηκες κάτω στὴν καμπίνα σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφτῆς ;

— Ἄ, ὄχι γι' αὐτό, κύριε. Κατέβηκα γιὰ νὰ ἀσπαστῶ τὸ εἰκόνημα τῆς Παναγίας, ποὺ μοῦ ἔδωσε ἡ μητέρα μου, ὅταν ξεκινοῦσα γιὰ τὸ ταξίδι. Προσευχήθηκα καὶ ἡ προσευχή μοῦ ἔδωσε δύναμη, μοῦ ἔδιωξε τὸ φόβο. Φίλησα καὶ τὴ φωτογραφία τῆς μητέρας μου καὶ μοῦ φάνηκε πῶς μοῦ ἔλεγε :

— Μὲ τὴν εὐχή μου, παιδί μου, καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ τρέξε ὅπου σὲ προστάζει ὁ καπετάνιος σου. Τρέξε νὰ σώσης τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων καὶ τὴ δική σου.

Διασκευή ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

Γ. Α. Μέγας

8. Ο ΝΕΟΣ ΝΑΥΤΗΣ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνό,
βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
ἐσκέπασαν τὸν οὐρανό,
τὸ κύμα φοβερίζουν.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σιάζει :
— Ἐγὼ εἶμ' ἑλληνικὸ παιδί,
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει.

Ἄγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σκίζει καὶ τ' ἀρπάζει,
καὶ συνταράζει τὰ σκοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρὼν ὅπου προστάζουν :
—‘Εγὼ εἶμ’ ἑλληνικὸ παιδί,
ἄνεμοι δὲ μὲ σκιάζουν !

‘Η θάλασσα λυσομανᾶ
καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο του καταπονᾶ,
τὸ σπᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδα ἀρπάζει :
—‘Εγὼ εἶμ’ ἑλληνικὸ παιδί,
φουρτούνα δὲ μὲ σκιάζει !

Τὸ ἓνα κύμα τὸν πετᾶ
καὶ τ’ ἄλλο τότε χάρφει,
κι ἡ μαύρη θάλασσα ζητᾶ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.

Μ’ αὐτὸς ἀκόμα τραγουδεῖ
καὶ κολυμπᾶ καὶ πάει :
—‘Εγὼ εἶμ’ ἑλληνικὸ παιδί
κι ὁ πλάστης μὲ φυλάει !

Γεώργιος Βιζυηνός

Β' ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

9. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι όπου σ' αντικρίζω
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρῦζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχὴ
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδας ἡ ψυχὴ.

Ὅταν ξάφνου σὲ χαϊδεύη
τ' ἀεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κύμα, πὺλ σαλεύει,
μὲ χιονόλευκον ἄφρο.

Κι ὁ Σταυρός, πού λαμπυρίζει
 στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
 εἶν' ὁ φάρος πού φωτίζει
 μιὰν ἐλπίδα μας κρυφὴ.

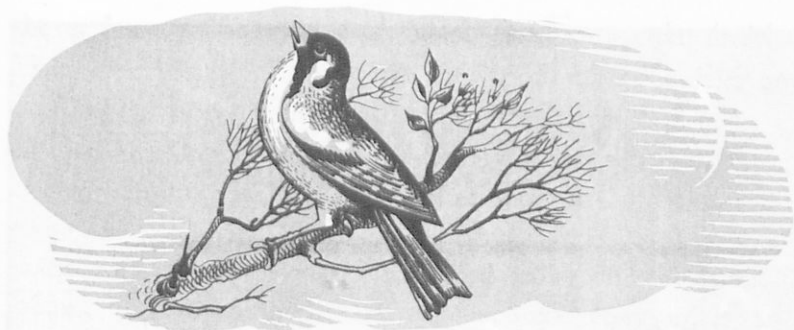
Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
 καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ·
 σὰν ἀγία σὲ λατρεύω,
 σὰν μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
 μιὰ χαρούμενη φωνή :
 — Νά 'σαι πάντα δοξασμένη,
 ὦ Σημαία γαλανή.

« Τὰ πρῶτα βήματα »

Ἰωάννης Πολέμης

10. ΤΙ ΘΑ ΠΗ ΣΚΛΑΒΙΑ

- Φλώρια, καρδερίνες, φλώριααα !
— Πόσο τις δίνεις, βρέ παιδί, τις καρδερίνες ;
— Τρεῖς δραχμές, μπάρμπα. Τρεῖς δραχμές καὶ μ' ἐγγύησι. Πάρε, ἀφέντη, νὰ σὲ ζυπνᾶ τὸ πρωί.
— Δὲν κάνει δυὸ δραχμές ;
— Ἄν θέλῃς νὰ πάρῃς τὴ βραχνιασμένη...
— Βραχνιασμένη, ξεβραχνιασμένη δὲν μὲ πειράζει. Δῶσε μου μία.

Ὁ μεσόκοπος ἄνθρωπος μὲ τὰ ξενικὰ ροῦχα, κάποιος πρόσφυγας ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ πλημμύριζαν τὸ πειραιώτικο λιμάνι, ἔβγαλε τὸ κομπόδεμα ἀπὸ τὸ ζωνάρι του, ἔδωσε ἓνα δίδραχμο στὸ παιδί καὶ πῆρε στὰ χέρια του τὴν καρδερίνα.

Τὴν κράτησε λιγάκι ἐλαφρὰ στὰ δάχτυλά του, τὴν χαιδεψε πονετικά καὶ τὴν κοίταξε καλὰ καλὰ, φέρνοντας τὸ ἀνήσυχο κεφαλάκι τῆς μπροστὰ στὰ μάτια του, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τῆς πῆ κάποιο γλυκὸ λόγο. Ὑστερα, τινάζοντάς τὴν ἐλεύθερη πάνω στὴν παλάμη του, τὴν ἄφησε νὰ πετάξῃ, κάνοντας τάχα πῶς τοῦ εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τὰ χέρια του :

— Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο ! τὸ εἶδες ἐκεῖ !

Ἐξένοι ἐκεῖνος ἄνθρωπος. Θὰ μπορούσε νὰ ὀρκιστῆ κανεῖς, πῶς αὐτὸ ποῦ ἔγινε, δὲν ἦταν καθόλου τυχαῖο. Ὁ ξένος, χωρὶς ἄλλο, εἶχε ἀγοράσει τὸ πουλί, γιὰ νὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν ἐλευθερία του. Ἄν προσπαθοῦσε νὰ κρύψῃ τὸ σκοπὸ του, τὸ ἔκαμε ἴσως ἀπὸ εὐγένεια. Καὶ θὰ μπορούσε νὰ ὀρκιστῆ κανεῖς ἀκόμη, πῶς ἔτσι ἦταν τὸ πράγμα, ἂν τὸν ἔβλεπε μὲ τί λαχτάρα ἀκολουθοῦσε τὸ φτερούγισμα τῆς καρδερίνας στὸν ἐλεύθερο ἀέρα. Ἐνα φτερούγισμα τρελό, μὲ μουδιασμένα φτερά, ποῦ τὴν ἔφερε στὸ κατάρτι ἐνὸς καϊκιοῦ, σαστισμένη ἀκόμη ἀπὸ τὴν ξαφνικὴ χαρὰ της.

— Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο, πῶς μοῦ ξέφυγε !

Ἐξένοι ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἔλεγε χωρὶς ἄλλο ὁ γεροντάκος :

— Κάνε τὴ δουλειά σου, πουλάκι μου, καὶ μὴ σὲ μέλη.

Δυὸ μορτάκια, ποῦ ἔκαναν τὸ βαρκάρη ἐκεῖ δίπλα, πήδησαν ἀμέσως μέσα στὸ καΐκι :

— Νά το, νά το, πάνω στὸ πανὶ ἀκούμπησε, εἶπε τὸ ἕνα.

— Πέτα τὸ σακκάκι σου, νὰ τὸ ρίξῃς κάτω. Δὲ βλέπεις, πῶς εἶναι μουδιασμένο ; ἀπάντησε τὸ ἄλλο.

Ὁ ἐλευθερωτὴς δὲν μπόρεσε νὰ κρυφτῆ πιά. Ὁρμησε ἄγριος στὴν ἄκρη τοῦ μόλου καὶ φώναξε, κουνώντας τὸ μπαστοῦνι κατὰ τὸ καΐκι.

— Κάτω, παλιόπαιδα ! Δικό σας εἶναι τὸ πουλί ; Ἐγὼ τὸ ἀγόρασα, ἐγὼ θέλησα καὶ τὸ ἄφησα. Ὅριστε μας ! Κάτω γρήγορα, γιατί θὰ σᾶς σπάσω τὰ παῖδια σας.

Καὶ μόνον ὅταν εἶδε τὸ πουλί νὰ τινάζῃ τίς φτερουγίτσες του καὶ νὰ σκίζῃ χαρούμενο τὸν ἀέρα, μονάχα τότε πῆρε τὸ δρόμο του, μουρμουρίζοντας :

— Μὰ βέβαια, μέσα στὴν ἐλευθερία γεννήθηκαν ποῦ νὰ ξέρουν τί θὰ πῆ σκλαβιά !...

Παῦλος Νιοβάνας

11. ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΕΥΖΩΝΟΥ

Τὸ σύνταγμα ἡμᾶς, ὅλο Μεσολογγίτες, μπῆκε πρῶτο στὶς 8 Δεκεμβρίου 1940 στὸ Ἀργυροκάστρο. Οἱ κάτοικοι μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δεσπότη Ἀργυροκάστρου μᾶς περίμεναν μὲ δάκρυα χαρᾶς στὴν εἴσοδο τῆς πόλεως.

Σὰν προχωρήσαμε πρὸς τὴν ἐκκλησία γιὰ τὴ δοξολογία, εἶδαμε τὴν πόλη, πού ἐπλεε ὅλη στὸ γαλάζιο χρῶμα. Ποῦ βρέθηκαν τόσες ἑλληνικὲς σημαῖες γιὰ νὰ σηματοδοτήσῃ ἑορτάσιμα ἢ βορειοηπειρωτικὴ πρωτεύουσα; Οἱ βορειοηπειρώτισσες τίς φύλαγαν χρόνια κρυμμένες στὸ βάθος τοῦ σεντουκιοῦ τους γιὰ τὴν ὥρα ἐκείνη τῆς ἐλευθερίας.

Καὶ τί δὲν βρήκαμε στ' Ἀργυροκάστρο! Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα, πού λέει ὁ λόγος: καφέδες, ζάχαρη, ρύζια, ζυμαρικά, κονσέρβες καὶ κρασιά ὅλων τῶν εἰδῶν.

Κουρασμένοι ἡμεῖς καὶ διψασμένοι ἀπὸ τοῦ πολέμου τίς κακουχίες ζητούσαμε μιὰ παρηγοριὰ σ' ἓνα - δυὸ ποτηράκια κρασί.

Σὲ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀλησμόνητες μέρες ἐξοικονόμησα ἀπὸ ἓναν ὁδηγὸ αὐτοκινήτου ἓνα φύλλο ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας καὶ κάθισα σ' ἓνα κέντρο νὰ διαβάσω τὰ νέα. Δὲν πρόφτασα ν' ἀνοιξῶ τὴν ἐφημερίδα καὶ εἶδα νὰ κάθεται στὴ διπλανὴ τοῦ τραπεζιοῦ μου καρέκλα ἓνας εὐζωνος.

Χωρὶς πολλὰ λόγια μὲ ρώτησε :

— Τί λιὲν τὰ νέα, συνάδερφε ;

— Τί νὰ ποῦν, τοῦ ἀπάντησα. Ἐμεῖς τὰ ξέρομε καλύτερα, γιατί τὰ ζοῦμε καθημερινά. Ἀπὸ μᾶς περιμένουν νὰ τὰ μάθουν στὴν Ἀθήνα.

Ἦρθε στὸ μεταξύ τὸ παιδί καὶ τοῦ παράγγειλα δυὸ κρασιά, ἓνα γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ ἓνα γιὰ τὸν συνάδερφο.

Ὁ εὐζωνος μοῦ ἀπάντησε σὲ τόνο ζωηρό :

— Γιατί, συνάδερφε, θέλ'ς νὰ μὲ κεράσης ; Ἐχεις περισσότερους παράδες τοῦ λόγου σου ;

— Ὁχι, τοῦ ἀπάντησα, γιὰ νὰ μὴ τὸν προσβάλω. Πῆρα μιὰν ἐπιταγὴ σήμερα ἀπὸ τὸν πατέρα μου.

— Ἐ, τότε ἄς πιοῦμε ἓνα εἰς ὑγείαν τοῦ πατέρα σου.

Παρατήρησα, ὅτι τὸ ἀριστερὸ μάτι τοῦ συναδέρφου ἦταν μελανιασμένο καὶ πρησμένο σὰν αὐγὸ. Τὸ αὐτὶ ἦταν τραυματισμένο καὶ γεμάτο ἀπὸ ξεραμένα αἷματα. Τὰ δυὸ του χέρια πρησμένα καὶ ματωμένα καὶ τὸ ἀριστερὸ του πόδι, δεμένο μὲ ἐπίδεσμο, ἦταν τυλιγμένο μὲ μιὰ κομμένη ἀρβύλα γιὰ παντόφλα.

— Εἶσαι τραυματίας ; τὸν ρώτησα μὲ πολλὴ συμπάθεια. Ποῦ χτυπήθηκες ;

Ὁ εὐζωνος σηκώθηκε ἀπότομα ἀπὸ τὴν καρέκλα, μὲ κοίταξε μὲ βλέμμα γεμάτο θυμὸ καὶ παράπονο καὶ μοῦ εἶπε :

— Βαλτὸς εἶσαι καὶ σύ, ρὲ συνάδερφε, νὰ μὲ πικράνης ; Τί εἶδες καὶ μὲ πέρασες γιὰ τραυματία ;... Μπὰς καὶ εἶσαι φίλος αὐτουνοῦ τοῦ γιατροῦ ;

Προσπάθησα νὰ τὸν καθησυχάσω, ἀφοῦ δέχτηκα νὰ μὲ κεράση κι αὐτὸς ἓνα κρασί, καὶ τοῦ εἶπα :

— Κάτι ὅμως, μὲ τὸ συμπάθειο, συνάδερφε, ἔπαθες. Δὲν ἔχεις ἐμπιστοσύνη νὰ μοῦ πῆς ;

Τσουγκρίσαμε τὰ ποτήρια μας στὴν ὑγεία τοῦ δοξασμένου στρατοῦ μας καὶ ὁ εὐζωνος μοῦ διηγήθηκε τὴν ἱστορία του :

« Ἀνῆκω στὸ εὐζωνικὸ σύνταγμα τῆς Ἄρτας καὶ εἶμαι Τζουμερκιώτης. Εἶχαμε τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες ποὺ πολεμοῦσαμε μέσα στὰ χιόνια καὶ χωρὶς ἀνάπαυση στὰ σύνορα κατὰ τὴν Κακκαβιά. Οἱ μακαρονάδες ἦταν καλὰ ὀχυρωμένοι μέσα σὲ σπηλιές μὲ πολυβόλα καὶ χειροβομβίδες καὶ δὲν ἔβγαιναν. Σὲ μιὰ ἐφοδο πήδησα σὲ μιὰ σπηλιά καὶ κυνήγησα μὲ τὴ λόγχη δυὸ Ἴταλοὺς· ἓνας ἀπ' αὐτοὺς φεύγοντας μοῦ ἔριξε μιὰ χειροβομβίδα. Ἐκίνα ἓναν πῆδο νὰ φυλαχτῶ καί, ὅπως βλέπεις, μὲ πῆρε στὸ μάτι ἡ φλόγα καὶ ἔπαθα φλόγωση, ὅπως λέει ὁ γιατρός, καὶ γρατσουνίστηκα καὶ λίγο στ' αὐτί, στὰ χέρια καὶ στὸ ποδάρι μου...

« Αὐτὸ ὅμως δὲν ἦταν τραῦμα, γιὰ νὰ μὲ βγάλῃ ὁ γιατρός ἀπὸ τὸ λόχο μου καὶ νὰ μὲ στείλῃ δέκα μέρες στ' ἀναρρωτήριο. "Ὅλοι οἱ ἄλλοι συνάδερφοί μου κυνηγοῦν τοὺς Ἴταλοὺς κι ἐγὼ κάθομαι στ' Ἀργυροκάστρο ! Μὲ κατάλαβες ; Αὐτὸ εἶναι τὸ παράπονό μου. "Ἐχω ἢ δὲν ἔχω δίκιο ; ».

Βούρκωσαν τὰ μάτια μου ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τοῦ ἀπάντησα :

— Σὲ κατάλαβα, συνάδερφε, καὶ ἠσύχασε. Σὲ λίγες μέρες θὰ γίνης καλὰ καὶ θὰ πᾶς στὸ λόχο σου. Θὰ σοῦ δοθῇ καὶ πάλι ἡ εὐκαιρία νὰ ξανακυνηγήσης τοὺς Ἴταλοὺς, καὶ δὲν θὰ ἔχης παράπονο. "Ἐχεις κάτι παραπάνω ἀπὸ δίκιο.

12. ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ, ΕΝΑ ΣΥΜΒΟΛΟ

1. Ἡ ἱστορία πού θά διηγηθῶ εἶναι ἱστορία ἀληθινή καὶ γίνεται στὰ χρόνια τῆς ἐχθρικής Κατοχῆς, τὸ 1943.

Ἕνα ἀπόσπασμα ἵππικου ἰταλικὸ φτάνει σ' ἓνα ἐλληνικὸ χωριό. Εἶναι περαστικὸ ἀπ' ἐκεῖ. Ὁ ἀξιωματικὸς εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ κριθάρι ἢ χόρτα γιὰ τὰ ἄλογα. Ἦταν Μάης μῆνας. Σὲ μιὰ στιγμή βλέπει ἓνα γέρο, πού καθόταν ἔξω στὴν αὐλή του.

— Ἐμπρός, γέρο, γρήγορα νὰ μᾶς δείξεις ἓνα καλὸ χωράφι νὰ πάρουν οἱ στρατιῶτες μου χλωρὸ κριθάρι. Ἄιντε, βιάσου.

— Μετὰ χαρᾶς ! Ἀκολουθήστε με, εἶπε τὸ γεροντάκι.

Ἦστερα ἀπὸ λίγο εἶδαν ἓνα παχὺ χωράφι μὲ καλὸ κριθάρι.

— Νά τί ζητοῦμε, εἶπε ὁ ἀξιωματικὸς.

— Ὅχι ἐδῶ. Νά μὲ ἀκολουθήσετε λίγο πάρα πέρα, εἶπε ὁ χωρικός καὶ προχώρησε.

— Μὰ γιατί ὄχι τοῦτο ;

— Μοῦ εἶπατε νὰ σᾶς δείξω. Κάμετε λοιπὸν ὑπομονή καὶ θὰ κάμω κι ἐγὼ τὴν προσταγή σας, ἀπάντησε ὁ σεβάσμιος γέροντας.

Τὸν ἀκολούθησαν καὶ τέλος ἔφτασαν σ' ἓνα ἄλλο χωράφι μὲ κριθάρι, ποῦ ἦταν ὅμως κατώτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο.

— Ἀπ' αὐτὸ νὰ πάρετε ὅσο θέλετε.

“Ὅταν οἱ καβαλάρηδες ἔκοψαν ἀρκετὸ καὶ τὸ φόρτωσαν πάνω στ' ἄλογά τους, τοῦ εἶπε ὁ ἀξιωματικός :

— Γιατί, γέρο, μᾶς ἔφερες χωρὶς ἀνάγκη, τόσο μακριά, ἀφοῦ τὸ ἄλλο κριθάρι ἦταν καὶ κοντότερα καὶ καλύτερο ;

— Μοῦ εἶπατε νὰ σᾶς δείξω. Γιὰ τοῦτο καὶ σᾶς ἔδειξα αὐτό, ποῦ ὁ νοικοκύρης του δὲν ἔχει καὶ τόση ἀνάγκη, εἶπε ὁ γέροντας.

Ὁ ἀξιωματικός ὑποπτεύθηκε ὅτι κάποια παλιὰ ἀντιζηλία θὰ κρύβεται ἀνάμεσα στὸ γέρο καὶ στὸν ἄγνωστο νοικοκύρη τοῦ χωραφιοῦ. Γιὰ τοῦτο ἔβαλε τὸ διερμηνεά νὰ μάθῃ ὅλα τὰ καθέκαστα. Ρώτησαν τὸν Πρόεδρο τοῦ χωριοῦ κι ἔμαθαν ὅτι ὁ γέρος αὐτὸς εἶχε δύο παλικάρια, ποῦ πολεμοῦσαν στὴν Ἀφρική μαζὶ μὲ τὸν ἐλεύθερο ἑλληνικὸ στρατό, ὅτι ὁ γέρος ὑποφέρει πάρα πολὺ καὶ ὅτι τὸ χωράφι μὲ τὸ κριθάρι, ποῦ τοὺς ὀδήγησε, δὲν εἶναι κανενὸς ξένου ἐχθροῦ του, ἀλλὰ τὸ μοναδικὸ δικό του.

Τί εἶχε συμβῆ ; Περήφανος ὁ γέρος, προτίμησε νὰ ζημιωθῇ αὐτός, παρὰ νὰ ζημιώσῃ ἄλλον συμπατριώτη του.

2. Ὁ ξένος ἀξιωματικός ἄκουσε τὴν πληροφορία καὶ ἔμεινε κατάπληκτος ἀπὸ τὴν τιμιότητα τοῦ γέρου. Νὰ στερῆται τόσο πολὺ καὶ ὅμως νὰ μένη ἔτσι πατριώτης, ἦταν πράγμα πρωτοφανές. Τὸ ἔμαθαν καὶ οἱ στρατιῶτες καὶ καθὼς ἔφευγαν κοίταζαν τὸν γερο — Ἕλληνα μὲ θαυμασμό. Ὁ

ἀξιωματικός θυμήθηκε, ὅτι ὁ γέρος αὐτός εἶχε ἀναθρέψει δυὸ παλικάρια, πού τώρα πολεμοῦν ἐλεύθερα στήν Ἀφρική. Ἔμεινε συλλογισμένος, καί ὕστερα ἀπό λίγο ἀκούστηκε νά λέη:

— Στρατιῶτες πού ἔχουν ἀνατραφεῖ ἀπό τέτοιους πατέρες, δέν νικιῶνται εὐκολά. Τώρα καταλαβαίνω ἀπό πού ἔχουν τίς ρίζες τους οἱ ἑλληνικές νίκες, πού μέ τόση πίκρα ἐμεῖς οἱ Ἴταλοί τίς δοκιμάσαμε στήν Ἀλβανία καί τίς ξαναδοκιμάζομε τώρα στό Ἑλ Ἀλαμείν καί τὰ τόσα ἄλλα μέρη τῆς Ἀφρικῆς!

Προχώρησε συλλογισμένος. Ὁ γέρος, ὁ φτωχός ἐκεῖνος γέρος τοῦ ταπεινοῦ ἑλληνικοῦ χωριοῦ, εἶχε ὑψωθῆ, καί στό νοῦ τοῦ Ἴταλοῦ ἀξιωματικοῦ εἶχε γίνει « ἥρωικό σύμβολο ». Ἦταν ὅλοι μαζί οἱ γέροι τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, πού μάθαιναν στά παιδιά τους νά ἀγαποῦν τήν πατρίδα καί νά πολεμοῦν γιά τήν ἐλευθερία.

Ὁ Ἴταλός ἀξιωματικός ἔφευγε συλλογισμένος τήν ὥρα ἐκείνη, γιατί ἔμαθε μιὰ μεγάλη ἀλήθεια. Πῶς ἡ χώρα αὐτή, πού λέγεται Ἑλλάδα, μπορεῖ γιά λίγο νά γονατίζη σέ συμφορές, ποτέ της ὅμως δέν νικιέται ὁλότελα. Ὁ σίγουρος νικημένος στό τέλος θά εἶναι μόνο ὁ ἐχθρός της.

Θυμήθηκε τότε καί ὅλη τῆ σχετική ἱστορία, τήν ἥρωική καί δοξασμένη, πού εἶχε διδαχτῆ στό ἰταλικό Γυμνάσιο, γιά τίς Θερμοπύλες, τοὺς Μαραθῶνες καί τίς Σαλαμίνας.

Ὁ ἥλιος ἔδυνε τήν ὥρα ἐκείνη. Καί ὅπως θυμήθηκε τὸ φέρσιμο τοῦ ταπεινοῦ γέρου χωριάτη καί εἶδε χρυσοκόκκινα τὰ σύννεφα πρὸς τῆ δύση, τοῦ φάνηκε πῶς ἀκόμη καί ὁ οὐρανός τῆς χώρας αὐτῆς ἐτοιμάζει στεφάνι ἀπὸ τριαντάφυλλα, γιά νά στεφανώση τὰ παιδιά τῆς ἑλληνικῆς γῆς, πού δέν θά ἀργήσουν νά γυρίσουν στήν πατρίδα, φέρνοντάς της ἀκριβὸ δῶρο τῆ νίκης καί τήν ἐλευθερία!

Κ. Ρωμαῖος

13. ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κάπου από τὸ μέτωπο

Μανούλα μου,

Πῆρα ἀπὸ χθὲς τὸ « βάπτισμα τοῦ πυρός », πὺ λέμε στὸ μέτωπο.

Δὲν φαντάζεσαι τί ὁμορφο πράγμα εἶναι νὰ εἶσαι "Ελληνας ! "Ένας λαὸς μὲ μιὰ ἱστορία σὰν τῆ δική μας, μοιάζει μὲ ἄνθρωπο ντυμένο κατάλευκα, πὺ ἀγωνίζεται νὰ μὴ λεκιάσῃ τὸ ἄσπρο του φόρεμα, ὅπουδῆποτε καὶ ἂν περάσῃ.

"Έχομε ἓνα παρελθόν, πὺ μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ τὸ τιμήσωμε.

Καὶ τὸ τιμοῦμε, μανούλα, καὶ μὲ τὸ παραπάνω. "Όλα μας τὰ παιδιὰ ἐδῶ πάνω πολεμοῦν σὰν λιοντάρια.

Μὴ φοβᾶσαι καθόλου. Θὰ γυρίσωμε μιὰ μέρα γεμάτοι δόξα.

'Η ζωὴ μας ἐδῶ περνάει μέσα σὲ κύματα ἐνθουσιασμοῦ, πὺ μᾶς δίνουν δύναμη νὰ ἀποκρούσωμε κάθε ἐχθρική ἐπίθεση.

Τὸ πεζικό μας προχωρεῖ καὶ ἐκτοπίζει τοὺς ἐχθρούς. Τὸ πυροβολικό μας τοὺς διώχνει ἀπὸ κάθε τους βάση καὶ ἡ ἀεροπορία μας τοὺς θερίζει.

Κάθε μέρα πιάνομε καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους στὶς μάχες καὶ ἀρκετὰ κανόνια, αὐτοκίνητα, τάνκς καὶ πολεμοφόδια.

Δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται, μανούλα, νὰ ἀμφιβάλλῃς οὔτε νὰ φοβᾶσαι, καὶ σὺ καὶ οἱ ἄλλες οἱ μητέρες τῶν πολεμιστῶν μας. Εἶμαστε εὐτυχησμένοι.

Σᾶς θυμοῦμαι ὅλους συχνὰ καὶ αὐτὸ μοῦ δίνει θάρρος νὰ πολεμῶ μὲ μεγαλύτερη ὁρμή, γιατί καταλαβαίνω μέσα μου, πῶς, σὰν λείψῃ ὁ ἐχθρὸς ἀπὸ τῆ μέση, θὰ εἶμαι πάλι μαζί σας χαρούμενος γιὰ τὴ νίκη μας καὶ γιὰ τὴν ἀπολύτρωσή μας.

Τί λέει ὁ πατέρας γιὰ ὅλ' αὐτά ; Φίλησέ μου τον καὶ πές του πῶς ὁ γιὸς του θὰ τιμήσῃ τὸ ὄνομά του ἐδῶ πάνω. Εἶναι περήφανος ποὺ πολεμᾷ.

Ἡ ἀδερφοῦλα μου ἡ Νίνα τί κάνει ; Καὶ ὁ μικρὸς ὁ Γιώργος ;

Θέλω νὰ μοῦ γράψῃς γιὰ ὅλους. Τὰ γράμματά σου εἶναι παρηγοριά, φυλαχτὸ κι ἐλπίδα γιὰ μένα.

Σᾶς φιλῶ ὅλους
Κώστας

(ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ)

Ἀγαπημένο μου παιδί,

Τὸ γράμμα σου τὸ βρέξαμε μὲ δάκρυα καὶ φιλία. Ὁρῆς τὸ διαβάζαμε καὶ δὲν χορταίναμε. Ὁ πατέρας σου ἦταν δακρυσμένος καὶ περήφανος γιὰ τὰ λόγια σου, παιδί μου.

Ἐμεῖς ἐδῶ εἶμαστε ὅλοι καλὰ καὶ δουλεύομε γιὰ τὴν πατρίδα. Ἡ ἀδερφοῦλα σου ἡ Νίνα πῆγε νοσοκόμα στὸν

Ἐρυθρὸ Σταυρό. Ἐγὼ πλέκω κάλτσες μάλλινες γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ μετώπου καὶ μπλοῦζες γιὰ τὸ παιδί τοῦ στρατιώτου. Ὁ μικρὸς μὲ τὸ ποδήλατό του κάνει θελήματα στὴν Ἐθνικὴ Νεολαία. Καὶ ὁ πατέρας σου δουλεύει γιὰ ὅλους μας.

Βλέπεις πὼς κι ἐμεῖς κάτι κάνομε. Ὅλοι μαζί, ἐνωμένοι μὲ μιὰ ψυχὴ, μιὰ καρδιά, μιὰ πνοή, πρέπει νὰ ὑπερηρετοῦμε τὸ μεγάλο ἀγώνα μας.

Καὶ ὅταν τὶς ἀπογευματινὲς ὥρες γίνονται στὴ γειτονικὴ ἐκκλησοῦλα μας δεήσεις γιὰ τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα, πηγαίνω καὶ γονατίζω, παιδί μου, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ παρακαλῶ γιὰ τὴ νίκη μας, ποῦ εἶναι ἀνώτερη καὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ μας.

Καλὴ ἀντάμωση καὶ νικητῆς...

Σὲ φιλῶ θερμὰ

Ἡ μανούλα σου

Σύλβιος

14. Η ΝΙΚΗ

ΔΩ στὸ ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
πού τὸ ἴδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό,

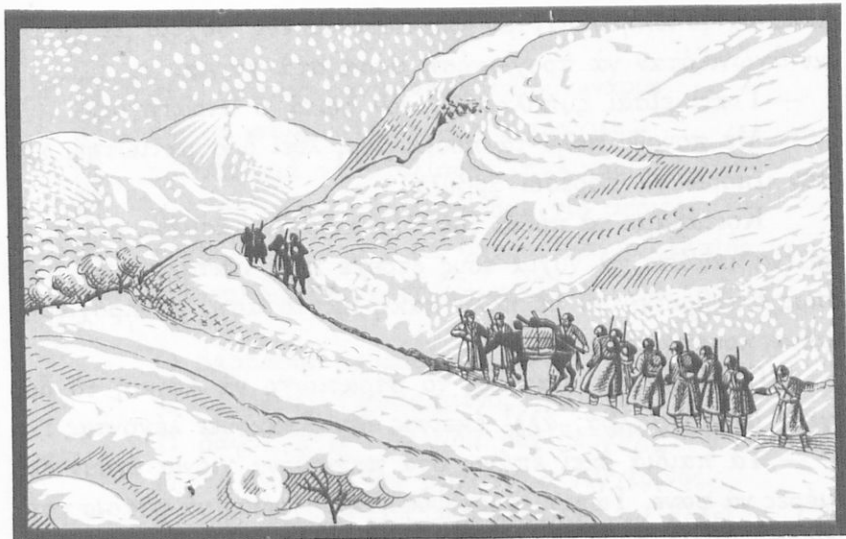
στὸ χῶμα τοῦτο πάντα ἀνθοῦνε
κι ἔχουν ἀθάνατη ζωὴ
καὶ μᾶς θαμπώνουν, μᾶς μεθοῦνε
νεράιδες, ἥρωες, θεοί.

Ἐδῶ στὸ ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
πού τὸ ἴδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό,

εἶδα τὴ Νίκη τὴ μεγάλη,
τὴ Νίκη τὴν παντοτινὴ,
τὴν εἶδα ἐμπρὸς μου νὰ προβάλλῃ
μὲ φορεσιὰ ὀλοφωτεινὴ.

Κωστὴς Παλαμᾶς

15. Ο ΗΡΩΙΚΟΣ ΗΜΙΟΝΗΓΟΣ

Παραμονή Χριστουγέννων τοῦ 1940. Πυκνὸ χιόνι σκέπαζε ἀπὸ πολλὰς μέρες τὰ βουνὰ καὶ τὰ φαράγγια τῆς Βορείου Ἡπείρου. Ὁ μανιασμένος βοριάς εἶχε παγώσει τὸ χιόνι καὶ παραλύσει τίς συγκοινωνίες τοῦ στρατοῦ μας, ποὺ πολεμοῦσε ἐκεῖ πάνω ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν.

Τὴν παγερὴ ἐκείνη μέρα τῆς παραμονῆς ὁ διοικητὴς μιᾶς μεραρχίας ξεκίνησε μὲ τὸ ἐπιτελεῖο του γιὰ τίς πρῶτες γραμμὲς τοῦ Μετώπου. Ζήτησα νὰ τὸν συνοδέψω καὶ μοῦ τὸ ἐπέτρεψε.

Ἡ πορεία μας ἦταν πολὺ δύσκολη. Τὰ δυστυχισμένα τὰ μουλάρια μας σωριάστηκαν μέσα στὰ χιόνια καὶ ἀναγκαστήκαμε νὰ προχωρήσουμε πεζοί. Ἦταν τόσο πυκνὸ τὸ χιόνι καὶ τόσο δυνατὸς ὁ βοριάς, ποὺ μόλις προχωροῦσαμε ἓνα χιλιόμετρο τὴν ὥρα.

Στὴν ἀνηφοριὰ ἐνὸς δρόμου συναντοῦμε ἓνα στρατιώτη

τελείως ξυπόλητο. Ἦταν φορτωμένος ἓνα δοχεῖο μὲ χαλβά κι ἀγωνιζόταν νὰ προχωρήσῃ μέσα στὰ χιόνια.

— Γιατὶ εἶσαι ξυπόλητος ; τὸν ρωτᾷ ὁ στρατηγός.

— Μὲ πονοῦν πολὺ τὰ πόδια μου, λέει ὁ στρατιώτης, καὶ δὲν μπορῶ νὰ φορέσω ἄρβυλα.

Κοιτάξαμε τὰ πόδια του. Ἦταν μελανιασμένα καὶ πρησμένα καὶ ἀπὸ τὰ νύχια τοὺς ἔτρεχε πύο. Καταλάβαμε ἀμέσως ὅτι βρισκόταν σὲ πολὺ κακὴ κατάσταση, μὲ προχωρημένα κρουοπαγήματα.

Ὁ Μέραρχος διατάζει τὸ στρατιώτη νὰ ἀφήσῃ τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβά, ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ὑπακούει λέγοντας :

— Τὰ παιδιὰ ἐκεῖ ἐπάνω στὰ παγωμένα χιόνια ἔχουν δυὸ μέρες νὰ φᾶνε. Τὰ μουλάρια ψόφησαν. Πρέπει νὰ φτάσω γρήγορα. Αὐριο εἶναι Χριστούγεννα !...

Ἦταν ἡμιονηγός καὶ δὲν εἶχε ἀναγνωρίσει τὸ Μέραρχό του.

Ἐπειδὴ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ μουλάρια τοῦ στρατοῦ εἶχαν ψοφήσει ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν παγωνιά, ὅλα, πυρομαχικὰ καὶ τρόφιμα, τὰ μετέφεραν οἱ στρατιῶτες στοὺς ὤμους τοὺς.

— Ἐννοια σου, λέει ὁ στρατηγός στὸν στρατιώτη, πού ἔτρεμε ἀπὸ τὸ κρύο καὶ τοὺς πόνους τῶν ποδιῶν του, θὰ στείλω ἐγὼ τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβά στὰ παιδιὰ μὲ ἄλλον στρατιώτη καὶ σὺ νὰ πᾶς στὸ γιαντρὸ νὰ σοῦ γιαιτρέψῃ τὰ πόδια.

Διέταξε νὰ τοῦ δώσουν μάλλινες κάλτσες καὶ ἓνα ζευγάρι καινούργια ἄρβυλα καὶ τὸν ἔστειλε μὲ διαταγὴ του στὸ ὄρεινὸ χειρουργεῖο.

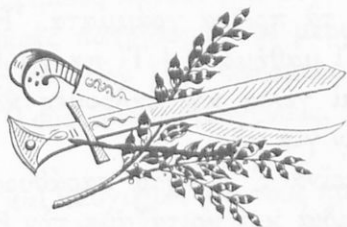
Ὁ ἡρωϊκὸς ἡμιονηγὸς ἀσφαλῶς, ἂν ὑπάρχη σήμερα στὴ ζωὴ, θὰ εἶναι ἀνάπηρος καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ του πόδια.

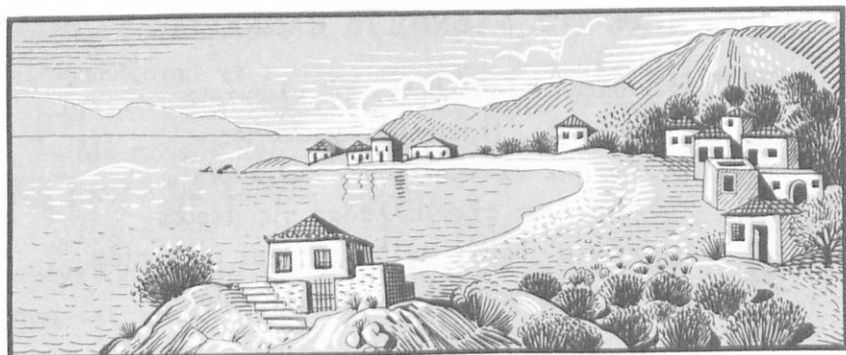
16. ΤΗΣ ΔΑΦΝΗΣ ΤΑ ΚΛΩΝΑΡΙΑ

ΤΗΣ δάφνης ξανανθίσαν τὰ κλωνάρια
ἐπάνω στῆς Ἡπείρου τὶς πλαγιές,
τὰ νέα γιὰ νὰ στολίσουν παλικάρια,
ποὺ ἀπ' ὅλες τῆς Ἑλλάδας τὶς μεριές
τραβοῦν μ' ὄρμη, μὲ θάρρος καὶ μ' ἐλπίδα
γιὰ νὰ δοξάσουν τὴ γλυκιὰ Πατρίδα.

Ὁ βάρβαρος ἐχθρὸς τώρα ἄς τὸ μάθη
κι ἄς φύγη ντροπιασμένος, ταπεινός.
Ἡ δάφνη στὴν Ἑλλάδα δὲν ξεράθη,
τῆς Λευτεριᾶς δὲν σβήστη ὁ Αὐγερινός.
Κρατεῖ ἡ Ἑλλάδα κλῶνο ἐλιᾶς, μὰ ξέρει
νὰ σπέρνη κεραυνούς μὲ τ' ἄλλο χέρι.

Σπ. Παναγιωτόπουλος

17. ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

«...Γεννήθηκα κοντά στη θάλασσα. Νά την, γαλαζοπράσινη εκεί μακριά στα βράχια. Σ' αυτή περπάτησα, κολύμπησα, έκλαψα. Πώς νά μὴ τὴν ἀγαπῶ ;

» Κοντά σ' αὐτὴ ζοῦν οἱ δικοί μου : Ἡ μητέρα μου, ποὺ μοῦ ἔδωσε τὸ γάλα. Ὁ πατέρας μου μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα. Τ' ἀδέρφια μου μὲ τὶς τρέλες καὶ οἱ φίλοι μου καὶ οἱ σύντροφοί μου στὸ παίξιμο καὶ στὸ τραγούδι.

» Ἐκεῖ κοντά στη θάλασσα εἶναι καὶ τὸ σχολεῖο μου, ὅπου ἔμαθα τὰ πρῶτα γράμματα. Ἐκεῖ ἦταν ὁ σοφός μου δάσκαλος. Τί μαθήματα ! Τί παραμύθια ! Τί τραγούδια μαζὶ του ! Καὶ γέλια καὶ ἐκδρομὲς καὶ παιγνίδια. Δεύτερος πατέρας ἦταν γιὰ μᾶς.

» Σ' ἐκεῖνα τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα μαζευόμαστε τὸ χειμῶνα τὰ παιδιά καὶ κοιτάζαμε τὴν βροχὴ, ποὺ πλημμύριζε τὸ περιβόλι. Κι ἐκεῖνο τὸ περιβόλι τὸ εἶχαμε φυτέψει μὲ τὰ χέρια μας. Ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ παράθυρα ἔμπαινε τὴν ἀνοιξη ποτάμι ὁ ἥλιος κι ἔλουζε τὰ σγουρὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν, τὰ θρανία, τὸν πίνακα, τὴν ἔδρα, ὅλη τὴν τάξη.

» Πιο πέρα εἶναι ἡ ἐκκλησία. Ἐκεῖ λειτουργοῦσε ὁ σε-

βάσμιος παπὰς μὲ τὰ μακριὰ γένια καὶ τὰ ἀγγελικὰ μάτια. Κάθε Κυριακὴ πηγαίναμε ὅλα τὰ παιδιὰ στὴν ἐκκλησία. Καὶ ἦταν μέρες, πού τόσο γλυκὰ ἔφαλλαν οἱ ψάλτες, τόσο ἔλαμπε ὁ ἥλιος στὰ πολύχρωμα τζάμια τῆς ἐκκλησίας, τόσο φεγγοβολοῦσαν τὰ χρυσὰ κεράκια στὰ μανουάλια, πού νόμιζες ὅτι βρίσκεσαι στὸν Παράδεισο.

» Κάτω στὴν ἀγορὰ τῆς πόλης μας εἶναι ἓνα ψηλὸ σπίτι. Ἐκεῖ εἶναι τὸ γραφεῖο, ὅπου ἐργάζεται ὁ πατέρας μου μὲ τὸν μεγάλο ἀδερφό μου.

» Καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη μας, ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουναλάκια, φαντάζει τὸ μικρὸ κοιμητήρι μας. Ἐκεῖ κοιμᾶται ὁ παππούς μου. Ὅταν πέθανε, τὸν ἔκλαψα μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά.

» Ὁ τόπος, ὅπου γεννήθηκαν οἱ γονεῖς μου, τὰ ἀδέρφια μου καὶ οἱ φίλοι μου, τὸ σχολεῖο καὶ ὁ δάσκαλος, ἡ ἐκκλησία καὶ ὁ παπὰς, ὅλα αὐτὰ τὰ λένε πατρίδα.

» Τὰ ἀγαπᾶς αὐτά ; Ἄμα τὰ ἀγαπᾶς αὐτά, ἀγαπᾶς τὴν πατρίδα σου.

» Κάθε παιδί ἔχει τὴν ξεχωριστή, τὴ μικρὴ του πατρίδα. Κι ὅλες οἱ μικρὲς πατρίδες κάνουν μιὰ μεγάλη, τὴν Ἑλλάδα. Γιατὶ ὅλες οἱ μικρὲς πατρίδες ἔχουν μερικὰ πράγματα ἴδια καὶ ἀπαράλλαχτα. Τὴν ἴδια θρησκεία οἱ κάτοικοι καὶ τὴν ἴδια γλῶσσα. Τοὺς ἴδιους προγόνους. Τὰ ἴδια ἦθη καὶ ἔθιμα.

» Εἶμαι Ἕλληνας καὶ καυχίεμαι γιὰ τοὺς προγόνους μου. Ἄλλὰ κι ἐγὼ εἶμαι καλός. Εἶμαι φρόνιμος. Καθαρός. Θέλω νὰ εἶμαι γερός, γιὰ νὰ μεγαλώσω καὶ νὰ κάμω στὴ ζωὴ μου κάτι. Μὰ καὶ τίποτε τὸ ἐξαιρετικὸ ἂν δὲν μοῦ τύχη ἢ εὐκαιρία νὰ κάμω, θὰ εἶμαι εὐχαριστημένος νὰ περάσω τὴ ζωὴ μου μ' ἐργασία, τιμὴ καὶ δικαιοσύνη.

» Ξέρω πὼς καὶ στὶς ἄλλες πατρίδες, τὶς ξένες, ἑκατομ-

μύρια άλλα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, είναι σαν και μένα. Τ' αγαπῶ και εὐχομαι τὸ καλὸ τους. Μὰ δὲν θέλω νὰ μ' ἀδικήσουν. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τόπος μᾶλλον φτωχὸς και ἔχει πολλοὺς νὰ θρέψη. Τῆς χρειάζεται εἰρήνη και ἀσφάλεια.

» Ἐέρω πὼς ἡ Ἑλλάδα πάντα πολέμησε γιὰ νὰ εἶναι ἐλεύθερη. Σκλάβους δὲν θέλησε νὰ ἔχη, ἀκόμη και ὅταν μποροῦσε. Δὲν θέλει ὅμως και αὐτὴ νὰ σκλαβωθῆ. Ἔδιωξε τὸν Πέρση και τόσοις ἄλλους εἰσβολεῖς ἀπὸ τὴ γῆ της.

» Δὲν ὀνειρεύομαι πολέμους, Θὰ ὑπερασπιστῶ ὅμως μὲ τὸ αἷμα μου και τὴν τελευταία σπιθαμὴ τοῦ τόπου μου, πού μὲ ζῆ και μὲ ἀνδρειεύει μὲ τὴν πολλὴ του δόξα.

» Ὅλοι οἱ ξένοι, πού κατοικοῦν πρὸ εὐφορους τόπους τριγύρω μας, ἐργάζονται. Θὰ ἐργαστῶ γιὰ νὰ τοὺς φτάσω και νὰ τοὺς περάσω, γιὰτὶ ἡ ἐλληνικὴ φυλὴ εἶναι πρὸ ἐξυπνη και πρὸ ἐπιδέξια ἀπὸ τόσες ἄλλες φυλές. Μὲ τὴν ἐργασία μου θὰ κάμω πολλὰ: αὐτὸ τὸ ὑπόσχομαι στὸν ἑαυτὸ μου.

» Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη: γνωρίζω ἀπὸ μικρὸς τί εἶναι σ ε β α σ μ ὸ ς και σέβομαι τοὺς ἀνθρώπους και καθετὶ πού εἶναι καλύτερο ἀπὸ μένα.

» Σέβομαι πρὸ πολὺ τοὺς γέρους. Ἄν πῆς ἓνα πικρὸ λόγο σ' ἓνα γέρο, εἶναι δυὸ φορές πικρὸς. Ἄν τοῦ κάμης ἓνα κακό, εἶναι δυὸ φορές κακό. Θέλω ἐγὼ νὰ πειράξῃ κανεὶς τὸν πατέρα μου; Θέλω νὰ τὸν πικράνῃ; Ἔτσι και ἐγὼ δὲν θὰ πειράξω και δὲν θὰ πικράνω τὸν πατέρα ἄλλου παιδιοῦ...»

Αὐτὰ ἔγραψε προχτὲς ὁ Κωστάκης στὴν ἐκθεσὴ του, ὅταν ὁ δάσκαλός τους ζήτησε κάθε παιδὶ νὰ γράψῃ *κ ά τ ι τ ι ἀ π ὸ τ ὸ ν ἑ α υ τ ὸ τ ο υ*.

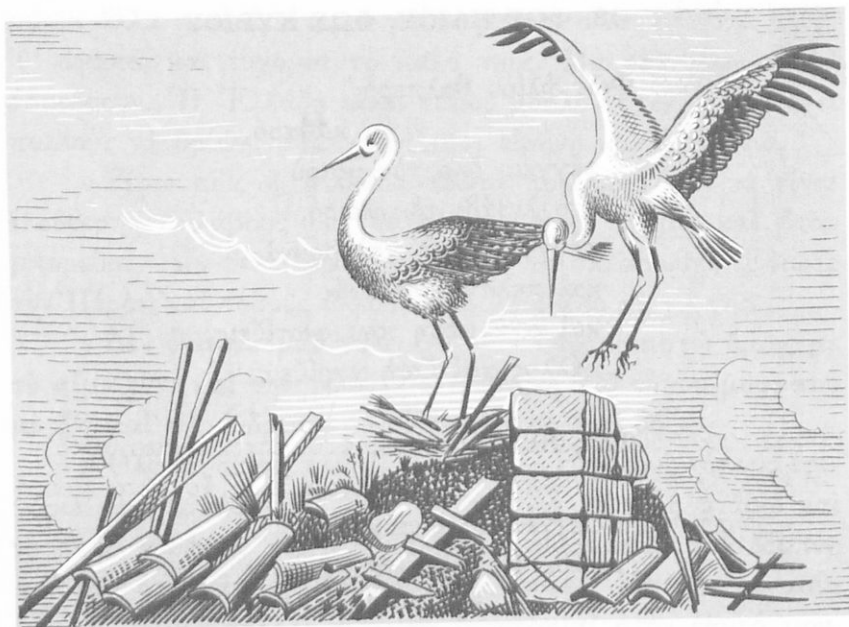
18. ΦΩΣ ΗΛΙΟΥ, ΦΩΣ ΚΥΡΙΟΥ

Φῶς ἡλίου θαλπερό,
καθαρό,
φέγγεις ὅλο τὸν καιρὸ
στὸ λιβάδι τὸ χλωρό,
φέγγεις δάση καὶ βουνά
καὶ πελάγη γαλανά,
καὶ στὰ μέρη ποῦ φωτίζεις,
κάλλος καὶ ζωὴ χαρίζεις.

Φῶς Κυρίου νοερό,
ἱλαρό,
φέγγεις ὅλον τὸν καιρὸ
κάθε Πλάσμα τρυφερό,
φέγγεις τὴν ἀγνὴ καρδιά,
ποῦ ἔχουν τὰ καλὰ παιδιὰ
καὶ τὸ νοῦ, ὅπου φωτίζεις,
στὸ καλὸ τὸν συνηθίζεις.

Φῶς ἡλίου θαλπερό,
καθαρό,
φῶς Κυρίου ἱλαρό,
φέγγετ' ὅλο τὸν καιρὸ,
νά 'βρουμε στὴ μαύρη γῆ
καὶ στὴ σκοτεινὴ ζωὴ
τοῦ Θεοῦ τὸν ἅγιο νόμο
καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ δρόμο.

Γεώργιος Βιζυηνός

Γ'. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΔΕΝΤΡΑ

19. ΛΕΛΕΚΙ ΚΑΙ ΣΚΟΥΛΗΚΙ

1. Μιά φορά δυο λελέκια έχτισαν τή φωλιά τους ψηλά στη σκεπή ενός έρημóσπιτου, δίπλα σ' ένα λιβάδι καταπράσινο και μεγάλο.

“Αμα βγήκαν τὰ λελεκάκια τους από τ' αυγά, ή μητέρα τὰ φύλαγε κι ό πατέρας πηγαινοερχόταν με τήν τροφή στο στόμα.

Μιά μέρα τò λελέκι, έκεί πού έψαχνε στο λιβάδι για τροφή, βλέπει ένα σκουλήκι. Ήταν μακρò - μακρò και τò χρώμα του ήταν σαν τò χώμα. Δέν είχε πόδια και όμως προχωρούσε. Μαζευόταν - άπλωνόταν, μαζευόταν - άπλωνόταν κι έτσι πάντα περπατούσε.

—“Έ, πού πᾶς ; τού λέει τò λελέκι. Δέν με φοβάσαι ;
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

— Καὶ ποιός εἶσαι ἢ ἀφεντιά σου ; Δὲν σὲ βλέπω. Εἶμαι τυφλό.

— Εἶμαι τὸ λελέκι, τοῦ λέει.

— Πῶ, πῶ, τί ἔπαθα τὸ ἄμοιρο !

— Ὡστε μὲ ξέρεις, σὰ νὰ ποῦμε !

— Τὸν ἀφέντη τοῦ λιβαδιοῦ νὰ μὴν ξέρω, πού τὸν τρέφομε ὅλοι ὅσοι ζοῦμε ἐδῶ μέσα ;

— Ὡστε καὶ σὺ ἐδῶ μένεις πάντα μὲ τὴν οἰκογένειά σου ;

— Ποῦ νὰ τὴν εὔρω τὴν οἰκογένεια, ἀφέντη μου; δὲν μοῦ φτάνει ἢ φτώχεια μου, μόνο θέλω νὰ ἔχω καὶ οἰκογένεια !

— Μὰ δὲν νομίζεις πῶς ἐσὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου, οἱ φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, εἶστε περιττοὶ στὸν κόσμον αὐτό ;

— Ὅχι δὰ καὶ τόσο περιττοὶ ὅσο νομίζεις, ἄρχοντά μου. Ἄλλη φορὰ θὰ σοῦ πῶ τὸ γιατί.

— Ἄς εἶναι ἄλλη φορὰ, εἶπε καὶ τὸ λελέκι καὶ πέταξε στὴ φωλιά του.

Τὸ σκουλήκι σύρθηκε βιαστικὰ στὴν τρύπα του.

2. Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες καὶ συναντήθηκαν στὸ ἴδιο μέρος πάλι τὸ λελέκι μὲ τὸ σκουλήκι.

— Σκουλήκι, λέει τὸ λελέκι, μὴ φοβᾶσαι, εἶμαι χορτάτο. Τί μοῦ ἔλεγες προχτὲς πῶς κι ἐσεῖς οἱ μικροὶ δὲν εἶστε περιττοὶ σ' αὐτὸν τὸν κόσμον ; Ἐξήγησέ μου, πῶς ζῆς καὶ τί δουλειὰ κάνεις.

— Δουλεῦω μέρα νύχτα τὸ χῶμα, σκάβω. Ἀνοίγω παντοῦ τρύπες...

— Καὶ αὐτὸ τί ὠφελεῖ ; ρώτησε τὸ λελέκι.

— Πῶς δὲν ὠφελεῖ ; Μ' αὐτὸ πού κάνω, φυτρώνουν εὐκολὰ τὰ φυτὰ καὶ ἀνάμεσα στὰ φυτὰ ζοῦν ἔντομα καὶ ἀπὸ τὰ ἔντομα ζοῦν οἱ βάρτραχοι, οἱ σαῦρες, τὰ φίδια, πού ἡ εὐγένειά σου καταδέχεται καὶ τρῶς.

Τὸ χῶμα ποὺ εἶναι κάτω, τὸ φέρνω ἔξω στὸν ἥλιο, στὸν ἀέρα καὶ στὴ βροχὴ καὶ τὸ χῶμα ποὺ εἶναι ἐπάνω, τὸ πηγαίνω κάτω. Αὐτὸ ὠφελεῖ πολὺ στὴ γεωργία. Καὶ ἀκόμα ἓνα ἄλλο : θὰ ἔτυχε νὰ δῆς κάτι μαραμμένα φύλλα, ποὺ τυλιγμένα σὰν χωνὶ στέκονται ὄρθια. Αὐτὴ τὴ δουλειὰ τὴν κάνομε τὴ νύχτα. Τὴν ἄλλη νύχτα τραβοῦμε τὰ φύλλα πῶς κάτω, ὥσπου χώνεται ὅλο τὸ φύλλο μέσα στὴ γῆ. Ἔτσι λίγο λίγο τὸ φύλλο σαπίζει καὶ γίνεται μαλακό, γιὰ νὰ τὸ φᾶμε. Ὅ,τι περισσέψη, γίνεται λίπασμα, δηλαδὴ κάτι ποὺ δυναμώνει τὸ χῶμα καὶ τὸ κάνει παχύτερο.

— Εἴστε ὅμως πολὺ ἄσχημα, εἶπε τὸ λελέκι.

— Καὶ τί μ' αὐτό ; Δὲν εἴμαστε ἐργατικά ; Δὲν εἴμαστε ὠφέλιμα ; Γιατί λοιπὸν μᾶς περιφρονοῦν ; Γιατί μᾶς πατοῦν ; Μὴ θαρροῦν πὼς δὲν πονοῦμε ;

— Σὲ λυποῦμαι, κακόμοιρο, εἶπε τὸ λελέκι.

— Μὰ ἀφοῦ ἔχεις τέτοια εὐγενικὴ καρδιά, δὲν λὲς ἕναν καλὸ λόγο στὰ παιδιὰ σου γιὰ μᾶς ;

Τὸ λελέκι στάθηκε στὸ ἕνα του πόδι, τεντώθηκε καμαρωτὰ καὶ εἶπε :

— Ἄφησε καὶ θὰ συλλογιστῶ μὲ τὴν ἡσυχία μου ὅσα μού εἶπες.

— Καὶ τώρα θὰ σοῦ δώσω κι ἐγὼ μιὰ συμβουλή, ἀφέντη μου, εἶπε τὸ σκουλήκι.

— Ἄ, ἄ ! ὅλα κι ὅλα, μὰ οἱ συμβουλὲς ἄς λείψουν. Βλέπω πολὺ τὸ πῆρες πάνω σου, ποὺ καταδέχομαι νὰ κουβεντιάσω μαζί σου !

— Μὲ συγχωρῆς. Ἐγὼ ξέρω τί τιποτένιο πράμα εἶμαι. Αὐτὸ σοῦ τὸ εἶπα, γιὰ νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ ἕνα μεγάλο κακό.

Τὸ λελέκι γέλασε περιφρονητικά.

— Λέγε μου λοιπὸν ἀπὸ τί κακὸ θὰ μὲ προφυλάξης ἐσύ ;

— Κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ παλιόσπιτο ἔχομε ἀνοίξει ἐμεῖς τὰ

σκουλήκια παντοῦ τρύπες. "Ὄλη ἡ γῆ εἶναι σκαμμένη· σ' αὐτῇ τῇ δουλειᾷ ἔχομε ἐργαστῇ ἑκατὸ χιλιάδες σκουλήκια καὶ περισσότερα. Λοιπὸν τὰ μάτια σου τέσσερα, ἀφέντη, νὰ μὴν πέση καμιὰ ὥρα καὶ σᾶς πλακώση.

Τὸ λελέκι γέλασε πολὺ δυνατὰ καὶ λέει :

— Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ σχετίζεται κανεὶς μὲ τέτοια πλάσματα. "Ἐνα σκουλήκι νὰ φαντάζεται πὼς μπορεῖ νὰ ρίξη ὀλόκληρο σπίτι μαζί μὲ τῇ φωλιά μας.

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἔφυγε. Τὸ σκουλήκι σύρθηκε ἤσυχα στὴν τρύπα του.

3. Μιὰ μέρα τὰ δυὸ λελέκια καθισμένα στὴ φωλιά τους χάιδευαν τὰ παιδιὰ τους μὲ τῇ μύτη τους. "Ἐξαφνα ἀκοῦν ἓνα τρίξιμο.

— Τί εἶναι αὐτό; λέει τὸ θηλυκὸ λελέκι φοβισμένο. Μοῦ φαίνεται, σὰν νὰ τρέμη ἡ στέγη.

— Κι ἐμένα ἔτσι μοῦ φαίνεται, λέει τὸ ἄλλο.

Δὲν πρόφτασαν νὰ ποῦν ἄλλη λέξη καὶ τὸ σπίτι σωριάστηκε μὲ βρόντο μεγάλο. "Ἐνα σύννεφο σκόνη σηκώθηκε ψηλὰ στὸν ἀέρα καὶ τὰ δυὸ λελέκια πέταξαν τρομαγμένα. Μὰ γύρισαν ἀμέσως πίσω. Φώναζαν τὰ παιδιὰ τους, χτυποῦσαν μὲ τῇ μύτη τους τὶς πέτρες καὶ τὰ ξύλα. Καμιὰ ἀπάντηση. Τὰ παιδιὰ τους εἶχαν σκοτωθῆ.

Τὰ δυὸ πουλιὰ κάθισαν ἐκεῖ ἀρκετὴ ὥρα κι ἔκλαψαν τὰ παιδιὰ τους. Τὸ ἀρσενικὸ λελέκι θυμῆθηκε τί τοῦ εἶπε μιὰ μέρα τὸ σκουλήκι καὶ τὸ διηγῆθηκε στὴ σύντροφό του.

— Ποιὸς νὰ τὸ φανταστῇ, ἔλεγε, πὼς ἓνα τιποτένιο σκουλήκι μοῦ ἔλεγε τὴν ἀλήθεια!

Τὰ δυὸ πουλιὰ ἔφυγαν ἀπαρηγόρητα καὶ δὲν ξαναγύρισαν. Μὰ καὶ μὲ μιὰ ἀπόφαση : νὰ μὴν περιφρονοῦν κανένα, ὅσο μικρὸς καὶ ἂν εἶναι.

20. ΕΝΑ ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΟ ΖΩΟ

Τὰ παιδιά, καθισμένα στὸν παχὺ ἴσχιό τῆς πελώριας καρυδιᾶς καὶ συζητώντας μὲ τὸν ἀγροφύλακα, εἶδαν νὰ ξεπροβάλλῃ ἀπὸ τὸ δρόμο τῶν ἀμπελιῶν ὁ κύριος Πέτρος, ὁ γεωπόνος. Ἀμέσως πετάχτηκαν ἐπάνω. Κι ἄλλα τοῦ ἐτοίμασαν κἀθισμα κι ἄλλα ἔτρεξαν νὰ φέρουν ὀπωρικά καὶ κρῦο νερό.

Κάθισε ὁ κύριος Πέτρος, σφογιζοντας τὸν ἰδρώτα. Ἀνάσανε. Κοίταξε γελαστὰ γύρω. Καὶ ἔπειτα :

— Πάλι ζωηρὴ συζήτηση εἶχατε, εἶπε.

— Ναί, ἀπάντησε ὁ ἀγροφύλακας. Καὶ αἰτία εἶναι τὸ « ζουλάπι » ἐκεῖνο ἐκεῖ, ποὺ τὸ ἀνακάλυψε στὸ ἀμπέλι ὁ σκύλος μου.

Τὸ ζουλάπι ; Ἄ, ὁ σκαντζόχοιρος ; Ὁ καημένος ! Σφαίρα ἔγινε ἀπὸ τὸν τρόμο του. Καὶ εἶναι μεγάλος !

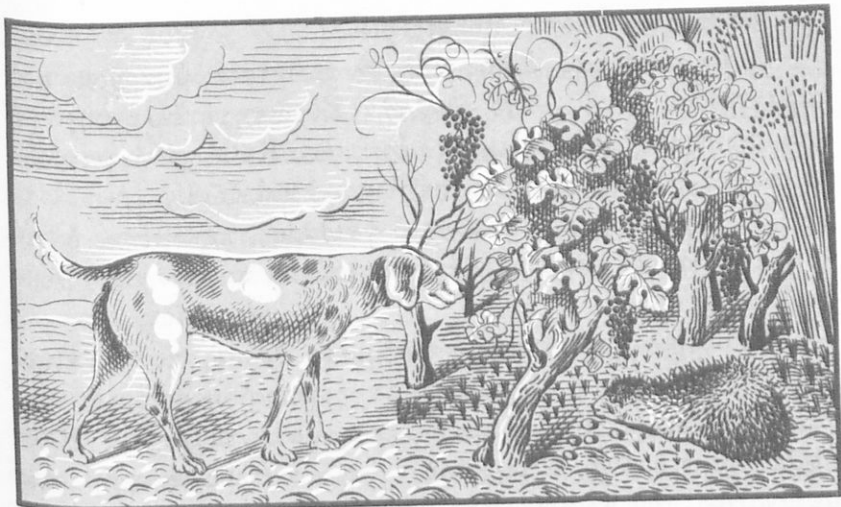
— Μᾶς λένε ἐδῶ, κύριε Πέτρο, πὼς ὁ σκαντζόχοιρος τρώει τὰ σταφύλια, εἶπε τὸ μικρότερο παιδί. Καὶ κάνει ζημιὰ, ἐνῶ ἡμεῖς διαβάσαμε κάπου, ὅτι τρώει μόνο τὶς ὀχιές.

— Ὡστε αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἄκακο πλάσμα βρίσκεται « ὑπὸ κατηγορίαν » καὶ σεῖς, παιδιά, τοῦ γίνατε συνήγοροι ; ρώτησε ὁ γεωπόνος.

— Ναί ! ναί ! φώναξαν τὰ παιδιά, ἐνῶ οἱ μεγάλοι γελοῦσαν.

Ἐφτασαν καὶ τὰ μικρὰ μὲ τοὺς καρπούς καὶ τὸ δροσερό, πηγαδίσιο νερό. Πῆρε ὁ κύριος Πέτρος σύκα μελιστάλαχτα καὶ χοντρόρωγα μαῦρα σταφύλια. Ἐφαγε, εὐφράνθηκε καὶ ὕστερα :

— Πάλι τὸ ἴδιο ζήτημα στὴ μέση, εἶπε. Τὶς προάλλες ξανάγινε γι' αὐτὸ λόγος. Ὅσοι πιστεύουν, ὅτι ὁ « ἀκανθό-

χοιρος » προξενεί ζημιὰ στὰ κτήματα, πλανώνται...

— Μὰ τὸ εἶδαμε μὲ τὰ μάτια μας αὐτὸ τὸ ζῶο νὰ τρώη ρῶγες, διαμαρτυρήθηκε ἓνας ξωμάχος.

— Τὸ παραδέχομαι, γερο - Νικόλα. Κάποτε - κάποτε γεύεται καὶ αὐτὸς τὸν ἐκλεκτὸ καρπὸ. Ἄλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι ἂν κάνη τὸ κακὸ ποὺ προξενοῦν στὰ σταφύλια τὰ ἄλλα πλάσματα, ἰδίως τὰ πουλιά. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τῆς «παγκαρπί-
ας», ὅπως γνωρίζετε, καὶ οἱ σκύλοι ρίχνονται στὰ σταφύ-
λια. Πῶς συμβαίνει λοιπὸν νὰ τὰ ἔχουμε μόνο μὲ τὸν
σκαντζόχοιρο, ἓνα ζῶο πραγματικὰ εὐεργετικὸ στὸν ἄνθρωπο ;

Ἄλλὰ, φίλοι μου, οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ μᾶς, ἄς μὴν τὸ
κρύβουμε, τὸν κυνηγᾶμε γιὰ τὸ νόστιμο κρέας του. Πολλοὶ
ἄνθρωποι σκέπτονται τὸ κέρδος τῆς στιγμῆς καὶ ἀδιαφοροῦν
γιὰ τὰ λοιπά.

Ὅλοι γνωρίζομε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος ἐξολοθρεύει κάθε
τρωκτικὸ, βλαβερὸ στὴ γεωργία, καὶ καταδιώκει πολὺ τὰ φί-
δια καὶ μάλιστα τὴν ὄχιά. Ἐχετε ἀντίρρηση ;

— Κάθε άλλο ! είπαν πολλές φωνές.

— Στόν τόπο μας, εκτός από τὰ τρωκτικά, υπάρχουν και πάρα πολλά φίδια. 'Από ὅλη τὴν Εὐρώπη ἢ ἑλληνικὴ γῆ ἔχει τις περισσότερες ποικιλίες ἐρπετῶν. Κάθε χρόνο μετροῦμε μερικὰ θύματά τους σὲ ἀνθρώπους καὶ ζῶα.

— Τὶς προάλλες μᾶς ἔσκασε ὁ γάιδαρος, πετάχτηκε ὁ μικρὸς Γιαννακός, γιατί τὸν δάγκασε μιὰ καταραμένη στὸ μουςούδι...

“Ολοι γέλασαν μὲ τὸν χαριτωμένο τρόπο, πού τὰ εἶπε.

— Νά μιὰ ζημιὰ ἔξαφνα, παρατήρησε ὁ γεωπόνος. Λογαριάσετε πόσες τέτοιες προλαβαίνει ὁ σκαντζόχοιρος. “Ένας Γάλλος ἐπιστήμονας εἶπε κάποτε ὅτι « ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἴσως μετανόησε, πού δημιούργησε τὴν ὀχιά, ἔστειλε ἔπειτα ἐναντίον της τὸν ἀκανθόχοιρο, ὀπλισμένο μὲ τὰ φοβερὰ του ἀγκάθια ».

Δυὸ διαβάτες σταμάτησαν καὶ χαιρέτισαν. “Έπειτα πλησίασαν τὸν κύριο γεωπὸνο καὶ τοῦ ζήτησαν μιὰ συμβουλή. “Έτσι ἡ συζήτηση κόπηκε. Τότε τὰ παιδιὰ κράτησαν τὸ σκύλο καὶ ἄφησαν ἐλεύθερο τὸ ἀγκαθωτὸ ζῶο. “Έκεῖνο ξεθάρρεψε καὶ χώθηκε στοὺς θάμνους.

“Όταν ἔφυγαν οἱ περαστικοί, ἡ συζήτηση συνεχίστηκε.

— Ξέρεις, κύριε Πέτρο, εἶπε ὁ γερο - Νικόλας, τὴν ἄνοιξη ὁ δάσκαλος μου ἔλεγε πὼς ὁ σκαντζόχοιρος, καὶ νὰ δαγκαθῆ ἀπὸ ὀχιά, δὲν φοφᾷ.

Οἱ ἄλλοι ἔδωσαν προσοχή.

— Σωστά σου εἶπε. Λίγα χρόνια εἶναι, πού ἔγινε γνωστὸ αὐτὸ τὸ πράγμα, ἔπειτα ἀπὸ πειράματα σ' ἓνα εἰδικὸ ἴδρυμα τῆς Γαλλίας. “Έκεῖ διατηροῦν πολλές ὀχιές.

“Άλλοτε νομίζαμε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος πλησιάζει τὴν ὀχιά, τῆς δαγκάνει τὴν οὐρὰ καὶ ἀμέσως γίνεται σφαίρα. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Τὴν ὀχιά τὴν πλησιάζει ἄφοβα καὶ προ-

βάλλει τὸ ρύγχος του, σὰν νὰ θέλῃ νὰ τὴν μυριστῆ. Ἐκείνη τότε ὀρμᾶ καὶ τὸν δαγκάνει στὸ ρύγχος. Αὐτὸς γλείφει τὸ δαγκαμένο μέρος καὶ πάλι κινᾶ πρὸς τὰ ἔμπρός. Δεύτερο δάγκαμα ἢ ὀχιά. Βρίσκει ὅμως καὶ αὐτὸς τὴν εὐκαιρία καὶ ἀρπάζει τὸ φίδι ἀπὸ κάπου. Ἐκεῖνο χτυπιέται πάνω στ' ἀγκάθια του, καταπληγώνεται καὶ ψοφᾶ. Ἄν τὸ ζῶο πεινᾷ, τρώγει ἐπὶ τόπου ἓνα μέρος τοῦ φιδιοῦ. Ἄν ὄχι, τὸ μεταφέρει στὴν φωλιά του.

Ἐέρω, τί θὰ μὲ ρωτήσης, γερο - Νικόλα, εἶπε τώρα ὁ γεωπόνος. Θὰ μὲ ρωτήσης γιατί δὲν ψοφᾷ ὁ σκαντζόχοιρος, ἔπειτα ἀπὸ τόσα δαγκάματα. Ἐδῶ κυρίως εἶναι ἡ ἀνακάλυψη ποὺ ἔκαμαν οἱ εἰδικοί : Τὸ δηλητήριο ποὺ χύνει στὴν πληγὴ ἢ ὀχιά, ἐνῶ εἶναι ἀρκετὸ νὰ θανατώσῃ κάποτε ἄνθρωπο, δὲν φέρει καμιὰ βλάβη στὸ ἀγκαθωτὸ ζῶο. Αὐτὸ γιὰ νὰ ψοφήσῃ πρέπει νὰ δαγκαθῆ ἀπὸ τὴν ὀχιά τριάντα περίπου φορές. Καὶ κάθε φορὰ νὰ χύνεται στὴν πληγὴ ἢ παραπάνω ποσότης, κάπου δηλαδὴ ἑπτὰ ἢ ὀχτῶ χιλιοστόγραμμα δηλητηρίου. Τόση ἀντίσταση δείχνει τὸ σῶμα του.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἀφήνωμε νὰ ἐξοντώνεται αὐτὸ τὸ εὐεργετικὸ ζῶο. Καὶ σημειώσετε τοῦτο : Σὲ ὅλη τὴν μεσημβρινὴ καὶ νότια Ἑλλάδα ὁ σκαντζόχοιρος εἶναι τὸ μοναδικὸ ζῶο, ποὺ κυνηγᾷ ἀποτελεσματικὰ τὰ φαρμακερὰ φίδια. Στὴν βόρειο Ἑλλάδα εἶναι καὶ οἱ πελαργοί.

Σεῖς οἱ μικροὶ ἀκοῦτε καὶ προσέχετε. Ἐμεῖς οἱ μεγάλοι ζήσαμε τὰ μικρά μας χρόνια, ὅταν οἱ ἐπιστῆμες δὲν ἦταν τόσο ἀναπτυγμένες. Γι' αὐτὸ ἐπιμένουμε σήμερα σὲ μερικά πράγματα, μὴ σωστά, ποὺ τὰ διατηροῦμε ὅμως « κατὰ παράδοση ».

Θ. Μακρόπουλος

21. ΤΟ ΜΥΔΙ ΚΑΙ Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ

“Αν ρίξετε ένα πήλινο κανάτι στη θάλασσα και τὸ ἀνασύρετε ἔπειτα ἀπὸ κάμποσο καιρὸ, εἶναι πιθανὸν νὰ βρῆτε μέσα ἕνα χταπόδι. “Αν ὅμως ἀφήσετε σ’ ἕνα ἥσυχο μέρος τοῦ βυθοῦ ἕνα ξύλο ἢ ἕνα σίδερο, θὰ δῆτε ἔπειτα ἀπὸ ἕνα διάστημα νὰ σχηματίζεται ἐκεῖ πάνω μιὰ ὀλόκληρη ἀποικία ἀπὸ μύδια. Τέτοιες ἀποικίες συναντᾶ κανεὶς σὲ πολλὰ μέρη, ὅταν ὁ βυθὸς εἶναι κατάλληλος καὶ τὰ νερὰ ἥσυχα. Εἶναι οἱ ἀρχαιότερες ἀποικίες τῆς ὑψηλίου, πολὺ παλιότερες ἀπὸ τὶς ἀποικίες τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

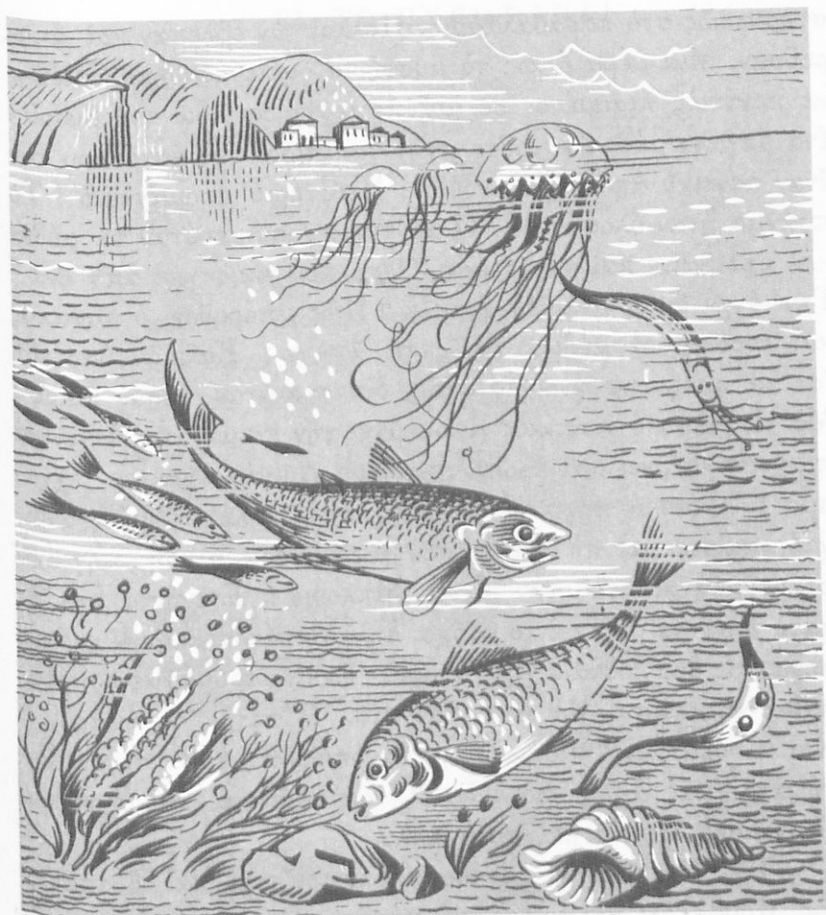
Τὸ μύδι, προστατευόμενο ἀπὸ τὸ διπλὸ ὄστρακό του, ποὺ ἀνοίγει καὶ κλείνει σὰντσιμπίδα, δὲν ἀντιμετωπίζει πολλοὺς κινδύνους, οὔτε ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς. Δὲν φοβᾶται σχεδὸν κανένα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀστερία — τὸν σταυρὸ τῆς θάλασσας — καὶ τὸν τσαγανό, ὅπως λέγεται ἕνας μικρὸς, τετραπέρατος καβουράκος τοῦ βυθοῦ.

Ὁ πρῶτος, ὁ ἀστερίας, θεωρεῖται καὶ εἶναι ὁ μεγαλύτερος χαλαστής τῆς γενιᾶς τῶν μυδιῶν καὶ τῶν στρειδιῶν. Ζυγώνει τὸ θῦμα του, τὸ ἀγκαλιάζει, τὸ πιέζει, τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ τρώει.

Ὁ ἄλλος ἐχθρὸς, ὁ τσαγανός, ἔχει ἄλλη τακτική. Αὐτὸς τὸ μύδι τὸ τρώει σιγά-σιγά. Πῶς ὅμως μπορεῖ καὶ τὸ ἀνοίγει; Χμ! Ἔχει τὸν τρόπο του.

Ἀλλά, πρὶν ἐκθέσωμε αὐτὸν τὸν τρόπο, θὰ παρουσιάσωμε ἕναν ἄλλο φαγά, ἕναν ἄλλο περίεργο καὶ ἀπίθανο ἐχθρὸ τοῦ μυδιοῦ, στεριανῆς προελεύσεως. Καὶ τώρα πιά πρέπει νὰ φέρωμε τὴν συζήτηση στὸν ποντικὸ, γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ ἀπὸ ξηρᾶς ἐπιδρομέας.

Ὁ ποντικὸς εἶναι πολυμήχανος. Καταφέρνει δουλειὲς ποὺ σοῦ ἔρχεται ζαλάδα. Σκαρφαλώνει στὸν τοῖχο, τρυπᾶ τὴ σα-

νίδα, κλέβει τ' αυγά. Τέλος ανάμεσα στ' άλλα, είναι και δεινός κολυμπητής. Κάνει και μακροβούτια. Λαμπρά, όλα αυτά είναι γνωστά και δέν εκπλήττουν κανένα.

Έκείνο όμως, πού δέν περίμενε κανείς, είναι, ότι θά έπεζέτεινε τή δράση του και μέχρι βυθοῦ ! Και όμως και αυτό γίνεται. Φτάνει και στον βυθό ακόμη και έπιτίθεται στα μύδια. Γι' αυτόν ακριβώς τó λόγο τριγυρίζει συχνά μυ-

στηριωδῶς στὸ παραθαλάσσιο. Πολλοὶ τὸν ἔβλεπαν καὶ ἀποροῦσαν. Μιὰ μέρα ὅμως τὸ μυστήριον διαλευκάνθηκε. Βρέθηκε ποντικὸς πιασμένος σὲ μιὰ περίεργη παγίδα τοῦ βυθοῦ : ἓνα μεγάλο μύδι βαστοῦσε στὴν τσιμπίδα τοῦ ὀστράκου του ἓναν ποντικὸ ἀπὸ τὸ μουσούδι ! Πειστήριον τρομαχτικὸ ! Τὸ πράγμα ἦταν ὀλοφάνερο. Ὁ ποντικὸς νοστιμευόταν τὰ μύδια καὶ κατέβαινε καὶ τὰ ἔτρωγε. "Ὅσο πού πιάστηκε ἀπὸ ἓνα ! Γεννιόταν ὅμως μιὰ νέα ἀπορία : Πῶς μπορούσε ὁ ποντικὸς καὶ ἔτρωγε τὰ μύδια ; Πῶς τὰ ἀνοίγε ; Καί, ἂν ὑποτεθῆ ὅτι τὰ πρόφτανε ἀνοιχτά, πῶς δὲν πιανόταν τόσο καιρὸ ; Μὲ τί τρόπο ὁ ποντικὸς ἀποφεύγει τὴν τσιμπίδα καὶ γενικὰ πῶς καταφέρνει καὶ τρώει τὸ μύδι ; Λοιπὸν ἰδοὺ τὸ τέχνασμα ! Ὅταν ὁ ποντικὸς διακρίνη ἀπὸ ψηλὰ τὸ μύδι ἀνοιχτό, παίρνει μὲ τὸ στόμα του μιὰ πέτρα μικρὴ, πηγαίνει στὴν ἄκρη καὶ τοῦ τὴν ρίχνει. Μπλούμ ! Ἐνενήντα στὰ ἕκατὸ ἡ πέτρα βρίσκει τὸ στόχο, δηλαδὴ πέφτει ἀκριβῶς ἀνάμεσα στὶς δυὸ κουτάλες τοῦ μυδιοῦ. Ἐκεῖνο τρομαγμένο προσπαθεῖ νὰ κλείσῃ. Μὰ εἶναι ἀδύνατο. Ἡ πέτρα τὸ ἐμποδίζει. Καὶ ἡ θύρα μένει μισάνοιχτη. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι πλέον ζητήματα μιᾶς ἀπλῆς βουτιάς. Ὅπως βλέπετε, τὸ τέχνασμα εἶναι πολὺ ἔξυπνο καὶ πολὺ ἀπλό.

Τὴν ἴδια λοιπὸν μέθοδο μεταχειρίζεται καὶ ὁ τσαγανός. Κουβαλάει καὶ αὐτὸς μιὰ πέτρα καὶ τὴν ρίχνει στὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας τοῦ στρειδιοῦ ἢ τοῦ μυδιοῦ καὶ ἡ θύρα δὲν μπορεῖ νὰ κλείσῃ πιά. Καὶ τότε ἐκεῖνος μπαίνει μέσα ἄφοβα καὶ στρώνεται στὸ φαί. Μιμεῖται ἄραγε τὸν ποντικὸ ἢ ὁ ποντικὸς πῆρε τὸ σχέδιο ἀπὸ τὸν τσαγανό ; Σὲ ποιὸν ἀνήκει ἡ πατρότης τῆς ἐφευρέσεως ; Ἡ πρόκειται γιὰ ἀπλὴ σύμπτωση ; Μᾶλλον αὐτὸ θὰ συμβαίη. Τὰ μεγάλα πνεύματα πάντοτε συναντῶνται.

« Ἐδῶ Βυθός »

Θέμος Ποταμιάνος

22. ΤΟ ΠΥΡΟΦΑΝΙ

Καίει τὸ πυροφάνι τοῦ ψαῤᾷ
κι οἱ σταλαχτίτες λάμπουν σὰν ἀστέρια
καὶ στῆς σπηλιᾶς τὰ διάφανα νερά
φεγγοβολοῦν καντήλια κι ἀγιοκέρια.

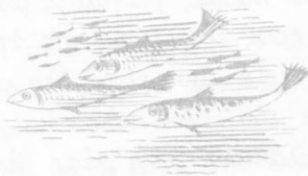
Τῆς νυχτερίδας τρίζουν τὰ φτερά
καὶ στὶς φωλιές ξυπνοῦν τὰ περιστέρια
καὶ σπαρταροῦν τὰ ψάρια ἀστραφτερά
ἀπ' τὸ καμάκι στοῦ ψαῤᾷ τὰ χέρια.

Ἐπάνω στῆς σπηλιᾶς τὴν κορυφή,
μέσ' ἀπ' τὰ μούσκλια καὶ τὰ πολυτρίχια,
σταλάζει βρῦση ἀνώφελη, κρυφή.

Καὶ πέρα, ἀπὸ μιὰ τρύπα σκοτεινή,
στοὺς βράχους ἀκονίζοντας τὰ νύχια,
μιὰ φώκια ἀπαρηγόρητα θρηνεῖ.

«Γαλήνη»

Γεώργιος Δροσίνης

23. Η ΒΑΛΑΝΙΔΙΑ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

1. Γεννήθηκα από ένα βαλανίδι, πού ο άνεμος τὸ ἄρπαξε ἀπὸ μιὰ βαλανιδιά καὶ τὸ ἔριξε κοντὰ στὸ δάσος.

Χωρὶς καμμιά περιποίηση, χωρὶς κανέναν νὰ φροντίζη γιὰ μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγὰ σιγὰ. Καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, πάνω ἀπὸ διακόσια, ἔγινε κι ἐγὼ μεγάλη βαλανιδιά.

2. Οἱ ρίζες μου προχώρησαν βαθιὰ καὶ ξαπλώθηκαν μέσα στὴ γῆ, ὅσο ἀπλώνονται πάνω στὸν κορμὸ μου καὶ τὰ κλαδιά μου ὀλόγυρα. Ἐνα μεγάλο δέντρο πρέπει νὰ ἔχη μεγάλες καὶ δυνατὲς ρίζες, γιὰ νὰ στηρίζεται καλά.

Τὰ κλαδιά μου μεγάλωσαν καὶ ἀπλώθηκαν σ' ὅλες τὶς μεριές, σὰν πελώρια χέρια.

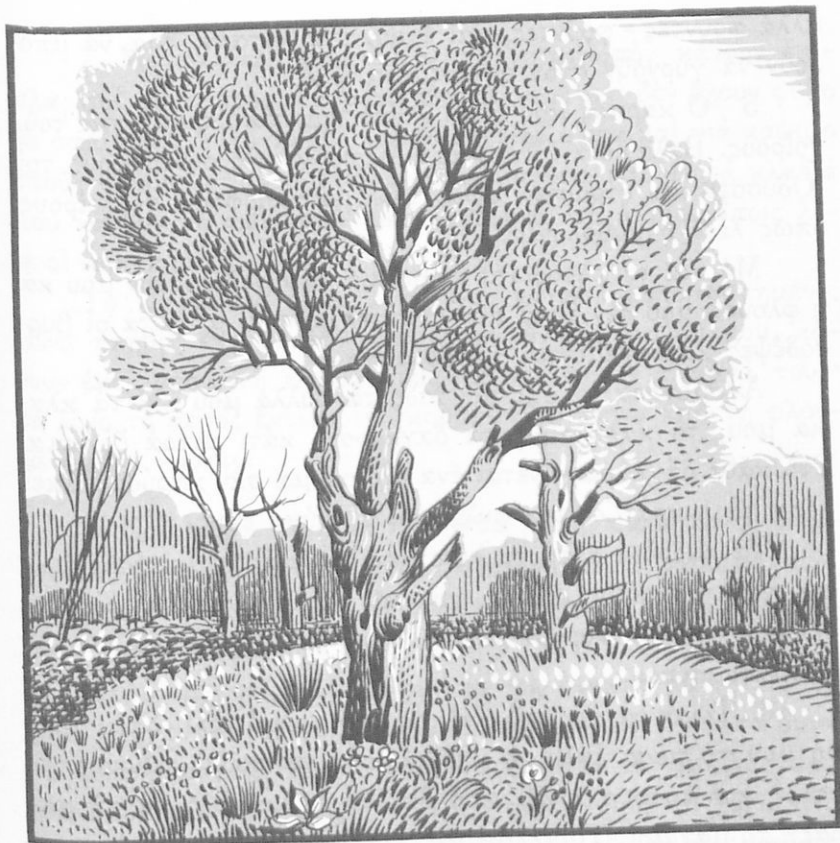
Ἐριξα πολὺ μεγάλο ἀνάστημα καὶ πέρασα ὅλα τ' ἄλλα δέντρα πού εἶναι ἐδῶ. Ὁ κορμὸς μου στὰ μικρά μου χρόνια ἦταν λεπτὸς καὶ τρυφερός· μετὸν καιρὸ ὅμως ἔγινε χοντρός καὶ δυνατός. Καὶ ἡ φλούδα μου, ὅταν ἦμουν μικρή, ἦταν πρασινωπὴ καὶ μαλακὴ· λίγο - λίγο κι αὐτὴ πῆρε χρῶμα μαυριδερό, ἔγινε σκληρὴ καὶ γέμισε σχισμάδες.

3. Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ μένα εἶναι καὶ ἄλλες βαλανιδιές, πολὺ γέριχες. Μὲ περνοῦν πολλὰ χρόνια.

Εἶναι, σὰν νὰ ποῦμε, γιαγιάδες μου καὶ παραγιαγιάδες μου. Ὁ κορμὸς τους εἶναι γεμάτος ἀπὸ κουφάλες καὶ ρόζους καὶ τὰ κλωνάρια τους εἶναι ὅλο ρόζοι.

4. Τὰ φύλλα μου εἶναι πολλὰ καὶ πυκνά, ἀλλὰ μονάχα στὴν ἄκρη τῶν κλαδιῶν. Στὴ μέση δὲν ἔχω πολλὰ φύλλα· γι' αὐτὸ ὅποιος στέκεται κοντὰ στὸν κορμὸ μου μπορεῖ νὰ δῆ ὡς πάνω στὴν κορυφή μου.

Κάτω ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογιῆς - λογιῆς

άνοιξιάτικα φυτά και άγριολούλουδα. 'Ο ήλιος περνά μέσα από τή φυλλωσιά μου και φτάνει ως τὸ χῶμα και τούς δίνει ζωή.

'Ο ήλιος ! "Αχ ! πῶς τὸν αγαπῶ ! Δέν ξέρω ἂν εἶναι ἄλλο δέντρο στὸν κόσμο, πού νά αγαπᾶ τὸ φῶς και τή ζεστασιά σάν κι ἐμένα.

Δέν πολυβιάζομαι νά βγάλω τήν ἄνοιξη τὰ πριονωτά φύλλα μου· φοβοῦμαι τὸ κρύο και περιμένω νά ζεστάνη ὁ καιρὸς και τὰ φύλλα μου βγαίνουν ὄχι χωριστά τὸ καθένα,

ἀλλὰ φοῦντες - φοῦντες, καὶ ἔχουν ἓνα κοτσάνι, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ γυρνοῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο.

5 Ὁ καρπὸς μου εἶναι ἡ πιὸ θρεπτικὴ τροφή γιὰ τοὺς χοίρους. Βαλανίδια ἔδινε καὶ ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῆ καὶ ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μεταμόρφωσε σὲ χοίρους, ὅπως λέει ἡ μυθολογία.

Μὰ καὶ τὰ φλουδωτὰ κουπάκια τῶν βαλανιδιῶν μου καὶ ἡ φλούδα μου δὲν εἶναι πράγματα ἀχρηστα· μ' αὐτὰ οἱ βυρσοδέφες κατεργάζονται τὰ δέρματα.

Λησιμόνησα νὰ σᾶς πῶ πῶς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλαδιά μου, τὸ καλοκαίρι, τὰ δαγκάνουν κάτι μικρὰ ζώφια. Στὸ κάθε δάγκαμα γίνεται ἓνα ἐξόγκωμα σὰν καρύδι. Ἐκεῖ μέσα τὰ μικρὰ ζώφια φυλάγουν τ' αὐτὰ τους.

Τὰ καρύδια αὐτὰ τὰ λένε κηκίδια καὶ τὰ μεταχειρίζονται γιὰ γιαιτρικό· ἀκόμη γιὰ νὰ κάμουν μελάνι· καὶ οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ βάζουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφάσματά τους.

6. Τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ τὸν κορμὸ μου. Στὸν κορμὸ μου τὸ μέσα ξύλο, ἡ καρδιά, σὰν νὰ ποῦμε, εἶναι σταχτερὴ καὶ τόσο σκληρὴ, ποὺ δὲν μπορεῖ εὐκόλα νὰ τῆ χαράξῃ τὸ μαχαίρι. Τὸ ἄλλο ξύλο, ποὺ εἶναι ὀλόγυρα στὴν καρδιά καὶ γειτονεύει μὲ τὴ φλούδα μου, εἶναι κιτρινωπὸ καὶ μαλακό. Αὐτὸ μὲ κάνει καὶ ζῶ. Ἀπ' αὐτὸ περνοῦν οἱ χυμοὶ ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ φτάνουν ὡς τ' ἀκροκλάδια.

Ἡ καρδιά μου πάλι μὲ συγκρατεῖ στερεὰ καὶ μὲ κάνει νὰ μὴ φοβοῦμαι τὸν ἄνεμο, ὅσο δυνατὰ καὶ ἂν φυσᾷ. Τὸ ξύλο τῆς καρδιάς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

Ὅταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ξύλο ποὺ νὰ μὴ σαπίζῃ στὸ νερό, ποὺ νὰ εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νὰ βροῦν καρδιά βαλανιδιάς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια, καὶ σπίτια.

7. Μὲ τὸ ἄλλο μου ξύλο, τὸ κιτρινωπὸ, κάνουν ἔπιπλα, πού εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ δὲν ἔχουν φόβονὰ σαπίσουν. Αὐτὸ τὸ ξύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κάψιμο στοὺς φούρνους, σὲ τζάκια, σὲ θερμάστρες, καὶ μὲ τὰ κλαδιά μου κάνουν τὸ πιὸ καλὸ ξυλοκάρβουνο, τὸ ἄγριο, ὅπως λένε οἱ νοικοκυρές.

Τὸ κιτρινωπὸ ξύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. Ἐνα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τὴ φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τὴ φωλιά τους καὶ φυλάγουν τ' αὐγά τους· σὲ λίγο τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπὸ τὴ φλούδα γίνεται κούφιο.

8. Καὶ τώρα πῶς νὰ γλιτώσω; Ἄς εἶναι καλὰ ὁ φίλος μου ὁ δρυκολάπτης, τὸ καλὸ πουλι μὲ τὸ βαθὺ κόκκινο, τὸ κρεμεζὶ μέτωπο, τὶς πράσινες ἢ ἀσπρόμαυρες φτεροῦγες του καὶ τὴν κοκκινωπὴ οὐρά.

Αὐτὸ ἔρχεται ταχτικά καὶ μὲ τὴ δυνατὴ μύτη του ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ τὸν κορμὸ μου: τὰκ-τὰκ-τὰκ. Ἀπὸ τὰ δυνατὰ χτυπήματα ἀντιβουίζει τὸ δάσος καὶ τὸ ἔξυπνο πουλι καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κρότος εἶναι ξερός, πῶς τὸ ξύλο εἶναι γερό. « Ἐδῶ δὲν εἶναι τίποτε », λέει μὲ τὸ νοῦ του· καὶ πηγαίνει παραπέρα.

Ξαναρχίζει τὸ τὰκ-τὰκ-τὰκ καὶ ὅταν ἀκούσῃ τὸ ξύλο νὰ κουδουνίζει, ὅπως κουδουνίζουν τὰ κούφια πράγματα, « ἐδῶ εἶμαστε » λέει, καὶ μὲ τὴ φοβερὴ μύτη του σκάφτει δυνατὰ, βρίσκει τὴ φωλιά καὶ τρώει ὅλα τὰ ἔντομα.

Στὰ παλιὰ χρόνια ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἤθελαν νὰ ἐπαινέσουν κανένα γιὰ τὴν παλικάριά του καὶ τὴν δύναμή του, θυμόνταν ἐμένα καὶ τὸν παρομοίαζαν μὲ τὸ ξύλο μου, πού εἶναι σκληρὸ σὰν πέτρα.

« Σκόρπια λουλούδια »

Ἀριστοτέλης Κουρτίδης

24. Ο ΠΕΥΚΟΣ

ΕΝΑΣ πεῦκος μὲς στὸν κάμπο
γέρας' ὁ φτωχός,
στέκει ἐκεῖ πρωὶ καὶ βράδῃ
μοναχός.

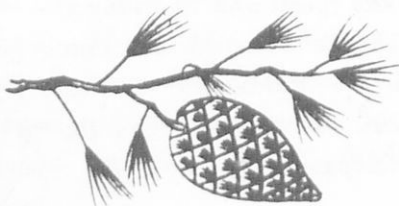
Ἔχασε μεγάλους κλώνους,
ἔμαθε πολλά,
ζῆ διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά.

Ἄκουσε τὰ καριοφίλια,
εἶδ' ἄρματολούς,
πέρασε πολέμους, μπόρες,
κεραυνούς.

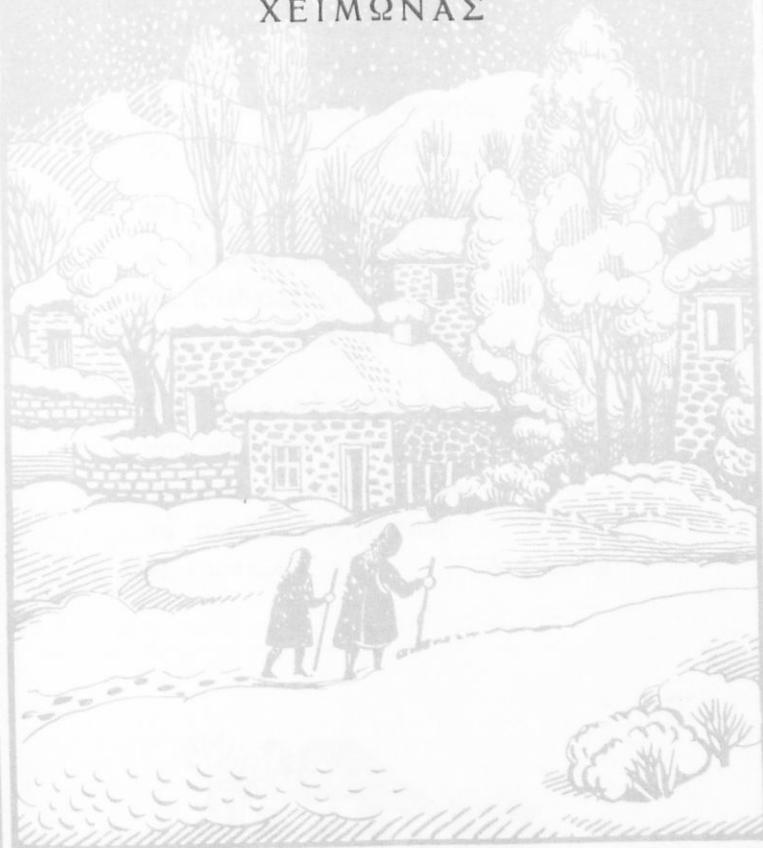
Μὰ βαστάει σὰν παλικάρι
ὅσο κι ἂν γερνᾷ,
κι ἀγναντεύει πέρα ὡς πέρα
τὰ βουνά.

« Παιδικὰ τραγούδια »

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

2^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΧΕΙΜΩΝΑΣ

25. ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΚΑΤΩ ἀπ' τῆ στέγη τοῦ ζευγαῖ,
στά καπνισμένα ξύλα,
φυσᾶ ὁ βοριάς στὴν ἔρημη
φωτιά μ' ἀνατριχίλα.

Καὶ σέρνει τὰ μηνύματα
τῆς βαρυχειμωνιάς,
κατὰ τὸν κάμπο χύνοντας
τὸ δάκρυ του ὁ χιονιάς.

Τὰ στάχια δὲ βεργολυγοῦν,
τ' ἀλώνια δὲ γυρίζουν,
τὰ βοϊδαμάξια σώπασαν
στὴ ρύμη πιά νὰ τρίζουν.

Καὶ πέρα μὲς στὸ διάπλατο
τοῦ κάμπου, μοναχὸς
σαλεύει τ' ἀργοπάτητα
τὰ πρόβατα ὁ βοσκός.

« Ἄνοιχτά μυστικά »

Ἄλ. Φωτιάδης

26. ΤΟ ΧΙΟΝΙ

1. Ήταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ὁ ἀέρας εἶχε πέσει καί στο περιβόλι βασίλευε ἡσυχία. Ὡστόσο ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ σταχτιά καὶ μαῦρα σύννεφα.

Ἐξαφνα ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κάτι μικρὲς πεταλουδίτσες. Ήταν νιφάδες χιονιοῦ. Καὶ ἔπεφταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλὰ ἢ μιὰ κατόπι στὴν ἄλλη οἱ πεταλουδίτσες αὐτές, πού δὲν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα χόρευαν στὸν ἀέρα σὰν τρελές. Σιμώνοντας ὅμως ἐλαφρὰ - ἐλαφρὰ τοὺς κοιμισμένους θάμνους καὶ τὰ δέντρα, τὰ στόλιζαν μὲ πολὺ γοῦστο. Δὲν ξεχνοῦσαν οὔτε τὸ παραμικρὸ κλαδάκι.

Κι ἔπεφταν κι ὅλο ἔπεφταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ χιλιάδες, ἑκατομμύρια πεταλουδίτσες καὶ ἄφηναν στὴ γῆ τὰ φορεμάτια τους, πού ἔμοιαζαν σὰν ἀστρουλάκια. Ἔτσι φόρεσαν καὶ τῆς κληματαριάς ἓνα ζεστὸ πανωφόρι καὶ τὴ χλόη τὴ σκέπασαν μ' ἓνα πάπλωμα ἀφράτο, πουπουλένιο.

Τὸ ἴδιό ἔκαμαν καὶ στὰ κάγκελα καὶ σὲ ὅλα τὰ πράματα τοῦ περιβολιοῦ. Στὸ καθένα ἔβαλαν ἀπὸ μιὰ σκούφια. Μὰ στὴ βία τους ἐπάνω ἔκαμαν καὶ μερικὰ στραβά. Ἄλλα πῆραν μεγάλες σκούφιες καὶ ἔβλεπες νὰ τοὺς κατεβαίνουν ὡς τ' αὐτιά. Ἄλλα πάλι πῆραν μικρότερες καὶ τοὺς στέκονταν στὴν κορυφή. Μερικὲς μπῆκαν στραβά. Μὰ τί ἔχει νὰ κάμη; Φτάνει πού πῆραν ὅλα τὸ δῶρο τους ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Καθένα δὲν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μὰ τί ξάφνισμα ἦταν ἐκεῖνο, τί χαρά, τί πανηγύρι σὰν ξύπνησαν ὅλα καὶ εἶδαν τὰ λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι δὲν τολμοῦσαν νὰ κινηθοῦν, μήπως καὶ τοὺς πέσουν τὰ ὄμορφα στολιδία.

Ἡ γλῶη ἦταν πολὺ εὐχαριστημένη μὲ τὸ ἀφράτο, τὸ ἀπαλό της πάπλωμα. Ἡ γριὰ κληματαριά, ποὺ ἄλλοτε ζυπνοῦσε πρώτη ἀπ' ὅλους, σήμερα ζύπνησε τελευταία. Τόσο γλυκὰ κοιμήθηκε κάτω ἀπὸ τὸ ζεστὸ της πανωφόρι. Ἀπ' ὅλα ὅμως πιὸ πολὺ χάρηκαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη.

— Θὰ μᾶς τ' ἀφήσουν ἄραγε γιὰ πάντα τὰ ὄμορφα αὐτὰ σκουφιά; ρωτοῦσαν.

Ἄλλὰ δὲν πρόφτασαν καλὰ - καλὰ νὰ χαροῦν τὰ δῶρα τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνὲς χαρούμενες καὶ σὲ λίγο τὸ περιβόλι γέμισε ἀπὸ παιδιὰ.

Θεέ μου! τί τρέλες ἦταν ἐκεῖνες, σὰν ἀντίκρισαν τὸ ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι! Ἄλλα κυλιόνταν χάμω καὶ ἄλλα πάλι κυνηγιόνταν μὲ τίς φοῦχτες γεμάτες χιόνι.

Σὲ λίγο ἀναψε καὶ ὁ χιονοπόλεμος. Πῶ πῶ! τί κακὸ ἦταν ἐκεῖνο! Δὲν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδεντρα. Ἀκόμη καὶ στὰ ψηλὰ δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε καὶ οἱ σκούφιες ποὺ φοροῦσαν τὰ κάγκελα, πάει καὶ τὸ πανωφόρι τῆς κληματαριᾶς. Σωστὴ καταστροφή! Τὰ παιδιὰ ὅμως ἦταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καὶ τὰ μάτια τους ἄστραφταν ἀπὸ χαρά.

27. ΣΤΑ ΚΡΥΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

1. Βαρύς χειμώνας πλάκωσε και οί χωρικοί, κλεισμένοι τὰ βράδια στὰ σπίτια τους, μαζεύονται ὅλοι γύρω στὴ φωτιά.

Ἐκείνη τὴ νύχτα ὁ ἄνεμος βούιζε πιὸ ἄγρια ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά.

Στὸ σπίτι τοῦ γερο - Φώτη ἡ γωνιὰ ἀναβε ὀλόφλογη κι ἔχυνε σ' ὄλο τὸ δωμάτιο εὐχάριστη πύρα. "Ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ ἦταν καθισμένοι γύρω στὴ φωτιά.

Ἡ Γιώργαινα ράβει ἓνα φορεματάκι τοῦ παιδιοῦ, ἡ Χρυσάνθη γνέθει, ὁ Γιώργης πυρώνει τὰ χέρια του και ὁ γέρος συδαυλίζει τὴ φωτιά.

2. Ὁ Δημήτρης πὸ τοῦ ἀρέσουν τὰ μαντέματα, ἀρχίζει πρῶτος, γιὰ νὰ παρακινήθοῦν και οἱ ἄλλοι. Ἀπὸ κεῖ τὰ μαθαίνει και τὰ λέει και στὰ ἄλλα τσοπανόπουλα και τοὺς παίρνει ἓνα σωρὸ «κάστρα».

— Ἀπόψε θὰ σᾶς πῶ μαντέματα, πὸ δὲν θὰ τὰ βρῆ κανένας, τοὺς λέει. Ἀκοῦστε ἓνα :

Τέσσερεις στέκονται,

δὺ ἀκοῦνε,

ἓνας σκάφτει,

κι ἓνας θυματίζει.

Τί εἶναι ;

Σκέπτονται ὅλοι, βάζουν μὲ τὸ νοῦ τους κάμποσα πράγματα, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ὑποψιάζεται πὼς εἶναι τὸ γουρούνη μὲ τὴν οὐρά του.

— Βρῆτε το λοιπόν ! τοὺς πεισμώνει ὁ Δημήτρης. Καὶ ἐπειδὴ κανεὶς δὲν τὸ βρῖσκει, τοῦ δίνουν ἀπὸ ἓνα « κάστρο » ὁ καθένας νὰ τοὺς τὸ πῆ.

— Τέτοια δύσκολα μαντέματα μονάχα ό Γιώργης ξέρει, ξαναλέει ό Δημήτρης σέ λίγο. Μά νά πού σ'ας είπα κι εγώ ένα!... Καί αυτό πού θά σ'ας πῶ τώρα, δέν θά τὸ βρῆ κανείς σας. "Όποιος τὸ ξέρει, ἐδῶ θά φανῆ!...

*Μικρὴ-μικρὴ νοικοκυρὰ
μεγάλη πίτα κάνει.*

Τί εἶναι ;

Καί αὐτὸ τοὺς. τὸ εἶπε, γιατί, ὅσο καί ἂν σκέφτηκαν, δέν πῆγε ό νοῦς τους στή μέλισσα.

3.— Ἐγὼ θά σοῦ πῶ ένα, λέει ό Γιώργης, καί νά σέ δῶ ἂν τὸ βρῆς.

*Τὸ φίδι τρώει τὴ θάλασσα
κι ἡ θάλασσα τὸ φίδι.*

Τί εἶναι ;

— Τὸ λυχνάρι μὲ τὸ φιλίλι, πετάχτηκε ὁ Δημήτρης.

— Τὸ πέτυχες ! τοῦ λέει ὁ Γιώργης. Μὰ τώρα θὰ σοῦ πῶ δύο, ποὺ εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα. Νὰ δοῦμε, θὰ τὰ βρῆς καὶ αὐτά ;

— Πές τα καὶ θὰ τὰ βρῶ ! τοῦ ἀπαντᾷ.

— "Ακουσε λοιπὸν τὸ πρῶτο :

*Μιά κόρη λυγροῇ
βῆμα-βῆμα περπατεῖ
καὶ πίσω της πηγαίνει
μιὰ γριὰ βλογοκομμένη!
Τί εἶναι;*

— "Ακουσε τώρα καὶ τὸ δεύτερο :

*"Εχω μιὰ προβατίνα
ἀπὸ τὸ λαιμὸ τῆ δένω
κι ἀπὸ τὴν οὐρὰ τῆ σέρονω!
Τί εἶναι ;*

Ὁ Δημήτρης τὸν ἔβαλε καὶ τοῦ τὰ εἶπε πάλι καὶ πάλι, μὰ δὲν τὰ βρῆκε. Τότε καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ ἔταξαν σπουδαῖα «κάστρα», γιὰ νὰ τοὺς τὰ φανερώσῃ.

— Μὰ γιὰ σκεφτῆτε λιγάκι ἀκόμη ! τοὺς λέει. Ὁ κόσμος τὸ χρειάζεται ὅλη τὴν ὥρα !

Τοὺς βασάνισε κάμποσο, ἔπειτα τοὺς μαρτύρησε πὼς εἶναι ἡ βελόνα μὲ τὴ δαχτυλήθρα, ποὺ μοιάζει σὰν βλογοκομμένη.

— "Ε ! φτάνει πιά τὰ «κάστρα» ποὺ πῆρες, Γιώργη, εἶπε ὁ γερο - Φώτης· τώρα εἶναι καιρὸς νὰ σχολάσωμε.

Γεώργιος Α. Μέγας

28. ΧΕΙΜΩΝΙΑ

Στὸ χωριὸ μὲ τ' ἄσπρα σπίτια
ἤρθε ἡ χειμωνιά,
μαζευτῆκαν τὰ σπουργίτια
καὶ ζητοῦν ζεστή γωνιά.
Ἔξω ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὰ σπίτια
ἤρθε ἡ παγωνιά.

Τὰ κλαριά δὲν ἔχουν φύλλα,
σπόρος πουθενά,
μὲς στὸ τζάκι ἀνάψαν ξύλα
κι ἔξω τὸ πουλὶ πεινᾷ.
Τὰ κλαριά γυμνὰ ἀπὸ φύλλα,
σπόρος πουθενά.

Τὸ καλὸ παιδὶ θ' ἀνοίξη
τότε, τί χαρά !
Καὶ τί ψίχουλα θὰ ρίξη
στὰ πουλάκια τὰ μικρά.
Τὸ θολὸ τζάμι θ' ἀνοίξη,
τότε, τί χαρά.

Μιά καὶ δυὸ θὰ φτερουγίσουν
μέσα στὴν αὐλή,
τὴν κοιλιὰ τους νὰ γεμίσουν,
ποὺ ἦταν ἄδεια ὥρα πολλή,
καὶ γι' ἄλλοῦ θὰ ξεκινήσουν,
ὥρα τους καλή.

Μιχ. Δ. Στασινόπουλος

29. « . . . ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ . . . »

— Πλησιάζει, παιδί μου, ἡ μεγάλη τῆς Χριστιανοσύνης μέρα, ἡ 25 Δεκεμβρίου. Οἱ Χριστιανοί, παιδί μου, ὅλοι, μὰ ξεχωριστὰ ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, θὰ γιορτάσωμε καὶ πάλι τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ μας, ποὺ ἔσωσε τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν κακία, ποὺ γέμισε ἐλπίδες τοὺς λαοὺς, ποὺ χαροποίησε χαρὰ μεγάλη τὸν κόσμον. Ὁ οὐρανὸς θὰ ἀντηχήσῃ μὲ τὸ τραγούδι τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ποιμένων, μὲ τὴ δοξολογία τῶν ἀνθρώπων :

*Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.*

Τὸ χαριτωμένο θεϊκὸ ἀγοράκι μέσα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μανούλας του θὰ χαμογελάσῃ καὶ τὸ ἀνθηρὸ μάγουλό του θὰ σκάσῃ, σὰν μπουμπουκάκι στὸν πρωινὸ ἥλιο. Καὶ θὰ χυθῆ παντοῦ ἡ χαρὰ, ἡ ἀγαλλίαση, ἡ ἐλπίδα, ἡ λαχτάρα καὶ ὁ πόθος τῆς εἰρήνης. Ὁ μικρὸς Χριστὸς θὰ εὐλογήσῃ τοὺς λαοὺς καὶ θὰ παρηγορήσῃ τοὺς ἀδύνατους, τοὺς πᾶσχοντας, τοὺς ἀσθενικοὺς καὶ θὰ μεταδώσῃ μὲ τὴν εὐλογία του τὴν ἐλπίδα.

— Κοιμήσου, ἀγόρι μου, καὶ ὁ Χριστὸς μαζί σου...

Μὲ τέτοια λόγια ἀποκοιμίζει τὸν μικρὸ τῆς Γιαννάκης ἢ μανούλα του. Τὰ χρυσὰ λογάκια τῆς, ποὺ τὸν νανούριζαν, τοῦ φαίνεται ὅτι ἀκόμα τὰ ἀκούει στὸν ὕπνο του :

— Κοιμήσου σύ, παιδάκι μου, καὶ ὁ Χριστὸς μαζί σου.

Καὶ ὁ Γιαννάκης τώρα κοιμᾶται καὶ ὀνειρεύεται πὼς ἔκαμε φτερά, πὼς ἦταν πιά ἀγγελοῦδι μέσα στὸ χορὸ τῶν ἀγγέλων, ὅταν ἄνοιξε ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ ἄστρα ἔλαμψαν νὰ ὑποδεχτοῦν τὸν ἐρχομὸ τοῦ θεϊκοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τὰ οὐράνια.

Πετούσε ψηλά, με χιλιάδες αγγελούδια με τὰ ρόδινα μάγουλα, με τις χιονάτες φτερούγες και τὰ παχουλά κορμιά. Πήγαιναν ἀντάμα ἀνεβαίνοντας, ὥσπου νὰ ἀνοίξουν οἱ οὐρανοί, νὰ κατεβῆ ὁ Χριστὸς — τὸ θεῖο βρέφος —, νὰ τὸν συνοδέψουν στὴ γῆ κάτω γιὰ νὰ φέρουν τὴν εἰρήνη, τὴν ἀγάπη τῶν λαῶν, τὴν εὐλογία. Καὶ νά, ἀνοίξαν οἱ οὐρανοί. Ἔλαμψαν τὰ σκοτάδια καὶ τὰ ἄστρα ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων ἔχυσαν τὸ φῶς τους. Καὶ ἀκούστηκε μελωδικὰ τὸ τραγούδι τῶν ἀγγέλων σὲ χίλιες νότες, καθαρὸ καὶ γλυκὸ :

*Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε,
Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε,
Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε . . .*

Τί φωνές, τί μελωδίες !! Καὶ ἀνάμεσα στὶς χιλιάδες φωνές καὶ ὁ Γιαννάκης σμίγει τὴ μελωδική του φωνούλα.

Καὶ κατεβαίνουν τώρα τὴν οὐράνια σκάλα, καὶ οἱ μελωδίες στὸ κατέβασμα μεγαλώνουν καὶ δυναμώνουν. Τὸ θεϊκὸ βρέφος, ποῦ φέρνει τὴν εἰρήνη καὶ τὴ χαρά, χαμογελᾷ καὶ τὸ χαμόγελό του γίνεται τριαντάφυλλα, ποῦ ἀφήνουν τὰ μυρωδάτα φύλλα τους μαζί μὲ τίς ἐλπίδες, ποῦ δυναμώνουν τὴ χαρά. Καὶ τὸ τραγούδι τὸ ἀγγελικὸ χύνεται ἀπὸ χιλιάδες μυρωμένα στόματα ρυάκι ἀκούραστο :

*Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.*

Ἔτσι πέρασε ἐλπιδοφόρα ἡ νύχτα. Καὶ στὸ λάλημα τῶν πετεινῶν ξύπνησε καὶ ὁ Γιαννάκης εὐτυχισμένος γιὰ τὸ οὐράνιο ταξίδι του. Ξύπνησε μὲ τοὺς ἤχους τῆς χαρμόσυνης καμπάνας, ποῦ διαλαλεῖ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου.

— Μανούλα μου, ποῦ εἶναι τὰ φτερά μου, ποῦ πετοῦσα ὡς τώρα ; Ποῦ εἶναι ;

— Τὰ φτερά σου, παιδί μου, ἔγιναν ἐλπίδες. Τώρα πιά θὰ μᾶς ἔρθη τὸ φῶς καὶ ἡ χαρὰ τῆς εἰρήνης, θὰ μᾶς ἔρθη ἡ γαλήνη καὶ ἡ εὐδαιμονία. Δὲν πεθαίνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ὄρφανὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸν ἀφανισμό. Νά, ὅλα θὰ πλημμυρίσουν ἀπὸ ἀγάπη, καὶ τ' ἀγαθὰ τῆς γῆς ὅλα θὰ γίνουν ἀφθονα. Τὰ πάθη τὰ ἀνθρώπινα θὰ μαλακώσουν καὶ οἱ δυστυχισμένες ὄρες θὰ ἀποσυρθοῦν στὰ Τάρταρα, θὰ χαθοῦν μέσ' ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους...

Καὶ ἄρχισε ἡ μέρα γελαστὴ στοῦ ἡλίου τὸ ξύπνημα καὶ ὅλα χαμογέλασαν, εὐτυχισμένα πάνω στὴ γῆ.

Κ α ἰ ἔ π ἰ γ ῆ ς Ε ἰ ρ ῆ ν η !

II. Παλαχριστοδούλου

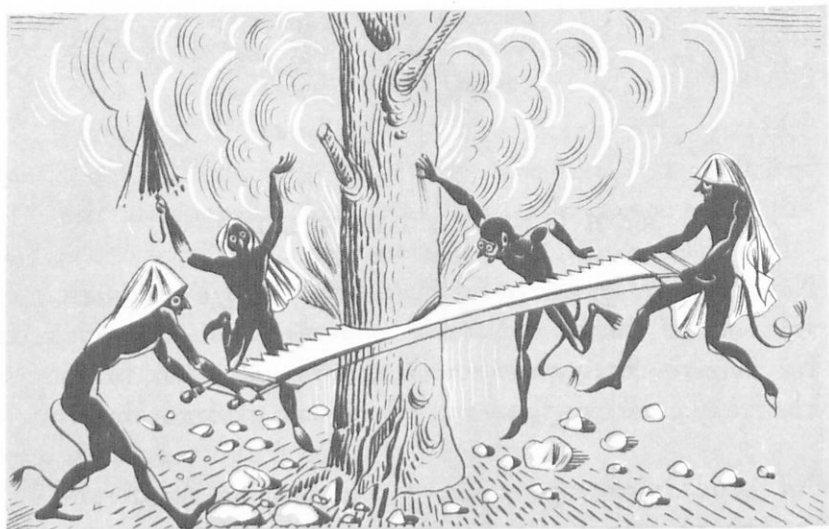
30. Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Νά 'μουν τοῦ στάβλου ἐν' ἄχυρο, ἓνα φτωχὸ κομμάτι,
τὴν ὥρα π' ἄνοιξε ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο του τὸ μάτι!
Νά ἰδῶ τὴν πρώτη του ματιὰ καὶ τὸ χαμόγελό του,
τὸ στέμμα τῶν ἀκτίνων του γύρω 'στὸ μέτωπό του.

Νά λάμψω ἀπὸ τὴν λάμψη του κι ἐγὼ σὰ διαμαντάκι,
κι ἀπὸ τῆ θεία του πνοῇ νά γίνω λουλουδάκι,
νά μοσκοβοληθῶ κι ἐγὼ ἀπὸ τὴν εὐωδία
ποῦ ἀναψε στὰ πόδια του τῶν Μάγων ἢ λατρεία !

Κωστής Παλαμᾶς

31. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

1. Ὁ στύλος τῆς γῆς

Κάτω ἀπὸ τὴ γῆ ὑπάρχει ἓνα μεγάλο δέντρο σὰν στύλος πελώριος καὶ γερὸς, καὶ βαστάει τὴ γῆ. Ἔτσι ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι. Ἐκεῖ κάτω βρίσκονται ὅλο τὸ χρόνο οἱ καλικάντζαροι καὶ δουλεύουν νύχτα καὶ μέρα. Προσπαθοῦν νὰ κόψουν τὸ στύλο, πὺ βαστάει τὴ γῆ, γιατί θέλουν νὰ τὴν δοῦν νὰ γκρεμίζεται καὶ νὰ γελοῦν. Χτυποῦν λοιπὸν μὲ μικρὰ τσεκουράκια καὶ πριονίζουν μὲ πριονάκια. Κάθε χρόνο μόλις ζυγώνουν νὰ τὸ κόψουν, νὰ σου καὶ ἔρχονται καὶ τὰ Χριστούγεννα.

— Ἄιντε, πᾶμε τώρα νὰ γλεντήσωμε λίγο πάνω στὴ γῆ, πειράζοντας τοὺς ἀνθρώπους, γιορτὲς ἡμέρες πὺ ἦρθαν. Πᾶμε καὶ στὸ γυρισμὸ μας τὸ ἀποκόβομε.

Ἔρχονται λοιπὸν κοντά μας. Στὸ γυρισμὸ τους ὁμως

βρίσκουν τὸ δέντρο νὰ ἔχη θρέψει. Καὶ τότε ἀρχίζουν πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Εὐτυχῶς ποὺ εἶναι κουτούτσικοι οἱ καλικάντζαροι, γιὰ τοῦτο κάθε χρόνο πάντα τὰ ἴδια κάνουν καὶ πάντα τὰ ἴδια παθαίνουν μὲ τοῦτο τὸ θεόρατο δένδρο, ποὺ κρατᾷ τὴ γῆ ὁλόκληρη μὲ τὰ χωριά της καὶ μὲ τίς πολιτεῖες της.

2. Ὁ μυλωνὰς καὶ ὁ καλικάντζαρος

Μιά φορά ἓνας μυλωνὰς εἶχε ὠραία φωτιά μὲ κάρβουνα στὸ μύλο του καὶ ἔψηγε μιὰ σούβλα κρέας. Ἐκεῖ ποὺ γύριζε τὴ σούβλα του, βλέπει στὴν ἄλλη μεριά ἔγαν καλικάντζαρο καὶ γύριζε μιὰ σούβλα μὲ βατράχους ! Δὲν τοῦ μίλησε διόλου. Ὑστερα ἀπὸ λίγο τὸν ρωτᾷ ὁ καλικάντζαρος πῶς τὸν λένε.

— Ἐαυτὸ μὲ λένε, τοῦ λέει ὁ μυλωνὰς.

Ἐκεῖ ποὺ γύριζε τὴ σούβλα καὶ τὸ κρέας ἦταν ροδοκόκκινο καὶ μοσχομύριζε, ὁ καλικάντζαρος βάζει τὴ δική του σούβλα μὲ τοὺς βατράχους πάνω στὸ κρέας.

Πάτ ! δὲν ἀργεῖ ὁ μυλωνὰς καὶ τοῦ φέρνει μιὰ μὲ ἓνα ἀναμμένο δαυλὶ καί, καθὼς ὁ καλικάντζαρος ἦταν γυμνός, τὸν κατάκαψε !

Φωνὲς καὶ κακὸ ὁ καλικάντζαρος !

— Βοηθᾶτε, ἀδέρφια, γιατί μ' ἔκαψαν !

— Βρέ, ποιὸς σ' ἔκαψε ; τοῦ λέγουν οἱ ἄλλοι καλικάντζαροι ἀπ' ἔξω.

— Ὁ Ἐαυτὸς μ' ἔκαψε, τοὺς λέει ἐκεῖνος ἀπὸ μέσα.

— Ἀμ σὰν κἀηχες ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σου, τί σκούζεις ἔτσι ;

Καὶ ἔτσι τὴν ἔπαθε ὁ καλὸς σου καλικάντζαρος, γιατί ὁ μυλωνὰς φάνηκε ἐξυπνότερός του.

Ἐκλογή Κ. Ρωμαίου

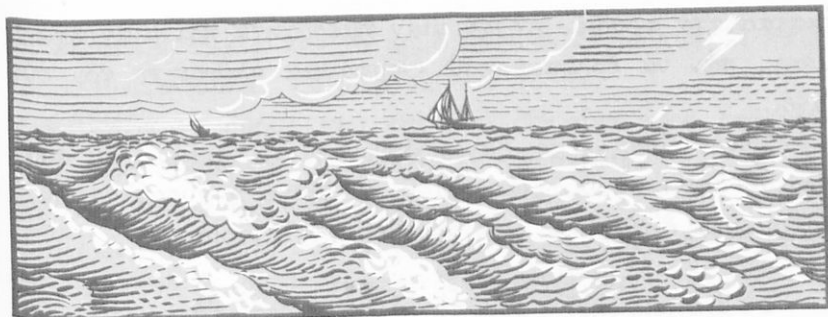
32. Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ἐλάτε στὸ τραπέζι μας ἀπόψε,
γιὰ τὴ χαρὰ νὰ κάμουμε μιὰ θέση.
Τὴν πίτα μας, πατέρα, τώρα κόψε,
νὰ ἰδοῦμε τὸ φλουρὶ σὲ ποιὸν θὰ πέση.

Κι ἄς μένη ἔτσι στρωμένο ἀπόψε, ἄς μένη
κι ἡ σόμπα μας ἄς καίη ἐκεῖ στὸ πλάι.
Ἀπόψε μὲ τὴν κάπα χιονισμένη
θὰ ρθῆ κι ὁ Ἅι - Βασίλης γιὰ νὰ φάη.

Στέλιος Σπεράντσας

Γ'. ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ ΖΩΗ

33. «ΦΟΥΡΤΟΥΝΙΑΣΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΑ»

— "Όση γαλήνη κι αν κάνη, όση καλοκαιρία κι αν υπάρχη, πάντα στις δώδεκα τὰ μεσάνυχτα κάθε παραμονής Χριστουγέννων θά δῆτε ἐδῶ τὴ θάλασσα νὰ φουσκώνη, νὰ ἀφρίζη χωρὶς βοή και ἀντάρα και νὰ γεμίζη ἄσπρα κύματα, λέτε και εἶναι κοπάδια πρόβατα, πού βόσκουν σὲ λιβάδι. Καὶ πάλι σιγά - σιγά τὰ κύματα σβήνουν και χάνονται στὰ βάθη τοῦ πελάγου...

Ἔτσι μᾶς ἔλεγε ὁ μπαρμπα - Ἡλίας ὁ Σερεμέτης, στρίβοντας μὲ τὰ ροζιάρικα, χοντροπετσιασμένα χέρια του τσιγάρο. Κι ἐξακολούθησε :

— Καὶ μὴ θαρρεῖτε πὼς εἶναι τὰ πεῦκα τότε, πού βουίζουν ἐδῶ... Εἶναι ὁ βοσκὸς πού σαλαγάζει τὰ πρόβατα πάνω κάτω στὸ περιγιάλι... Ἐμεῖς τὸ ξέρουμε πάππου πρὸς πάππου και τὸ εἶδαμε μὲ τὰ μάτια μας...

Ἀπίθωσε τὸ τσιγάρο στὸ πλαίσιο τοῦ παραγωνιοῦ, ὅπου σπιθοβολοῦσαν τὰ λιόκλαρα, και σταυροκοπήθηκε μ' εὐλάβεια. Τὸ πρόσωπό του, πού τὸ εἶχαν ψήσει ἡ ἄρμη, τὸ λιοπύρι και τὰ ξεροβόρια, ἀνυψώθηκε μὲ μιὰν ἐνατένιση κάποιας ὀπτασίας. Καὶ τὰ μάτια του, πού τὰ σκίαζαν πυκνά,

ἀκατάστατα φρύδια, πῆραν μιὰν ἡμερότητα καὶ μιὰν ἀγαλλίαση, σὰν νὰ ἔβλεπαν στὰ Θεοφάνεια ὀλάνοιχτο τὸν οὐρανό...

— “Ἔτσι εἶναι, εἶπε, ξαναπαίρνοντας τὸ τσιγάρο καὶ τραβώντας βαθιὲς ρουφηξιές... Μοῦ τὰ ἔλεγε ἡ κυρούλα μου... Καθόμουνα δίπλα της καὶ ἄρχιζε τὴν ἱστορία :

— Τὸ βλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ χάλασμα στὴν πέρα ράχη, πάνω ἀπὸ τῆς Μπίγλαινας τὸ λιοστάσι ; Ἐκεῖ ἦταν τότε ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα μὲ τ' ὄνομα, τοῦ πρώτου ἀρχιτέλλιγγα τοῦ τόπου... Γιατὶ τότε δὲν ἦταν τίποτε ἐδῶ· μηδὲ λιοστάσια, μηδὲ χωριό... Ἐρχονταν, βλέπεις, οἱ « φοῦστες » μὲ Ἄλγερίνους καὶ σκότωναν τὰ παλικάρια κι ἔπαιρναν ἀπὸ τὰ σπίτια ὅ,τι ἔβρισκαν... Γι' αὐτὸ καὶ τὸ χωριὸ ἦταν ψηλὰ στὴν Παλιοχώρα καὶ εἶχε βίγλες, πού φύλαγαν καὶ ἔδιναν εἶδηση.

Καὶ ὅταν φαίνονταν οἱ φοῦστες στὸ γιαιλό, οἱ ξωμερίτες ὅπου φύγη φύγη... Ἄκουες θρῆνο τὰ παιδιὰ καὶ χάρχαλο τὰ πράματα. Καὶ ἔτρεχαν νὰ κρυφτοῦν στὸ φρούριο... Ἄς εἶναι...

Ποὺ λές, σ' ἐκεῖνο τὸ χάλασμα πάνω στὴν πέρα ράχη, ἦταν ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα. « Εἶχε χιλιάδες πρόβατα καὶ μυριάδες γίδια », ποὺ λέει τὸ τραγούδι... Μὰ ἦταν ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ ἀπόνετος καὶ δὲν ἔκανε καλὸ σὲ ἄνθρωπο.

Μιὰ βραδιά, ποὺ λές, μιὰ παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ, κάποιος πῆγε καὶ χτύπησε τὴ θύρα του. Οἱ σκύλοι, ποὺ ἔσκιζαν ἄνθρωπο, οὔτε ἔσκουζαν οὔτε ἀγρίεψαν. Μόνο πῆγαν καὶ συμμαζεύτηκαν στὰ πόδια τοῦ Χριστόγιωργα.

— Ποιὸς εἶναι αὐτοῦ ; ξεφώνησε ἐκεῖνος ἀγριεμένος. Ποιὸς εἶσαι ; Τί γυρεύεις τέτοια ὥρα ;

— Ἄν εἶσαι χριστιανός, ἀνοιξε, ἀποκρίθηκε μιὰ φωνή.

Μ' έπιασε ή νύχτα και τὸ κρύο και δὲν ξέρω ποῦ νὰ πάω.

Χιονίζει κιόλας, ξέχασα νὰ σοῦ τὸ πῶ.

— Τράβα τὸ δρόμο σου και ἐδῶ δὲν εἶναι χάνι, ξεφώνησε ὁ Χριστόγιωργας και χούγιαξε τὰ σκυλιά.

Μὰ ἐκεῖνα δὲν κουνήθηκαν !

— Για τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ποῦ γεννιέται τώρα, εἶπε παρακαλεστά ἡ φωνή, ἀνοιξε, δὲν βαστῶ πιά...

Μὰ ἐκεῖνος ποῦ ν' ἀνοίξη !

— Σύρε στὸ δρόμο σου, ξαναεἶπε ἀγριεμένα.

— Για τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἀνοιξε, εἶπε πάλι ἡ φωνή.

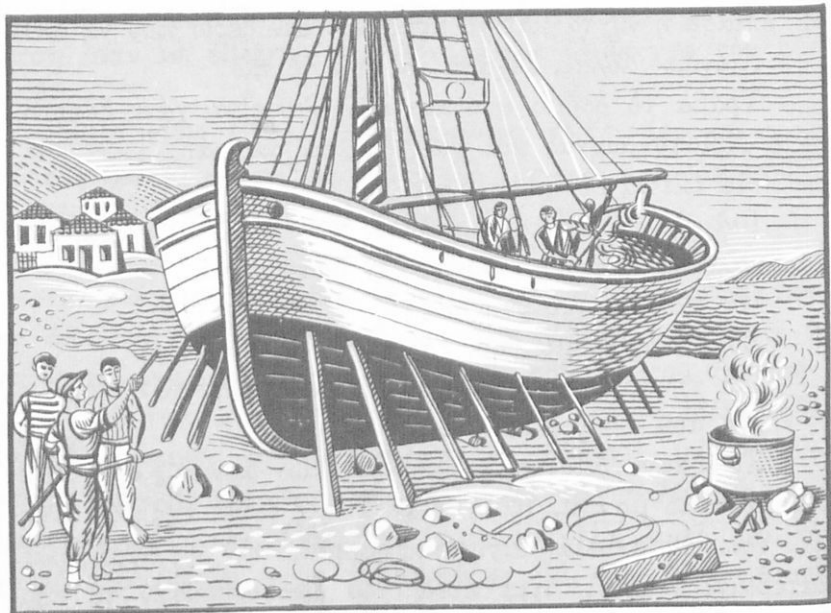
Μὰ ποῦ ἐκεῖνος !...

Κι ἔξαφνα ἄκουσε ποδοβολητὸ τῶν ἀρνιῶν, σὰν νὰ ἔβγαιναν ἀπὸ μαντρί. Κι ἡ θύρα ἀνοιξε μόνη της και βγήκαν ἔξω τὰ σκυλιά. Στὴν κατηφοριά, σὰν φεγγερὴ σκιά, κατέβαινε ὁ ξένος. Και πίσω του ἀκολουθοῦσαν τὰ πρόβατα... Μπροστά ὁ ξένος και πίσω αὐτὰ και παραπίσω ὁ Χριστόγιωργας φωνάζοντας.

“Ὅταν ὁ ξένος ἔφτασε στὴ θάλασσα, ἄρχισε νὰ περπατᾶ στὰ κύματα. Πίσω του ἔρχονταν ἕνα - ἕνα τὰ πρόβατα. Και γέμισε ἡ θάλασσα ἀπὸ πρόβατα, ποῦ ὀλοένα ξεμάχραιναν, ἀκολουθώντας τὴν φωτερὴ σκιά, ὥσπου χάθηκαν στὰ βάθη τοῦ πελάγου.

Και χάθηκε κι ὁ Χριστόγιωργας. Και ρήμαξε ἡ στάση του. Και μόνο κάθε χρονιά τὴν παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ, στὰ μεσάνυχτα, πηγαινοέρχεται στὸν γιालὸ και σαλαγᾶ τὰ πρόβατα, ποῦ ἀκολουθοῦν τὸν Χριστὸ. Γιατὶ ὁ Χριστὸς ἦταν ποῦ εἶχε ἔρθει για νὰ τὸν σώση ἢ νὰ τὸν τιμωρήση.

Και ὁ μπαρμπα-Ἡλίας σταυροκοπήθηκε πάλι.

34. ΤΟ ΡΙΞΙΜΟ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

Είναι Κυριακή τοῦ Φεβρουαρίου, μιὰ ὡραία μέρα.

Ὁ καπετάν Μαλάμος βαφτίζει σήμερα τὸ μπρίκι του καὶ ἔχει καλεσμένο ὅλο τὸ νησί.

Τὸ Ναυπηγεῖο — ὁ ταρσανάς ποὺ τὸ λένε στὸ νησί — γεμάτο μαδέρια, κατάρτια, σανίδες, πελεκούδια, ροκανίδια. Ὁ ἀέρας γεμάτος ἀπὸ τὴν ἄρμη τοῦ νεροῦ, τὴ μυρωδιὰ τοῦ κατραμιοῦ, τῆς πίσσας, τῶν σχοινηῶν...

Ὅλα τοῦ ναυτόκοσμου τὰ σύνεργα, οἱ ἀπλοὶ πόθοι καὶ οἱ μεγάλες ἐλπίδες, στέκονται ξυλόχτιστες στὴν ἀμμουδιά. Οἱ καλεσμένοι γιορτινοντυμένοι γυρίζουν στὰ σκαριά.

Πηδοῦν μέσα τὰ παιδιὰ, τὰ ψηλαφοῦν οἱ ἄντρες, τὰ καμαρώνουν καὶ τοὺς μιλοῦν πολλές φορές· λένε τὴν ἀξία

τους, λογαριάζουν τή γοργιάδα τους, συμβουλεύουν τόν πρωτομάστορα για τὸ καθετί.

Τὸ μπρίκι τοῦ καπετὰν Μαλάμου πάνω στή σκάρα του μὲ τὴν πλώρη σπαθωτὴ, στεφανοζωμένη τὴν πρύμνη, μὲ τὰ μποντίλια του ἀπλωτὰ ζερβόδεξα, μοιάζει σαρανταποδαρούσα κρεμάμενη στὴν ἀμμουδιά.

Ὁ λογάλαξη ἢ θάλασσα ἀστράφτει καὶ παιγνιδίζει καὶ φτιάνει γλῶσσες - γλωσσίτσες στὰ πόδια τοῦ καραβιοῦ, τὸ ραντίζει μὲ τὸν ἀφρό της, καὶ τοῦ κελαηδεῖ μυστικά, σὰν νὰ τοῦ λέη :

— "Ἐλα ! Ἐλα ! νὰ σὲ πλαγιάσω στὸν κόρφο μου. Τὶ κάθουσαι ἄψυχο ξύλο καὶ βάρυπνο ; Δὲν βαρέθηκες τὴ νάρκη τοῦ δάσου καὶ τὴν ἀβούλη ζωὴ ; Ντροπὴ σου ! Ἐβγα νὰ παλέψης μὲ τὸ κύμα ! Ὁρμησε στηθάτο νὰ κουρελιάσης τὸν ἄνεμο ! Ἐλα νὰ γίνης ζήλια τῆς φάλαινας, σύντροφος στὸ

δελφίνι, τοῦ γλάρου ἀνάπαυση, τραγούδι τῶν ναυτῶν, καύχημα τοῦ καπετάνιου. Ἔλα, χρυσό μου, ἔλα !

Καὶ ἐκεῖνο τὸ ἄπραγο, σὰν νὰ νιώθη τὰ λόγια της ἀρχίζει καὶ τριζοβολᾶ, ἔτοιμο νὰ ἀφήσῃ τὸ κλινάρι του.

Ὁ καπετὰν Μαλάμος, φρεσκοξυρισμένος, γελαστός, μὲ τὴν τσόχινη βράκα καὶ τὸ πλατὺ ζωνάρι, ἀνυπόμονα περιμένει. Δίπλα του ἡ καπετάνισσα, ντυμένη στὰ μεταξωτά. Καὶ τὸ βιολὶ καὶ τὸ λαγοῦτο λαλαγοῦν τὴ χαρὰ καὶ τῶν δύο τους στὰ τετραπέρατα.

Ὁ παπάς, ντυμένος τ' ἄμφια, διαβάζει τὴν εὐχὴ στὸ πλεούμενο.

Ὁ πρωτομάστορας ἀρχίζει τὰ προστάγματα :

— Φόρα τὸ πλώριο !

— Φόρα σκόντρα καὶ σκαρί !

Ἐνα μετὰ τὸ ἄλλο φεύγουν τὰ στηρίγματα ἀπὸ τὴ σκάρα καὶ τὸ μπρίκι ἀρχίζει νὰ τραμπαλίζεται, μουνδιασμένο, θαρρεῖς, ἀπὸ τὸ καθισιό, ἄτολμο στὴ νέα του ζωὴ. Τὰ παιδιά, πού εἶναι ἀνεβασμένα στὸ κατάστρωμα, τρέχουν ἀπὸ τὴν πρύμνη στὴν πλώρη, ἀπὸ πλευρὸ σὲ πλευρὸ, μαζὶ ὅλα, μὲ τὴν κρυφὴ ποδοβολὴ κοπαδιοῦ...

— Γιούργια, κρᾶζει τότε ὁ καπετάνιος.

Στενάζει τὸ πλοῖο μὲ τὸ σπρώξιμο τῶν καλεσμένων, γλιστρᾶ στὰ νερά σὰν πάπια, μαζὶ μὲ τὸ ἀμούστακο πλήρωμά του.

— Καλοτάξιδο, καπετὰν Μαλάμο, καλοτάξιδο ! Καὶ τὸ καρφὶ του μάλαμα, φωνάζει ὁ ναυτόκοσμος, βρέχοντας τὸ ἀντρόγυνο μὲ θάλασσα.

Ἄνδρας Καρκαβίτσας

35. ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

- Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
Σὲ μάχεται ἡ θάλασσα, δὲν τὴ φοβᾶσαι ;
'Ανέμοι σφυρίζουν καὶ πέφτει νερό,
ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
- Γιὰ χώρα πηγαίνω πολὺ μακρινή.
Θὰ φέξουνε φάροι πολλοὶ νὰ περάσω.
Βοριάδες, νοτιάδες θὰ βρῶ, μὰ θὰ φτάσω
μὲ πρίμο ἀγεράκι, μ' ἀκέριο πανί.
- Κι οἱ κάβοι ἂν σοῦ. στήσουν τὴ νύχτα καρτέρι ;
'Απάνω σου ἂν πέση τὸ κύμα θεριό,
καὶ πάρη τοὺς ναῦτες καὶ τὸν τιμονιέρη ;
Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
- Ψῆλὰ στὸ ἐκκλησάκι τοῦ βράχου ποὺ ἀσπρίζει,
γιὰ μένα ἔχουν κάμει κρυφὴ λειτουργία·
ὄρθος ὁ Χριστὸς τὸ τιμόνι μου ἀγγίζει,
στὴν πλώρη μου στέκει ἡ παρθένα Μαρία.

« Τὰ χελιδόνια »

Ζαχαρίας Παπαγιωάννου

36. Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

‘Ο γερο - Καλούδης ράβει τὸ πανὶ στὴν πλώρη. Οἱ ναῦ-
τες γύρω του τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς διηγηθῆ καμιὰ ἱστο-
ρία. ‘Ο γερο - Καλούδης μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη ἄρχισε :

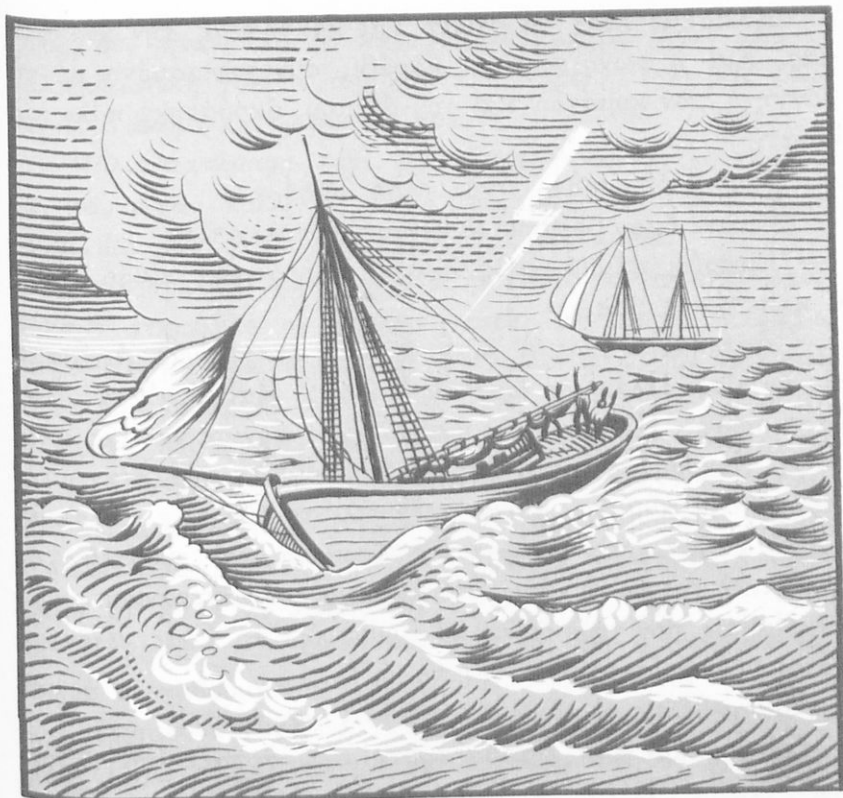
— Μιὰ φορὰ κινδυνέψαμε νὰ πνιγοῦμε στὴ Μαύρη Θά-
λασσα. Ἐκεῖ ποὺ νομίζαμε πὼς ἄδικα παλεύαμε νὰ σώ-
θοῦμε, βλέπομε μακριὰ ἓνα μικρὸ χαμηλὸ πανάκι. Μὲ μιᾶς
ζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τὴ σημαία κόμπο στὸ
κατάρτι ψηλὰ καὶ ἀρχίζομε νὰ φωνάζομε, νὰ φυσοῦμε τὸν
κόχυλα καὶ νὰ κινοῦμε τὶς σκούφιες μας. Τὸ καράβι μακριὰ
μῶλις φαινόταν σὰν χελιδονάκι, ποὺ σιγοπετᾷ. Σὲ λιγάκι
φάνηκε ὀλόκληρο. Ἐρχόταν σὰν βόλι πάνω μας. Σὲ λίγο
πλησίασε· διάβαζα μάλιστα καὶ τὸ ὄνομά του στὶς κου-
λοῦρες· τὸ ἔλεγαν « Σωτήρα ».

“Α! ἄ! ἄ! βάλαμε ὅλοι μας χαρούμενες φωνές. Ἀπὸ
ἐκείνους ὅμως οὔτε κινήθηκε οὔτε φώναξε κανεὶς. Εἶδα καλὰ
τὸν τιμονιέρη στὸ τιμόνι, τὸν καπετάνιο ὀρθὸ στὴν πρῶμνη,
τὸ ναύκληρο καὶ πέντ’ ἔξι ναῦτες. Ὅλοι ἔστεκαν καὶ μᾶς
κοίταζαν, μὰ οὔτε σκοινιά ἐτοίμαζαν οὔτε τίποτα. Μόνον ὁ
σκύλος τους, ἓνας σκύλος μαλλιάρος, κατάμαυρος, μὲ κε-
φάλι ὀλοστοτόγγυλο σὰν « μπόμπα » παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς
ἔστειλε τὸ ἄγριο του γάβγισμα.

Ὡστόσο τὸ καράβι ἤρθε μιὰ βόλτα καὶ ἔπεσε δίπλα
μας, δεκαπέντε ὀργιές μακριά. Μὰ βλέπω ἔξαφνα τὸν κα-
πετάνιο νὰ γυρίζει στὸν τιμονιέρη. Μιὰ τιμονιά ἐκεῖνος, καὶ
τὸ καράβι ἀλλάζει δρόμο. Βάζομε τὶς φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ; Σῶστε
μας !... Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... βοήθεια !...

Ἀκούστηκε κάποια φωνὴ καὶ σωπάσαμε, ὁ ἓνας ἔκλεισε

τὸ στόμα τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παλάμη του. Καὶ μέσα στὴν
ταραχὴ τῶν κυμάτων καὶ τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀκούστηκε
μιὰ φωνή, σὰν νὰ τὴν ἔστεινε ὁ ἴδιος ὁ Χάρος :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ !... στὴν ἄλλη ζωὴ !...

Δὲν τὸ πίστευαν τ' αὐτιά μου !... Εἶπα πὼς ὁ καπετάνιος
ἤθελε νὰ παίξει μὲ τὴ θέση μας καὶ ἄρχισα νὰ θυμῶνω
περισσότερο γιὰ τὰ ἄνοστα χωρατὰ παρὰ γιὰ τὴ σκληρὴ του
πράξη. Ὁ « Σωτήρας » ὅμως πάντα μάκραινε. Βάζομε πάλι
τὶς ἄγριες φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε ! ποῦ μᾶς ἀφήνετε ! βοήθεια !...
πνιγόμαστε, βοήθεια !...

Κλείσαμε πάλι τὸ στόμα καὶ κρατήσαμε τὴν ἀναπνοὴ μας. Καὶ ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ καράβι, συντροφιασμένη μὲ τὸ βογγητὸ τῶν κυμάτων καὶ τοῦ ἀνέμου, ἀκούστηκε πάλι πιὸ δυνατὴ :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ!... στὴν ἄλλη ζωὴ!...

“Ἐμεινε ὅπου βρέθηκε καθένas για πολλὴ ὥρα.

— Ἐμπρός, παιδιά, στὶς ἀντλίες. Μὴ χάνετε καιρὸ ! εἶπε ὁ καπετάνιος μας.

Ἄντλήσαμε καμιὰ ὥρα ἔπειτα ἕνας - ἕνας ἀφήσαμε τὶς ἀντλίες. Πλάκωσε ὡστόσο ἡ νύχτα. Καὶ τί νύχτα! Κόλαση σωστή. Πῆρε χιονιάς καὶ τὸ χιόνι ἄρχισε νὰ μᾶς σκεπάζη. Νέκρα ἔπεσε στὸ καράβι καὶ νόμιζες πὼς ἦταν παντέρημο στὰ κύματα. Μόνο στὴν πλώρη οὐρλιαζε τὸ σκυλὶ καὶ ἡ ἀντλία στὴν πρύμνη ἔβγαζε ἀργὰ καὶ ρυθμικὰ τὴν θρηνητικὴ της φωνὴ κάτω ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ καπετάνιου.

— Ναῦτες ποὺ τοὺς διάλεξα ! μουρμούριζε. “Ἐνας κι ἕνας ! Τέτοιοι δὲν βρίσκονται σ’ ὅλη τὴ γῆ !...

— Μὰ τί θέλεις νὰ κάνουμε ; τοῦ λέει ἕνας ναύτης.

— Τί νὰ κάμετε!... Νὰ παλέψετε!... Σ’ ἄρπαξε ἀπὸ τὰ πόδια ὁ Χάρος ; Πιάσε τον ἀπὸ τὸ λαιμό... Θὰ σὲ πάρη ; Νὰ σὲ πάρη παλικαρίσια. “Ὅχι νὰ σταυρώσης τὰ χέρια καὶ νὰ παραδοθῆς.

— Μὰ δὲν βλέπεις ποὺ χάσκει τὸ κύμα νὰ μᾶς καταπιῆ ;

— “Ὅσπου νὰ μὲ καταπιῆ ἐκεῖνο, τὸ ρουφᾶω ἐγὼ !...

Ὁ καπετάνιος γύρευε νὰ μᾶς κεντήσῃ τὴ φιλοτιμία, ἀλλὰ ποιὸς μποροῦσε νὰ κινηθῆ ; Τὸ χιόνι ἦταν ὡς ἕνα πῆχη στὸ κατάστρωμα. Σχιονιά, κατάρτια, σίδερα, ὅλα κάτασπρα.

Ἔτσι ἤμασταν, ὅταν ἀκούσαμε μιὰ φωνή :

— “Ε ! ἀπὸ τὸ καράβι !...

Νὰ μὴν ἦταν ἀπὸ τὸν « Σωτήρα » ; Δόξα νὰ ᾿χη ὁ

Θεός, δὲν ἦταν ἀπὸ τὸ καταραμένο καράβι· ἦταν ἀπὸ τὴ γαλαξιδιώτικη γολέτα τοῦ καπετάν Καρέλη, ποῦ μᾶς ἔσωσε. Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ βουλιάζαμε.

Μόλις πατήσαμε ἐκεῖ, μᾶς ἔβγαλαν οἱ ναῦτες τὰ ροῦχα, ποῦ εἶχαν κολλήσει πάνω μας, μᾶς πότισαν τσαί μὲ ρούμι καὶ μᾶς ξάπλωσαν στὰ ζεστά στρώματα.

Φτάσαμε τὴν ἄλλη μέρα στὴν Πόλη κι ἀπὸ ἐκεῖ κατεβήκαμε στὴ Δῆλο μὲ φοβερὸ χιονιά. Ἐβδομήντα καράβια, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἦταν ἐκεῖ ἀραγμένα ἀπὸ τὴν τριχυμία. Ἄπὸ τὰ κατάρτια καὶ τὰ σχοινιά νόμισα πὼς ἔμπαινα σὲ πυκνὸ δάσος χειμῶνα καιρό. Δὲν ἀράξαμε ἀκόμη, καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας κατακόκκινο νὰ τρέχη στὴν πλώρη καὶ νὰ φωνάζη. Κοιτάζω καλὰ· τὸ καταραμένο καράβι, ὁ «Σωτήρας», ἔστεκε δίπλα μας. Εἶδα κι ἔπαθα νὰ ἡσυχάσω τὸν καπετάν Μπισμάνη.

— Ἡ κακία τοῦ ἔμεινε, τοῦ εἶπα· νά, ποῦ ὁ Θεός δὲν μᾶς ἄφησε νὰ χαθοῦμε.

Ἄρχισε νὰ νυχτώνη καὶ ὁ καιρὸς ἔδειχνε κακὰ σημάδια. Ὁ ἥλιος βασίλεψε μαραμένος πίσω ἀπὸ τὴ Σίφνο. Τὸ ἀκρωτήριο τῆς Τήνου, ὁ Τσικνιάς, σκοτεινίασε. Ἄσυνήθιστη κίνηση ἄρχισε στὴ Δῆλο, καθὼς, σὲ μυρμηγκοφωλιὰ τὰ πρωτοβρόγια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στὰ σχοινιά, ἄλλοι στὶς ἀγκυρες, ἄλλοι στὶς βάρκες, ἄλλοι στὰ κατάρτια! Χέρια, πόδια, νύχια, δόντια, ἔλα εἶναι σὲ κίνηση. Πλάκωσε, νομίζεις, ἐπίβουλος ἐχθρὸς καὶ καθέννας ἐτοιμαζόταν νὰ τὸν ἀντικρίση ὅπως μποροῦσε καλύτερα.

Καὶ ἀλήθεια σὲ λίγο πλάκωσε ὁ ἐχθρὸς. Μαῦρος, θεοσκότεινος πέταξε ἀπὸ τὸν Τσικνιά ὁ χιονιάς μὲ ἄγριες φωνές καὶ φτεροκοπήματα, κι ἔκαμε τὸ λιμάνι μαλλιὰ κουβάρια. Σίδερα βροντοῦσαν, ξύλα τρίζανε, φωνές ἀντηχοῦσαν καὶ γαβγίσματα. Ἄπὸ ἓνα μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο

ξυλεία πετοῦσαν τὰ σανίδια σάν πούπουλα καὶ σκέπασαν τὴ θάλασσα ὡς πέρα στὸ νησί ! Μιὰ μαούνα σμυρναίικη, φορτωμένη κάρβουνο, ἄδειασε ὀλωσδιόλου. Ἀπὸ μιὰ σφουγγαράδικη μηχανὴ δὲν ἔμεινε τίποτε. Τὰ βαπόρια σήκωσαν τὶς ἄγκυρές τους καὶ ἀγριοσφυρίζοντας ρίχτηκαν ποιό νὰ πρωτοφύγη. Ἐμεῖς ἤμασταν στὴν ἄκρη καὶ εὐκολα, ἀφοῦ ρίξαμε τὴν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπὸ τὴν Μικρὴ Δῆλο.

“Ὀλη τὴ νύχτα βάσταξε ἡ θύελλα. Καὶ ὅταν ἔφεξε ἡ μέρα, εἶδα τὸ κακὸ ποῦ ἔγινε. Ἄλλα καράβια ἦταν μισοσπασμένα, ἄλλα γυμνά ἀπὸ ξάρτια, ἓνα ἐδῶ εἶχε τὴ μισὴ πρύμνη φαγωμένη, ἄλλο ἐκεῖ ἦταν δίχως φλόκους. Δὲν ξέρω πῶς πῆγα στὴν πρύμνη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας πίσω στὸ τιμόνι μὲ μάτια δακρυσμένα.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες ; τὸν ρωτῶ.

— Ἄχ, παιδί μου, λέει ἀναστενάζοντας. Ὁ κακομοίρης χάθηκε, φτωχὸς ἄνθρωπος.

Γυρίζω κατὰ τὰ Κοκκινάδια καὶ βλέπω τὸν « Σωτήρα » πεταμένον ἔξω στὶς πέτρες καὶ κοντὰ τοὺς ναῦτες του, βρεγμένους ὡς τὸ κόκαλο, νὰ τουρτουρίζουν, γύρω στὴ φωτιά. Κι ἀκόμη κοντὰ τὸν καπετάνιο του, ἀναμαλλιασμένο καὶ ἀγριομάτη, νὰ κοιτάζει τὰ ναυάγια σάν νὰ κοίταζε τὰ λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τὸν κακομοίρη, φτωχὸς ἄνθρωπος ! Δὲν ἤθελα νὰ τὸν δῶ ἔτσι... ξαναεἶπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια, λυπήθηκα κι ἐγὼ τὸ καράβι, εἶπε ὁ γερο-Καλούδης. Μὰ νὰ ξέρετε, πῶς ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της.

Ἦστερα σώπασε. Καὶ οἱ ναῦτες ἔμειναν γιὰ πολλὴ ὥρα χωρὶς νὰ μιλήσουν.

« Λόγια τῆς πλώρης »

Ἄνδρέας Καρκαβίτσας

Δ' ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ
37. ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΗΣ

1. Μόλις ήταν δέκα χρονῶν παιδί ὁ Ἀντρέας καὶ γνόριζε κιόλας τὶς στενοχώριες τῆς ζωῆς.

Σὲ ἡλικία τεσσάρων μόλις χρονῶν εἶχε χάσει τὴ μανούλα του καὶ τώρα ἔχασε καὶ τὸν καλὸ του πατέρα. Ἔτσι ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ μικρούλη του τὸν ἀδερφό, τὸ Νότη, ἔμειναν στοὺς πέντε δρόμους.

Καλὰ ποὺ βρέθηκε ἡ θεία τους ἡ Σταυρούλα, ἡ ἀδερφή τῆς μάνας τους τῆς συχωρεμένης, καὶ τὰ περιμάζεψε. Φτωχὴ ὅμως κι αὐτὴ ἐργάτρια σ' ἓνα ταπητουργεῖο, ποῦ νὰ χορτάση ψωμί τὰ ὀρφανά ! Τί νὰ πρωτοκάμη ἡ θεία ἡ Σταυρούλα μὲ τὶς λίγες δραχμοῦλες ποὺ παίρνει :

2. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας, ποὺ ἦταν παιδί πολὺ στοχαστικὸ καὶ καταλάβαινε τὶς στενοχώριες τῆς θείας του, τῆς λέει :

— Ξέρεις, θεία Σταυρούλα, ἐγὼ σὲ λίγο τελειώνω πιά τὸ σχολεῖο. Θὰ πάω νὰ δουλέψω. Δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω νὰ κουράζεσαι ἔτσι καὶ πάλι νὰ πεινοῦμε ὄλοι μας. Πρέπει κι ἐγὼ νὰ βγάζω τὸ δικό μου ψωμί.

— Σὲ καλὸ σου, γιόκα μου! Ποιὸς θὰ σὲ πάρη στὴ δουλειά του μιὰ στάλα παιδί; Τί μπορεῖ νὰ κάμη ἓνα παιδί στὴν ἡλικία σου;

Μὰ ὁ Ἄντρέας ἐπέμενε καὶ ἔγινε... ἔμπορος. Πουλοῦσε σπέρτα στὸ δρόμο, στὰ καφενεῖα, στὶς γωνιές, ὅπου βρισκόταν.

Ἔτσι χλωμὸ ἀπὸ τὴν κακοπέραση καὶ φτωχοντυμένο, ὅποιος τὸν ἔβλεπε, καὶ νὰ μὴν εἶχε, ἔπαιρνε κανένα κουτί. Σπέρτα εἶναι, χρειάζονται.

3. Μιὰ μέρα ὁ Ἄντρέας πλησίασε ἓναν κύριο, τὴν ὥρα ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ ἓνα μεγάλο κατάστημα. Ἀπὸ τὸ πρῶτό δὲν εἶχε πουλήσει οὔτε ἓνα κουτί.

— Πάρτε, κύριε, ἓνα κουτάκι σπέρτα ἀπὸ τὸ φτωχό.

Ὁ κύριος γύρισε καὶ εἶδε τὸ παιδί μὲ συμπόνια. Δὲν ἔμοιαζε μὲ τὰ χαμίνια τοῦ δρόμου. Στὸ χλωμὸ του πρόσωπο ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη.

Ἐψαξε τότε ὁ κύριος γιὰ ψιλὰ, ἀλλὰ δὲν βρῆκε. Ὑστερα ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του, ἀλλὰ κι ἐκεῖνο δὲν εἶχε τίποτα λιγότερο ἀπὸ ἑκατοστάριχα.

— Λυποῦμαι, μικρὲ μου, ποὺ δὲν ἔχω ψιλὰ, εἶπε ὁ κύριος καὶ ἔκαμε νὰ φύγη.

— Δῶστε μου, κύριε, τὸ ἑκατοστάριχο κι ἐγὼ θὰ βρῶ νὰ τὸ χαλάσω. Θὰ τρέξω γρήγορα - γρήγορα καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ θὰ σᾶς φέρω τὰ ψιλὰ.

— Ἀλήθεια τὸ λές; ρώτησε ὁ κύριος, βλέποντας τὸν Ἄντρέα κατάματα.

— Ναι, ἀλήθεια σᾶς λέγω.

Τὸ ξάστερο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ κι ὁ τρόπος πού τοῦ μίλησε ἔπεισαν τὸν κύριο νὰ τοῦ ἐμπιστευτῆ τὸ ἑκατοστάριχο.

Ὁ Ἀντρέας ἔφυγε τρεχάτος.

Ὁ κύριος ἔμεινε πάνω στὸ πεζοδρόμιο καὶ περίμενε. Στὸ μεταξύ πλησίασε τῆ βιτρίνα κι ἔβλεπε.

Πέρασαν πέντε λεπτά, πέρασαν δέκα κι ὁ Ἀντρέας ἀκόμη νὰ φανῆ! Ὁ κύριος ἄρχισε νὰ κουνᾷ τὸ μπαστούνι του νευρικᾶ καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε ἀνησυχία. Πέρασαν ἄλλα δέκα λεπτά, τίποτε! — Κουτὸς ἤμουν νὰ πιστέψω σ' ἓνα παιδὶ τοῦ δρόμου, ἔλεγε ἀπὸ μέσα του.

Μετὰ μισὴ ὥρα, σὰν ἀπελπίστηκε, πῆρε τὸ δρόμο καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

4. Τὴν ἄλλη μέρα βλέπει ὁ κύριος ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του ἓνα μικρούλη νὰ τὸν περιμένῃ. Ἐμοιαζε ἀπαράλλαχτα μὲ τὸν μικρό, πού τοῦ εἶχε δώσει τὸ ἑκατοστάριχο, μόνο πού ἦταν μικρότερος ἀπὸ ἐκεῖνον.

Κάποια μεγάλη θλίψη θὰ εἶχε στὴν καρδιά του τὸ παιδί, γιὰτὶ τὰ μάτια του ἦταν γεμάτα δάκρυα.

— Κύριε, τοῦ εἶπε μὲ ὕφος φοβισμένο, ἐσεῖς εἶστε, ποῦ δώσατε στὸν Ἀντρέα μας χτῆς τὸ πρῶι τὸ ἑκατοστάρικο ;

— Ναί, ἐγὼ εἶμαι, ἀπάντησε ὁ κύριος.

— Νά τα τὰ λεφτά σας, κύριε. Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας μας νὰ σᾶς τὰ δώσω.

— Καὶ πῶς βρῆκες τὸ σπίτι μου, παιδί μου ;

— Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας στὸ κατάστημα ποῦ σᾶς βρῆκε χτῆς καὶ ρώτησα, γιατί τὸν Ἀντρέα τὸν πάτησε τὸ αὐτοκίνητο, εἶπε ὁ μικρὸς χύνοντας πικρὰ δάκρυα.

Ὁ κύριος στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ σκεπτικὸς καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε μεγάλη ταραχή.

Ἦστερα πῆρε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λέει :

— Πᾶμε, μικρέ μου, στὸ σπίτι σας.

5. Σὲ λίγο μπῆκαν σὲ ἓνα στενοδρόμι.

— Ἐδῶ, κύριε, εἶναι τὸ σπίτι μας, εἶπε τὸ παιδί καὶ ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλό του ἓνα σκοτεινὸ ὑπόγειο.

Κατέβηκαν τέσσερα - πέντε σκαλοπάτια. Σὲ μιὰ γωνιά τοῦ ὑπογείου ἦταν ἓνα ἀχυρένιο στρῶμα. Πάνω στὸ στρῶμα αὐτὸ κειτόταν ἓνα παιδί καὶ στὸ πλάι του παράστεκε μιὰ φτωχοντυμένη γυναικούλα μὲ τὰ μάτια πρησμένα ἀπὸ τὸ κλάμα.

Ὁ κύριος γνώρισε ἀμέσως τὸν Ἀντρέα. Τὸ πρόσωπό του ἦταν κατάχλωμο σὰν τὸ κερί.

Γονάτισε ὁ κύριος κι ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ, ἓνα χεράκι ξυλιασμένο.

— Ἐδῶσες στὸν κύριο τὰ λεφτά ; ρώτησε ὁ Ἀντρέας τὸν ἀδερφοῦλη του. Καὶ ἡ φωνή του ἀδύνατη, νόμιζες πῶς θὰ ἔσβηνε, πρὶν ἀποσώση τὰ λόγια του.

Ὁ καλὸς κύριος ἔσκυψε τότε καὶ φίλησε τὸ μέτωπο τοῦ παιδιοῦ καὶ μὲ φωνὴ γεμάτη συμπόνια εἶπε στὴ θεία του :

— Θὰ φροντίσω ἐγὼ γι' αὐτὸ τὸ παιδί, γιὰ νὰ γίνη κα-
λά. Μιὰ στιγμή καὶ θὰ ξανάρθω.

Καὶ ἀνέβηκε βιαστικὸς τὰ σκαλοπάτια.

6. Σὲ λίγο ξαναγύρισε μὲ τὸ αὐτοκίνητο τῶν Πρώτων
Βοηθειῶν. Πῆρε ὁ ἴδιος τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ
ἔβαλε προσεχτικὰ μέσα στὸ αὐτοκίνητο.

“Ὑστερα ἀπὸ λίγη ὥρα ὁ Ἄντρέας ἦταν ξαπλωμένος
πάνω σ’ ἓνα λευκὸ κρεβάτι στὸ νοσοκομεῖο.

Ἡ πληγή του βέβαια ἦταν βαριά καὶ ὁ κίνδυνος μεγάλ-
ος. Ἄλλὰ οἱ φροντίδες τῶν καλῶν γιατρῶν τὸν ἔσωσαν.

Ἐμεινε ἀρκετὲς μέρες στὸ νοσοκομεῖο ὁ Ἄντρέας.

Ὅταν ἔγινε καλά καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο, ὁ κα-
λὸς κύριος δὲν τὸν ἄφησε πιά νὰ πουλᾷ σπέρτα. Τὸν ἔστειλε
πάλι στὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ μάθῃ περισσότερα γράμματα. Τὸ
ἴδιο ἔκαμε καὶ γιὰ τὸν Νότη, τὸν ἀδερφὸ τοῦ Ἄντρέα.

Οὔτε τοὺς ἄφησε νὰ ζοῦν στὸ ἴδιο ὑγρὸ καὶ ἀνήλιο
ὑπόγειο. Πῆρε τῆ θεία τους τῆ Σταυρούλα οἰκονόμο στὸ
πλούσιο σπίτι του καὶ παραχώρησε καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς ἓνα
μεγάλο προσηλιακὸ δωμάτιο.

Ἄπὸ τότε ἡ θεία Σταυρούλα μὲ τὰ ὄρφανὰ ἀνιψάκια
της ἔζησε εὐχαριστημένη. Τὰ παιδιά μεγάλωσαν κι ἔγιναν
τίμιμοι ἐργάτες καὶ καλοὶ ἄνθρωποι.

Κατὰ τὸ Γαλλικὸ

38. ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Ἔ ! σεῖς, ὅπου σκορπίζετε τὰ πλούτη στὸν ἀέρα,
τὸ χέρι σας τὸ ἄπονο καὶ ἄσωτο ἀπλώστε
καὶ δῶστε καὶ στὸν ἄρρωστο καὶ στὴ φτωχὴ μητέρα...
Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δῶστε !

Ποιὸς λέει, ποιὸς, πὼς ἔλ' αὐτὰ, πὺ τῶρα σεῖς πετᾶτε,
εἶναι δικὰ σας ;... Δύστυχοι, αὐτὸ πὺ περισσεύει
εἶναι τῆς χήρας, τ' ὄρφανοῦ καὶ μὴν τὸ σπαταλᾶτε.
Ὅποιοι τὰ πλούτη του σκορπᾶ ἀπ' τοὺς φτωχοὺς τὰ κλέβει.

Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί ! ἀδέλφια, ἐλεημοσύνη
πολλὰ χαρίζει ὁ Θεὸς σ' ἐκεῖνον ὅπου δίνει.

« Ποιήματα » Γ'

Ἀχιλλεὺς Παράσχος

39. ΕΡΓΑΣΙΑ

ΗΜΕΡΩΝΕΙ αὐγή δροσάτη
μὲ τὸ πρῶτο τῆς τὸ πουλὶ
λὲς καὶ κράζει τὸν ἐργάτη
στὴ φιλόπονη ζωῆ.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά !

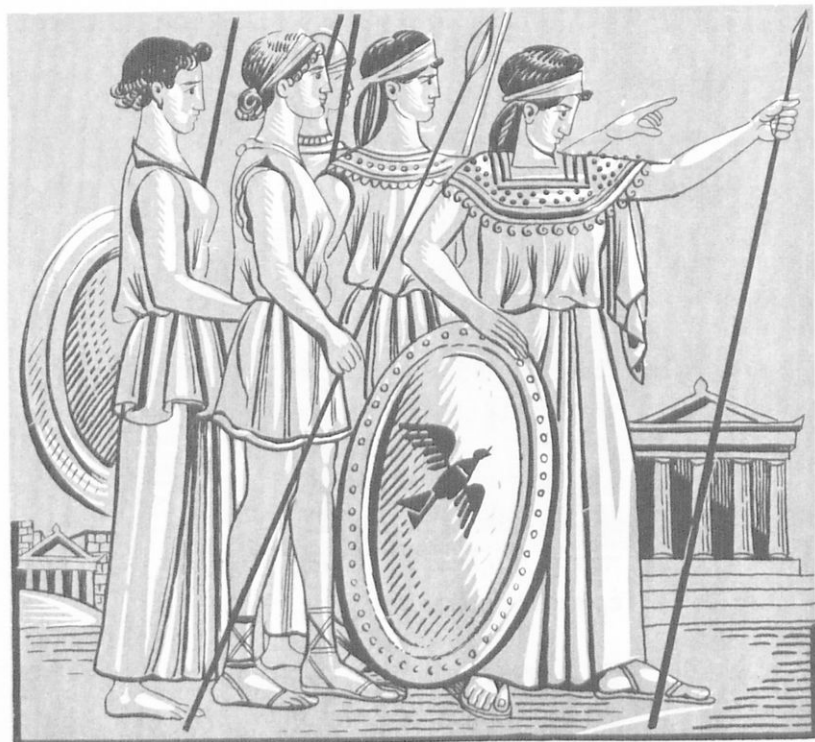
Μὴ σᾶς εἶναι ὁ ξένος πλοῦτος
ἐν' ἀγκάθι στὴν καρδιά·
πέστε ἀζήλευτα : Εἶναι τοῦτος
ἐργασίας κληρονομιά.

Σηκωθῆτε ! Ἡ γῆ χαρίζει
μόνον ἄφθονο καρπὸ,
ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζει
μ' ἓναν ἴδρωτα συγρό.

Πάντα, ναί, τοῦ τίμιου κόπου
οἱ γλυκύτατοι καρποὶ
εἶν' οἱ μόνοι, ποὺ τ' ἀνθρώπου
σῶμα τρέφουν καὶ ψυχῆ.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά !

Γεράσιμος Μαρκοῦς

Ε'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

40. ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΩΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

1. Ὁ Πύρρος, ὁ βασιλιάς τῆς Ἠπείρου, τὸ 272 πρὸ Χριστοῦ πέρασε μ' ἓνα μεγάλο στρατὸ τὰ σύνορα τῆς Λακωνίας καὶ ὄρμησε νὰ κυριέψῃ τὴν Σπάρτη.

Νύχτα ἔφτασε στὴ Σπάρτη τὸ φοβερὸ ἄγγελμα καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ μαζεύτηκαν οἱ Σπαρτιάτες, γιὰ νὰ σκεφτοῦν τί πρέπει νὰ κάμουν. Ὁ βασιλιάς τους Ἀρέας ἔλειπε μὲ στρατὸ πολὺ στὴν Κρήτη.

Στὴ συνέλευση αὐτὴ οἱ Σπαρτιάτες ἀποφάσισαν νὰ

στείλουν πρώτα τις γυναίκες και τὰ παιδιά τους στην Κρήτη, ἔπειτα, δουλεύοντας ὄλονυχτίς, νὰ σκάψουν γύρω στην Σπάρτη μιὰ βαθιὰ τάφρο και τὸ πρωὶ νὰ πολεμήσουν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, σὰν ἄντρες γενναῖοι.

2. Οἱ γυναίκες, ὅταν ἔμαθαν πὼς οἱ ἄντρες ἀποφάσισαν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνο μόνοι τους, λυπήθηκαν πολὺ και ἀντιστάθηκαν. Ἡ Ἀρχιδάμεια μάλιστα, μιὰ γυναίκα ποὺ ἡ καταγωγή της ἦταν ἀπὸ βασιλικὴ οἰκογένεια, ζωσμένη σπαθί, πῆγε στὴ συνέλευση και τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς ἄντρες, γιὰ τὴν ἀπόφαση ποὺ πῆραν, νὰ στείλουν τις γυναίκες στην Κρήτη, γιὰ νὰ μὴν κινδυνέψουν, ἐνῶ ἡ Σπάρτη βρισκόταν σὲ τόσο μεγάλο κίνδυνο.

Και κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ὅταν οἱ ἄντρες ἄρχισαν νὰ σκάβουν βαθιὰ τάφρο, ὅλες οἱ κοπέλες και οἱ γυναίκες ἔτρεξαν, γιὰ νὰ ἐργαστοῦν και αὐτές. Παρακάλεσαν μάλιστα τοὺς ἄντρες ν' ἀφήσουν τὴ φροντίδα γιὰ τὴν τάφρο σ' αὐτές κι ἐκεῖνοι νὰ ἀποσυρθοῦν, γιὰ νὰ ἔχουν δυνάμεις γιὰ τὴν ἄλλη μέρα. Τὴν τάφρο θὰ τὴν ἔσκαβαν αὐτές.

3. Τὰ ξημερώματα, ὅταν οἱ ἐχθροὶ ἄρχισαν νὰ κινοῦνται, οἱ γυναίκες παράδωσαν τὴν τάφρο στοὺς ἄντρες, λέγοντας νὰ τὴν ὑπερασπίσουν γενναῖα, γιατί δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο πράγμα πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ νὰ νικήση κανεὶς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Πατρίδας του, οὔτε δόξα πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὸ νὰ πεθάνη κανεὶς στὰ χέρια τῆς μάνας του ἢ τῶν ἀδελφῶν και τῆς γυναίκας του.

Ὅλη τὴ μέρα οἱ Σπαρτιάτες και τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου πολέμησαν μὲ μεγάλη γενναϊότητα. Ὡστόσο νικήτης δὲν ἀναδείχτηκε κανένας.

Τὴ νύχτα ἔπαψε ἡ μάχη. Μόλις ὅμως ξημέρωσε,

ἄρχισαν πάλι τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου νὰ χτυποῦν τοὺς Σπαρτιάτες. Οἱ Σπαρτιάτες πολεμοῦσαν σὰν λιοντάρια. Καὶ οἱ γυναῖκες, πού ἦταν ὅλες μέσα στὴ φωτιά τῆς μάχης, τοὺς παρακινοῦσαν ἀδιάκοπα. "Ἄλλες, τοὺς μοίραζαν βέλη, ἄλλες τοὺς ἔδιναν ψωμί καὶ νερὸ καὶ ἄλλες ἔπαιρναν τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς περιποιοῦνταν.

4. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ φαίνεται κοντὰ στὴν τάφρο ὁ Πύρρος καβάλα στὸ ἄλογό του νὰ ὀρμᾷ πρὸς τὴν πόλη. Οἱ Σπαρτιάτες, πού ἦταν παρατεταγμένοι στὸ μέρος ἐκεῖνο, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν δυνατὰ καὶ οἱ γυναῖκες ὤρμησαν μὲ ἀλαλαγμὸ κατὰ πάνω του.

Ἐκείνη τὴ στιγμή πληγώνεται τὸ ἄλογο τοῦ Πύρρου καὶ ὁ ἴδιος πέφτει καταγῆς. Τρέχουν τότε οἱ σωματοφύλακες του νὰ τὸν σηκώσουν, οἱ Σπαρτιάτες ὅμως ὀρμοῦν μὲ τὰ κοντάρια τους. Γίνεται συμπλοκὴ τρομερή.

Τότε ὁ Πύρρος πρόσταξε νὰ πάψη ἡ μάχη. Νόμιζε πὼς τὸ ἠθελαν καὶ οἱ Σπαρτιάτες αὐτό, γιατί καὶ ἀπ' αὐτοὺς πολλοὶ εἶχαν σκοτωθῆ κι ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ἦταν πληγωμένοι.

5. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ φτάνει ἀπὸ τὴν Κρήτη μὲ δυὸ χιλιάδες στρατὸ ὁ βασιλιάς Ἀρέας. Τότε οἱ γυναῖκες, βλέποντας ὅτι ὁ βασιλιάς τους ἦταν πιά ἐκεῖ καὶ ἄντρες ὑπῆρχαν ἀρκετοί, γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πατρίδα, τότε μόνο ἀποφάσισαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης καὶ νὰ γυρίσουν στὰ σπίτια τους.

"Ἔτσι ἡ Σπάρτη, ἀφοῦ μὲ τὴν γενναιοψυχία τῶν γυναικῶν τῆς γλύτωσε ἀπὸ τὸν μεγάλο κίνδυνο, μπόρεσε κατόπι νὰ ἐξασφαλιστῆ μὲ τὴ φρόνηση τοῦ βασιλιᾶ καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν στρατιωτῶν τῆς.

Κατὰ Χαρίσιον Παπαμάρκον

41. ΓΟΡΓΟΝΑ

Ὁ Πετρής, τοῦ καπετάν Μπούρα ὁ γιός, ἀπὸ μικρὸς ἦταν μεγαλωμένος μέσα στὸ καράβι τοῦ πατέρα του. Ἦταν ἓνα ἀγόρι κάπου δεκάξι χρονῶν, ἀλλὰ δυνατὸ σὰν ἄντρας καὶ ψημμένο στὴ δουλειὰ τοῦ καραβιοῦ. Κάθε φορὰ πού τὸ καράβι γύριζε ἀπὸ ταξίδι, πάντα κάτι καινούριο εἶχε νὰ διηγηθῆ, καὶ ὁ φίλος του ὁ Ἄντρέας, ὁ γιός τοῦ καφετζῆ, τὸν ἄκουε μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. Τοῦ ἔλεγε καὶ τίς ἱστορίες, πού ἄκουε ἀπὸ τὸν πατέρα του.

Ἄπὸ ὅλες τίς ἱστορίες αὐτὲς πιὸ πολὺ ἄρεσε τοῦ Ἄν-

τρέα ή ιστορία τής Γοργόνας και ό Πετρής του τήν ξανά-
λεγε μέ πολλή εύχαρίστηση.

Ήταν μιὰ άληθινή ιστορία, καθώς έλεγε ό Πετρής, άφοϋ συνέβηκε άκόμα και στον παππού του. Στα μεγάλα ταξίδια, βλέπεις, λαχάινει καμιά φορά τὰ καράβια νά βρίσκονται όλομόναχα μέρες και νύχτες όλάκιερές, βολοδέρνοντας μέσα στις μακρινές θάλασσες. Έκει δέν ύπάρχει τίποτε άλλο άπό ούρανός και θάλασσα, θάλασσα και ούρανός. Βραδιάζει, ξημερώνει και στεριά δέν φαίνεται. Θαρρεΐ κανείς πώς τὸ καράβι ρίζωσε στη μέση του πελάγου και δέν μετατοπίζεται μηδὲ όργυιά.

Μιά φορά σαν κι αυτές ήταν πού ό γερο - Μπούρας, ό παππούς του Πετρή, είδε τή Γοργόνα.

— Τήν είδε μέ τὰ μάτια του ; ρώτησε ό Άντρέας.

— Άκούς λέει ; Τήν είδε μέ τὰ μάτια του, τήν άκουσε μέ τ' αυτιά του και τής μίλησε, όπως μιλούμε, καλή ώρα, σί δυό μας, βεβαίωσε ό Πετρής. Ό πατέρας μου τὸ έχει άκουστά άπό τόν ίδιο τόν παππού μου. Και νά πώς έγινε:

Ό παππούς είχε ένα δικάταρτο καράβι. Ταξίδευε εκείνη τή χρονιά κατά τή Μπαρμπαριά. Ήταν καλοκαίρι, φεγγαράδα, κι ό παππούς ξαγρυπνούσε στο τιμόνι, τὰ μάτια του τέσσαρα νά μη ξεδρομίση τὸ καράβι άπό τὸ δρόμο του.

Έξαφνα, εκείδὰ πίσω άπό τήν πρύμνη ακούγεται μεγάλη φασαρία, χτύπος μέσα στα νερά. Σαν νά ήταν κανένα θειρόψαρο κι έδερνε τὰ νερά μέ τήν ουρά του. Κάνει νά γυρίση κιόλας τὸ τιμόνι ό παππούς, αυτό τίποτε. Καρφωμένο στον τόπο. Μήτε δεξιά στρίβει μήτε άριστερά ! Γυρίζει τὰ μάτια του πίσω και τί νά ιδῆ. Μιά γυναίκα στέκεται πίσω άπό τὸ καράβι, όρθια μέσα στη θάλασσα. Είναι θεόρατη, βασιτιέται μέ τὰ χέρια της άπό τὸ τιμόνι κι άπό τήν κουπαστή. Τὸ κορμί της ως τή μέση είναι γυναίκειο κι άπό

τῆ μέσῃ καὶ κάτω θεριόψαρο, ὄλο λέπια. Ἡ οὐρά τῆς δέρνει τῆ θάλασσα σὰν τὴν ἔλικα τοῦ βαποριοῦ. Ἰδια, ὅπως εἶναι ἡ φιγούρα στὴν πλώρη κάποιων караβιῶν, μόνο πού εἶναι σκαλισμένη στὸ ξύλο. Αὐτὴ εἶναι θεόρατη, ὄλοζώντανη. Τὰ μάτια τῆς ἀστράφτουν μέσα στὴ νύχτα, τὰ μαλλιά τῆς εἶναι πλεγμένα μὲ τὰ φύκια.

Ὁ παππούς μου τὴν εἶδε καὶ κόπηκε ἡ ἀναπνοή του. Μονομιᾶς τὴ γνώρισε ὥστόσο. Γιατὶ ὅλοι αἱ θαλασσινοὶ τὴν ἔχουν ἀκουστά. Ἐκαμε λοιπὸν τὸ σταυρό του καὶ περίμενε.

Ἡ Γοργόνα τοῦ μίλησε τότε καὶ τοῦ εἶπε :

— Ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος :

Ἡ φωνή τῆς ἦταν γλυκιὰ καὶ παραπονεμένη.

Ὁ παππούς μου, πού ἤξερε τίς συνήθειες τοῦ στοιχειοῦ, τῆς λέει μονομιᾶς :

— Ζῆ καὶ βασιλεύει, Κυρά μου !

Αὐτὸ ἦταν. Μόλις εἶπε τὸ λόγο του, ἡ Γοργόνα χαμογέλασε, ἀφῆκε τὸ καράβι, καὶ βούλιαξε ἀγάλι - ἀγάλι μέσα στὸ πέλαγος. Γιατὶ ὁ παππούς μου ἤξερε τὸ λόγο πού τοῦ γύρευε τὸ στοιχειὸ τῆς θάλασσας. Αὐτὴ, νὰ καταλάβῃς, εἶναι ἀδερφή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάντρου. Γυρίζει λοιπὸν τίς θάλασσες καὶ ρωτᾷ τοὺς караβοκύρηδες καὶ τοὺς καπεταναίους καὶ ἀλίμονό τους ἂν δὲν ξέρουν τί νὰ τῆς ἀπαντήσουν.

Ἐτσι δὲν τὴν ἔπαθε ἕνας καινούριος καπετάνιος Πειραιώτης ; Δὲν ἤξερε πιά, ἤθελε νὰ κάνῃ τὸν ἐξυπνο, δὲν ξέρω.

— Ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος ; τὸν ρωτᾷ ἡ Γοργόνα.

Καὶ αὐτὸς τῆς λέει :

— Τώρα πιά ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος ! Αὐτός, Κυρά μου, πέθανε στὴ Βαβυλώνα ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια !

Δὲν ἀπόσωσε τὸ λόγο του καὶ ἡ γοργόνα τοῦ τσάκισε

τὸ καράβι ἀνάμεσα στὰ δυὸ δάχτυλα, ἔτσι δά, ὅπως τσακίζουμε ἓνα καρύδι.

— ὦ, Πετρή ! λέει μὲ ἀστραφτερὰ μάτια ὁ γιὸς τοῦ καφετζῆ. Πές μου, εἶναι ἀλήθεια αὐτά ;

— Ποιὰ αὐτά ;

— Νά, γιὰ τὴ Γοργόνα. Ὁ πατέρας σου τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο ;

— Καὶ βέβαια, Ἀντρέα, τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο. Ὁ παππούς μου τὴν εἶδε τὴ Γοργόνα καὶ τῆς μίλησε. Ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος ζῆ καὶ θὰ ζῆ αἰώνια. Νά, ἐδῶ μέσα στὴν καρδιά μας. Χάθηκε τὸ βασίλειό του στὶς στεριές. Δὲν πειράζει. Τὸ βαστοῦμε στὶς θάλασσες. Ἀντρέα ! Ἀντρέα ! Ὅλες οἱ θάλασσες τοῦ κόσμου εἶναι Ἑλλάδα ! Ὅλα τὰ κύματα ξέρουν τὶς ἐλληνικὲς καρένες ! Ὅπου νὰ ταξιδέψης, θὰ ἀνταμώσης τὴν ἐλληνικὴ σημαία νὰ ἀγεροχτυπιέται πάνω στὰ ψηλά ἄλμπουρα.

« Ὁ Ἀργοναύτης »

Στράτης Μυριβήλης (Διασκευὴ)

42. Η ΠΡΟΓΟΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ

Ὁ νεροφόρος τοῦ χωριοῦ περνώντας ἀπὸ τὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ, ἀνάφερε τὸ νέο : Ὁ γερο - Ξυνιάς, σκάφτοντας στὸ κτῆμα του γιὰ νὰ ξεριζώσῃ μιὰ ξερὴ καστανιά, βρῆκε « ἀρχαῖα ».

Ἀμέσως κίνησαν πολλοί, ἀκόμη καὶ γυναῖκες, καὶ κατηφόρισαν στὸ κτῆμα. Ἐκεῖ ἦταν σταματημένοι διαβάτες καὶ βοσκοὶ καὶ κοίταζαν ἓνα στενόμακρο, μισοχωμένο μάρμαρο. Ὁ ἓνας ἔλεγε πὼς ἦταν ἀρχαῖος τάφος, σὰν ἐκεῖνον ποῦ εἶχαν πρὸ καιροῦ ξεχώσει στὸ γειτονικὸ χωριό. Ἄλλος πὼς εἶναι παλιό, μαρμάρινο πεζούλι.

Νά κι ὁ κύριος Θεμιστοκλῆς, ὁ συνταξιοῦχος. Πλησίασε κι ἔξυσε λίγο μὲ τὸ ραβδί του τὸ μάρμαρο.

— Εἶναι ἀρχαία πλάκα, εἶπε σοβαρά. Κι ἔχει πάνω γράμματα. Εἶναι δηλαδὴ ἐπιγραφή. Καλὸ λοιπὸν εἶναι νὰ σταματήσῃ τὸ ξέχωμα, μήπως σπάσῃ τὸ μάρμαρο, ὥσπου νὰ γυρίσῃ στὸ χωριό ὁ πρόεδρος κι ὁ δάσκαλος.

Τὸν ἄκουσαν.

Ὅλη τῆ μέρα στὸ χωριό συζητοῦσαν μὲ χαρὰ γιὰ τὸ εὔρημα.

Τὸ γιόμα τῆς ἄλλης μέρας γύρισε ὁ πρόεδρος κι ὁ δάσκαλος. Πληροφορήθηκαν τὸ νέο καὶ κατέβηκαν ἀμέσως στὸ κτῆμα τοῦ Ξυνιά. Τοὺς ἀκολούθησαν πολλοί.

Τὸ μέρος ἐκεῖνο μὲ τὰ χλοερὰ ἀμπέλια καὶ τὶς πελώριες καστανιές ἀποτελοῦσε πολὺ ὄμορφο τοπίο. Σὰν νεώτερος ὁ δάσκαλος πήδησε στὸ σκάμμα κι ἔσκυψε πάνω στὸ μάρμαρο.

— Εἶναι πλάκα μὲ ἐπιγραφή, εἶπε, ὅταν βγῆκε. Καὶ ἐπιγραφή μᾶλλον καλῆς ἐλληνικῆς ἐποχῆς.

— Τί θέλει νὰ πῆ αὐτό, κύρ δάσκαλε ; ρώτησε ὁ πρόεδρος.

— Θα είναι γραμμένο στην πλάκα πράγμα αξιόλογο από την εποχή, που η αρχαία Ελλάδα ήταν ελεύθερη.

Ο πρόεδρος έκανε νόημα. Πήδησαν τότε στο σκάμιο μερικά παλικάρια και συνέχισαν με προσοχή το σκάψιμο.

Η πλάκα ξεχώθηκε. Είχε κάπου δυο μέτρα μήκος και ένα πλάτος. Την μετέφεραν στο χωριό και την τοποθέτησαν στην είσοδο του σχολείου. Ο δάσκαλος καθάρισε την επιγραφή και την ανέγραψε. Ως το βράδυ έφταναν χωρικοί, έμπαιναν στο σχολείο και κοίταζαν την επιγραφή σοβαροί και συγκινημένοι. Ήταν ένα πραγματικό προσκύνημα προς τους παλαιούς μας προγόνους, οι όποιοι καθοδήγησαν κι ακόμη καθοδηγούν πνευματικά όχι μόνον εμάς τους Έλληνες, αλλά όλη την ανθρωπότητα.

Η άλλη μέρα ήταν Κυριακή. Μετά τη λειτουργία όλο σχεδόν το χωριό μαζεύτηκε στην πλατεία, κάτω από τα γέρικα πλατάνια.

— Σας ύποσχέθηκα, είπε ο δάσκαλος, να σας εξηγήσω τί λέει η επιγραφή. Και θα το κάμω. Σ' αυτή έδω την ιστορία του αρχαίου Έλληνα ιστορικού Πολυβίου αναφέρεται η επιγραφή της πλάκας.

Ψίθυρος θαυμασμού ακούστηκε.

— Βρισκόμαστε στα 220 πρό Χριστού. Άρκετά χρόνια πριν είχε πεθάνει ο τρανός αρχηγός των Έλλήνων, ο Μέγας Άλέξανδρος. Και η Ελλάδα μας είχε χωριστή σε πολλά μεγάλα ή μικρά κράτη. Η ιδιαίτερή μας πατρίδα είχε συμπεριληφθῆ στην Αιτωλική Συμπολιτεία, που είχε κέντρο — πρωτεύουσα να πούμε — το Θέρμο, το σημερινό Κεφαλόβρυσο.

Δυστυχώς όλα αυτά τα κράτη, αν και έλληνικά, γριβιαζαν μεταξύ τους. Αιτία ο έγωισμός των αρχηγών τους. Κάποτε λίγο έλειψε να πιασθῆ ο φιλόδοξος βασιλιάς της Μακεδονίας, ο Φίλιππος Ε', με τη Συμπολιτεία μας.

Κι ἂν συνέβαινε αὐτό, τὰ υπόλοιπα ἑλληνικὰ κράτη θὰ ἔπαιρναν τὸ μέρος τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. Φοβερός ἐμφύλιος πόλεμος δηλαδὴ.

— Καὶ πῶς ἀπόφυγαν τὸ πόλεμο ; ρώτησε ὁ πρόεδρος.

— Τώρα θ' ἀκούσετε, εἶπε ὁ δάσκαλος.

Κατέβηκε τότε ἀπὸ τὴν Μακεδονία στὴ Ναύπακτο μὲ τὸ στόλο του ὁ ἴδιος ὁ Φίλιππος. Ἐκεῖ συγκεντρώθηκαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Συμπολιτείας μας καὶ ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων. Θὰ συζητοῦσαν γιὰ εἰρήνη ἢ γιὰ πόλεμο.

Ἄρχισαν οἱ συζητήσεις, τὰ πνεύματα ἦταν ταραγμένα. Ἀλλὰ τὴν κρίσιμη στιγμή ἀκούστηκε μιὰ φωνή, πού τὴν πρόσεξαν ὅλοι. Μίλησε ὁ Ἀγέλαος ἀπὸ τὴν Ναύπακτο. Ὁ ἀγνὸς ἐκεῖνος Ἕλληνας πατριώτης ἦταν ὁ κυριότερος ἀντιπρόσωπος τῶν Αἰτωλῶν. Τὰ λόγια του ἀναφέρει ἡ πλάκα. Σᾶς τὰ διαβάξω ἀπλοποιημένα στὴ γλώσσα μας :

« Ἀκοῦστε, φίλοι μου. Ὅλοι εἴμαστε Ἕλληνες ἐδῶ καὶ ἑλληνικὲς χῶρες ἀντιπροσωπεύομε. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἠθικὸ Ἕλληνες νὰ σκέπτονται νὰ πολεμήσουν ἐναντίον Ἑλλήνων. Τοῦναντίον, νομίζω ὅτι ὀφείλομε ὅλοι, μὲ τὴ βοήθεια τῶν θεῶν, πιασμένοι ἀπὸ τὸ χέρι, ὅπως ἐκεῖνοι πού περνοῦν ὀρμητικὸ ποτάμι, νὰ ἀποκρούωμε τοὺς βαρβάρους, ἀσφαλίζοντας ἔτσι τὶς ἑλληνικὲς πόλεις.

» Ὅλοι μας βλέπομε νὰ ἔρχονται ἀπὸ τὴ δύση μαῦρα σύννεφα. Κι ἀκοῦμε τὸν ἀσίγαστο κρότο τῶν ὅπλων. Οἱ Ρωμαῖοι, πού υπέταξαν τοὺς Ἕλληνες τῆς Μεγάλης Ἑλλάδας, δὲν θὰ βραδύνουν νὰ στραφοῦν ἐναντίον μας.

» Ἐσύ, Φίλιππε, πού εἶσαι ὁ ἰσχυρότερος Ἕλληνας ἡγεμόνας, πρέπει νὰ δώσης τὸ παράδειγμα : Νὰ μὴ θέλῃς νὰ καταχτήσης ἑλληνικοὺς τόπους. Καὶ νὰ στραφῆς πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς δυσμάς. Πολεμώντας ἐναντίον ἑλληνικῶν πόλεων καὶ

ἀδυνατίζοντας αὐτές, ἐτοιμάζεις τὴν Ἑλλάδα νὰ γίνη σὲ λίγο σκλάβα τῶν Ρωμαίων.

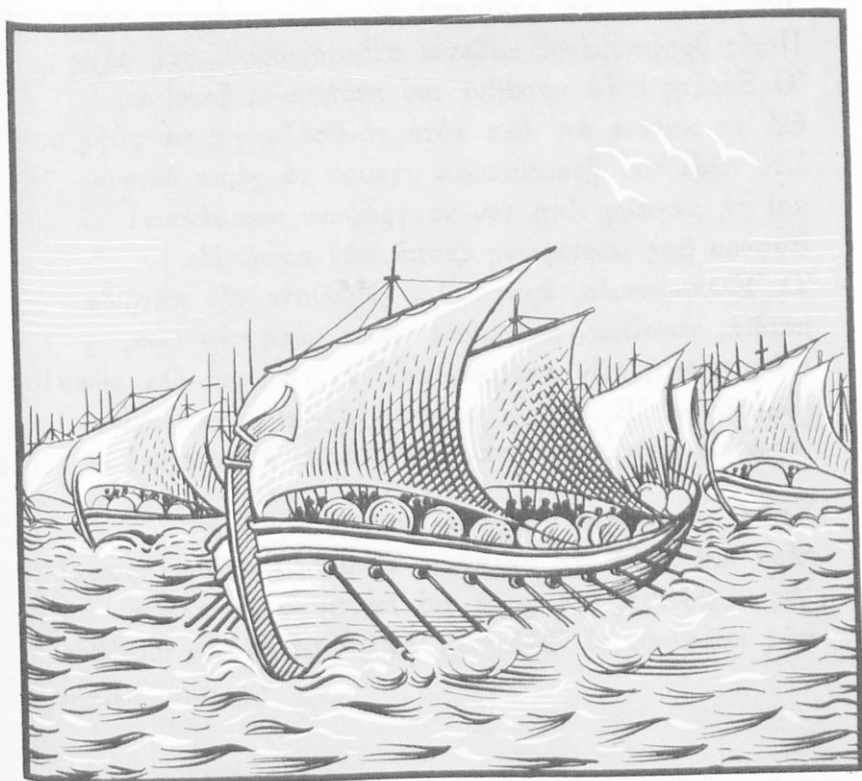
» Εἶναι φοβερό, μὰ τοὺς θεούς, νὰ ξοδεύουμε τὴν ζωτικότητά μας σὲ ἐμφυλίους πολέμους, ἐνῶ γύρω μας ξένοι λαοὶ αὐξάνουν ὀλοένα τὴν δύναμή τους. Ἄν δὲν μονοιάσωμε, τότε τὰ σύννεφα ἀπὸ τὴν δύση δὲν θὰ ἀργήσουν νὰ σκεπάσουν τὸν γλαυκὸ οὐρανὸ τῆς Ἑλλάδας μας ».

Τελείωσε ὁ δάσκαλος καὶ ὅλοι τὸν κοίταζαν χωρὶς νὰ μιλοῦν. Μόνον ὁ πρόεδρος φαινόταν, ὅτι κάτι ἤθελε νὰ πῆ.

— Μίλησε, κύριε πρόεδρε, εἶπε ὁ δάσκαλος.

— Νὰ μιλήσω καὶ νὰ πῶ τί; Τὸν θαυμασμό μου, τὴν ιδιαίτερή μου ἱκανοποίηση; Νομίζω πὼς βλέπω ἐδῶ μπροστά μας τὸν ἐκλεχτὸ ἐκεῖνο πατριώτη μας καὶ πὼς ἀκούω τὰ λόγια του.

— Θὰ θέλατε, βέβαια, ξανάρχισε ὁ δάσκαλος, νὰ σᾶς πῶ τί ἀποτελέσμα ἔφεραν τὰ λόγια τοῦ Ἀγέλαου. Οἱ πρόγονοί μας γκρίνιαζαν μεταξὺ τους καὶ κάποτε ἔφτασαν καὶ σὲ πόλεμο. Ἦξεραν ὅμως τίς περισσότερες φορές νὰ πειθαρχοῦν καὶ νὰ συμφιλιώνωνται, ὅταν τὸ ἀπαιτοῦσε τὸ συμφέρον τῆς πατρίδας. Ὅλοι λοιπὸν οἱ ἀντιπρόσωποι, μάλιστα τελείωσε ὁ Ἀγέλαος, ἀκόμη κι ὁ ἴδιος ὁ Φίλιππος, συγκινημένοι χειροκρότησαν θερμά. Σβῆστηκαν τότε τὰ μίση. Ξανάγιναν ὅλοι Ἕλληνες πατριῶτες, ὑπόγραψαν εἰρήνην καὶ γύρισαν στὶς πόλεις τους μὲ « κλάδον ἐλαίας ». Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγέλαου ἔγινε ἀμέσως γνωστὸ στὸ Πανελλήνιο. Τότε θὰ χαράχτηκε ὁ λόγος του σὲ πλάκες, ὅπως συνήθιζαν. Καὶ μιὰ ἀπὸ τίς πλάκες αὐτές εἶναι καὶ τούτη ποὺ βρήκαμε.

43. ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΗΣ ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ

Πῶς γιγαντώνεται ἡ ψυχὴ σὲ τοῦτα τὰ πελάγη!
'Αντρείεεται, παίρνει καρδιὰ καὶ σ' ἄλλα χρόνια πάγει...
...Καὶ βλέπω, βλέπω μὲ τὸ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς τὸ μάτι
ἀπὸ καράβια ἀμέτρητα τῆ θάλασσα γεμάτη!
Τόπο δὲν ἔχουν νὰ σταθοῦν, τὸ πέλαγο δὲν φτάνει·
πλῆθος φυλὲς τὸ πλημμυροῦν καὶ Μῆδοι καὶ Περσιάνοι,
σαλεύουν δάσος κονταριῶν, χίλιες στολὲς φοροῦνε,
καὶ χίλιες γλῶσσες βάρβαρες στὸν ἄνεμο ἀντηχοῦνε...

Μοῦ φαίνεται τὴν ξακουστὴ πῶς βλέπω ἐκείνη μάχη.
 Ποιὸς θρονιασμένος κάθεται στὸ τρίκορφο, στὴ ράχη ;
 Ὁ Ξέρξης ! Τὰ καράβια του περήφανος ξανοίγει.
 Θὰ ᾿χη κανένα ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὸ βράδυ γιὰ νὰ φύγη ;...
 Στὸ πλάι του γραμματικοὶ σταυροὶ τὰ χέρια δένουν
 καὶ τὴ μεγάλη νίκη του νὰ γράψουν περιμένουν !
 Ξάφνου βοὴ μυριόφωνη ξεσπᾶ σὰν καταιγίδα :

— ὦ Ἑλληνόπουλα, ἐμπρός !... γλυτῶστε τὴν πατρίδα,
 παιδιὰ, γυναῖκες, πατρικοὺς ναοὺς αὐτὴ τὴν ὥρα,
 τοὺς τάφους τῶν πατέρων σας, ἀγώνας γιὰ ὅλα τώρα !...
 Ὅρμοῦν οἱ Ἕλληνες... καὶ νά, ἀρχίζει ἡ ναυμαχία,
 χέρια μὲ χέρια πιάνονται σκλαβιά κι Ἐλευθερία !

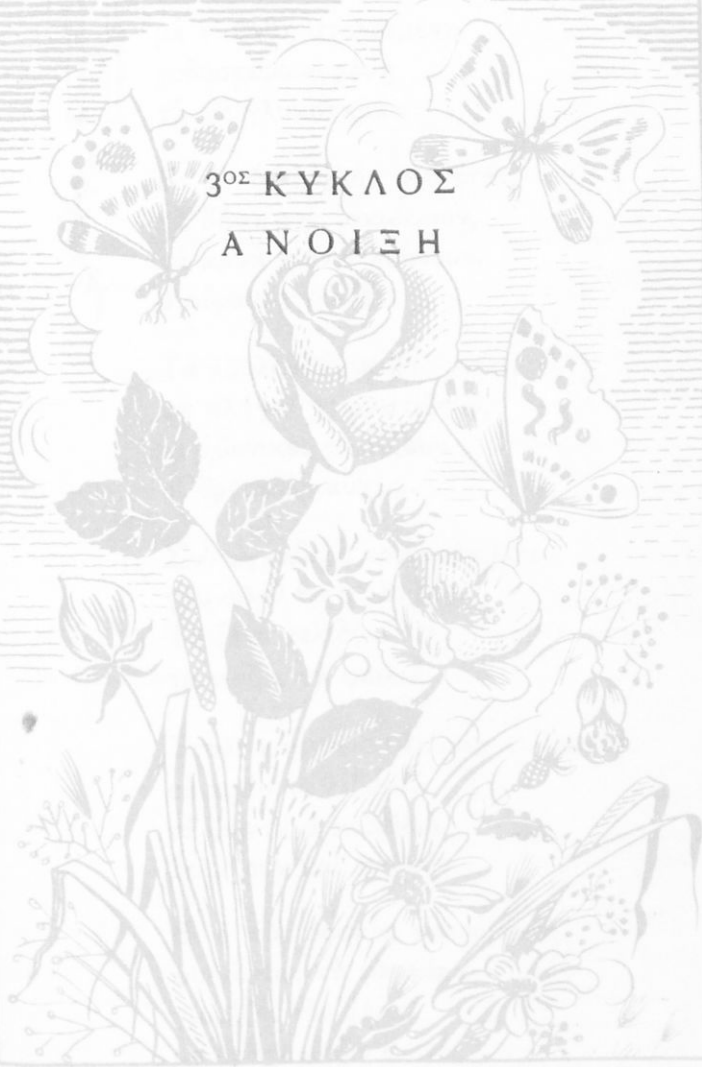
Χτύπα, περήφανη θεά, Ἑλληνοπούλα χτύπα·
 πέρα καὶ πέρα τῆς σκλαβιάς τὸ μαῦρο στῆθος τρύπα !
 Ἄς καταλάβη, μιὰ φορά γιὰ πάντα ἄς καταλάβη,
 πῶς πολεμοῦν οἱ Ἕλληνες, γιὰ νὰ μὴ γίνουν σκλάβοι !

Ἀχιλλεὺς Παράσχος

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

3^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΑΝΟΙΞΗ

44. Η ΑΝΟΙΞΗ

ΓΛΥΚΥΓΑΤΗ άνοιξη
μέ τ' άνθη στολισμένη
ροδοστεφανωμένη
τή γῆ γλυκοτηράει.

Κι ἡ γῆ τῆ χλόη ντύνεται,
τὰ δάση της ἰσκιώνουν,
τὰ κρύα χιόνια λιώνουν,
ὁ οὐρανὸς γελάει.

Τὰ λουλουδάκια βάρφονται,
τὰ πλάγια χρωματίζουν,
κι ἡδονικὲς φωτίζουν
οἱ δροσερὲς αὐγές.

Στὸ ἀγκαθερὸ τριαντάφυλλο
γλυκολαλαίει τ' ἀηδόνι.
Τὸ ξένο χελιδόνι
ταιριάζει τῆ φωλιά.

Στοὺς κάμπους πλούσια κι ἄκοπα
σὲ πράσινα λιβάδια
τὰ ζωντανὰ κοπάδια
βελάζουν καὶ πηδοῦν.

Κι ὁ νιὸς βοσκὸς χαρούμενος
φυσώντας τῆ φλογέρα
γιομίζει τὸν ἀέρα
μὲ τραγουδιῶν φωνές.

Ἰωάννης Βηλαρᾶς

45. Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Τὴν ἀνοιξὴ ὁ κῆπος εἶναι χαρὰ Θεοῦ. Στὸ βορινὸ μέρος στέκονται ὀρθὰ καὶ βαθυπράσινα κυπαρίσσια, σὰ γίγαντες, νὰ κρατήσουν μὲ τὶς πλάτες τους τὸ ἄγριο φύσημα τοῦ βοριᾶ. Στὶς ἄλλες πλευρὲς βάτα καὶ σίνα ἀπλώνουν τ' ἀγκαθερὰ κλαδιά τους καὶ κάνουν φράχτη φοβερὸ κι ἀπέραστο. Πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη χάσκει μιὰ ὄργια βαθὺ τὸ χαντάκι καὶ ψηλώνει ἄλλο τόσο τὸ χῶμα. Καὶ μέσα πρασινίζουν βραγιές-βραγιές τὰ λαχανικά καὶ οἱ φράουλες. Δεξιὰ κι ἀριστερά, στὰ δρομάκια, μοσκοβολᾷ τὸ δεντρολίβανο, ἡ φασκομηλιά, τὸ καρυφύλλι, ὁ δυόσμος, καὶ μέσα στὰ τετράγωνα ψηλώνουν οἱ μηλιές, οἱ ροδακινιές, οἱ κιτριές κι οἱ ἀχλαδιές φορτωμένες μὲ λουλούδια.

Δέντρα εἶναι ἢ νυφοῦλες; Τί ὠραία εἶναι ἐκεῖνη ἢ τζιτζιφιὰ καὶ ἡ μυγδαλιά πού, ἔδесе τώρα τὸν καρπὸ της, κι ἡ συκιά πού τώρα βγάζει τὰ πρῶτα φύλλα της, κι ἡ λεμονιά πού δείχνει ἀκόμη στὰ κλαδιά της τὸν κεχριμπαρένιο της καρπὸ, τὰ λεμόνια. Καὶ ἡ κερασιά γιατί τάζει στὰ παιδιὰ γρήγορα νὰ τοὺς δώσῃ κόκκινα σκουλαρίκια γιὰ τ' αὐτιά τους καὶ γλυκόχυμα παιγνίδια γιὰ τὰ χεῖλη τους; Καὶ ἡ βυσσινιά γιατί τοὺς τάζει τὸ ποτήρι μὲ τὸ γλυκὸ; Κι ἡ μουριά γιατί νὰ μᾶς θυμίζῃ τὰ ξινόγλυκα μοῦρα; "Αχ, Θεέ μου, τί ὁμορφος πού εἶναι τώρα ὁ κῆπος!

Οἱ πορτοκαλιές — νά τες! Σὰν ἀστεράκια λάμπουν τ' ἄσπρα τους λουλούδια καὶ μέσα στὰ πράσινα φύλλα τους καὶ ψηλὰ χρυσοκοκκινίζουν τὰ παλιὰ πορτοκάλια. Πουλιὰ πετοῦν καὶ κελαηδοῦν οἱ μέλισσες βουίζουν. Κάτω στὴ γῆ τὸ σκαθάρι περπατεῖ κι ὁ σαλίγκαρος σκαλώνει στὰ χόρτα κι ἡ σάυρα λιάζεται ἀπάνω στὴν πέτρα, κι ἡ ἀράχνη ὑφαίνει τὸ πανί της στὴν ἄκρη τοῦ τοίχου. Τίποτα δὲ μένει ἀργό, ὅλα

κινούνται κι ἐργάζονται, κι ἀπ' ὅλα περισσότερο τὰ μυρμηγκία.

Κοίτα τὰ μυρμηγκία. "Αλλά σκαρφαλώνουν στὰ κουκιὰ, ἄλλα στὶς μηλιές καὶ τὶς ἀπιδιές, ἄλλα σὲ μιὰ πικροδάφνη, καὶ πιὸ πολλά σὲ μιὰ τριανταφυλλιὰ πού εἶναι κοντὰ στὰ κυπαρίσσια. Εἶναι γεμάτη τριαντάφυλλα· ἄλλα εἶναι ἀνοιχτά, ἄλλα μισανοιχτά καὶ ἄλλα μπουμπούκια ἀκόμη. Μὰ ὁ ἀέρας μοσκοβολᾷ ὀλόγυρά της καὶ τ' ἄνθη ἀπλώνουν μεταξωτὸ ρόδινο πέπλο ἀπάνω της.

Τί ζητοῦν τὰ μυρμηγκία πού σκαρφαλώνουν στὰ δέντρα καὶ στὴν τριανταφυλλιὰ; Κοιτάξετε μὲ προσοχή. Κάτω ἀπὸ μερικὰ ζαρωμένα καὶ μαραμένα φύλλα εἶναι οἱ μελίγκρες. Μικρούτσικα ἔντομα, ὅσο τὸ κεφάλι τῆς καρφίτσας, πρασινωπά, μὲ ποδαράκια πού μόλις φαίνονται. Οἱ μελίγκρες ἔχουν μυτερὴ προβοσκίδα, πού τρυποῦν τὴν ἐπιδερμίδα τῶν φύλων καὶ βυζαίνουν τὸ γλυκὸ χυμό. Γι' αὐτὸ μαραίνονται τὰ φύλλα.

Τὰ μυρμηγκία πλησιάζουν τὶς μελίγκρες, τὶς χαϊδεύουν μὲ τὰ κερατάκια τους καὶ τὶς ἀναγκάζουν νὰ τοὺς δώσουν λίγο ἀπὸ τὸ γλυκὸ χυμὸ πού βύζαξαν. Νομίζεις πὼς οἱ μελίγκρες εἶναι οἱ ἀγελάδες τῶν μυρμηγκιῶν. Καὶ δὲν τὶς ἀρμέγουν μόνο, παρὰ φροντίζουν καὶ νὰ τὶς βοσκῆσουν· γιατί τόσο μικρὰ ἔντομα πού εἶναι δὲ μποροῦν νὰ πᾶνε ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο. Τὶς παίρνουν ἀπαλὰ μὲ τὸ στόμα τους τὰ μυρμηγκία καὶ τὶς πηγαίνουν στὰ πιὸ τρυφερὰ φύλλα.

Ἄλλὰ καὶ τὰ σκαθάρια τὰ μικρότερα ἀπὸ τὸ σπυρὶ τοῦ καφέ, μὲ τὴν κόκκινη πέτσα καὶ τὶς ἑπτὰ μαῦρες βουλίτσες, ἐκεῖνα πού λέμε παπαδίτσες, πετοῦν καὶ μαζεύονται στὶς τριανταφυλλιές, στὶς κουκιές καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἀνεβαίνουν τὰ μυρμηγκία. Τί ζητοῦν ἐκεῖ οἱ παπαδίτσες; Τὰ παιδιὰ ἀγα-

ποῦν τὶς χαριτωμένες παπαδίτσες, μὰ ποῦ νὰ ξέρουν πῶς εἶναι οἱ καλύτεροι φίλοι μας!

Νά τες! ἀρπάζουν λαίμαργα τὶς μελίγκρες καὶ τὶς τρώγουν. Τὰ μυρμήγκια κυνηγοῦν τὶς παπαδίτσες καὶ προσπαθοῦν νὰ τοὺς δαγκάσουν τὰ ποδαράκια τους τὰ λιγνὰ σὰ μαῦρες κλωστές. Οἱ παπαδίτσες τὰ μαζεύουν καὶ πέφτουν ἀνάποδα κάτω στὸ χῶμα. Ἐπειτα σηκώνονται πάλι καὶ ἀνεβαίνουν. Τί νὰ κάμουν ἀφοῦ δὲ μποροῦν νὰ φᾶνε ἄλλο ἀπὸ μελίγκρες; Καὶ νὰ δῆς ποῦ οὔτε τὰ χελιδόνια, οὔτε οἱ σπουργίτες, οὔτε τ' ἄλλα πουλιά δὲν κυνηγοῦν τὶς παπαδίτσες, σὰ νὰ νιώθουν κρυφὴ χαρὰ ποῦ καθαρίζουν τὸν κῆπο ἀπὸ τὶς μελίγκρες.

Χαρὰ Θεοῦ εἶναι ὁ κῆπος τὴν ἀνοιξη. Παντοῦ κίνηση καὶ ζωή.

Κάτω σὲ δρομάκι
καὶ σὲ πρασινάδες
δέντρα φυτεμένα
κι ἄνθη γεμισμένα.
Κι ὁ ψιλλὸς ἀγέρας
μέσα τριγυρίζει
καὶ τινάζει τ' ἄνθια
καὶ τὴ γῆς πλουμίζει,
μ' ἄνθια τὴ γεμίζει
καὶ τὴ νοστιμίζει.

Ἄ. Καρκαβίτσας

— Τί ὄμορφα ροδάκινα ! εἶπε ὁ Νίκος βλέποντας τὰ δυὸ ροδάκινα, ποὺ κρατοῦσε ὁ Πετράκης στὰ χέρια του κι ἔτρωγε στὸ διάλειμμα. Ἄπο ποῦ τ' ἀγοράσατε ;

— Δὲν τ' ἀγοράσαμε ! ἀπαντᾷ ὁ Πετράκης· εἶναι ἀπὸ τὸν κῆπο μας. Καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆ ροδακινιά, ποὺ φύτεψα μονάχος μου !

— Μπᾶ ! Πότε τῆ φύτεψες καὶ πότε πρόφτασε νὰ βγάλῃ ροδάκινα ; ρώτησε κι ὁ Γιώργος.

— Πέρασαν ἀπὸ τότε τέσσερα χρόνια ! Ἡμουν μικρὸς ἀκόμη. Ἡ μητέρα μου ἔδωσε νὰ φάω ἓνα ὄμορφο ροδάκινο, χνουδάτο, χρυσοκίτρινο καὶ κοκκινωπὸ στὰ πλάγια. Νά, ἀπαράλλαχτο ὅπως αὐτὸ ἐδῶ. Ἐγὼ τότε, ἀφοῦ τὸ ἔφαγα, ρώτησα τῆ μητέρα, ἀπὸ ποῦ βγαίνουν τὰ ροδάκινα καὶ πῶς μποροῦμε νὰ ἔχωμε καὶ νὰ τρῶμε συχνὰ ἀπ' αὐτά.

— Ἄν σοῦ ἀρέσουν τὰ ροδάκινα, μοῦ ἀπάντησε γελώντας ἡ μητέρα, δὲν ἔχεις παρὰ νὰ φυτέψῃς τὸ κουκούτσι τοῦ ροδάκινου, ποὺ ἔφαγες. Ἄπ' αὐτὸ θὰ φυτρώσῃ μιὰ ροδακινιά, ποὺ θὰ μᾶς δίνῃ ροδάκινα, τόσο ὄμορφα, ὅσο ἦταν κι αὐτὸ ποὺ ἔφαγες.

— Καὶ ἅμα τὸ φυτέψω, θὰ φυτρώσῃ ἡ ροδακινιά γρήγορα ;

— Ἐ! βέβαια ὄχι καὶ τόσο γρήγορα. Ἐπειτα μόλις φυτρώσῃ, θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν περιποιηθῆς δυὸ τρία χρόνια. Πρέπει νὰ κοπιᾷσῃς λίγο καὶ νὰ ἔχῃς ὑπομονή. Σὲ τρία τέσσερα ὅμως χρόνια θὰ φᾶς ροδάκινα ἀπὸ τῆ ροδακινιά σου.

Δὲν ἔχασα καιρό· πῆγα ἀμέσως καὶ φύτεψα τὸ κουκούτσι σὲ μιὰ ἄκρη τοῦ κήπου μας, κοντὰ στῆ φραγή, ὅπου δὲ φυσοῦσε πολὺ ὁ ἀέρας καὶ ἦταν ἡ πιὸ ζεστὴ γωνιά τοῦ κήπου μας. Τὸ ἄφησα ἐκεῖ καὶ τὸ ξέχασα.

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ μιὰ μέρα τῆς ἀνοιξῆς

ὁ πατέρας γυρνώντας ἀπὸ τὸν κῆπο μᾶς εἶπε :

— Ξέρετε; Βρῆκα μιὰ μικρούλα ροδακινιά στὸν κῆπο μας, στὴ γωνιά πού εἶναι τὰ λαχανικά. Πῶς βρέθηκε ἐκεῖ, δὲν ξέρω, φαίνεται ὅμως γερὴ καὶ θὰ προκόψῃ.

— Εἶναι ἡ δική μου ροδακινιά. Ἐγὼ τὴ φύτεψα ! εἶπα καὶ διηγῆθηκα στὸν πατέρα ὅλη τὴν ἱστορία, πού εἶχα ξεχάσει καὶ τὴ θυμῆθηκα τότε.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ τὴ φροντίζης, νὰ τὴν ποτίζης καὶ νὰ τῆς βάζης λίπασμα μονάχος σου, ἀφοῦ εἶναι δική σου ἡ ροδακινιά· νὰ τὴν ἀσβεστώνῃς κάποτε, γιὰ νὰ μὴν τὴν τρῶνε τὰ ζωύφια καὶ τὰ μυρμηγκία καὶ νὰ τὴ ραντίζης, γιὰ νὰ μὴν τὴν πιάσῃ ἡ μελίγκρα καὶ γιὰ νὰ μὴν κατσαρώσουν τὰ φύλλα της. Θὰ σοῦ πῶ, πότε θὰ κάνῃς αὐτὲς τὶς δουλειές καὶ μὲ τί θὰ τὴ ραντίζης καὶ πῶς. Δὲ θὰ βαριέσαι τὸν κόπο καὶ σὲ τρία τέσσερα χρόνια θὰ φᾶς ροδάκινα ἀπὸ τὴ ροδακινιά σου.

Τὸ ὑποσχέθηκα στὸν πατέρα καὶ κράτησα τὸ λόγο μου. Καὶ νὰ σᾶς πῶ, στὸν τρίτο χρόνο μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ πατέρα μου καὶ μὲ τὴν περιποίησή μου ἡ ροδακινιά μου πέρυσι μοῦ ἔδωσε τέσσερα ροδάκινα. Φέτος μοῦ ἔδωσε δέκα. Τὰ δυὸ τὰ ἔκοψα σήμερα. Δὲν εἶναι ὁμορφα ; εἶπε μὲ καμάρι ὁ Πετράκης.

— Κάπου διάβασα μιὰ παρόμοια ἱστορία ! εἶπε κι ὁ Γιάννης, πού ἄκουσε τὴ διήγηση τοῦ Πετράκη. "Α, ναί. Σ' ἓνα βιβλίο τῆς σχολικῆς μας βιβλιοθήκης, πού γράφει γιὰ τὸ τί τρῶει ὁ ἄνθρωπος.

— Θυμᾶσαι τὴν ἱστορία νὰ μᾶς τὴν πῆς ; ρώτησε Νίκος.

— Βέβαια καὶ τὴ θυμοῦμαι. Νὰ σᾶς τὴν πῶ μὲ λίγα λόγια :

Στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς εἶναι πολλὲς ροδακινιές. Ἐνα παιδὶ μικρὸ, σὰν καλὴ ὥρα τὸν Πετράκη, ἀνακάλυψε πῶς οἱ ροδακινιές μπορεῖ νὰ προκόψουν εὐκόλα

σέ πολλές νότιες πολιτείες τῆς Ἀμερικῆς. Ἦταν μαθητῆς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τῆς πατρίδας του κι ἐπειδὴ εἶχε χάσει τὸν πατέρα του κι ἔμεινε ὄρφανός, ἀναγκαζόταν στὶς διακοπές, γιὰ νὰ βοηθᾷ τὴ μητέρα του καὶ νὰ ξεπληρώσουν ἓνα χρέος ποῦ εἶχαν, νὰ θερίζη σιτάρι στὰ ξένα χωράφια. Ἔτσι κέρδιζε μερικὰ χρήματα.

Μιά μέρα κοίταξε σ' ἓνα χωράφι μέσα μιὰ ροδακινιά, ποῦ λύγιζε ἀπὸ τὰ πολλὰ ροδάκινα ποῦ εἶχε. Πῆγε κοντὰ της, κάθισε νὰ ξαποστάση στὸν ἴσκιο της κι ἄρχισε νὰ τρώη ἀπὸ τὰ ροδάκινά της.

Ἄν εἶχα ἓνα περιβόλι ἀπὸ ροδακινιές, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του, θὰ κέρδιζα πολλὰ λεφτὰ πουλώντας τὰ ὄμορφα αὐτὰ φρούτα. Καὶ τὸ πῆρε ἀπόφαση. Ἀπὸ τότε ὅσα λεφτὰ κατόρθωνε νὰ ἐξοικονομῆ ἀπὸ τὴ δουλειά του, τὰ ἔδινε, γιὰ ν' ἀγοράζη καὶ νὰ φυτεῖ ροδακινιές στὸ περιβόλι τοῦ πατέρα του.

Τὸν ἄλλο χρόνο ἔφυγε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, δὲν ἄφησε ὅμως τὸ σχέδιό του. Φύτευε λίγο λίγο ροδακινιές καὶ τὶς περιποιόταν καλά. Γιὰ νὰ μπορῆ νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί του, ἀνάμεσα στὶς ροδακινιές φύτευε φράουλες καὶ ἄλλα φυτὰ, ποῦ φέρνουν καρπὸ μονοχρονίς, ὥσῳτου σὲ τρία ἢ τέσσερα χρόνια μεγαλώσουν οἱ ροδακινιές του καὶ δώσουν ροδάκινα. Στὸ μεταξύ φρόντιζε νὰ μάθῃ, ποῦ προκόβουν καλύτερα οἱ ροδακινιές, τί χῶμα θέλουν καὶ πῶς μπορεῖ νὰ τοῦ δώσουν καλύτερα ροδάκινα. Ἔτσι ἔμαθε, πῶς ἡ ροδακινιά, ἄγρια ἀκόμη, βρίσκεται στὴν Κίνα, ἀπ' ὅπου τὴν ἔφεραν στὴν Περσία καὶ τὴν Εὐρώπη. Εἶναι ἀλήθεια, πῶς στὴν Κίνα οἱ ροδακινιές ἔμειναν ἀπεριποίητες καὶ δὲ δίνουν καλὰ ροδάκινα. Στὴν Περσία πάλι τῶρα εἶναι πολὺ λιγιστὲς οἱ ροδακινιές, ἐνῶ στὴ Μικρασία πρόκοψαν πολὺ καὶ δίνουν μεγάλα, ζουμερὰ καὶ πολὺ μυρωδάτα ροδάκινα.

Στὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὴν πολλὴ περιποίηση οἱ ροδακινιές

δίνουν ωραιότατα ροδάκινα. Στην 'Αμερική όμως ως εκείνη την εποχή δὲν εἶχαν καλὲς ροδακινιές. Ὁ μικρὸς ἐκεῖνος μέτρησε μὲ τὸ θερμοῦμετρο στὸ χέρι τῆ ζέστη, ποὺ ἔχει τὸ χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι, τίς μέρες ποὺ φυτρώνουν οἱ καλύτερες ροδακινιές. Κοίταξε πῶς τὰ καλύτερα δέντρα βρίσκονται στὶς πλαγιές καὶ στὶς κορφές τῶν λόφων καὶ τέτοια μέρη διάλεξε, γιὰ νὰ φυτεῦη τίς ροδακινιές του.

Ὅλοι γελοῦσαν μὲ τὰ μετρήματα καὶ μὲ τὰ περιβολάκια ποὺ διάλεγε, γιὰ νὰ φυτεῦη τὰ δέντρα του.

Οἱ δανειστὲς τοῦ ζητοῦσαν νὰ τοὺς πληρώσῃ καὶ τὸν φοβέριζαν νὰ πουλήσουν τὸ σπίτι του, γιὰ νὰ πληρωθοῦν. Αὐτὸς ὅμως ἐπίμενε. Κι ἔτσι σὲ λίγα χρόνια ὄχι μόνον ξεπλήρωσε τὸ χρέος του καὶ ἀγόρασε δικὰ του περιβόλια, ἀλλὰ κι ἔγινε ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους καλλιεργητὲς καὶ παραγωγοὺς ροδάκινων σ' ὅλη τὴν 'Αμερική καὶ σ' ὅλο τὸν κόσμο. Μὲ τὰ ὄμορφα ροδάκινα, ποὺ τοῦ ἔδιναν οἱ καλοπεριποιημένες ροδακινιές του, ἔγινε πολὺ πιὸ πλούσιος, ἀπ' ὅ,τι κι ὁ ἴδιος ἐρίμενε.

— Καὶ πῶς λεγόταν τὸ παιδί αὐτό; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Δὲν τὸ ἀναφέρει τὸ βιβλίον ποὺ διάβασα, μὰ τί σημασία ἔχει τὸ ὄνομα; ἀπάντησε ὁ Γιάννης.

— Αὐτὸ πιά θὰ φροντίσω νὰ τὸ μάθω ἐγώ, ἀφοῦ ἡ ἱστορία του μοιάζει κάπως μὲ τὴ δική μου ἱστορία, εἶπε ὁ Πετράκης. Θὰ ρωτήσω ἢ θὰ ψάξω στὰ βιβλία νὰ τὸ βρῶ. Καὶ θὰ σᾶς τὸ πῶ, μόλις τὸ μάθω. Θὰ σᾶς δώσω μάλιστα κι ἓνα ἀπὸ τὰ ροδάκινα τῆς ροδακινιάς μας.

Ὁ Γιάννης μάλιστα τὸ κέρδισε μὲ τὸ δίκιο του.

47. Η ΛΑΜΠΡΗ

Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ! χτυπούσε χαρμόсуна τὰ μεσάνυχτα ἢ καμπάνα τῆς Λαμπρῆς.

Ἐγώ, ζωγραφίζοντας μιὰ πέρδικα μὲ τὸ κερὶ σ' ἓνα κόκκινο αὐγὸ, δὲν εἶχα ἀποκοιμηθῆ· τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου κοιμόνταν ξένοιαστα σὰν στὸν καλὸ καιρὸ. Ἡ μητέρα μου χῶριζε τὰ φρεσκοπλυμένα ἀσπρόρουχα τοῦ καθενός. Ἡ κυρά-μάννα μου μὲ τὴν ψυχοπαίδα τῆς παιδεύονταν στὸ μαγειρεῖο μὲ τὴ «μαγερίτσα», μὲ τὰ συκωτάκια καὶ τ' ἄλλα λιανώματα τοῦ ἀρνιοῦ, μὲ μάραθα καὶ τηγανισμένα ψωμάκια.

Μὲ τὴν καμπάνα ἀκούστηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη κάμαρη κι ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα μου :

— Σηκωθῆτε κι ἐτοιμαστῆτε γρήγορα, νὰ μὴν κάθεται ὁ κόσμος καὶ μᾶς καρτερῆ!

Ποῦ νὰ ξυπνήσουν ὅμως τ' ἀδέρφια μου! Ὁ μικρὸς μάλιστα, ἂν δὲν τὸν ράντιζαν μὲ νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμη ὡς τὰ τώρα· στὸ τέλος, λίγο ἔλειψε νὰ ρθῆ ἄνιφτος κοντά μας.

— Πῆρατε τίς λαμπάδες σας; ρωτᾷ ὁ πατέρας μου· καὶ τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; Σβῆσατε καλὰ τίς φωτιές; Μὴν ἀφήσατε τὴ γάτα στὸ μαγειρεῖο μὲ τ' ἀρνί; Πᾶμε λοιπόν, χρονιαάσατε ὅσο νὰ ἐτοιμαστῆτε!

“Ὀλος ὁ κόσμος στὸ ποδᾶρι.” Ἄλλος ἔκλεινε τὸ σπίτι του, ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμίλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησία μὲ τὰ δαδιά στὸ χέρι, γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν, κάποιος φώναζε τοὺς γείτονές του ἂν ξύπνησαν, κι ἡ καμπάνα χτυπούσε ἀτελείωτα : Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ...

Τὴν ἐκκλησιὰ τὴ βρήκαμε γεμάτη. Ὁ παπᾶς καρτεροῦσε ὅλο τὸ χωριό, γιὰ νὰ βάλῃ εὐλογητό, ἔστελνε νὰ παιδιὰ στὰ σπίτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους κι αὐτὰ ἔσπα-

ζαν τὰ παράθυρα μὲ τις πέτρες καὶ τράνταζαν τις πόρτες μὲ χτυπήματα ὅσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

Ὁ γερο-Μπίρος μοναχά, πού δὲν μπορούσε νὰ περπατήσῃ ἀπ' τοὺς ρευματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τὴν πασχαλινὴ λειτουργία, ἀλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάκοιτος ἦταν συχωρεμένος.

— Οἱ ἄλλοι ὅλοι εἴμαστε δῶ ; ρώτησε ὁ παπάς.

— Εἴμαστε, δέσποτα.

— Ἐμπρὸς λοιπόν : Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός. . .

Ἄμα βγήκαμε ἔξω στὸ νάρθηκα γιὰ τὸ « Χριστὸς Ἄνεστη ». νὰ κι ὁ γερο-Μπίρος καβάλα στὸ μουλάρι του μπροστὰ στὸν παπά.

— Δὲ μπορούσα νὰ τὸ χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἔτσι φέτος ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα ! Ἄκόμα εἶμαι ζωντανός, δὲν εἶμαι πεθαμένος !

Τὴν ὥρα πού ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιά καὶ γυρίζαμε ὅλοι μὲ τις ἄσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια τῆ χάρις τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ « δεῦτε λάβετε φῶς », ἄσπριζε πέρα στὸ βουνὸ κι ἡ ἀνατολή. Ἄχ ! τί ὁμορφα μοσχοβολοῦσαν αὐτὴ τὴν ὥρα τ' ἀνθισμένα δέντρα στὶς αὐλὲς καὶ στοὺς κήπους !

Οἱ ἄνθρωποι χῶριζαν γιὰ τὰ σπίτια τους μὲ τις εὐχὲς στὸ στόμα : « Χριστὸς ἀνέστη ! » « Χρόνια πολλά ! » « Χαρούμενοι, μ' ὅ,τι ἀγαπᾷ ἡ καρδιά σας ! »

Τ' ἀηδόνια τό 'λεγαν στὰ λακκώματα κάτω, μέσα στὰ βᾶτα.

Προτοῦ νὰ μποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιά περάσαμε κι ἀπὸ τὴ μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπ' τὴ λαμπάδα μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τ' ἀρνιά καὶ τὰ κατοίκια, περάσαμε κι ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τὴ Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς

δέχτηκε με τόση χαρά τὸ καημένο στὴν αὐλή!

Ἡ πρώτη μας δουλειὰ ἦταν νὰ τραβήξουμε στὴν τραπεζαρία.

Ἡ μαγερίτσα ἦταν ἔτοιμη, οἱ λαμπροκουλοῦρες βγήκαν ἀπὸ τὸ ντουλάπι κι ἡ Ρήνα, ἡ ψυχοπαίδα μας, ἔφερε καὶ τὰ κόκκινα αὐγά, γιὰ νὰ τσουγκρίσωμε μὲ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Παίρνομε νὰ τσουγκρίσωμε καὶ τί νὰ ἰδοῦμε! Ὁ μικρὸς ἀδερφός μου, γιὰ νὰ βρῆ ποιὸ αὐγὸ εἶχε πιὸ γερὴ μύτη καὶ νὰ νικήσῃ τ' ἄλλα παιδιὰ, δοκιμάζοντας τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο, δὲν εἶχε ἀφήσει κανένα γερὸ στὴν κανίστρα!

— Γιὰ τιμωρία του, εἶπε ὁ πατέρας μας, νὰ γυρίζη ὕστερα τὴ σούβλα μὲ τ' ἀρνὶ μοναχός του στὸν κῆπο. Ἐκεῖ ὅμως ποὺ τὸ γύριζε, ὅλοι τὸν παρακαλοῦσαμε νὰ μᾶς ἀφήσῃ λίγο νὰ γυρίσωμε κι ἐμεῖς κι ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρὺ, σὰν νὰ μᾶς χάριζε κάτι δικό του. Μονάχα ἡ Ρήνα μας δὲν πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιὰτὶ κουβαλοῦσε ἀπὸ τὸ πρῶν τὶς λαμπροκουλοῦρες καὶ τὰ κόκκινα αὐγά στοὺς δεκαεφτά βαφτιστικούς τῆς μητέρας.

48. Ο ΠΕΤΡΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

Μιά μέρα στεκόταν ὁ Ἰησοῦς στήν ἀκρολιμνιά καί δίδασκε. Ἦταν ἐκεῖ δυò καράβια ἀραγμένα στήν ἀμμουδιά κοντά καί οἱ ψαράδες ἔπλεναν καί στέγνωναν τὰ δίχτυα τους· τ' ἀπλώναν στά βότσαλα, τὰ μπάλωναν κι ἄκουαν κιόλας τήν διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ μπροστά σέ πλῆθος πολύ, μαζεμένο ἐκεῖ, γιά νά τόν ἀκούσῃ.

Τò ψάρεμα ἦταν στή Γαλιλαία μιὰ ἀπό τίς πιò κερδοφόρες δουλειές. Ἀπό τή λίμνη τῆς Γενησαρέτ τὸ ψάρι πῆγαινε παστό ἢ καπνιστό στήν Ἱερουσαλήμ σέ μεγάλες ποσότητες καί πουλιόταν ἐκεῖ ἀκριβά.

Τò ἐμπόριο αὐτὸ ἔφερνε κέρδη μεγάλα· καί συχνά οἱ ψαράδες ἦταν ἄνθρωποι μὲ ἀρκετὴ περιουσία.

Ἀπὸ τὰ δυò καράβια ποὺ ἦταν δεμένα ἐκεῖνο τὸ πρωὶ στή στεριά, τὸ ἓνα ἦταν τοῦ Πέτρου. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος αὖξαινε κι ὀλοένα μαζευόταν πιò κοντὰ καί τὸν στενοχωροῦσε, ὁ Ἰησοῦς μπῆκε στὸ καράβι τοῦ Πέτρου καί τὸν παρακάλεσε νά τὸ σπρώξῃ λίγο πέρα ἀπὸ τή στεριά. Κι ἔτσι καθισμένος στὸ καράβι δίδασκε τὸ λαό.

Σὰν τέλειωσε τὴν ὁμιλία του, εἶπε τοῦ Πέτρου :

— Ἀνοίξου στά βαθιὰ καί ρίξτε τὰ δίχτυα σας νά ψαρέψετε!

— Κύριε, ὅλη τὴ νύχτα παιδευτήκαμε καί τίποτα δὲν πιάσαμε· ὥστόσο θὰ ρίξω τὰ δίχτυα, ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος.

Τράβηξαν κατὰ τὰ βαθιὰ κι ἔκαναν ὅπως τοὺς πρόσταξε ὁ Ἰησοῦς. Κι ἀμέσως γέμισαν τὰ δίχτυα, τόσο ποὺ σκίζονταν.

Μὲ νοήματα φώναζαν τότε καί τοὺς γιουὺς τοῦ Ζεβεδαίου, τὸν Ἰάκωβο καί τὸν Ἰωάννη, ποὺ ἦταν κι αὐτοὶ βοηθοὶ

τοῦ Πέτρου μὲ ἄλλο καράβι, νὰ ρθοῦν νὰ τοὺς βοηθήσουν.

Καὶ ἤρθαν καὶ τράβηξαν τὰ δίχτυα. Καὶ τόσο ψάρι μάζεψαν, πὺ ἀρχισαν νὰ βουλιάζουν καὶ τὰ δυὸ καράβια.

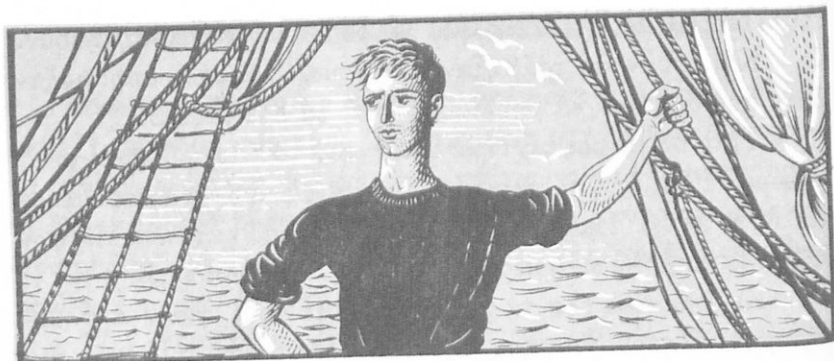
Τότε ὁ Πέτρος ρίχτηκε στὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ λέγοντας : « Κύριε, ἔβγα ἀπὸ τὸ πλοῖο μου, γιατί εἶμαι ἄνθρωπος ἁμαρτωλός ». Μὰ ὁ Ἰησοῦς τὸν σήκωσε καὶ τοῦ εἶπε : « Μὴ φοβᾶσαι ! Ἄπὸ δῶ καὶ πέρα θὰ ψαρεύης ἀνθρώπους ».

Κι ἀπὸ τότε ἔλα τὰ παράτησε ὁ Πέτρος, γιὰ ν' ἀκολουθήσῃ τὸν Ἰησοῦ. Ἄφησε τὴν ψαρική, χάρισε τὸ πλοῖο καὶ τὰ δίχτυα στοὺς φτωχοὺς καὶ προσκολλήθηκε στὸν Ἰησοῦ, μαθητὴς του καὶ ἀπόστολος, πιστὸς ὡς τὸ θάνατό του. Τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ ὁ Ἰάκωβος μὲ τὸν Ἰωάννη.

Ἄπὸ τῆ « Ζωὴ τοῦ Χριστοῦ »

Πηνελόπη Δέλτα

49. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Το καράβι «'Αφοβος» ταξίδευε κάποτε από την 'Αμερικνή γυρίζοντας πίσω στην 'Ελλάδα.

Είχε προχωρήσει κάμποσο δρόμο και βρισκόταν τώρα μακριά από τὰ παράλια τῆς 'Αμερικῆς. Ἐσκιζε περήφανα τὸν Ὠκεανό.

Ἐαφνικὰ ὅμως φοβερὴ τρικυμία ξέσπασε, πὺ βιάσταξε πέντε ὀλόκληρες ἡμέρες. Τὸ καράβι βρέθηκε σὲ πολὺ δύσκολη θέση. Ὅλοι, ὅσοι ἦταν μέσα, ἀπελπίστηκαν καὶ νόμιζαν ὅτι ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα τὸ καράβι θὰ βουλιαῖ ἐν σὺψυχο. Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μὲ λύσσα καὶ τὸ καράβι, σὰν νὰ ἦταν καρυδότσοφλο, τὸ ἔπαιρναν τὰ κύματα, τὸ τράνταζαν, τὸ ἀνεβοκατέβαζαν, ὅπως ἤθελαν, καὶ πάσκιζαν νὰ τὸ κατακομματιάσουν.

Σ' ἓνα δυνατὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου λύθηκε ἡ σταύρωση στὸ μεγάλο κατάρτι κι ἦταν ἀνάγκη νὰ δεθῆ ἀμέσως, γιατί ἄλλιῶς ὁ κίνδυνος ἦταν μεγάλος.

Ποιὸς ὅμως μέσα στὴ μεγάλη αὐτὴ θαλασσοταραχὴ, στὴ μανία τοῦ ἀνέμου, πὺ τὰ σάρωνε ὅλα, θὰ μπορούσε ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ ψηλά; Αὐτὸ βέβαια ἦταν ἀδύνατο. Ὅποιος θ'

ἀνέβαινε, ἔπρεπε νὰ ξεγράψῃ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴ ζωὴ. Ὁ θάνατος τὸν περιέμενε δίχως ἄλλο.

Ἐπρεπε ὅμως χωρὶς ἀναβολὴ νὰ δεθῆ ἢ σταύρωσις κι ὁ καπετάνιος δὲ δίστασε. Μὲ δυὸ ξερὰ λόγια πρόσταξε ἓνα ναυτόπουλο ν' ἀνεβῆ στὸ κατάρτι καὶ νὰ τὴ δέσῃ.

Τὸ ναυτόπουλο αὐτό, παιδί δεκατεσσάρων χρονῶν, ἦταν ὁ μοναχογιὸς μιᾶς χήρας. Ἡ κακομοίρα, φτωχὴ ὅπως ἦταν, δὲν κατόρθωνε νὰ κερδίξῃ τὸ ψωμί της κι ἔβαλε τὸ παιδί της μοῦτσο στὸ καράβι ἐκεῖνο.

Τὸ ναυτόπουλο, μόλις ἄκουσε τὴν προσταγὴ τοῦ καπετάνιου, κοίταξε μιὰ ἐπάνω ψηλὰ τὴν κορφή τοῦ καταρτιοῦ, κοίταξε ἔπειτα τὰ κύματα, ποὺ χτυποῦσαν ἐπάνω στὸ κατάστρωμα καὶ τὸ γέμιζαν νερά. Ἄκουσε τὰ δυνατὰ τοῦ ἀνέμου σφυρίγματα, εἶδε τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Δὲ δίστασε ὅμως. Ἄν δὲ δενόταν ἢ σταύρωσις, τὸ καράβι ἦταν φόβος ν' ἀναποδογυριστῆ.

Χωρὶς δισταγμὸ ἀπαντᾷ στὸν καπετάνιο :

— Ἀμέσως, καπετάνιο μου !

Τρέχοντας κατέβηκε κάτω στὴν καμπίνα του καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ τῆς ὥρας γύρισε πίσω καὶ σκαρφάλωσε ἀποφασιστικὰ καὶ γρήγορα ἐπάνω στὸ κατάρτι.

Οἱ ναῦτες κοίταζαν φοβισμένοι τὸ ναυτόπουλο ποὺ σκαρφάλωνε. Μιὰ στιγμὴ κοντοστάθηκε στὴ μέση τῆς σκοι-νείας σκάλας. Θὰ ζαλίστηκε, φαίνεται.

Κάποιος ἀπὸ τὸ καράβι ρώτησε τότε τὸν καπετάνιο :

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ μικρὸ αὐτὸ ναυτόπουλο ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ πάνω ; Βέβαια, δὲ θὰ κατεβῆ ζωντανό.

— Οἱ μεγάλοι πέφτουν ! ἀπαντᾷ ὁ καπετάνιος. Τὰ παιδιά μποροῦν καὶ σκαρφαλώνουν. Νά, δὲς τον αὐτόν ! Σκαρφαλώνει σὰν ἀγριόγατος !

Κι ἀλήθεια, τὸ μικρὸ ναυτόπουλο ξανάρχισε ν' ἀνεβαίνει πάλι γρήγορα γρήγορα.

Τώρα εἶχε ἀνεβῆ ὡς τὴν κόφα τοῦ καταρτιοῦ· κρεμόταν ἄφοβα ἀπ' ἐκεῖ καὶ προσπαθοῦσε ν' ἀνεβῆ πιὸ ψηλά. Ἡ τρικυμία δυνάμωνε περισσότερο κι ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μὲ μανία, σὰ νὰ ἤθελε ν' ἀρπάξει τὸ παιδὶ νὰ τὸ πετάξει στὴ θάλασσα. Τὸ καράβι ἔγερνε τόσο, πού τὸ κατάρτι λίγο ἀκόμη καὶ θ' ἄγγιζε τ' ἀφρισμένα κύματα. Τὸ ναυτόπουλο ὅμως κρατιόταν σφιχτά. Πέρασαν ἔτσι δέκα, δεκαπέντε λεπτά. Ἡ σταύρωση δέθηκε καὶ τὸ ναυτόπουλο γελαστὸ καὶ χαρούμενο κατέβηκε κάτω.

“Ὅλοι τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ καὶ τὸ καμάρωναν!

Ὁ ταξιδιώτης, πού εἶχε κάμει τὴν ἐρώτηση ἐκείνη στὸν καπετάνιο, πλησιάζει τὸ ναυτόπουλο καὶ τὸ ρωτᾷ ἂν φοβήθηκε.

— Βέβαια καὶ φοβήθηκα! ἀπαντᾷ τὸ ναυτόπουλο.

— Τὸ κατάλαβα! εἶπε ὁ ταξιδιώτης, γιατί πρὶν ν' ἀνεβῆς, κατέβηκες κάτω στὴν καμπίνα σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφτῆς.

— Ἄ, ὄχι! Δὲν κατέβηκα γι' αὐτό. “Ἄμα μὲ διέταξε ὁ καπετάνιος, τὸ πῆρα ἀπόφαση. Ἦθελα ὅμως νὰ κάμω τὴν προσευχή μου πρῶτα καὶ νὰ φιλήσω τὴ φωτογραφία τῆς μητέρας μου. Σκέφτηκα πὼς ζωντανὸς βέβαια δὲ θὰ κατέβαινα καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάμω τὴν προσευχή μου. Μόλις ὅμως εἶπα τὴν προσευχή μου, ὁ φόβος μου κόπηκε πιά. Δὲ λησμόνησα ἐκεῖνο πού μοῦ εἶχε πεῖ ἡ μητέρα μου, ὅταν ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι :

« Παιδάκι μου, νὰ κάνης πάντα τὴν προσευχή σου κι ὁ Θεὸς δὲ θὰ σ' ἀφήσῃ νὰ πάθῃς τίποτε κακό! Τὸ ἴδιο θὰ κάμω κι ἐγὼ καὶ θὰ παρακαλῶ τὸ Θεὸ γιὰ σένα.» Αὐτὰ θυμήθηκα, κύριε, κι ὁ φόβος μοῦ πέρασε. Ἦμουν βέβαιος πιά πὼς θὰ γύριζα πίσω γερός. Ἡ προσευχή μοῦ ἔδωσε δύναμη.

50. ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Στὸ ρημαγμένο παρεκκλήσι
τῆς ἀνοιξῆς τὸ θεῖο κοντύλι
εἰκόνες ἔχει ζωγραφίσει
μὲ τ' ἀγριολούλουδα τ' Ἀπρίλη.

Ὁ ἥλιος γέρνοντας στὴ δύση
μπροστὰ στοῦ Ἱεροῦ τὴν Πύλη
μπαίνει δειλὰ νὰ προσκυνήση
κι ἀνάφτει ὑπέρλαμπρο καντήλι.

Σκορπάει γλυκιὰ μοσκοβολιὰ
δάφνη στὸν τοῖχο ριζωμένη
— θυμίαμα ποὺ καίει ἡ Πίστις.

Καὶ μιὰ χελιδονοφωλιὰ
ψηλὰ στὸ νάρθηκα χτισμένη
ψέλνει τὸ : Δόξα ἐν ὑψίστοις. . .

Γ. Δροσίνης

51. Ο ΦΑΕΘΟΝΤΑΣ

Μιά φορά κι έναν καιρό ζούσε στους κάμπους τῆς πατρίδας μας μιὰ νεράιδα πού τὴν ἔλεγαν Κλυμένη. Αὐτὴ ἦταν γυναίκα τοῦ Ἥλιου κι εἶχε ἓνα πολὺ ὁμορφο παιδί με ὀλόχρυσα μαλλιά, καὶ τὸ ἔλεγαν Φαέθοντα. Κάθε μέρα τὸ ἔλουζε, τὸ χτένιζε καὶ τοῦ ἔλεγε γιὰ τὸν πατέρα του ἱστορίες, πού ἔμοιαζαν με παραμῦθια. Καὶ κάθε πρωί, ὅταν ἔβγαινε ὁ ἥλιος, ἄρχιζε :

— Νά, τώρα ὁ πύρινος πατέρας σου ζεύει τὰ πύρινα τ' ἄλογα στὴν πύρινη τὴν ἄμαξα, γιὰ νὰ κάμη τὸ πύρινο ταξίδι του.

Ὁ Φαέθοντας ἄκουε αὐτὰ καὶ περιγφανεύτηκε πολὺ. Στὰ παιχνίδια του ὅλο μιλοῦσε με τοὺς συντρόφους του γιὰ τὴ μεγάλη του γενιά. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι τὸν περιγελοῦσαν.

— Σὲ γελαῖ ἡ μητέρα σου καὶ σὺ τὸ πιστεύεις; τοῦ ἔλεγαν.

— Ἄν εἶσαι γιὸς τοῦ Ἥλιου, δεῖξε μας σημάδι.

Ὁ Φαέθοντας πῆγαινε τότε στὴ νεράιδα μάνα του καὶ τῆς ἔλεγε ὀλοόνα :

— Ἄν εἶναι ἀλήθεια, μάνα, πὼς εἶμαι γιὸς τοῦ Ἥλιου, δεῖξε μου σημάδι.

Ἐκεῖνη γελοῦσε με τὴν καρδιά της καὶ τοῦ ἔλεγε :

— Τί καλύτερο σημάδι ἀπὸ τὴν ὁμορφιά σου θέλεις, παιδί μου; Δὲ βλέπεις πὺ λάμπεις σὰν ἀχτίνα του;

Ὁ νέος φώναζε τοὺς συντρόφους του γιὰ νὰ τοὺς ἀποστομώση :

— Τί καλύτερο σημάδι θέλετε ἀπὸ μένα; Δὲ βλέπετε πὺ λάμπω σὰν ἀχτίνα του;

Ἐκεῖνοι πάλι δὲν ἤθελαν νὰ πιστέψουν καὶ τὸν περιπαίζαν· τοῦ ξανάλεγαν με πείσμα :

— Θέλουμε σημάδι! Δεῖξε μας σημάδι!

Ἐκείνη ἡμέρα ὁ Φαέθοντας πᾶσι καὶ λέει τῆς νεράιδας :

— Μάνα, θέλω σημάδι ἀπὸ τὸν πατέρα μου. Δεῖξε μου τὸ δρόμο νὰ πάω νὰ τὸν βρῶ.

— Ἀφοῦ σοῦ τὸ λέει ἡ μητέρα σου, δὲν τὸ πιστεύεις ;

— Πιστεύω καὶ παραπιστεύω, μὰ θέλω νὰ πιστέψω κι ὁ κόσμος. Τί ἀξίζει νὰ τὸ ξέρω ἐγὼ μοναχός μου ;

— Καλὰ, παιδί μου, ἀφοῦ τὸ θέλεις πῆγαινε, εἶπε ἡ νερίδα πικραμένη· μὰ κοίταξε νὰ μὴν πάθης τίποτα κακό. Πάρε τὸ δρόμο ποῦ πάει ἴσια στὴν ἀνατολή. Ἄμα φτάσης στὴν ἄκρη τ' οὐρανοῦ, θὰ ἰδῆς κάτι ψηλὲς ὀλόχρυσες κολόνες, ποῦ βαστοῦν ἀπάνω τους ἕνα παλάτι. Ἐκεῖνο εἶναι τὸ παλάτι τοῦ πατέρα σου. Φεγγοβολοῦν οἱ ἀσημένιες πόρτες του. Ἐκεῖ ὁ θεὸς Ἡφαιστος, ὁ ξακουσμένος τεχνίτης, σκάλισε τὴ γῆ καὶ τὸν οὐρανὸ μὲ τὰ κάλλη τους.

Κίνησε ὁ Φαέθοντας· δρόμο παίρνει, δρόμο ἀφήνει, φτάνει μιὰ φορὰ στὸ παλάτι τοῦ πατέρα του. Κοιτάζει, τί νὰ ἰδῆ ; Ὁ Ἥλιος καθόταν στὸ διαμαντένιο θρόνο του, ντυμένος φόρεμα κόκκινο σὰν τὴ φλόγα, κεντημένο μὲ σμαράγδια. Φοροῦσε στὸ κεφάλι ἕνα στεφάνι τόσο λαμπερό, ποῦ ἀδύνατο νὰ τὸ ἀντικρίση ἀνθρώπου μάτι. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καθόταν ἡ Ἡμέρα καὶ οἱ Μῆνες, ὁ Χρόνος καὶ οἱ Αἰῶνες. Πίσω του στέκονταν ἡ Ἄνοιξη, στεφανωμένη μὲ λουλούδια, καὶ τ' ἀδέρφια τῆς· τὸ Καλοκαίρι ἰδρωμένο, μὲ στεφάνι ἀπὸ στάχυα στὸ κεφάλι· τὸ Φθινόπωρο, φορτωμένο μὲ γλυκόχυμους καρπούς. καὶ ὁ γερο-Χειμῶνας, μὲ κάτασπρα μαλλιά καὶ γένια γεμάτα κρύσταλλα.

Ἀπὸ μακριὰ στάθηκε ὁ Φαέθοντας κι ἔβαλε τὸ χέρι στὰ μάτια του, γιατί θάμπωσε τὸ φῶς του.

Ὁ Ἥλιος γνώρισε τὸ παιδί του. Ἐκρυψε ἀμέσως τὸ λαμπερὸ στεφάνι του καὶ τὸ ἔκραξε κοντὰ του.

— Πές μου, παιδί μου, πῶς ἤρθες ἐδῶ ; τὸν ρώτησε. Καὶ τὸν ἀγκάλιασε τρυφερά.

— Παιδί σου μὲ λές καὶ τὸ πιστεῦω, ἀποκρίθηκε ἀμέσως ὁ Φαέθοντας· μὰ θέλω νὰ τὸ πιστέψῃ κι ὁ κόσμος. Γι' αὐτὸ ἤρθα· νὰ μοῦ δώσης σημάδι, πού νὰ τὸ ἴδουῖν ὅλοι καὶ νὰ μὴν ξαναμιλήσουν.

— Σὰν τί σημάδι θέλεις ; ρώτησε ὁ "Ἡλιος.

— Κάμε ὄρκο.

— Τί ὄρκο ;

— Πῶς θὰ μοῦ δώσης ὅ,τι σοῦ ζητήσω.

— Νόστιμος εἶσαι, εἶπε ὁ "Ἡλιος γελώντας μὲ τὴν πονηριά τοῦ παιδιοῦ του. « Ὁρκίζομαι στὰ μαῦρα νερὰ τῆς Στύγας ».

Χωρὶς νὰ προσέξῃ ὀρκίστηκε ὁ "Ἡλιος. Γιατὶ αὐτὸς ὁ ὄρκος ἦταν φοβερὸς καὶ στοὺς θεοὺς ἀκόμη. "Ὅποιος θεὸς τὸν πατοῦσε, θὰ ἔμενε ὀλόκληρο χρόνο σὰν πεθαμένος, καὶ ἄλλα ἔννια χρόνια δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ πηγαίνει μὲ τοὺς ἄλλους θεοὺς. Γιὰ τοῦτο ὁ Φαέθοντας χάρηκε πού τὸν ἄκουσε, καὶ λέει ἀμέσως στὸν πατέρα του :

— Δῶσε μου τὴν ἄμαξά σου, νὰ τὴν ὀδηγήσω μιὰ μέρα στὸν οὐρανό.

— Μή, παιδί μου, μὴ ζητᾶς τέτοιο πράμα ! εἶπε τρομαγμένος ὁ "Ἡλιος. Ζήτησε ὅ,τι ἄλλο θέλεις. Πῶς, ἄνθρωπος ἐσύ, θὰ κάμης ἐκεῖνο πού δειλιάζει νὰ τὸ κάμῃ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Δίας ; Μπορεῖς ἐσύ νὰ σταθῆς στὴ μέση τ' οὐρανοῦ τὸ μεσημέρι, ἀφοῦ κι ἐγώ, ὅταν φτάνω ἐκεῖ, ζαλίζομαι καὶ τὰ χάνω ! Ἐπειτα, γιὰ νὰ γυρίσης πίσω ἐδῶ, ὁ δρόμος εἶναι τόσο κατηφοριστός, πού κι αὐτὴ ἡ θάλασσα τρέμει νὰ μὴν γκρεμιστῶ. Ἀφήνω τ' ἄγρια θηρία τ' οὐρανοῦ, τὸ Λιοντάρι, τὸ Σκορπιὸ καὶ τὸν Καρκίνο, πού παραμονεύουν νὰ μὲ ἀρπάξουν μὲ ὅλη τὴν ἄμαξα. Ἐγὼ ξέρω πῶς τοὺς ξεφεύγω ! Ἄλλαξε γνώμη, παιδί μου.

—“Οχι! ‘Ορκίστηκες. Μόνο έτσι θα με πιστέψη ο κόσμος για παιδί σου.

—Και τί σε μέλει για τον κόσμο; Για τον κόσμο ζῆς; ρώτησε ο “Ηλιος με άπορία. Φτάνει μόνος του κανείς να ξέρη την αξία του και τῆ γενιά του.

—“Οχι, τὸ θέλω! μοῦ τ’ ὀρκίστηκες! ἐπιμένει ὁ Φαέθοντας.

Τί νὰ κάμη ὁ “Ηλιος, πού δέθηκε με τὸν ὄρκο; Παίρνει τὸ παιδί του καὶ τὸ φέρνει μπροστά στὴν ἄμαξά του.

Ἄπὸ καθαρὸ χρυσάφι ἦταν ὁ ἄξονας, τὸ τιμόνι καὶ ὁ γύρος τῶν τροχῶν. Ἀργυρῆς οἱ ἀχτίνες, καὶ στὸ ζυγὸ χρυσοκόλλητα πετράδια ἔχυναν λαμπρὸ φῶς.

Ἐκεῖ πού θαύμαζε ὁ Φαέθοντας τὴν ἄμαξα, ἡ ροδοδάχτυλη Αὐγή, ἡ ἀδερφή τοῦ “Ηλιου, ἀνοίξε τις πύλες τῆς ἀνατολῆς. Ἀμέσως πετάχτηκε ὁ γιὸς τῆς ὁ Αὐγερινός, με μιὰ λαμπάδα στὸ χέρι, νὰ κυνηγήσῃ τ’ ἀστέρια. Ἐνα-ἔνα τρεμόσβηναν καὶ χάνονταν μπροστά του. Χάθηκε καὶ τὸ Φεγγάρι· ὥσπου τελευταῖα χάθηκε κι ὁ ἴδιος ὁ Αὐγερινός. Ἄμα εἶδε ὁ “Ηλιος τὰ ρόδα τῆς ἀδερφῆς του νὰ ροδοβάφουν τὸν κόσμος, πρόσταξε τις ξανθομαλλοῦσες τις ὼρες νὰ φέρουν τ’ ἄλογα.

Τέσσερα ἦταν τ’ ἄλογα, τὸ ἕνα καλύτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο, χορτασμένα ἀπὸ τὴν ἀμβροσία πού ἔτρωγαν ὅλη τὴ νύχτα. Καθὼς τὰ ἔζεψαν στὴν ἄμαξα, πέταξαν τὰ ρουθούνια τους φλόγες. Ἀβάσταγα ἀντιπάτησαν τὸν ἀέρα καὶ βρόντησαν τὰ χρυσὰ χαλινάρια. Ὁ “Ηλιος ἄλειψε τὸ παιδί του με ἕνα θεϊκὸ λάδι, γιὰ νὰ μὴν τὸ κάψουν οἱ φλόγες, τοῦ ἔβαλε στὸ κεφάλι τὸ στεφάνι με τις χρυσὲς ἀχτίνες καὶ τοῦ εἶπε ἀνήσυχος :

—Κράτα καλὰ τὰ χαλινάρια, παιδί μου, μὴν κεντᾶς πολὺ τ’ ἄλογα, καὶ πάρε τὸ δρόμο πού ἀνοίξα ἐγὼ τόσα χρόνια.

Πρόσεξε μὴν ἀνεβῆς ψηλά, γιατί θά κάψης τὸν οὐρανό· μήτε πάλι πολὺ χαμηλά νὰ κατεβῆς, γιατί θά κάψης τὴ γῆ. Μὰ γιὰ τελευταία φορά σὲ παρακαλῶ, παιδί μου, ἄφησέ με νὰ ὀδηγήσω ἐγὼ τὴν ἄμαξά.

Ποῦ ν' ἀκούσῃ ὁ φαντασμένος ὁ γιός του! Ἀρπάζει τὰ χαλινάρια, χτυπᾷ τ' ἄλογα καὶ μὲ τὸ δεξιὸ χέρι ἀποχαιρετᾷ τὸν πατέρα του.

Χύνονται τ' ἄλογα καὶ γεμίζουν τὸν ἀέρα γλιμιντρίσματα. Ρόδισαν ἓνα μὲ τὸ ἄλλο τὰ ψηλά κορφοβούνια, καὶ ἡ καταχνιά σηκώθηκε ἀπὸ τοὺς κάμπους, σὰν πουπουλένιο νυχτικὸ σκέπασμα τῆς γῆς. Ὅσο ἦταν πρῶι, ὁ Φαέθοντας ἔβλεπε κάτω τὶς πολιτεῖες, τὰ ποτάμια, τὰ βουνὰ καὶ τοὺς κάμπους γεμάτος χαρά.

Ἄκουε τὴ βοή πού ἔκανε ὁ κόσμος στὸ ξύπνημά του, οἱ ἄνθρωποι, τὰ ζῶα, τὰ πετούμενα, καὶ φαντάστηκε πῶς τὸν εἶχαν γνωρίσει καὶ τὸν δοξολογοῦσαν. Τὸ μόνο πού κοίταζε ἦταν πῶς νὰ ξεχωρίσῃ τοὺς παλιούς συντρόφους του καὶ νὰ τοὺς φωνάξῃ ἀπὸ ψηλά: «Μὲ βλέπετε; τί θά πῆτε τώρα; Εἶμαι ἢ ὄχι γιός τοῦ Ἥλιου;»

Ὅταν ὅμως τ' ἄλογα τὸν ἀνέβασαν ἐκεῖ πού πετοῦν οἱ ἀετοί, ἄρχισε νὰ φοβᾶται. Θυμῆθηκε τὰ λόγια τοῦ πατέρα του, μὰ ἦταν ἄργά. Ἐκλείσε τὰ μάτια του, νὰ μὴ βλέπῃ τὸ χάος.

Τ' ἄλογα, καθὼς ἐνίωσαν ἔτσι, πῆραν δρόμο σὰν φρενιασμένα. Ἀλίμονο τώρα στὸν κόσμο! Πότε ἡ ἄμαξά ζύγωνε στὸν οὐρανό, καὶ τότε χιόνιζε καὶ πάγωνε στὴ γῆ. Πότε χαμῆλωνε πολὺ κι ἔκανε τόση ζέστη, πού ἔσκαζαν οἱ ἄνθρωποι. Στέρεψαν οἱ πηγές καὶ κἀηκαν τὰ λουλούδια. Τὰ πετροβούνια ἐγίναν σκόνη. Χόχλαζε ἡ θάλασσα, καὶ τὰ ψάρια, ἄλλα ἔσκασαν καὶ γέμισαν τὶς ἀκρογιαλιές κι ἄλλα τρύπωσαν στὸ βυθὸ γιὰ νὰ σωθοῦν. Οἱ φῶκες, πού δὲ μποροῦν νὰ μεί-

νουν πολύ βαθιά, έσκασαν κι αυτές. Κι ό ίδιος ό Ποσειδώνας, ό θεός τῆς θάλασσας, δέν τολμοῦσε νά βγάλῃ τὸ κεφάλι του έξω ἀπὸ τὸ βασίλειό του. Στὴν Ἀφρικὴ πλησίασε τόσο πολὺ τὸ ἀμάξι, πὺν ἔκαψε κάμπους ἀπέραντους· ἐκεῖ τώρα εἶναι οἱ φλογισμένες ἐρημιές. "Όλη ἡ γῆ κινδύνευε νά κατακαῖ. Καθὼς εἶδε ἔτσι ἡ θεὰ ἡ Γαῖα, ἡ προστάτισσά της, παρακάλεσε τὸ Δία νά προλάβῃ τὸ κακό. Παίρνει τότε ό Δίας ἕνα δυνατὸ ἀστροπελέκι καὶ τὸ τινάζει στὸ κεφάλι τοῦ Φαέθοντα.

"Ἐπεσε ἀστραποκαμένος ό φαντασμένος ἀμαξηλάτης. Τρέχουν οἱ νεράιδες μὲ τὴν ὁμορφὴ Κλυμένη στὴ μέση, σκίζουσι τὰ πέπλα τους κι ἀρχίζουσι τὰ μοιρολόγια. Οἱ τρεῖς ἀδερφές του τόσο ἦταν ἀπαρηγόρητες, πὺν οἱ θεοὶ τίς λυπήθηκαν καὶ τίς ἔκαμαν ἀργυρόφυλλες λεῦκες. Τὰ δάκρυά τους τὰ ἔκαμαν καθαρὸ κεχρὶμπάρι.

"Ἐφτασε κι ό φίλος του ό Κύκνος, μάζεψε ἕνα-ἕνα τὰ κομμάτια καὶ τὰ ἔθαψε. Ἀλλὰ τόση ἦταν ἡ ἀγάπη του, πὺν ἔξακολουθῶσε νά ῥχεται κάθε μέρα καὶ νά βουτᾶ στὸ ποτάμι, γιὰ νά βρῆ κάτι ἀπὸ τὸ φίλο του. Οἱ θεοὶ γιὰ νά τὸν ἀνταμείψουσι τὸν ἔκαμαν πουλί. Μὰ καὶ πουλί ό κύκνος δέν παύει ὡς τώρα νά χώνῃ τὸ κεφάλι στὰ νερά καὶ νά γυρεύῃ τὰ λείψανα τοῦ Φαέθοντα.

Μιά φορά κι έναν καιρό ἦταν ἕνας βασιλιάς πού τόν ἔλεγαν Μίδα. Ἦταν ὁ πιό πλούσιος βασιλιάς τοῦ κόσμου. Ὡστόσο δὲν ἦταν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰ πλούτη του· ἤθελε κι ἄλλα ν' ἀποκτήσῃ.

Ὅταν βασίλευε ὁ ἥλιος κι ἔβλεπε χρυσὰ τὰ σύννεφα στὸν οὐρανό, ἔλεγε :

— "Ἀχ καὶ νὰ ἦταν ὅλα ἐκεῖνα τὰ σύννεφα χρυσάφι, καὶ τὸ χρυσάφι νὰ ἦταν ὅλο δικό μου !

Εἶχε καὶ μιὰ ἀκριβὴ θυγατέρα, πού τὴν ἀγαποῦσε ὅσο καὶ τὸ χρυσάφι. Ἐκείνη ὅμως ἀγαποῦσε πολὺ τὰ λουλούδια. Κάθε τόσο ἔφτιανε ὁμορφα μπουκέτα καὶ τὰ ἔφερνε στὸν πατέρα της. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ἀναστέναζε βαθιὰ κι ἔλεγε :

— "Ἄν ἦταν χρυσὰ τὰ λουλούδια σου, πόσο ὁμορφα θὰ ἦταν καὶ πόσο περισσότερο θ' ἄξιζαν !

Μιά μέρα κηθόταν ὁ Μίδας στὴ σάλα τοῦ παλατιοῦ του καὶ συλλογιζόταν πῶς θὰ μεγαλώσῃ τοὺς θησαυροὺς του. Ἐξαφνα βλέπει στὸ κατώφλι ἕναν ξένο, πού κοίταζε μὲ θαυμασμό. Τὸν ἄκουσε πού ἔλεγε :

— Τί πλούσια καὶ χρυσοστόλιστη σάλα ! Κι αὐτὸς ὁ Δίας θὰ μποροῦσε νὰ καθήσῃ ἐδῶ μέσα ! Εὐτυχισμένε βασιλιά, πού τίποτα δὲ σοῦ λείπει ! . .

— "Ἐχεις λάθος, εἶπε ἀναστενάζοντας ὁ Μίδας. Ἐκεῖνο πού λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου δὲν τὸ ἔχω.

— Καὶ ποιὸ εἶναι ἐκεῖνο πού τόσο τὸ λαχταρᾷ ἡ καρδιά σου ; ρωτᾷ ὁ ξένος.

— Θέλω, ὅ,τι πιάνω στὰ χέρια μου νὰ γίνεται χρυσάφι ! ἀποκρίνεται ὁ βασιλιάς.

— Δὲν πιστεύω νὰ τὸ λές μὲ τὰ σωστά σου, εἶπε ὁ ξένος. Ἐγὼ εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς θεοὺς, πού πολὺ τὸν ἔχεις εὐχαρι-

στήσει με τὸ φέρσιμό σου. Ἦρθα λοιπὸν νὰ σοῦ κάμω ὅ,τι μοῦ γυρέψης. Πές μου, τί θέλεις ἀπὸ μένα.

—Θέλω, ὅ,τι πιάνω μὲ τὰ χέρια μου νὰ γίνεται χρυσάφι.

—“Ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου. Ἀπὸ αὔριο τὸ πρῶί, ὅ,τι κι ἂν πιάνης μὲ τὰ χέρια σου θὰ γίνεται χρυσάφι.

“Ὀλῆ τῆ νύχτα ὁ φιλάργυρος βασιλιάς δὲν ἔκλεισε μάτι. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα πότε νὰ ξημερώσῃ γιὰ ν’ ἀρχίσῃ τὸ θαῦμα ἀμέσως. Καθετὶ ποῦ ἔπιανε στὰ χέρια του γινόταν χρυσάφι.

Τρελὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ του κατέβηκε στὸ περιβόλι· λουλούδια, κλαριά, λαχανικά, καρποί, ὅ,τι κι ἂν ἄγγιζε, εὐθὺς γινόταν ὀλόχρυσο.

Ἀπὸ τὸ περιβόλι ὁ βασιλιάς ἀνέβηκε στὴν τραπεζαρία. Σὲ λίγο μπῆκε κι ἡ κόρη του, καὶ καθὼς εἶδε τὰ λουλούδια χρυσομένα, εἶπε.

—“Ἄχ, τί ἄσχημα λουλούδια! Κι ἡ γλυκιὰ μυρουδιά τους πάει, χάθηκε!

—Δὲν ξέρεις τί λές, μονάχα κάθησε νὰ φᾶμε, τῆς λέει ὁ πατέρας της.

Μὰ πῶς μποροῦσε νὰ φάῃ, ἀφοῦ τὸ καθετὶ ποῦ ἔπιανε γινόταν χρυσό; Τότε κατάλαβε τὸ κακὸ ποῦ ἔπαθε κι ἄρχισε νὰ φωνάζῃ:

—“ὦ, δυστυχία μου! πῶς θὰ ζήσω τώρα;

—Τί ἔχεις, πατέρα μου; τοῦ λέει τρομαγμένη ἡ θυγατέρα του καὶ τρέχει νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ.

Ἀπλωσε καὶ κεῖνος τὴν ἀγκαλιά του· μὰ μόλις τὴν ἄγγιξε, ἔγινε ἡ θυγατέρα του ὀλόχρυσο ἄγαλμα.

Ὁ Μίδα, καθὼς εἶδε ἔτσι τὴ θυγατέρα του, ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ.

—Ἀκριβὴ μου θυγατέρα, ἐγὼ μὲ τὴν ἀχορτασιά μου σὲ σκότωσα. Ἄς ἦταν δυνατὸ νὰ σὲ ἰδῶ πάλι ζωντανή, ν’ ἀκού-

σω τῇ γλυκιᾷ φωνῇ σου, κι ἄς γίνω ὁ πιὸ φτωχὸς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.

Τότε παρουσιάστηκε πάλι ὁ ξένος καὶ τοῦ λέει:

— Βλέπω πὼς ἡ καρδιά σου δὲν εἶναι παραδομένη ὀλόκληρη στὸ χρυσάφι, ἀφοῦ τόσο ἀγαπᾷς τὴ θυγατέρα σου. Θαρρῶ νὰ πιστεῦσες τώρα, πὼς τὰ πλούτη δὲν εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία στὸν ἄνθρωπο. Πήγαινε στὸ ποτάμι νὰ φέρῃς νερὸ καὶ νὰ ραντίσης ὅσα πράματα θέλεις νὰ ξαναγίνουν ὅπως ἦταν πρωτότερα.

Ἐτρεξε κι ἔφερε νερὸ ὁ βασιλιάς καὶ πρώτα-πρώτα ράντισε τὴ θυγατέρα του. Ἀναστήθηκε ἀμέσως ἐκείνη. Κατέβηκαν τότε μαζὶ στὸ περιβόλι καὶ ράντισαν τὰ λουλούδια, τὰ δέντρα, τοὺς καρπούς καὶ τὸ καθετὶ τοῦ εἶχε ἀγγίξει μὲ τὰ χέρια του ὁ φιλάργυρος βασιλιάς. Ὅλα γύρισαν ὅπως ἦταν πρὶν.

Πέρασαν πολλὰ χρόνια καὶ ὁ Μίδας διηγόταν τὸ πάθημά του στὰ μικρὰ ἐγγονάκια του καὶ τοὺς ἔλεγε:

— Τὰ ξανθὰ σας μαλλιά, παιδάκια μου, ἀξίζουν περισσότερο κι ἀπὸ τὸ λαμπρότερο χρυσάφι.

Νώντας Ἐλατος

53. Ο ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΑΓΚΑΙΟΣ

“Όταν τέλειωσε ἡ ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία καὶ γύρισε στὴν πατρίδα του ὁ Ἀγκαῖος, φρόντιζε μὲ περισσότερὴ ὄρεξη νὰ καλλιεργήσῃ τὰ κτήματά του. Καλλιεργοῦσε ὄχι μονάχα ἐκεῖνα ποῦ εἶχε, μὰ καὶ νέα φύτευε ἀμπέλια.

Οἱ σκλάβοι του — καὶ εἶχε ἀρκετούς — δὲ σήκωναν κεφάλι ἀπὸ τὴ δουλειά· ὅλη μέρα μὲ τὴν ἀξίνα καὶ τὸ λαστὸ στὸ χέρι βρίσκονταν. Μὰ κι ἔτσι ὁ Ἀγκαῖος δὲν ἦταν εὐχαριστήμενος καὶ γιὰ τὸ παραμικρὸ τοὺς ἔβριζε καὶ τοὺς βασάνιζε ἀλύπητα.

Μιὰ μέρα ὁ γεροντότερος ἀπ’ αὐτούς, ποῦ δούλεψε ἀπὸ μικρὸς στὸ πατέρα του, καὶ τὸν ἥρωα ὅταν ἦταν παιδί τὸν συντρόφεψε στὰ παιγνίδια του, πάει καὶ τοῦ λέει :

— Θὰ σοῦ πῶ κάτι, ἀφεντικό, καὶ νὰ μὲ συμπαθῆς. Πολὺ φοβοῦμαι πὼς μὲ τὸν τρόπο ποῦ φέρνεσαι στοὺς δούλους σου, δὲ θὰ προφτάσῃς νὰ πιῆς κρασί ἀπὸ τ’ ἀμπέλια σου. Ὁ θεός, ἀφεντικό, δὲν προστατεύει τίς ἄδικες δουλειές.

Ὁ Ἀγκαῖος δὲν ἔδωσε προσοχὴ στὰ λόγια τοῦ γεροσκλάβου κι ἐξακολούθησε νὰ φέρνεται ἄδικα καὶ σκληρὰ στοὺς δούλους του.

Ἦρθε ὁ καιρὸς τοῦ τρύγου. Τρύγησε τ’ ἀμπέλια του κι ἔβαλε τὸ μούστο στὰ βαρέλια. “Όταν πιὰ ὁ μούστος ψήθηκε κι ἔγινε κρασί, πρόσταξε μιὰ μέρα τὸ γερο-σκλάβο νὰ τοῦ γεμίσει ἓνα ποτήρι γιὰ νὰ τὸ δοκιμάσῃ. “Αμα τὸ ἔφερε ὁ σκλάβος, τὸ πῆρε ὁ Ἀγκαῖος καὶ τοῦ εἶπε :

— Θυμᾶσαι ποῦ μοῦ εἶπες κάποτε, πὼς μπορεῖ νὰ μὴν προφτάσω νὰ πιῶ κρασί ἀπὸ τ’ ἀμπέλια μου; Νά λοιπὸν ποῦ πρόφτασα!

— Μὴ λές μεγάλο λόγο, ἀφεντικό, εἶπε ὁ σκλάβος, γιὰτι

ὅσα φέρνει ἡ ὥρα, δὲν τὰ φέρνει ὅλος ὁ χρόνος. "Ὅσο νὰ φτά-
ση τὸ ποτήρι στὰ χεῖλη σου, ποιός ξέρει τί γίνεται.

Δὲν τέλειωσε τὰ λόγια του ὁ γέρος καὶ νὰ σου, μπαίνει
λαχανιασμένος καὶ τρομαγμένος ἓνας δοῦλος καὶ λέει στὸν
Ἄγκαῖο :

— Ἀφεντικό! ἓνα θεόρατο ἀγριογούρουνο μπῆκε στ' ἀμπέ-
λια σου καὶ κάνει μεγάλες ζημιές!

Ἀφήνει τὸ ποτήρι μὲ τὸ κρασί ὁ Ἄγκαῖος καὶ πετιέται
ἀπάνω. Ἀρπάζει τὸ κοντάρι του καὶ τρέχει νὰ σκοτώσῃ τὸ
ἀγριογούρουνο.

"Ὅταν ἔφτασε στ' ἀμπέλια καὶ εἶδε τὸ τρομερὸ ἀγρίμι,
χύμηξε ἀσυλλόγιστα ἀπάνω του. Μὰ κι ἐκεῖνο, καθὼς τὸν
εἶδε, ἀγρίεψε περισσότερο, σήκωσε τὶς τρίχες του σὰν ἀγκά-
θια καὶ μὲ τὰ μεγάλα σπαθωτὰ δόντια του τοῦ ἔσκισε τὴν
κοιλιά.

Σὲ λίγο ὁ Ἄγκαῖος πέθανε μὲ βογγητὰ μέσα στὸ ἀμπέ-
λι του, ἐκεῖ πού βασάνιζε τοὺς δούλους του.

Κι ἔτσι δὲν πρόφτασε νὰ δοκιμάσῃ τὸ κρασί του.

Νώντας Ἐλατος

54. Ο ΦΙΛΗΜΟΝΑΣ ΚΑΙ Η ΒΑΥΚΙΔΑ

Μιά μέρα ο Δίας εἶπε στὸ γιό του τὸν Ἑρμῆ :

— Παιδί μου, βγάλε τὸ φτερωτὸ σκοῦφο καὶ τὰ φτερωτὰ σαντάλια. Σήμερα θὰ πάρουμε ἀνθρώπινη μορφή καὶ θὰ κατεβοῦμε στὴ γῆ, νὰ δοῦμε πῶς θὰ μᾶς δεχτοῦν οἱ ἄνθρωποι.

Τὸ εἶπαν καὶ τὸ ἄκαμαν. Κατέβηκαν κοντὰ σὲ μιὰ πόλη κι ἄρχισαν στὴ σειρά νὰ χτυποῦν τὶς πόρτες. Μὰ κανεὶς δὲν τοὺς ἀνοίγε. Οἱ ἄνθρωποι εἶχαν γίνεи σκληρόκαρδοι καὶ δὲν τοὺς ἔμελε ποῦ θὰ περάση τὴ νύχτα του ὁ ξένος. Χτύπησαν κάπου χίλιες πόρτες, κι ἄλλοῦ τοὺς ἔδιωχναν μὲ βρισιές, κι ἄλλοῦ τοὺς ἄφηναν νὰ χτυποῦν ὥσπου νὰ βαρεθοῦν.

“Ὅλο καὶ συννέφιαζε τὸ πρόσωπο τοῦ Δία· κι ὁ Ἑρμῆς ἀκόμη, ποῦ δὲν ἔχανε εὐκολα τὸ κέφι του, ἄρχισε νὰ θυμῶνῃ.

Πέρασαν ἔτσι ὅλα τὰ σπίτια καὶ δὲν ἔμενε παρὰ μιὰ καλυβούλα, χτισμένη ἀπὸ ξύλα καὶ σκεπασμένη μὲ καλαμιές, Ἐγερνε, λές καὶ δὲν ἤξερε ποῦθε νὰ πέση. Ἐκεῖ μέσα ζοῦσε ἓνα ἀντρόγυνο· ὁ γερο-Φιλήμονας κι ἡ γρια-Βαυκίδα, ἡ γυναίκα του. Εἶχαν παραγεράσει κι ἦταν κάτασπρα τὰ μαλλιά τους, καὶ τὸ πρόσωπό τους καταζαρωμένο. Παιδιά δὲν εἶχαν· ὡστόσο ζοῦσαν εὐτυχησμένοι. Πῶς ἦταν φτωχοὶ δὲν τὸ λογάριζαν καὶ πολύ·

Ἐκεῖ ποῦ κάθονταν τὰ γεροντάκια κι ἔλεγαν τὰ περασμένα τους, ἀκοῦν τὴν πόρτα νὰ χτυπᾷ. “Ὅσο νὰ σηκωθοῦν ν’ ἀνοίξουν, ἀνοίγει ἡ πόρτα μοναχὴ τῆς καὶ μπαίνουν μέσα ἓνας γέροντας κι ἓνα παλικάρι. Φοροῦσαν παλιόρουχα· μὰ ἦταν ὁμορφοὶ καὶ ψηλοὶ, τόσο ποῦ ἔσκυψαν γιὰ νὰ μποῦνε στὸ καλυβάκι.

— Καλῶς ὀρίσατε, εἶπαν μὲ χαρὰ τὰ γεροντάκια· κοπιᾶστε. Ἀπὸ τὰ σαντάλια σας φαίνεστε πῶς κάματε μεγάλο δρόμο.

Ἄμεσως ὁ Φιλήμονας τοὺς βάζει δυὸ καθίσματα κι ἡ γερόντισσά του τὰ στρώνει μὲ χοντρά σκεπάσματα. Ὅστερα ἡ Βαυκίδα ἔσκυψε στὴ γωνιά κι ἄρχισε νὰ σκαλιζῆ τὴ στάχτη, ὥσπου βρῆκε μερικὲς σπῖθες. Ρίχνει ἀπάνω φρύγανα κι ἀρχίζει νὰ φυσᾶ δυνατά. Δάκρυσαν τὰ μάτια της ἀπὸ τὸν καπνὸ καὶ τὴν ἔπιασε βήχας. Σὲ λίγο ἡ φωτιά ἀνάψε. Τότε ἡ γριά ἔφερε τὰ ξύλα, τὰ ῥιξε στὴ φωτιά, ἔβαλε τὴν πυροστιά κι ἀπάνω σ' αὐτὴν ἕνα τσουκάλι μὲ νερό. Στὸ ἀναμεταξὺ ὁ Φιλήμονας πῆγε στὸν κῆπο κι ἔφερε τρυφερά λάχανα.

Τὴν ὥρα ποὺ ἡ γερόντισσα καθάριζε τὰ λάχανα καὶ τὰ ῥιχνε στὸ τσουκάλι, ὁ γέροντας κατέβασε μ' ἕνα ραβδί καπνιστὸ κρέας, ποὺ ἦταν κρεμασμένο πάνω ἀπὸ τὴ φωτογωνιά. Ἐκοψε τὸ περισσότερο καὶ τὸ ῥιξε στὰ λάχανα.

Ἐπειτα ἡ Βαυκίδα ἔφερε μιὰ ξύλινη λεκάνη, τὴ γέμισε νερὸ καὶ παρακάλεσε τοὺς ξένους νὰ πλυθοῦν, γιὰ νὰ καθαριστοῦν καὶ νὰ ξεκούραστοῦν.

Οἱ θεοὶ κοίταζαν σιωπηλοὶ τὶς ἐτοιμασίες καὶ τὴν προθυμία ποὺ ἔδειχνε τὸ γεροντικὸ ζευγάρι, γιὰ νὰ περιποιηθῆ τοὺς ξένους του. Ὁ Δίας μάλιστα, ποὺ ἦταν προστάτης τῆς φιλοξενίας, φαινόταν πολὺ εὐχαριστημένος.

Ἀφοῦ πλύθηκαν οἱ θεοὶ ξαπλώθηκαν στὰ κρεβάτια, ποὺ ἦταν σκεπασμένα μὲ παλιὰ ὁμορφοκεντημένα στρωσίδια. Σκληρὰ ἦταν τὰ στρώματα, μὰ ἡ προθυμία καὶ ἡ καλοσύνη τῶν γερόντων τὰ ἔκαναν πουπουλένια.

Στὸ ἀναμεταξὺ ἔβρασε τὸ φαγητό. Ἐσπρωξε ἡ γριά μπρὸς στὰ κρεβάτια ἕνα τραπέζι, κι ἐπειδὴ τὸ ἕνα του πόδι ἦταν κοντό, ἔβαλε ἀπὸ κάτω ἕνα κομμάτι ξύλο.

Πρῶτα τοὺς ἔβαλε διάφορα χορταρικά: ραπανάκια, κάρδαμο, τυρὶ κι αὐγά βραστά μέσα σὲ χωματένιες γαβάθες, καὶ γλυκόπιστο κρασί σὲ κροντήρι ζωγραφισμένο. Τὰ ποτήρια ἦταν κέδρινα καὶ μοσκοβολοῦσαν. Ὁ Φιλήμονας ὅλο καὶ τοὺς

κερνούσε και τούς ἔλεγε νὰ πιοῦν. Ὑστερα τούς ἔβαλαν τὸ κρέας μὲ τὰ λάχανα και στὸ τέλος καρύδια και δαμάσκηνα και γλυκὰ μῆλα.

Ἐξαφνα ὁ Φιλήμονας παρατήρησε πὼς τὸ κρασί δὲ λιγύστευε. Ἐπιναν και τὸ κροντήρι πάντα γεμάτο ἔμενε. Ὑποψιάστηκε πὼς οἱ ξένοι δὲν ἦταν συνηθισμένοι ἄνθρωποι και τὸν ἔπιασε φόβος. Ἐκαμε νόημα στὴ γερόντισσά του και οἱ δυὸ τους ἄρχισαν νὰ παρακαλοῦν τούς θεοὺς νὰ τούς συμπαθήσουν, πού τόσο ἀπλὰ και φτωχικὰ ἦταν τὰ φαγιά τους. Τί νὰ κάμουν ; Ἡθελαν, μὰ δὲν εἶχαν τί νὰ τούς φιλέψουν περισσότερο.

Ἐξαφνα τὰ μάτια τοῦ Φιλήμονα ἔλαμψαν ἀπὸ χαρά. Ναί. Ἐξω στὸν κῆπο εἶχαν μιὰ χήνα· μιὰ μονάκριβη χήνα, πού τὴν ἔτρεφαν γιὰ καμιὰ καλὴ μέρα. Τί καλύτερη περίσταση ἀπ' αὐτή ; Τὸ λέει κρυφὰ στὴ Βαυκίδα· σύμφωνη και κείνη. Βγαίνουν ἀμέσως κι οἱ δυὸ στὸν κῆπο νὰ τὴν πιάσουν. Μὰ ἡ χήνα δὲν ἔχει τὰ γεράματά τους· τρέχει ἀποδῶ, πετᾷ ἀποκεῖ, μπαίνει τέλος στὸ καλύβι και χώνεται στὰ πόδια τοῦ Δία, λὲς και τοῦ ζητοῦσε προστασία. Ὁ Φιλήμονας ἦταν ἔτοιμος νὰ τὴν πιάση και κεῖ· μὰ τότε σηκώθηκαν οἱ δυὸ ξένοι και ὁ Δίας εἶπε :

— Καλοὶ ἄνθρωποι, μὴν κοπιάζετε περισσότερο. Εἶμαστε ἀλήθεια θεοί. Κατεβήκαμε στὴ γῆ νὰ δοῦμε ἂν οἱ ἄνθρωποι εἶναι φιλόξενοι. Μὰ καθὼς εἶδαμε, στὸν τόπο σας εἶναι ὅλοι ἄσπλαχνοὶ κι ἀφιλόξενοι· δὲ δίνουν οὔτε τ' ἀγγέλου τους νερό. Μᾶς ἔδιωξαν ἀπὸ παντοῦ. Γιὰ τοῦτο θὰ τιμωρηθοῦν. Ἐσεῖς πού δὲν τούς μοιάζετε ἔλατε μαζί μας ὡς ἐκεῖνο κεῖ τὸ βουνό.

Τὰ γεροντάκια ἀκολούθησαν χωρὶς νὰ βγάλουν μιλιὰ. Ἀκουμπώντας στὰ ραβδιά τους ἀνέβηκαν μὲ κόπο τὸ βουνό. Ὅταν ἔφτασαν στὴν κορυφή, οἱ θεοὶ τούς πρόσταξαν νὰ

κοιτάζουν κάτω. Γυρίζουν και βάζουν τὰ κλάματα. Ἐκεῖ πού ἦταν πρὶν ἡ πόλη, τώρα μιὰ λίμνη ἀπλωνόταν μεγάλη, και τὰ κύματά της ἔσπαζαν ἀφρισμένα ὀλόγυρα. Τίποτε δὲν εἶχε μείνει παρὰ τὸ καλυβάκι τους.

Και τώρα μπροστὰ στὰ μάτια τους γινόταν ἄλλο θαῦμα. Τὸ καλυβάκι τους μεγάλωσε σὲ πλάτος και μάκρος και ὕψος, ὥσπου ἔγινε λαμπρὸς ναός. Ἀπάνω στὶς μαρμάρινες κολόνες του ἀπλωνόταν χρυσὴ σκεπή, και τὸ πάτωμα και τὰ σκαλοπάτια ἦταν ἀπὸ ἀστραφτερὸ κατάσπρο μάρμαρο.

Ὁ Δίας τότε γύρισε στὰ γεροντάκια πού ἔτρεμαν ἀπὸ φόβο και τοὺς εἶπε μὲ καλοσύνη :

— Τὸ καλυβάκι πού δέχτηκε τοὺς θεοὺς ἔπρεπε νὰ γίνη ναός. Ἐσεῖς πέστε μας τώρα τί θέλετε και θὰ γίνη ἀμέσως.

Ὁ Φιλήμονας, ἀφοῦ συνεννοήθηκε μὲ τὴ γυναίκα του, γονάτισε και εἶπε :

— Ἄν εἶναι δίκιο ἐκεῖνο πού μᾶς λέει ἡ καρδιά μας, θέλομε νὰ μείνουμε στὸ ναό, νὰ δουλέψουμε ὥσπου νὰ πεθάνουμε ἱερεῖς πιστοί. Μὰ ὅπως ζήσαμε μαζί ἀγαπημένοι, θέλουμε και μαζί νὰ κλείσουμε τὰ μάτια, γιὰ νὰ μὴ μείνη ὁ ἕνας νὰ βιώσῃ τὸν καημὸ τοῦ χωρισμοῦ.

— Θὰ γίνη ὅπως θέλετε! εἶπαν οἱ θεοί, κι ἔγιναν ἄφαντοι.

Ἔτσι τ' ἀγαθὰ γεροντάκια ἔζησαν στὸ ναὸ ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τους.

Και μιὰ μέρα, ἐκεῖ πού ἔλεγαν πάλι τὰ περασμένα τους, βλέπει ἕνας τὸν ἄλλο νὰ χάνεται μέσα στὰ δέντρα. Τὰ σώματά τους ἔγιναν κορμοί, τὰ χέρια τους κλαδιὰ και τὰ πρόσωπά τους ἡ σκιερὴ κορυφὴ τῶν δέντρων. Ὁ Φιλήμονας ἔγινε μεγάλη και ψηλὴ βαλανιδιὰ και ἡ Βαυκίδα χαριτωμένη φλαμουριά. Ἔτσι και στὸ θάνατό τους ἔμειναν ἔνωμένοι οἱ δύο γέροι, ὅπως ἦταν και στὴ ζωὴ τους.

55. Ο ΔΗΜΟΚΛΗΣ

Τὴν ἐποχὴ τοῦ Πεισίστρατου τύραννος στὴ Σάμο ἦταν ὁ Πολυκράτης. Αὐτὸς κατόρθωσε νὰ κυριαρχήσῃ σ' ὅλα τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ νὰ γίνῃ πλουσιότατος.

Σώζονται ἀκόμη τὰ ἐρείπια τοῦ δυνατοῦ φρουρίου, τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας καὶ τὸ ὕδραγωγεῖο.

Ἐπειδὴ δὲν ἦταν ἀνεκτὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Σάμου, εἶχε φρουρὰ ἀπὸ ξένους μισθοφόρους.

Ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους καλλιτέχνες καὶ λόγιους εἶχε καλέσει καὶ τὸν περίφημο σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα γιατρὸ Δημοκλῆδη ἀπὸ τὴν Κρότωνα τῆς Κάτω Ἰταλίας. Ὁ Δημοκλῆδης εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Κρότωνα, γιατί δὲν ὑπόφερε τὸ

δύστροπο πατέρα του. Χωρίς έργαλειά και φάρμακα πήγε πρώτα στην Αίγινα. Ἐπειτα πήγε στην Ἀθήνα κι ἀπὸ ἐκεῖ στη Σάμο, γιατί ὁ Πολυκράτης τοῦ πρόσφερε μεγαλύτερο μισθό, δυὸ τάλαντα τὸ χρόνο.

Ὁ Πολυκράτης εἶχε φίλο καὶ σύμμαχο τὸ βασιλιά τῆς Αἰγύπτου Ἄμασι.

Αὐτὸς ὁ Ἄμασις ἔγραψε στὸν Πολυκράτη ὅτι δὲν εἶναι καλὸ σημεῖο νὰ μὴν ἔχη καμιὰ ἀτυχία. Θεὸς δὲν εἶναι, καὶ πρέπει κάτι νὰ χάσῃ γιὰ νὰ λυπηθῇ.

Ὁ Πολυκράτης μὲ τοὺς ἀκολούθους του ἀνοίχτηκε στὸ πέλαγος καὶ πέταξε μέσα στὰ κύματα τὸ περίφημο δαχτυλίδι του μὲ τὸ μεγάλο σμαράγδι, πού πάνω του εἶχε χαρᾶ γμένῃ λύρα. Ἀλλὰ σὲ λίγες μέρες ἕνας ψαράς τοῦ χάρισε ἕνα μεγάλο ψάρι· καὶ παράδοξο πράγμα, μέσα στὰ ἔντερα τοῦ ψαριοῦ βρέθηκε τὸ δαχτυλίδι.

Ὁ Πολυκράτης ἔγραψε τὸ παράδοξο αὐτὸ στὸν Ἄμασι. Ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε, ὅτι παύει τὴ φιλία καὶ τὴ συμμαχία τους, γιατί δὲ θέλει νὰ λυπηθῇ μὲ τὴ συμφορά, πού χωρὶς ἄλλο θὰ ρθῇ στὸ φίλο του.

Καὶ πράγματι ἤρθε· γιατί ὁ Πολυκράτης ἦταν ὑπερβολικὸς σὲ ὅλα. Δὲν εἶχε στοχασθῇ τὸ βαθὺ νόημα τῆς σοφῆς παροιμίας: «Πᾶν μέτρον ἄριστον». Προπάντων ἤθελε νὰ κερδίξῃ χρήματα πολλὰ καὶ μὲ κάθε τρόπο.

Τὸ ἐλάττωμά του αὐτὸ εἶχε πληροφορηθῇ ὁ Πέρσης διοικητὴς στὶς Σάρδεις Ὀροίτης. Ὁ Ὀροίτης ἔστειλε ἔμπιστο ἀνθρώπο του νὰ πῆ στὸν Πολυκράτη, ὅτι ἔχει πολλοὺς θησαυροὺς καὶ δέχεται νὰ τοὺς μοιράσουν ἀναμεταξύ τους, ἀρκεῖ νὰ πάῃ ὁ ἴδιος νὰ τοὺς παραλάβῃ, καὶ νὰ παραλάβῃ καὶ τὸν ἴδιο τὸν Ὀροίτη, γιατί κινδυνεύει ἡ ζωὴ του ἀπὸ τὸ βασιλιά τῆς Περσίας.

Ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ ἔκαμε τὸν Πολυκράτη νὰ πάῃ μὲ

τριήρεις στο μέρος, πού είχε όρισει ό 'Οροίτης. 'Εκεῖ όμως ό 'Οροίτης τόν θανάτωσε καί τó σῶμα του τó σταύρωσε.

'Από τούς ἀκολούθους τοῦ Πολυκράτη, ό 'Οροίτης ἄφησε νά ἐπιστρέψουν στή Σάμο μόνο ὅσοι ἦταν Σάμιοι· τούς ξένους τούς ἔριξε στή φυλακή. "Ένας ἀπ' αὐτούς ἦταν καί ό γιατρός Δημοκῆδης.

Μέσα στή φυλακή ἄναψε στήν καρδιά τοῦ Δημοκῆδη ό πόθος τῆς ἐπιστροφῆς στήν πατρίδα του.

'Αποφάσισε νά μή δείξῃ ὅτι ἦταν γιατρός, ὅτι κι ἂν ὑπόφερε, γιατί ἀλλιῶς δέ θά ξανάβλεπε ποτέ τήν πατρίδα του. Μονάχα ἔτσι εἶχε ἐλπίδα· καί προσπαθοῦσε νά βρῆ τρόπο νά βγῆ ἀπό τή φυλακή.

Τήν ἐποχῆ ἐκείνη ἀνέβηκε στό θρόνο τῆς Περσίας ό Δαρεῖος καί πῆρε γυναίκα του τήν κόρη τοῦ μεγάλου Κύρου, τήν "Ατσοσα.

'Ο Δαρεῖος, κάποια φορὰ στό κυνήγι, ἔτυχε νά πέσῃ ἀπό τó ἀλόγό του καί νά ἐξαρθρώσῃ τó πόδι του.

Οἱ περίφημοι γιατροί του ἀπό τήν Αἴγυπτο, ἀντί νά ξαναφέρουν τó πόδι του στή θέση του, τó ἔκαμαν νά πρηστῆ περισσότερο, ἀπό ἀμάθειά τους· καί ό Δαρεῖος ἀπό τούς ἀνυπόφορους πόνους δέν ἔβρισκε ἡσυχία. 'Ολόκληρη ἑβδομάδα δέν εἶχε κλείσει μάτι. Φόβος ὑπῆρχε νά χάσῃ τó πόδι του, ἂν ὄχι καί τή ζωή του, καί μαζί καί τó θρόνο του· γιατί ό νόμος ἀπαγόρευε νά βασιλεύῃ ἀνάπηρος.

Τότε τοῦ εἶπαν ὅτι στή φυλακή ἦταν ἕνας περίφημος γιατρός, ό Δημοκῆδης.

"Έτρεξαν νά τόν φέρουν ὅπως ἦταν· ντυμένοι μὲ κουρέλια καί μὲ βαριές σιδερένιες ἀλυσίδες στά χέρια καί στά πόδια.

— Εἶσαι γιατρός; τόν ρώτησε ό Δαρεῖος.

— "Όχι, ἀποκρίθηκε ό Δημοκῆδης. Κάποιο γιατρό γνώ-

ρισα, καὶ κάτι εἶχα μάθει, ἀλλὰ ἔχει περάσει πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε. Δὲν θυμοῦμαι τίποτα.

Ὁ Δαρεῖος πρόσταξε νὰ φέρουν μαστίγια καὶ ἄλλα ὄργανα φοβερὰ καὶ τοῦ εἶπε:

— Διάλεξε. Ἡ θὰ μὲ κάμης καλά, ἢ θὰ διατάξω ν' ἀρχίσουν τὰ βασανιστήρια.

Τί νὰ κάμη ὁ Δημοκῆδης; Εἶπε νὰ βάλουν τὸ πόδι σὲ χλιαρὸ λουτρὸ καὶ ἔπειτα μὲ ἐπιτηδειότητα ἔφερε τὸ ἔξαρθρωμένο κόκαλο στὴ θέση του. Τὸν θεράπευσε. Τότε ὁ Δαρεῖος πρόσταξε γιὰ ἀμοιβὴ νὰ ἐτοιμάσουν γιὰ τὸ Δημοκῆδη χρυσὲς ἄλυσίδες.

Ὅταν τὶς εἶδε ὁ Δημοκῆδης, εἶπε μὲ πικρὸ χαμόγελο:

— Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀμοιβὴ μου;

Ὁ Δαρεῖος γέλασε καὶ εἶπε νὰ τὸν ὀδηγήσουν στὸ γυναικωνίτη του, γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνη τους καὶ οἱ γυναῖκες.

Αὐτὲς τοῦ χάρισαν φιάλες γεμάτες ἀπὸ δαρεικοὺς, χρυσὰ νομίσματα παρόμοια μὲ τὶς σημερινὲς λίρες.

Καθὼς ἔπαιρνε τὶς φιάλες τοῦ ὁ Δημοκῆδης ἔπεσαν καὶ σκορπίστηκαν ἀρκετοὶ δαρεικοί. Αὐτοὺς τοὺς μάζεψε ὁ ὑπηρέτης κι ἔγινε πολὺ πλούσιος.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ τὰ δῶρα, τοῦ ἐτοίμασαν κατὰ διαταγὴ τοῦ Δαρείου μέγαρο νὰ κατοικῇ καὶ τὸ σπουδαιότερο, ὁ Δαρεῖος τὸν ἔκαμε ὀμοτράπεζό του. Αὐτὸ ἦταν ἡ μεγαλύτερη τιμὴ ποὺ ἔδινε στοὺς εὐνοουμένους τοῦ ὁ μέγας βασιλιάς τῆς Περσίας.

Ὁ Δημοκῆδης εἶχε ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Ἀλλὰ τοῦ ἔλειπε τὸ πιὸ σημαντικό, ἡ ἐλευθερία. Ζοῦσε σὰ φυλακισμένος. Τὸν πρόσεχαν νὰ μὴ φύγη. Καὶ ὁ πόθος τῆς ἐπιστροφῆς στὴν πατρίδα του δυνάμωνε τώρα πιὸ πολὺ. Τὰ μόνα καλά ποὺ κατόρθωσε ἦταν: νὰ χαρίσῃ ὁ Δαρεῖος τὴ ζωὴ στοὺς Αἰγύπτιους γιατροὺς, ποὺ ἤθελε νὰ τοὺς θανατώσῃ γιὰτὶ στάθη-

καν άνίκανοι νά τόν θεραπεύσουν, καί νά έλευθερωθοῦν μερικοί άπό τούς φυλακισμένους συντρόφους του.

Κατά καλή του τύχη τόν κάλεσε κάποτε ή "Ατοσσα καί τόν ρώτησε, άν μπορῆ νά τῆς γιατρέψη ένα έξόγκωμα. Τό εξέτασε ό Δημοκῆδης καί εἶπε :

— Πολύ επικίνδυνο, βασίλισσά μου. 'Αλλά...

—'Αλλά τί; ρώτησε ή βασίλισσα άνήσυχη.

'Ο Δημοκῆδης συμπλήρωσε :

—'Αλλά, άν κατορθώσω νά σβῆση τό έξόγκωμα καί νά μῆ φαίνεται τίποτε, θά σοῦ ζητήσω μιὰ μεγάλη χάρη.

—'Αρκεῖ νά έπιτρέπεται άπό τούς νόμους, εἶπε ή "Ατοσσα.

—'Ω, δέν θά ζητήσω τίποτε, πού νά μῆν έπιτρέπουν θεῖοι καί ανθρώπινοι νόμοι, εἶπε ό Δημοκῆδης· κι έλαμψε ή χαρά στα μάτια του μέ τήν προσδοκία πώς θά ξανάβλεπε τήν πατρίδα του.

'Η "Ατοσσα έγινε καλά καί ρώτησε τό Δημοκῆδη τί ζητᾶ για τό μεγάλο καλό.

— Τήν έλευθερία, βασίλισσά μου, νά έπιστρέψω στην πατρίδα μου. Εἶμαι βέβαιος, ότι ό βασιλιάς θά μ' άφήση, άν τό ζητήσης για χάρη δική σου· καί σέ παρακαλῶ πολὺ νά τό ζητήσης, εἶπε ό Δημοκῆδης.

— Αὐτό δέν γίνεται. Εἶσαι ό γιατρός μας. Τί σοῦ λείπει πού θέλεις νά φύγης; εἶπε ή "Ατοσσα.

'Ο Δημοκῆδης μέ πικρὸ παράπονο εἶπε:

— Βασίλισσά μου, τίποτα δέν εἶναι άνώτερο άπό τήν πατρίδα. "Ενας παλιός βασιλιάς τῆς 'Ιθάκης, ό 'Οδυσσεάς, θά γινόταν άθάνατος, άν ἤθελε νά ζήση μέ τήν άθάνατη νεράιδα Καλυψώ μακριά άπό τήν πατρίδα του. Κι ὅμως προτίμησε νά φύγη. "Ας τόν αξίωσαν οἱ θεοὶ νά δῆ άπό μακριά μονάχα καί καπνὸ ν' άνεβαίνη άπό τήν πατρίδα του, έλεγε, καί τήν ἴδια στιγμή, ἄς πέθαινε.

Ἡ Ἄτοσσα ἔμεινε γιὰ πολλήν ὥρα συλλογισμένη. Ἐνιωσε τὸ μεγάλο πόθο τοῦ Δημοκῆδη, ἀλλὰ δὲ μπορούσε νὰ καταλάβῃ πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι νὰ προτιμοῦν τὴν πατρίδα τους, ἀπὸ κάθε ἄλλο ἀγαθό.

Ὁ Δημοκῆδης τότε, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ σκοπὸ του, πρόσθεσε:

— Ὁ ἴδιος ὁ Ὀδυσσεὺς κατέβηκε στὸν Ἄδη νὰ ρωτήσῃ ἓνα περίμηφο μάντη, τὸν Τειρεσίαν, πῶς θὰ μπορέσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν πατρίδα του. Ἐκεῖ εἶδε τὴν ψυχὴ μεγάλου καὶ ἀνδρείου βασιλιᾶ, ποῦ εἶχε σκοτωθῆ νέος. Ἀχιλλεὺς τὸν ἔλεγε. Οἱ θεοὶ τὸν εἶχαν κάμει βασιλιά τῶν νεκρῶν. Ὁ Ὀδυσσεὺς τοῦ εἶπε:

— Σὲ μακαρίζω, Ἀχιλλεῦ, γιὰτὶ καὶ ὅταν ἦσουν ζωντανὸς εἶχες τὴν πρώτη θέση, καὶ τώρα δὲν ἔχασες τὸ ἀξίωμά σου. Καὶ σὰν τί νομίζεις ὅτι ἀπάντησε ὁ ἥρωας;

— Τί; ρώτησε ἡ Ἄτοσσα.

Ὁ Δημοκῆδης ἐξακολούθησε:

— Ἄδικος ὁ κόπος σου νὰ μὲ παρηγορήσῃς, Ὀδυσσεῦ. Θὰ προτιμοῦσα νὰ εἶμαι ταπεινὸς ἐργάτης στὴ γῆ καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου στὴν ὥραία μου πατρίδα, παρὰ νὰ εἶμαι βασιλιάς ἐδῶ κάτω στὸ σκοτεινὸ Ἄδη.

— Θὰ εἶναι πολὺ ὥραία ἡ πατρίδα σας, γιὰ νὰ τὴν ἀγαπᾶτε τόσο, εἶπε ἡ Ἄτοσσα.

— ὦ, βέβαια, εἶναι· εἶπε ὁ Δημοκῆδης.

— Κι ἂν δοκίμαζε κανεὶς μεγάλους βασιλιάς νὰ σᾶς ὑποτάξῃ;

— Θὰ χύναμε καὶ τὴν τελευταία σταλαγματιὰ τοῦ αἵματός μας, ἀπάντησε ὁ Δημοκῆδης μὲ ὑπερηφάνεια, ἂν κι ἤξερε πῶς μὲ τέτοιο λόγο, δὲν θὰ πετύχαινε τὸ σκοπὸ του.

Πάλι ἡ Ἄτοσσα ἔμεινε συλλογισμένη· καὶ τέλος εἶπε:

— Ἐνα μπορῶ νὰ σοῦ ὑποσχεθῶ: Νὰ δῆς τὴν πατρίδα

σου, ἄλλὰ νὰ γυρίσης πάλι. Καὶ γι' αὐτὸ θὰ λάβω τὰ μέτρα μου. Δέχεσαι ;

— Δέχομαι ἀπάντησε ὁ Δημοκῆδης. Σκέφτηκε : — " Ἄς δῶ τὴ γλυκιά μου πατρίδα· καὶ γιὰ τ' ἄλλα ὁ Θεὸς ξέρει πῶς θὰ ρθοῦν.

Ἡ Ἄτοσσα ἤθελε νὰ δοξασθῇ ὁ Δαρεῖος, ὅπως ὁ πατέρας της, ὁ μέγας Κύρος. Ἦθελε νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα, νὰ ἔχῃ καὶ ἑλληνίδες νὰ τὴν ὑπηρετοῦν. Ρώτησε λοιπὸν τὸ Δαρεῖο, ἂν ἔχῃ σκοπὸ νὰ κάμῃ καμιὰ ἐκστρατεία.

— Ναί, ἐτοιμάζομαι νὰ ὑποτάξω τὴ χώρα τῶν Σκυθῶν, εἶπε ὁ Δαρεῖος.

— Ἐγὼ ὅμως θέλω νὰ ὑποτάξῃς τὴν Ἑλλάδα. Μᾶς παρουσιάζεται μιὰ ἐξαιρετικὴ εὐκαιρία. Ὁ γιατρὸς Δημοκῆδης θέλει νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν πατρίδα του...

— Αὐτὸ δὲ θὰ γίνῃ ποτέ, ἀποκρίθηκε ὁ Δαρεῖος.

— Μὴ βιάζεσαι, ἐξακολούθησε ἡ Ἄτοσσα· δὲν εἶπα ν' ἀφήσωμε νὰ μᾶς φύγῃ τόσο περίφημος γιατρός. Ὁ Δημοκῆδης θὰ καθῆσῃ λίγους μῆνες μονάχα στὴν πατρίδα του· κι ἔπειτα, θέλει δὲ θέλει, θὰ γυρίσῃ· θὰ μᾶς τὸν ξαναφέρουν οἱ ἄνθρωποί μας, πού θὰ στείλωμε μαζί του. Αὐτοὶ θὰ μᾶς φέρουν καὶ πληροφορίες γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Στὸ Δαρεῖο ἄρεσε τὸ σχέδιο καὶ κάλεσε τὸ Δημοκῆδη καὶ τοῦ εἶπε :

— Θὰ σὲ ἀκολουθήσουν δεκαπέντε ἐπίσημοι. Ἀπὸ τ' ἀγαθὰ σου μπορεῖς νὰ πάρῃς ὅσα θέλεις. Μπορεῖς νὰ τὰ πάρῃς καὶ ὅλα, ὅσα μεταφέρονται.

Ὁ Δημοκῆδης γιὰ νὰ μὴ δώσῃ καμιὰ ὑπόνοια, εἶπε :

— Ἀφοῦ θὰ ἐπιστρέψω, εἶναι περιττὸ νὰ τὰ πάρω.

— Ὅμως θέλω νὰ πάρῃς, ὅσα θὰ σοῦ δώσω δῶρα, γιὰ τοὺς συγγενεῖς σου, εἶπε ὁ Δαρεῖος.

Καὶ πάλι, γιὰ νὰ μὴν ἀμφιβάλλῃ ὁ Δαρεῖος γιὰ τὴν

ἐπιστροφή του, ἀπάντησε ὁ Δημοκίδης :

— Αὐτὸ τὸ δέχομαι.

Κατέβηκε λοιπὸν ὁ Δημοκίδης μὲ τοὺς δεκαπέντε μεγιστάνες στὴ Φοινίκη κι ἔφυγαν μὲ δυὸ τριήρεις. Σὲ μεγάλο φορτηγὸ πλοῖο φορτώθηκαν τὰ δῶρα γιὰ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Δημοκίδη.

Ἄργόπλεαν τὰ τρία πλοῖα στὰ παράλια καὶ οἱ μεγιστάνες σημείωναν ὅ,τι ἦταν σημαντικὸ καὶ χρήσιμο γιὰ τὰ σχέδια τοῦ Δαρείου.

Ὅταν ἔφτασαν στὸν Τάραντα, ὁ βασιλιάς Ἀριστοφιλίδης, γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν Δημοκίδη, ἀφαίρεσε ἀπὸ τὰ πλοῖα τῶν Φοινίκων τὰ πηδάλια κι ἔκλεισε στὴ φυλακὴ τοὺς ἐπίσημους τοῦ Δαρείου. Ἔτσι ὁ Δημοκίδης κατόρθωσε νὰ φτάσῃ στὴν Κρότωνα, τὴν πατρίδα του.

Ἐπειτα ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔδωσε πάλι τὰ πηδάλια κι ἐλευθέρωσε τοὺς μεγιστάνες. Ἄλλὰ νὰ γυρίσουν χωρὶς τὸ Δημοκίδη ;

Πλέουν λοιπὸν στὴν Κρότωνα καὶ, μόλις εἶδαν τὸ Δημοκίδη στὴν ἀγορά, ὄρμησαν νὰ τὸν συλλάβουν. Οἱ κάτοικοι τότε χωρίστηκαν στὰ δυό. Μερικοὶ ἤθελαν νὰ παραδώσουν τὸ Δημοκίδη κι ἄλλοι, οἱ περισσότεροι, ἄρχισαν νὰ χτυποῦν τοὺς Πέρσες.

— Ἀλίμονό σας, εἶπαν οἱ Πέρσες. Μᾶς ἐμποδίζετε νὰ συλλάβωμε τὸν αἰχμάλωτο τοῦ μεγάλου Βασιλιά. Γιὰ τὴν ἀσέβειά σας αὐτὴ, θὰ ὑποτάξῃ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, καὶ πρώτη θὰ καταστρέψῃ τὴν πόλη σας.

— Ἄς δοκιμάσῃ, εἶπαν οἱ Κροτωνιάτες καὶ ὁ Δημοκίδης.

Οἱ Πέρσες ἔφυγαν χωρὶς τὸ Δημοκίδη καὶ τὰ πλούσια δῶρα, ποὺ τοῦ εἶχε δώσει ὁ Δαρεῖος.

Ἔτσι ἤρθαν οἱ πρῶτοι κατάσκοποι Πέρσες στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ πατέρας τῆς Ζωίτσας εἶναι ἔμπορος. Τὴν καθημερινὴ ἔρχεται τὸ βράδυ στὸ σπίτι πολὺ ἀργά. Ἡ Ζωίτσα τότε κοιμᾶται. Καμιὰ φορὰ καταλαβαίνει τὰ φιλήματα ποὺ τῆς δίνει, καί, ἢ ἀνοίγει λίγο τὰ μάτια της, ἢ νομίζει πὼς τὰ βλέπει στὸν ὕπνο της. Ἄλλοτε πάλι ὁ πατέρας της τῆς βάζει στὸ στόμα κανένα σοκολατάκι, κι αὐτὴ τὸ τρώει χαμογελώντας, χωρὶς ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια της. Καμιὰ φορὰ λέει :

— Εὐχαριστῶ, δῶσε μου κι ἄλλο ἓνα.

Τὸ πρωὶ πάλι φεύγει ὁ πατέρας τῆς Ζωίτσας πρὶν νὰ ξυπνήσῃ αὐτὴ. Τὶς Κυριακὲς καὶ τὶς γιορτὲς πηγαίνουν ἡ μητέρα, ὁ πατέρας κι αὐτὴ, στὴν ἐκκλησίᾳ. Μόλις γυρίζουν, πίνουν τὸν καφέ τους, κι ἔπειτα ὁ πατέρας πηγαίνει στὸ γραφεῖο του ὡς ἀργά τὸ μεσημέρι. Τὸ ἀπομεσήμερο τῆς Κυριακῆς πηγαίνουν ταχτικὰ περίπατο.

Ἔτσι, ἂν ρωτοῦσε κανεὶς τὴ Ζωίτσα νὰ τοῦ πῆ κάτι γιὰ τὸν πατέρα της, λίγα θὰ τοῦ ἔλεγε. Τόσο σπάνια ποὺ τὸν ἔβλεπε, τί μπορούσε νὰ πῆ, τί ἤξερε νὰ πῆ ;

Ὅσο γιὰ τὴ μητέρα της, εἶχε πολλὰ νὰ πῆ ἡ Ζωίτσα. Εὐπνοῦσε πρὶν ἀπὸ τὶς ὑπηρέτριες. Ἡ ἴδια ἐτοίμαζε τὸν καφέ τοῦ πατέρα, ἔπειτα καὶ τὸ γάλα μὲ τὴ σοκολάτα τῆς Ζωῆς, πρὶν νὰ φύγῃ γιὰ τὸ σχολεῖο. Εἶχε βέβαια ὑπηρέτριες καὶ μπορούσε νὰ ἔχῃ καὶ περισσότερες, ὅμως ἂν δὲν περνοῦσαν οἱ πιὸ πολλὲς δουλειὲς ἀπὸ τὰ χέρια της, δὲν ἠσύχαζε. Διόρθωνε, ἔδινε συμβουλὲς σὲ ὅλους καὶ γιὰ ὅλα. Βοηθοῦσε τὴ Ζωίτσα στὸ μάθημά της, τὴ μάθαινε τὸ νοικοκυριὸ ἀπὸ μικρούλα, ἀφοῦ δὲν εἶχε πατήσει ἀκόμη τὰ ἔννια χρόνια.

Ἀκόμα ἤξερε ἡ Ζωίτσα νὰ πῆ πὼς, ἂν τύχαινε ν' ἀρωπήσῃ ἡ μητέρα της, ὅλα στὸ σπίτι θὰ τὰ ἔβλεπε ἀνω-

κάτω, και όλα θα τα σκέπαζε μια λύπη, που με λίγα λόγια δε λέγεται. Αυτά και ακόμα περισσότερα είχε να πη για τη μητέρα της ή Ζωίτσα.

Είχαν έλθει τα Χριστούγεννα. "Έξω έπεφτε χιόνι. 'Ο πατέρας διάβαζε κοντά στη φωτιά έφημερίδες. 'Η Ζωίτσα έπαιζε. Πόσο όμως θα την ευχαριστούσε, αν μιλούσε με τον πατέρα της. Μά κι αυτός ο πατέρας να διαβάζη έφημερίδες ακόμη και τα Χριστούγεννα !

Κάποια στιγμή έδωσε ο πατέρας μιαν έφημερίδα στη Ζωίτσα και της έδειξε ένα μέρος να διαβάση. Αυτό το μέρος έγραφε :

«Οι φιλόανθρωποι ως βοηθήσουν μια άρρωστη χήρα με τρία όρφανά. Κατοικει όδός... αριθμός...»

— Λοιπόν, Ζωίτσα ; ρώτησε ο πατέρας.

'Η Ζωίτσα στην αρχή δεν κατάλαβε. "Όταν όμως της ειπε ο πατέρας της κάτι στ' αúτί, τον άγκάλιασε και τον φίλησε.

Κι ενώ ή μητέρα στο μαγειρειό έπιστατεϊ να γίνη το φαγητό, ο πατέρας κι ή Ζωίτσα έτοιμάζουν ένα καλάθι, κατεβαίνουν, χωρίς να τους καταλάβη κανείς, παίρνουν ένα αυτοκίνητο κι ο πατέρας δίνει στον όδηγό τη διεύθυνση. Περνουν τον κεντρικό δρόμο, μια δυό πλατείες, κι έπειτα μπαίνουν σε κάποια στενά δρομάκια.

'Η Ζωίτσα πρώτη φορά τα έβλεπε. Τέλος σταματουν σ' ένα στενό δρόμο, που μόλις χωροϋσε αυτοκίνητο, μπροστά σ' ένα έτοιμόροπο σπιτάκι.

— Πάρε το καλάθι κι αυτό το φάκελο και πήγαινε στο επάνω πάτωμα άριστερά, στην τελευταία πόρτα, ειπε ο πατέρας στη Ζωίτσα. 'Εγώ θα σε περιμένω εδώ.

'Η Ζωίτσα κατέβηκε κι άνοιξε την έξώπορτα. Ειδη μια αύλη πολύ μικρή και γεμάτη λάσπες. Στη μέση μιá

ξύλινη σκαλίτσα ανέβαινε σ' ένα χαγιάτι. Τὰ σκαλιά σαπισμένα ἔτριζαν. Ἡ Ζωίτσα ανέβηκε φυλαχτά. Προχώρησε ὅπως τῆς εἶπε ὁ πατέρας της, καὶ χτύπησε τὴν τελευταία πόρτα. Μεγάλες σχισμάδες ξεχώριζαν τὶς σανίδες της, εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τοὺς ἀρμούς της, καὶ πάνω, κοντὰ στὸ ἀνώφλι, εἶχε ἓνα φεγγίτη κλεισμένο μ' ἐφημερίδες.

Ἐνα παραθυράκι πὶν πέρα ἀπὸ τὴν πόρτα, χωρὶς παραθυρόφυλλα, μὲ μισὸ τζάμι στὸ πάνω μέρος, καὶ τὸ ἄλλο κλεισμένο μ' ἐφημερίδες καὶ κουρελόπανα, ἄφηνε νὰ περνᾷ λίγο φῶς.

Καθὼς χτύπησε τὴν πόρτα, ἄκουσε μιὰ ἀδύνατη φωνή, πού τῆς φάνηκε σὰ νὰ ῥχεται ἀπὸ πολὺ μακριά.

— Ποιὸς εἶναι ;

— Ἀνοίξετέ μου, σᾶς παρακαλῶ, εἶπε ἡ Ζωίτσα.

— Σπρῶξε λίγο καὶ ἀνοίγει.

Ἡ Ζωίτσα ἔσπρωξε τὴ μονόφυλλη πόρτα κι ἔτριξε. Θὰ νόμιζε κανεὶς, πὼς λίγο ἤθελε γιὰ νὰ σωριαστῆ στὸ πάτωμα.

Ἡ Ζωίτσα καθὼς μπῆκε, δὲν ἔβλεπε.

— Ἐδῶ κατοικεῖ ἡ χήρα ;... ρώτησε δειλὰ ἡ Ζωίτσα.

— Ναί, παιδάκι μου. Προχώρησε στὸ βάθος.

Ἄν δὲν ἄφηνε ἀνοιχτὰ ἡ Ζωίτσα δὲν θὰ ἔβλεπε. Καὶ τώρα, στὸ θαμπὸ φῶς, εἶδε κάτι, πού τὴν ἔκαμε ν' ἀνατριχιάσει. Εἶδε μιὰ γυναίκα, ἴδιο σκελετό, ξαπλωμένη σ' ἓνα κρεβάτι καὶ σκεπασμένη μὲ κάποιο κουρελιάρικο πάπλωμα.

Τρία παιδάκια, μόλις εἶδαν τὴ Ζωίτσα, τρύπωσαν κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ κοιτάζαν συμμαζεμένα. Λίγο ἔλειψε νὰ πετάξῃ τὸ καλάθι ἡ Ζωίτσα καὶ νὰ τρέξῃ κάτω στὸν πατέρα της.

Ὅμως πῆρε θάρρος, ἔβαλε τὸ καλάθι σὲ μιὰν ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ, κι ἔδωσε τὸ φάκελο στὴν ἄρρωστη μάνα.

— Εὐχαριστῶ, μικρούλα μου, εἶπε ἡ ἄρρωστη. Νὰ πῆς στὸν πατέρα σου πὼς ἔχει χρυσὴ καρδιά. Ἐλπίζω νὰ γίνω καλά, καὶ νὰ περάσω ἀπὸ τὸ κατάστημά του, νὰ τὸν εὐχαριστήσω. Χρόνια πολλά, μικρούλα μου. Εὐχαριστῶ...

Κάτι εἶπε καὶ ἡ Ζωίτσα, μὰ δὲν τὸ θυμᾶται πιά. Πρόσ-
ξε μόνο νὰ ξανακλείση, ὅσο μπορούσε καλύτερα, τὴν πόρ-
τα καὶ νὰ τρέξη κάτω στὸ αὐτοκίνητο. Μπῆκε μέσα κι ἔπε-
σε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα της. Ἐκλαιγε καὶ τὸν ἔσφιγγε
μὲ τὰ χεράκια της δυνατά. Ὁ πατέρας της τὴν ἄφησε νὰ
κλάψη. Κοντὰ νὰ φτάσουν, τῆς εἶπε :

— Δὲν κάνει νὰ σὲ δῆ ἡ μητέρα κλαμένη.

— Καλὰ πατέρα, εἶπε ἡ Ζωίτσα. Μὰ πόσο θλιβερὸ εἶναι
ἐκεῖνο πού εἶδα! Σανίδια σάπια, σκοτάδι, κουρέλια, ἀκάθαρ-
τα καὶ μισόγυμνα παιδιὰ, καὶ οὔτε ἓνα κάρβουνο ἀναμμένο.

— Ἡσύχασε, τῆς εἶπε ὁ πατέρας της, καὶ πιστεύω νὰ γί-
νῃ γρήγορα καλά. Ἐπειτα κάτι θὰ κάμω.

— Τί εἶχες μέσα στὸ φάκελο, πατέρα ;

— Ἄ, τὸ μυστικό μου θέλεις νὰ μάθης ; Δὲν πρέπει.

— Ὅμως ἐγὼ τὸ λέω τὸ δικό μου μυστικό, εἶπε ἡ Ζωίτσα.
Μαζί μὲ τ' ἄλλα πού εἶχαμε στὸ καλάθι, ἔβαλα καὶ τρεῖς
κοῦκλες καὶ τρία τόπια.

— Καλὰ ἔκαμες.

Ἐφτασαν στὸ σπίτι. Ἡ μητέρα ρώτησε :

— Καλέ, τὸ τραπέζι εἶναι ἕτοιμο καὶ σεῖς φύγατε ;

— Ἄ, ἔχομε κι ἐμεῖς ἓνα μυστικό, ἀποκρίθηκε ὁ πατέρας.
Αὔριο θὰ σοῦ τὸ πῆ ἡ κόρη μας. Δὲν πιστεύω νὰ ἐπιμένῃς...

— Κάθε ἄλλο, ἀπάντησε ἡ μητέρα.

Ἔτσι, γιὰ πρώτη φορά, γνώρισε ἡ Ζωίτσα τὸν πατέ-
ρα της.

57. Η ΜΗΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΡΩΣΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ

Σε μιάν απόκεντρη συνοικία τῆς Ἀθήνας, μέσα σὲ μιὰ μάντρα, κατοικοῦσαν πολλές φτωχὲς οἰκογένειες. Πέντε ἔξι οἰκογένειες σὲ κάθε σπιτάκι.

Μιὰ μέρα, μιὰ εἰκοσαριά παιδιά χαλοῦσαν τὸν κόσμο μὲ τὰ παιγνίδια τους μέσα στὴ μεγάλη αὐλή. "Ἄλλα ἔτρεχαν, φώναζαν, τραγουδοῦσαν καὶ ἀνεβοκατέβαιναν στὶς σκάλες τῶν σπιτιῶν. "Ἄλλα γκρίνιαζαν καὶ ἄλλα ἔκλαιγαν.

Ποῦ νὰ ξέρουν ὅτι στὴ σοφίτα ἑνὸς σπιτιοῦ ἦταν ἄρρωστο ἓνα παιδάκι! Λησμόνησαν τὴ μικρὴ Κατίνα, ποὺ κάθε μέρα ζωήρευε τὸ παιγνίδι τους μὲ τὰ γέλια τῆς καὶ τὶς φωνές τῆς. Εἶχαν ὀχτὼ μέρες νὰ τὴν δοῦν κι ὅμως δὲν τὴν ἀναζήτησαν. Ποῦ νὰ τὴ θυμηθῆ κανένας μέσα σὲ τόσα παιδιά!

Ἡ δυστυχισμένη μητέρα τῆς δὲν τὸ κουνᾷ ἀπὸ τὸ κρεβάτι τῆς ἄρρωστης. Τὸ κορμάκι τῆς Κατίνας καίγεται. Τὰ μάγουλά τῆς εἶναι ἀναμμένα ἀπὸ τὸν πυρετό. Τὰ μάτια τῆς βγάζουν φλόγες. Ἡ μητέρα σιάζει τὰ μαξιλάρια τῆς, γιὰ νὰ εἶναι ἀναπαυτικότερα. Στὸ μεταξύ τρέχει στὸ μαγειρειό, γιὰ νὰ τῆς φέρῃ λιγάκι γάλα νὰ πιῇ. Μὰ τὸ ἄρρωστο κοριτσάκι τῆς κουνᾷ ἀρνητικὰ τὸ κεφάλι του· δὲ θέλει τίποτε. Δὲ θέλει οὔτε γάλα, οὔτε παξιμάδι, οὔτε πορτοκάλι. Τίποτε, τίποτε! Μόνο τὴ μητέρα του θέλει κοντά του, νὰ τῆς κρατᾷ τὸ χέρι.

Ἡ δυστυχισμένη μητέρα ἔχει ἀφήσει κάθε δουλειά τῆς. Κρατᾷ τὸ χεράκι τῆς κόρης τῆς, ποὺ καίει ἀπὸ τὸν πυρετό.

Κι ὅταν ἡ μικρὴ ἄρρωστη κουράζεται, ἀκουμπᾷ πάλι τὸ κεφάλι τῆς στὸ προσκέφαλο, κλείνει ἑλαφρὰ τὰ ματάκια τῆς κι ἀνασαίνει μὲ δυσκολία.

Ἡ δόλια μητέρα τῆς τρέχει τότε στὴ γειτόνισσα καὶ τὴν

παρακαλεῖ νὰ τρέξη, νὰ εἰδοποιήσῃ τὸ γιατρό, κι ἂν εἶναι βολετό, νὰ τὸν φέρῃ μαζί της.

Μόλις ἡ μητέρα ξαναγύρισε στὸ δωμάτιο, ἡ Κατίνα εἶχε τὰ μάτια ἀνοιχτά. «Τὸ κεφάλι μου, τὸ κεφάλι μου!» λέει σιγανά. Ἡ μητέρα παίρνει ἓνα πανάκι, τὸ βουτᾶ στὸ κρύο νερὸ καὶ τὸ βάζει τὸ μέτωπο τῆς ἄρρωστης.

Κάθεται ὕστερα κοντὰ στὸ κρεβατάκι καὶ τῆς λέει σιγὰ σιγὰ ἓνα παραμυθάκι. Κι ἡ Κατίνα κλείνει τὰ ματάκια της καὶ κοιμᾶται πάλι. Σιγὰ σιγὰ σηκώνεται ἡ μητέρα, πάει στὸ παράθυρο μὲ βουρκωμένα μάτια καὶ μὲ ἀγωνία κοιτάζει ἂν ἔρχεται ὁ γιατρός. Ἐφουγκράζεται, μήπως ἀκούσῃ τὰ βήματα του στὴ σκάλα. Ναί, κάποιος ἔρχεται. Ἀκούει μιὰ φωνή: «Μάνθο, δῶσε μου τὸ τόπι, γιατί θὰ βρῆς τὸ μπελά σου!». Καὶ ἓνα κατρακύλισμα τῶν παιδιῶν στὶς σκάλες ἀναστατώνει τὸ σπίτι. Ἦταν τὰ παιδιά, πὺ ἐπαίζαν ἀμέριμνα.

Σὲ λίγο ἀκούει ἀπ' ἔξω αὐτοκίνητο. Νά κι ὁ γιατρός!

— Πῶς εἶναι σήμερα τὸ κοριτσάκι; ρωτᾶ.

— Πνίγεται, γιατρέ μου, λέει ἡ μητέρα μὲ ἀναφιλητὸ καὶ τὸν ὀδηγεῖ στὸ κρεβάτι. Ὁ γιατρός πιάνει τὸ σφυγμὸ τοῦ κοριτσιοῦ καὶ κοιτάζει τὸ ρολόι του. Καὶ κάτι λέει μέσα του. Σὲ λίγο πάλι ἡ Κατινίτσα βήχει. Τὸ στῆθος της ἀνεβοκατεβαίνει. Δὲν μπορεῖ νὰ πάρῃ ἀναπνοή.

Ὁ γιατρός γράφει μιὰ συνταγὴ καὶ τὴ δίνει στὴ μητέρα. «Τρέξε, κυρά μου, στὸ φαρμακεῖο, τῆς λέει, καὶ πάρε αὐτὸ τὸ φάρμακο. Δίνε του κάθε ὥρα μιὰ κουταλιά. Ἄν δὲν καλύτερέψῃ μ' αὐτό, νὰ μὲ εἰδοποιήσετε τὴ νύχτα νὰ ρθῶ. Ἴσως χρειαστῶ.»

Ἡ μητέρα τὰ ἔχασε. Κοιτάζει τὸ ρολόι, πὺ ἦταν πάνω στὸ κομὸ. Εἶναι ἔξι. Κι ὁ πατέρας θὰ ρθῆ ἀργὰ κατὰ τίς ὀχτώ. Νὰ περιμένῃ τόσο πολὺ; Ὅχι, ποιὸς ξέρει τί μπορεῖ νὰ συμβῆ μέσα σὲ δυὸ ὥρες! Μὰ κι αὐτὴ ἔχει πολλὰ

δουλειές τώρα στο σπίτι της. Περιμένει τὸν ἄντρα της, πού θὰ ρηθῆ ἀπὸ τὴ δουλειά του καὶ θέλει νὰ βρῆ ἑτοιμο τὸ φαγητό. Νὰ φωνάξῃ ἓνα παιδί ἀπὸ τὴν αὐλή νὰ τὸ στείλῃ στὸ φαρμακεῖο ; "Α, μπά! Τί ἐμπιστοσύνη νὰ ἔχῃ σ' ἓνα παιδάκι ; "Οχι, ὄχι, πρέπει νὰ πάῃ μόνη της! Παρακαλεῖ τὴ γειτόνισσα νὰ ρίχνῃ καμιὰ ματιὰ στὴν ἄρρωστη καὶ φεύγει.

Περνώντας ἀπὸ τὴ γειτονικὴ ἐκκλησία μπαίνει μέσα κι ἀνάβει ἓνα κεράκι στὴν Παναγία. «Παναγιά μου! κάμε τὸ θαῦμα σου!» λέει μὲ δακρυσμένα μάτια. Καὶ τρέχει, ὅσο μπορεῖ. "Αχ, νὰ μὴν ἦταν τόσο μακριὰ τὸ φαρμακεῖο! Τρέχει νὰ προφτάσῃ τὸ αὐτοκίνητο, ἀλλά, μόλις τὸ πλησίασε, ἔφυγε. Περιμένει τὸ ἄλλο, μὰ δὲ σταματᾷ, γιατί εἶναι γεμάτο ἀπὸ ἐργάτες.

Τρέχει, τρέχει, καὶ τέλος λαχανιασμένη φτάνει στὸ φαρμακεῖο. Ὁ φαρμακοποιὸς παίρνει τὴ συνταγὴ καὶ τὴ διαβάζει. «Σὲ 20 λεπτά πέρασε νὰ τὸ πάρῃς», τῆς λέει, «ἐξὸν ἂν θέλῃς νὰ περιμένῃς».

Ἡ μητέρα ἀναστενάζοντας περιμένει. Περιμένουν ὅμως κι ἄλλοι πολλοί. Κάθονται κοντὰ σ' ἓνα τραπέζι καὶ διαβάζουν ἐφημερίδες ἢ κοιτάζουν περιοδικὰ μὲ εἰκόνες.

Αὐτὴ ὅμως δὲν εἶχε ἡσυχία. Τὰ λεπτά τῆς φαίνονται ὤρες. Δὲν μπορεῖ νὰ καθῆσῃ. Πότε κοιτάζει ἐξω, πότε πλησιάζει τὶς βιτρίνες, πού πίσω τους ὁ φαρμακοποιὸς ἐτοιμάζει τὰ φάρμακα. Τὸν παρακολουθεῖ πού παίρνει ἀπὸ τὸ ἐρμάρι ἓνα μπουκαλάκι μὲ ἄσπρη σκόνη, ρίχνει ἀπ' αὐτὴ στὸ γυάλινο γουδι καὶ τὴν τρίβει. Εἶναι γιὰ τὴν Κατίνα ἄραγε ; "Α, μπά! ὄλο καὶ προσκαλεῖ κάποιον ἄλλον ἀπ' αὐτοὺς πού περιμένουν καὶ τὸ δίνει. "Ἄλλοι πηγαινοέρχονται, ζητοῦν τὸ φάρμακό τους καὶ φεύγουν.

Ἐπιτέλους ὁ φαρμακοποιὸς φωνάζει :

— Κυρία Παυλίδου, 24 δραχμές, παρακαλῶ!

Ἡ μητέρα ἀνοίγει τὴ σάκα τῆς καὶ παίρνει ὅσα λεπτά εἶχε μέσα. Μετρᾷ τὰ πεντόφραγκα, τὰ δίφραγκα, τὰ φράγκα καὶ τὶς δεκάρες. 15 καὶ 60 εἶχε ὕλα κι ὕλα!

— Εἴκοσι τέσσερις δραχμὲς κοστίζει, ξαναεἶπε ξερὰ ὁ φαρμακοποιός.

Ἡ μητέρα κοκκινίζει καὶ λέει μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή:

— Δὲν ἔχω περισσότερα μαζί μου. Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὰ φέρω τὸ πρῶτὸ τὰ ὑπόλοιπα;

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ποῦ ἦταν μέσα, ἄκουσαν τὸ διάλογο καὶ κοίταζαν πρὸς τὰ ἐκεῖ. Ἡ μητέρα τὰ εἶχε χάσει ἀπὸ τὴ ντροπὴ τῆς.

— Ὅχι, κυρία μου, δὲν μπορῶ νὰ σᾶς περιμένω, λέει ὁ φαρμακοποιός. Δὲν μπορεῖτε νὰ τρέξετε μιὰ στιγμή στὸ σπίτι σας καὶ νὰ φέρετε τὰ ὑπόλοιπα;

Καὶ παίρνει ἀμέσως τὸ φάρμακο ἀπὸ μπρὸς τῆς καὶ τῆς σπρώχνει τὰ χρήματα, ποῦ εἶχε ἀφήσει πάνω στὸ μάρμαρο.

— Εἶναι πολὺ μακριὰ τὸ σπίτι μου, κύριε φαρμακοποιέ, λέει. Δῶσε μου πάλι τὴ συνταγὴ. Τὸ παιδάκι μου πνίγεται. Κι ἄρχισε τὰ κλάματα.

Ἐκεῖ κοντὰ στεκόταν ἓνας ἐργάτης. Πλησιάζει τὸ φαρμακοποιό, τοῦ δίνει δέκα δραχμὲς καὶ λέει:

— Δῶστε τὸ φάρμακο στὴ γυναίκα!

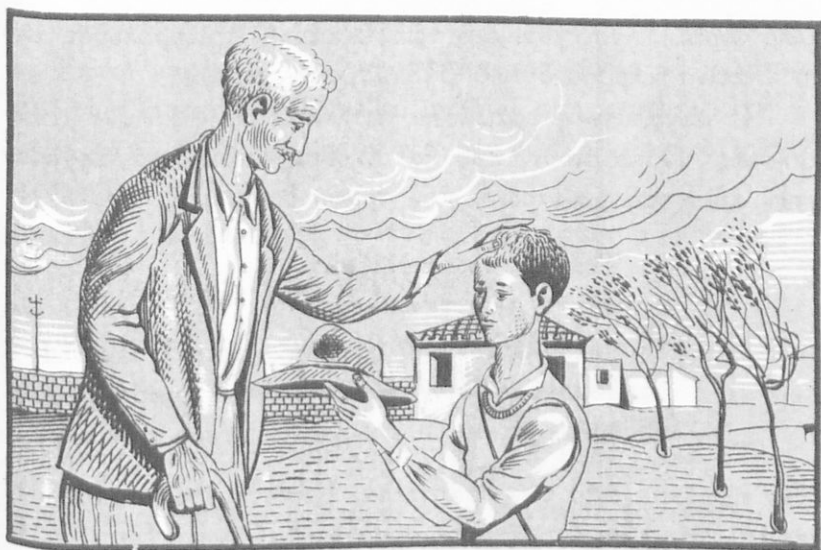
Ἡ κυρία Παυλίδου κοιτάζει μὲ ἐκπληξὴ τὸν ἐργάτη. Δὲν τὸν γνωρίζει. Τοῦ σφίγγει τὸ χέρι καὶ κλαίγοντας τοῦ λέει:

— Σ' εὐχαριστῶ, κύριέ μου, νὰ χαρῆς τὰ παιδάκια σου!

Τρέχει ἀμέσως στὸ σπίτι τῆς καὶ δίνει τὸ φάρμακο στὸ κοριτσάκι τῆς. Τὴν ἄλλη μέρα ἦρθε ὁ γιατρός καὶ τῆς εἶπε:

— Τὸ παιδί σου πάει καλύτερα. Ὁ πυρετὸς ὑποχωρεῖ. Τὸ παιδί σου θὰ σωθῇ.

Τί ἰδέα ἔχετε σεῖς; Ποιὸς ἔκαμε καλὰ τὸ μικρὸ κοριτσάκι;

58. Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Τὸν θυμοῦμαι τὸν παπποῦ μὲ τὰ πολλὰ τὰ παιδιά, τὶς νύφες καὶ τοὺς γαμπρούς, τὰ ἐγγόνια καὶ τὰ δισέγγονα. Τὸν θυμοῦμαι κάθε μεγάλη γιορτὴ τοῦ χρόνου, πού σκόρπιζε τὴ χαρὰ καὶ τὸ γέλιο σὲ δικούς καὶ σὲ ξένους. Μὰ πιὸ ζωντανὴ παρουσιάζεται μπροστά μου ἡ μορφή του ὅταν ἔρχονται οἱ μεγάλες ἀπόκριες.

Ὅταν κόντευαν οἱ ἀπόκριες, σὲ κάθε γειτονιά, σὲ ἀλώνι ἢ αὐλὴ ἢ χοροστάσι, τὰ παιδιά στήνανε τὴν τραμπάλα. Ποιὸς δὲν τὴν ξέρει τὴν τραμπάλα. Μπήγαμε στὴ γῆ ἓνα ξύλο γερὸ κι ἀπάνω βάζαμε ἄλλο ξύλο μακρὺ. Τὸ μακρὺ ξύλο εἶχε γούβα στὴ μέση, κι ἡ γούβα ἔμπαινε στὴ μυτερὴ κορφή τοῦ μπηγμένου ξύλου. Δυὸ παιδιά ἔπεφταν μπρούμυτα ἢ καβάλα στὶς ἄκρες τοῦ μακριοῦ ξύλου. Πατοῦσαν τότε τὸ ἓνα πόδι κάτω, γιὰ νὰ πάρουν φόρα, καὶ σήκωναν τὸ ἄλλο ψηλά· κατέβαζαν ὕστερα τὸ ἄλλο γιὰ νὰ κάμῃ τὸ ἴδιο καὶ σήκωναν τὸ

άλλο ψηλά. Έτσι γύριζε ή τραμπάλα και τριζοβολούσε από τὸ ἐλάτινο κάρβουνο πὸν βάζαμε στὴ γούβα.

Ἡ μεγαλύτερη τραμπάλα στηνόταν στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησιᾶς. Ὁ παππούς, πὸν κατοικοῦσε ἐκεῖ κοντά, ἐρχόταν στὴν αὐλὴ καὶ καμάρωνε πὸν τραγουδοῦσαμε :

Τρόμπα τραμπαλίζομαι
πέφτω καὶ τσακίζομαι
καὶ βαρῶ τὸ γόνα μου
καὶ μὲ κλαίει ἡ Παγόνα μου !

Τὸ κακὸ εἶναι πὸν δὲ χτυπούσαμε πάντα στὸ γόνατο, ὅταν πέφταμε ἀπὸ τὴν τραμπάλα. Κάποτε χτυπούσαμε στὸ κεφάλι, καὶ τότε ἔτρεχαν τὰ αἵματα, καὶ οἱ μητέρες μας ἔβαζαν τὶς φωνές κι ἐμεῖς τὰ κλάματα. Τότε στὴ μέση πάλι ὁ παππούς. Μάλωνε τὶς γυναῖκες, ἔδινε θάρρος σὲ μᾶς, σταματοῦσε τὰ αἵματα, κι ἔδενε τὰ σπασμένα κεφάλια.

Καὶ τὰ βράδια ἀκόμη ἀνάβαμε ρετσίνι καὶ τραμπαλιζόμαστε, ὥσπου νὰ ζαλιστοῦμε. Τὰ κορίτσια στὴν ἄκρη ἔστηναν χορό.

Τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς ἀποκριᾶς, τὴν Τυρινή, ὕστερα ἀπὸ τὴ λειτουργία τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ ἔστηναν χορό. Ἐμεῖς ἀφήναμε τὴν τραμπάλα γιὰ νὰ δοῦμε πῶς θὰ μασκαρευόμαστε τὸ ἀπόγεμα, τί θὰ φοροῦσαμε καὶ τί θὰ λέγαμε γιὰ νὰ γελάσουν μικροὶ καὶ μεγάλοι.

Τὸ μεσημέρι τρώγαμε ὅλοι στοῦ παπποῦ. Γεμάτες οἱ κάμαρες ὡς ἔξω στὸ χαγιάτι. Κι ὁ παππούς καμάρωνε τοὺς γιουὺς καὶ τὶς νύφες του, τὶς κόρες, τοὺς γαμπροὺς του, τὰ παιδιά καὶ τὰ ἐγγόνια του. Τοὺς πείραζε ὅλους, μικροὺς καὶ μεγάλους.

Τὸ ἀπομεσήμερο, μπροστὰ ὁ παππούς καὶ πίσω οἱ ἄλλοι

λοι, πηγαίναμε στὸ χοροστάσι. Τὸ χωριὸ τὸν περίμενε ν' ἀνοίξη τὸ χορὸ· νὰ τοὺς πῆ ἀστεῖα τραγούδια νὰ γελάσουν. Πρόθυμα ὁ παππούς ἔδινε τὸ μαντίλι στὴ νύφη του, τὴ γυναικα του μεγαλύτερου γιοῦ του, καὶ πρὶν ἀρχίσῃ τὸ τραγούδι ἔλεγε :

— Νὰ μὴ μὲ ματιάστε, γυναῖκες, καὶ μαραθοῦν τὰ νιάτα μου.

“Ὑστερα ἀρχίζε τὸ τραγούδι :

Εἶπαμε ψέματα πολλά, ἄς ποῦμε καὶ μιὰ ἀλήθεια.

Φορτώσαμε ἓναν ποντικὸ ἔννια κιλὰ ρεβίθια,

κι αὐτοῦ στὰ μεσοσάμαρα σαράντα κολοκύθια.

Τὰ κολοκύθια εἶχαν νερὸ καὶ τὸ νερὸ βατράχια,

καὶ τὰ βατράχια φώναζαν κι ὁ ποντικὸς ἐσκιιάχτη,

τὸ φόρτωμά του ἔριξε καὶ πιλαλάει καὶ φεύγει.

Μέσα στ' ἀμπάρι τρύπωσε κι ἡ μάνα του τοῦ λέει :

- Ποῦ πᾶς, παιδί μου, πόντικα, ποῦ πᾶς, καλὲ Ζαφεῖρη ;

- Πάω στὴν Πόλη γι' ἄρματα καὶ στὴ Φραγκιά γιὰ ροῦχα.

Φαντάσου τί γέλια ὥσπου νὰ τελειώσῃ τὸ τραγούδι ! Κάθε στίχος καὶ κοβόταν στὴ μέση ἀπὸ τὰ γέλια. Γελοῦσαν τὰ παιδιά, γελοῦσαν οἱ μεγάλοι, γελοῦσε κι ὁ γερο-παππούς μὲ τ' ἄσπρα γένια καὶ τὰ μεγάλα φρύδια του.

— Ἀφήστε με, καλὲ παιδιά, νὰ τελειώσω τὸ τραγούδι μου ! ἔλεγε κάθε τόσο σφουγγίζοντας τὰ μάτια του ἀπὸ τὰ δάκρυα.

“Ἀμα τέλειωνε, στεκόταν στὴ μέση καὶ μᾶς εὐχόταν :

— Καὶ τοῦ χρόνου, παιδιά μου, πάντα τέτοια νὰ 'χουμε...

Καὶ τὸ βράδυ ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγητὸ πρῶτος ὁ παππούς ἀρχίζε τὸ τραγούδι :

Στὴν τάβλα πού καθόμαστε σὲ τοῦτο τὸ τραπέζι

τὸν ἄγγελο φιλεύουμε καὶ τὸ Χριστὸ βλογαῖμε

καὶ τὴν κυρὰ τὴν Παναγιά, τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους.

— Χμ ! ἔκανε καὶ χάιδευε δεξιά κι ἀριστερά τὰ μουστάκια του μὲ τὸ χέρι. Κοίταζε ὅλους γύρω σὰ συλλογισμένος, ἀκουμποῦσε τὸ χέρι του στὸ προσκέφαλο καὶ τὸ κεφάλι στὸ χέρι του, κι ἄρχιζε μὲ φωνὴ βραχνή καὶ παραπονεμένη :

“Ἦσυχα πού εἶναι τὰ βουνά, ἦσυχοι πού εἶν’ οἱ κάμποι, δὲν καρτεροῦνε θάνατο, γεράματα δὲν ἔχουν, μόν’ καρτεροῦν τὴν ἀνοιξη, τὸ Μάη, τὸ καλοκαίρι, νὰ δοῦν τοὺς βλάχους στὰ βουνά, νὰ δοῦν τὶς βλαχοπούλες, ν’ ἀκούσουν τὰ βλαχόπουλα λαλώντας τὶς φλογέρες, βόσκοντας τὰ κοπάδια τους μὲ τὰ χοντρά κουδούνια.

—“Ἐ, καημένε κόσμε ! ἔλεγε ὁ παππούς ἅμα τέλειωνε τὸ τραγουδι του. Τὰ μάτια του γελαστά γύριζαν καὶ κοίταζαν ὅλους μας· τὰ παιδιά καὶ τὶς νυφάδες του, τὰ ἐγγόνια του, τὰ δισέγγονα, ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο πού εἶχε ἄσπρα τὰ μαλλιά ὡς τὸ μωρὸ πού τὸ εἶχαν στὴν κούνια του. “Ἄλλοι ἔπιναν, ἄλλοι τραγουδοῦσαν· τὰ παιδιά χόρευαν καὶ γελοῦσαν κι ἔπαιζαν, ἐνῶ τὸ μωρὸ ἔκλαιγε. Μᾶς κοίταζε καὶ δὲ μιλοῦσε. “Ὡσπου σὲ λίγο ἡ θεία Ἑλένη, ἡ μεγάλη νύφη τοῦ παπποῦ, ἐρχόταν ἐλαφρά κι ἔβαζε ἀπὸ πίσω του ἕνα προσκέφαλο.

Ὁ γερο-παππούς ἀποκοιμήθηκε...

Ἔτσι τὸν θυμοῦμαι τὸν παππού κάθε μεγάλη γιορτὴ· τὸν παππού πού σκόρπιζε τὴ χαρὰ καὶ τὸ γέλιο σὲ δικούς καὶ σὲ ξένους...

Ἄ. Καραβίτσας

59. ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΗΣ

- Νά τὰ λουστράρω, κύριε;
- Ποιός νά ἐμπιστευτῆ ἓνα νήπιο !
- Μά ξέρεις ἐσύ νά λουστράρης ;
- Θα δῆτε, κύριε, τί ώραῖα πού ξέρω.
- Τέλος πάντων... Ἐμπρός !

Τὸ νήπιο τοποθέτησε τὸ καινούριο κασελάκι του, ἔβγαλε τὶς σχεδὸν ἀμεταχείριστες βοῦρτσες του, ξεβούλωσε τὸ ἀμεταχείριστο ἀκόμη μπουκαλάκι τοῦ βερνικιοῦ του καὶ ἄρχισε τὴ δουλειά του μὲ μιὰ εὐσυνειδησία μοναδική καὶ μὲ ἀρκετὴ τέχνη.

- Ἀπὸ πότε μπῆκες στὴ δουλειά ;
- Ἀπὸ σήμερα τὸ πρωί, κύριε. Ἄλλὰ ἔμαθα πρῶτα.
- Ποιός σ' ἔμαθε ;
- Ἐνα παιδί, πατριώτης μου, λίγο μεγαλύτερος ἀπὸ μένα.
- Ἀπὸ ποῦ εἶσαι ;
- Ἀπὸ τὸ Ἰκόνιο.
- Ἐχεις πατέρα ;
- Ὁχι.
- Μάνα ;
- Ὁχι.
- Ἀδέρφια, συγγενεῖς ;
- Κανένα, κύριε. Χάθηκαν ὅλοι. Μονάχος μου εἶμαι.
- Ποῦ μένεις ;
- Σὲ μιὰ πατριώτισσά μου, πού ἤρθαμε μαζὶ ἀπὸ τὸ Ἰκόνιο. Στὴν Κοκκινιά καθόμαστε.
- Ἐτσι σὲ κρατᾶ ἡ πατριώτισσά σου ;
- Ὁχι, κύριε ! Πληρώνω πέντε δραχμὲς τὴν ἡμέρα καὶ τρώγω τὸ βράδυ καὶ κοιμοῦμαι. Πρὶν ἔκανα θελήματα, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔβγαζα τὸ τάλιρο. Ἐγὶνα λοιπὸν λοῦστρος.
- Πόσα βγάζεις τώρα ;

— Σήμερα ἔβγαλα ἑφτά δραχμές. Θὰ πληρώσω τὶς πέντε, θὰ μοῦ μείνουν δυό.

— Γιατί εἶναι ξεσπισμένο τὸ πουκάμισό σου ;

— Μοῦ τὸ ἔσκισαν οἱ ἄλλοι λουστροὶ τοῦ Φαλήρου γιατί δὲ θέλουν νὰ δουλεύω· θὰ μὲ διώξουν λένε. Εἶπαν στὸν ἀστυφύλακα νὰ μὲ διώξη.

— Γιατί θὰ σὲ διώξη ;

— Γιατί δὲν ἔχω, λέει, ἄδεια.

— Καὶ γιατί δὲ βγάζεις ἄδεια ;

— Μοῦ χρειάζεται ἓνα εἰκοσιπεντάρικο, κύριε, γιὰ τὴν ἄδεια. Δὲν τὸ ἔχω νὰ τὸ δώσω. "Αμα μαζέψω, θὰ τὴ βγάλω.

— "Αν σὲ διώξουν ὅμως ;...

Μεγάλο πρόβλημα εἶχε νὰ λύση τὸ νήπιο.

— Νὰ σοῦ τὸ δώσω ἐγώ... τοῦ εἶπε ὁ κύριος, πού τοῦ εἶχε συμπληρώσει τὸ γυάλισμα.

— Καὶ πῶς θὰ σᾶς τὸ δώσω πίσω ;

— Δὲ θέλω νὰ μοῦ τὸ δώσης. Φτάνει νὰ βγάλῃς τὴν ἄδεια.

Ὁ κύριος ἔβγαλε ἓνα εἰκοσιπεντάρικο καὶ τὸ ἔδωσε στὸ νήπιο, πού εὐχαρίστησε βιαστικὰ καὶ ἔξαφανίστηκε μὲ πηδῆματα μικροῦ καττικιοῦ.

— Τὸ κασελάκι σου, μικρέ.

— Θὰ γυρίσω, κύριε.

"Υστερα ἀπὸ ἓνα τέταρτο γύρισε μὲ ἓνα χαρτὶ στὸ χέρι του.

— Ἡ ἄδεια, κύριε. Τὴν ἔβγαλα.

— Μπράβο σου ! Εἶσαι τίμιο παιδὶ καὶ θὰ προκόψῃς.

Τὸ νήπιο σήκωσε δακρυσμένα τὰ ματάκια του πρὸς τὸν εὐεργέτη του.

— Ἐγώ, κύριε, δὲν μπορῶ νὰ σᾶς τὸ ξεπληρώσω. Ὁ Θεός...

Καὶ ἀπομακρύνθηκε σφουγγίζοντας τὰ μάτια του...

60. ΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΑΙ Ο ΑΣΒΕΣΤΗΣ

Στὸ δάσος τὸ τσεκούρι ἀκούεται βαριά. Ὁλη μέρα στὸ δάσος ἀκούεται τὸ τσεκούρι : γκάπ ! γκούπ ! γκάπ ! γκούπ !

Γιατί χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος ; Πέρασε τὸ καλοκαίρι κι ἤρθαν οἱ καρβουνιάρηδες νὰ μᾶς δώσουν τὸ χειμῶνα φωτιά. Κάρβουνα θὰ μᾶς δώσουν νὰ τὰ βάλουμε στὸ μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα.

Θὰ καθίσουμε τότε ὅλοι γύρω, θὰ ψήσουμε κάστανα καὶ θὰ ποῦμε παραμύθια κι ἱστορίες παλιές. Ὁ βοριάς ἔξω θὰ σφυρίζη θυμωμένος· τὰ δέντρα τοῦ κήπου μας θὰ χτυποῦν τ' ἄφυλλα κλαριά τους σκληρά : κράπ ! κρούπ ! Τὸ χιόνι λευκὸ καὶ ἀπαλὸ θὰ κατεβαίνει στὴν αὐλή μας.

Μὰ ἐμεῖς μέσα στὴν καλοστρωμένη κάμαρα θὰ καθόμαστε γύρω στὸ μαγκάλι. Τὰ κάρβουνα θὰ ροδοβάφουν τὰ πρόσωπά μας, θὰ ζεσταίνουν τὸ σῶμα μας, καὶ θὰ μᾶς κάνουν νὰ γελοῦμε γιὰ τὸ χιόνι ποὺ σκεπάζει τὴν αὐλή μας καὶ γιὰ τὸ ἄγριο σφύριγμα τοῦ βοριά. Τὰ παιδιά θὰ φλυαροῦν ἢ γάτα μὲ σηκωμένη τὴν οὐρά θὰ τεντώνεται καὶ θὰ ρουθουνίζει· οἱ νιές θὰ κεντοῦν ἢ θὰ ράβουν κι οἱ γέροι θὰ λένε τὸ παραμῦθι. Καὶ μιὰ στιμμένη λεμονόκουπα πάνω στὰ κάρβουνα θὰ τσιτσιρίζη συγκρατητὰ κι ἀδιάκοπα, σὰ νὰ βαστᾶ τὸ ἴσο στὸ παραμῦθι.

Νά γιατί χτυπά τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος.

“Ὁλη μέρα δουλεύουν οἱ καρβουνιάρηδες στὴ λαγκαδιά, γιὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ καμίνι. Ρίχνουν κάτω ἀγριόδεντρα μὲ τὰ τσεκούρια τους, κι ὕστερα κόβουν μὲ τὸ πριόνι, μικρὰ - μικρὰ κομμάτια, τὰ χοντρά κλωνάρια τους.

“Ὅλα αὐτὰ τὰ κομμάτια θὰ τὰ βάλουν ἔπειτα μὲ τάξη τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο καὶ θὰ τὰ κάμουν μεγάλο σωρό. Πλατὺς θὰ εἶναι κάτω ὁ σωρὸς καὶ πάνω μυτερός, ἀπαράλλαχτος σὰν ἓνα μεγάλο χωνί.

Στὴν κορυφὴ τοῦ σωροῦ θ’ ἀφήσουν μιὰ τρύπα, ποὺ θὰ φτάνη ὡς κάτω. “Ὁμοιες τρύπες θ’ ἀφήσουν καὶ γύρω στὴ βάση, ποὺ θὰ συγκοινωνῇ μὲ τὴν τρύπα τῆς κορυφῆς. Τὸ σωρὸ θὰ τὸν σκεπάσουν μὲ χῶμα, ἐκτὸς ἀπὸ μερικές τρύπες· ἔπειτα θὰ βάλουν μὲ προσανάμματα φωτιά στὴ μεσιανή, κι ὕστερα θὰ κλείσουν μὲ τὴ σειρὰ τὶς ἄλλες τρύπες.

“Υστερα θὰ κλείσουν ἐκεῖνες ποὺ εἶχαν ἀνοιχτές καὶ θ’ ἀνοίξουν ὅσες εἶχαν κλειστές. . .

Ἡ φωτιά ἔτσι θὰ προχωρῇ ἀργὰ καὶ χωρὶς νὰ λαμπαδιάζη μέσα στὸ σωρό. Οἱ καρβουνιάρηδες, ὅταν καταλάβουν πὼς ἡ φωτιά πέρασε ὅλο τὸ σωρό, καὶ ἰδοῦν νὰ βγάξῃ φλόγες χωρὶς καπνὸ, θὰ βουλώσουν ὅλες τὶς τρύπες μὲ χῶμα καὶ θὰ τὴν ἀφήσουν νὰ κρυφοκαίη.

Σὲ δυὸ - τρεῖς μέρες θὰ ξεσκεπάσουν τὸ σωρὸ καὶ τὰ κάρβουνα θὰ εἶναι ἔτοιμα.

Τί εἶναι πάλι ἐκεῖνο ποὺ καπνίζει στὸ λόφο τὸν πετρωτό; Βγάζει μαῦρο στριφτὸ καπνὸ, μαῦρο καὶ πυκνὸ καπνὸ, ποὺ ἀνεβαίνει στὰ σύννεφα ν’ ἀνταμώσῃ τὴν καταιγίδα. Πίσω του βγαίνουν κάτι γλῶσσες πύρινες. Γλῶσσες φωτιᾶς πηδοῦν ψηλά, σὰ νὰ θέλουν ν’ ἀκολουθήσουν τὸν καπνὸ στὸ ἀβέ-

βαιο ταξίδι του. Μὰ δὲ μποροῦν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ πεισμώνουν, κι ὅλο πηδοῦν ψηλότερα καὶ σφυρίζουν θυμωμένα, σὰ νὰ τοῦ λένε : στάσου !

Κι ἔτσι ὁ πέτρινος σωρός, ποὺ στέκει κοντὰ στὸ λόφο τὸν πετρωτό, μοιάζει ἀπὸ μακριὰ μὲ δράκο. Ἐνα δράκο ἀπὸ κείνους ποὺ λένε τὰ παραμῦθια. Εἶναι ριζωμένος στὴ γῆ κι ἡ φλογοκόκκινη κόμη του ἀνεμίζει φοβερά. Μὰ δὲν εἶναι δράκος· εἶναι τὸ καμίνι, τὸ ἀσβεστοκάμινο.

Τέλειωσε ὁ χειμώνας κι ἔρχεται ἡ ἀνοιξη. Ἦρθαν οἱ ἀσβεστάδες νὰ κάμουν τὸν ἀσβέστη. Οἱ νοικοκυρὲς τὸν θέλουν τὸν ἀσβέστη. Θ' ἀσπρίσουν τοὺς τοίχους τῶν σπιτιῶν, θ' ἀσπρίσουν τὶς πέτρινες σκάλες, τὰ πεζούλια, τὶς μάντρες, ὅλα θὰ τ' ἀσπρίσουν. Ἐρχεται ἡ Λαμπρὴ καὶ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Οἱ ἀσβεστάδες δουλεύουν ὅλη μέρα· ὅλη μέρη ἀκούεται τὸ πελέκι. Ντὶν ντὶν ! ντὶν ντὶν ! ἀκούεται τὸ σφυρὶ στὸν πέτρινο τὸ λόφο. Μπὰμ καὶ μποῦμ ! κάθε τόσο τὸ φουρνέλο. Οἱ πέτρες κυλοῦν βαριές, οἱ ἄσπρες πέτρες κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ ξεροβούνι, κομματιάζονται ἀπὸ τὰ σφυριά. Οἱ ἀσβεστάδες παίρνουν τὰ κομμάτια καὶ τὰ βάζουν ἀπάνω στὸ καμίνι· τὸ μεγάλο καὶ βαθὺ καμίνι, ποὺ χάσκει τὸ στρογγυλὸ στόμα του ἀχόρταγα. Ἐπειτα βάζουν ἀπὸ κάτω φωτιά· δυνατὴ φωτιά βάζουν οἱ ἀσβεστάδες καὶ τὴν ἀφήνουν νὰ καίη γιὰ ἡμέρες.

Ἔτσι γίνεται ὁ ἀσβέστης. Θὰ τὸν πάρη ἔπειτα ὁ χτίστης, θὰ τὸν σβήσῃ στὸ νερό, θὰ τὸν ἀνακατέψῃ μὲ ἄμμο καὶ θὰ χτίσῃ τὰ πέτρινα σπίτια, τὶς πέτρινες σκάλες καὶ τὶς πέτρινες μάντρες. Θὰ τὸν πάρουν κι οἱ καλὲς νοικοκυρὲς καὶ κάθε τόσο θ' ἀσπρίζουν ὅλα γύρω. Κι ὁ διαβάτης θὰ ὀνομάσῃ τὸ χωριὸ τους Ἀσπροχώρι.

Ἄ. Καρκαβίτσας

Είχε ξεσπάσει άγρια θαλασσοταραχή κάτω στο λιμάνι. 'Η θάλασσα άγριεμένη έριχνε θεόρατα κύματα πάνω στο περιγιάλι και τὰ νερά προχωροῦσαν βαθιά μέσα στη στεριά. Ποτέ δὲ θυμόνταν άλλοτε νὰ έγινε τόσο δυνατή τρικυμία στο λιμανάκι τοῦ χωριοῦ.

Ὁ Φάρος, ποῦ ἦταν χτισμένος ἐπάνω σ' ἓνα βράχο, κινδύνεψε νὰ γκρεμιστῆ ἐκεῖνο τὸ βράδου· τὰ κύματα τὸν ἔδερναν ἀλύπητα και τὰ νερά και οἱ ἀφροί τους πετιόνταν ψηλά, τόσο ποῦ κάποτε κάποτε σκέπαζαν και τὸ κρύσταλλο τοῦ Φάρου, τὸ «μάτι τοῦ Δράκου», ὅπως τὸ ἔλεγαν οἱ χωριανοί.

Κι ἀληθινὰ ἦταν μάτι τοῦ Δράκου· τὸ διάκριναν ἀπὸ μακριὰ οἱ ναυτικοί, ποῦ τὸ ἔβλεπαν και τοὺς φαινόταν, ἔτσι ποῦ ἀνοίγε και ἔκλεινε, σὰν νὰ τοὺς ἔγνεφε νὰ πᾶνε κοντά του και νὰ μποῦν στο λιμανάκι μέσα, νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν τρικυμία. Ἐκείνη τὴ φορὰ ὅμως και στο λιμάνι ἀν' ἔμπαιναν τὰ καράβια, δὲ θὰ γλίτωναν ἀπὸ τὴ θαλασσοταραχή. Κι ἐκεῖ μέσα τὰ κύματα ἔμπαιναν μανιασμένα και ὀρμητικὰ και ζέσπαζαν στο ἀκρογιάλι και τὸ πλημμύριζαν. Και ὅπως ἔπεφταν πάνω στο Φάρο, νόμιζες πὼς προσπαθοῦσαν νὰ τὸν σβήσουν, γιὰ νὰ μὴ ξεγελαστῆ κανένα καράβι και ἀνωφέλευτα μπῆ στο λιμάνι, ὅπου θὰ κινδύνευε τόσο, ὅσο κι ἔξω στο πέλαγος.

Τὴν ἄλλη μέρα, Σάββατο, ἡ θαλασσοταραχή κάπως λιγόστεψε. Τὴν Κυριακὴ ὅμως, χαρὰ Θεοῦ ! Ἡ τρικυμία εἶχε πάψει και στο λιμάνι ἡ γαλήνη βασίλευε.

Ἀπὸ τὸ λιμάνι ὡς τὸ χωριὸ ἐπάνω ἦταν μισὴ ὥρα δρόμος. Μαθεύτηκε στο χωριό, ὅτι μεγάλη τρικυμία εἶχε ξεσπάσει στο λιμάνι, κι ὅτι ἓνα μικρὸ καραβάκι εἶχε μπῆ τὴ

νύχτα στο λιμάνι, αφού λίγο έλειψε να βουλιαΐξη και να σπάση στο βράχο.

Τρία παιδιά του σχολείου, ο Πάνος, ο Δημήτρης κι ο Μάνθος, ύστερα από την απόλυση τῆς ἐκκλησίας, αποφάσισαν τὸ ἀπομεσήμερο νὰ κατεβοῦν στὸ λιμάνι, νὰ δοῦν τί ζημιές ἔκαμε ἡ τρικυμία. Καὶ μόλις ἔφαγαν, ξεκίνησαν βιαστικά.

“Αμα ἔφτασαν στὸ γιאלὸ δυσκολεύτηκαν νὰ τὸν γνωρίσουν. “Ὅλα τὰ χαλίκια του καὶ ἡ ἀμμουδιὰ εἶχαν ριχτῆ, σὰν νὰ εἶχαν σκουπιστῆ μὲ μιὰ μεγάλη θεόρατη σκούπα, πολὺ μέσα στῆ στεριά. Καὶ πίσω ἀπὸ τὴ νέα γραμμὴ πὺ σχηματίζαν τώρα τὰ χαλίκια, ἔβλεπαν τὰ παιδιά μικρὲς λίμνες ἀπὸ τὸ ἀρμυρὸ νερὸ τῆς θάλασσας. Σὲ μερικὰ μέρη, ἔβλεπαν στρωμένο κάτι ἄσπρο καὶ σταχτί, σὰν πλάκα, πὺ σκέπαζε τὸ χῶμα.

— Τί εἶναι αὐτό ; εἶπε ὁ Πάνος κι ἔσκυψε νὰ παρατηρήση ἀπὸ κοντὰ τὴν πλάκα, πὺ γυάλιζε στὶς θερμὲς ἀχτίνες τοῦ ἥλιου.

— Εἶναι ἀλάτι ! φώναξε ὁ Μάνθος, πὺ τὸ εἶχε παρατηρήσει ἀπὸ κοντὰ.

Τὰ τρία παιδιά ἔξυσαν λίγο τὴν πλάκα καὶ δοκίμασαν. Ἦταν ἀληθινὰ μιὰ μεγάλη πλάκα ἀπὸ ἀλάτι.

— Ἡ θάλασσα θὰ ἔριξε τὰ νερά της ὡς ἐδῶ. Ξεράθηκαν τὰ νερά ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔγιναν ἀτμὸς κι ἔμεινε τὸ ἀλάτι της, εἶπε ὁ Πάνος.

— Καὶ ἔτσι ἔγινε μιὰ ἀλυκὴ ! εἶπε ὁ Δημήτρης.
— Ἀλυκὴ ; ρώτησαν τὰ ἄλλα παιδιά.
— Νάι, ἀλυκὴ. “Ἐτσι μοῦ τὸ εἶπε ὁ πατέρας, πὺ εἶναι ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, εἶπε ὁ Δημήτρης. “Ἐκεῖ ἔχουν ἀλυκὲς καὶ βγάζουν ἀλάτι πολὺ.

— Σοῦ εἶπε ὁ πατέρας σου πῶς τὸ βγάζουν ;
— Καὶ βέβαια. Νά, ὅπως ἔγινε ἐδῶ. Δηλαδή ἐπάνω κάτω,

ὅπως ἔγινε ἐδῶ. Ἔχουν σκαμμένους μεγάλους λάκκους, τὶς δεξαμενές, τὶς γεμίζουν ἀπὸ θάλασσα καὶ ὁ ἥλιος ἐξατμίζει τὸ νερό· ἀφοῦ ἐξατμισθῆ κάμποσο, ἀφήνουν τὸ νερό ποὺ μένει, νὰ χυθῆ μέσα σὲ μεγάλους λάκκους μὲ λίγο βάθος. Αὐτοὶ οἱ λάκκοι ὀνομάζονται τηγάνια.

— Καὶ τηγανίζουν ἐκεῖ τὸ νερό; ρώτησε γελώντας ὁ Πάνος.

— Εἶναι σὰν νὰ τὸ τηγανίζουν· ἡ φωτιά ὅμως ἀντὶ νὰ εἶναι ἀπὸ κάτω, εἶναι ἀπὸ πάνω· εἶναι ὁ ἥλιος. Ἔτσι τὸ νερό ἐξατμίζεται καὶ γίνεται πιὸ πηχτό. Ἐπειτα τὸ ἀφήνουν τὸ νερό νὰ τρέξῃ σὲ ἄλλα πιὸ ρηχὰ τηγάνια. Ἐκεῖ πιά ἐξατμίζεται ὅλο τὸ νερό καὶ μένει κάτω στὸν πάτο τοῦ τηγανιοῦ τὸ ἀλάτι. Τὸ μαζεύουν τότε σὲ σωρούς καὶ τὸ παίρνουν καὶ μᾶς τὸ πουλοῦν. Καμιὰ φορά, ἂν φοβοῦνται μὴ γίνῃ βροχὴ καὶ τὸ λιώσῃ, σκεπάζουν μὲ κεραμίδια τοὺς σωρούς. Αὐτὰ μοῦ διηγήθηκε ὁ πατέρας μου.

— Ξέρετε τί λέω ἐγώ; εἶπε ὁ Μάνθος· νὰ κάνουμε ἐδῶ μιὰν ἀλυκὴ κι ἐμεῖς, νὰ παίρνωμε ἀλάτι καὶ νὰ μὴν ἔχωμε ἀνάγκη ν' ἀγοράζωμε.

— Ἄφησε τ' ἀστεῖα, εἶπε ὁ Δημήτρης. Χρειάζεται πολὺς τόπος γιὰ ἀλυκὴ καὶ πολὺς κόπος γιὰ ἀλάτι. Ἀπὸ ἑκατὸ κιλά θαλασσινὸ νερό, μόλις δυόμισι ὡς τρία κιλά ἀλάτι μποροῦμε νὰ πάρωμε, κι ἐκεῖνο ὄχι τόσο καθαρό, ὅπως αὐτὸ ποὺ βρίσκομε στὴν ἀγορά!

— Δὲν ἀφήνομε τὴν ἀλυκὴ ἐδῶ καὶ τὸ ἀλάτι καὶ νὰ πᾶμε νὰ δοῦμε ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ καράβι, ποὺ εἶναι ἀραγμένο κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά; εἶπε ὁ Πάνος.

Τὰ παιδιὰ προχώρησαν στὸ καράβι. Τὴν ὥρα ποὺ ἔφταναν ἀντίκρου του, κάποιος μὲ μιὰ μικρὴ βάρκα ἔβγαινε ἀπὸ τὸ καράβι ἔξω στὴ στεριά.

“Αμα είδε τὰ τρία παιδιά νὰ κοιτάζουν μὲ περιέργεια τὸ καράβι του, μόλις πάτησε στὴ στεριά, ρώτησε :

— Τί θέλετε, παιδιά ; Τί κοιτάζετε τὸ καράβι ;

— Δικό σας εἶναι ;

— Ναί, εἶμαι караβοκύρης του καὶ καπετάνιος. Θέλετε τίποτε ;

— Θὰ ὑποφέρατε πολὺ ἀπὸ τὴν τρικυμία ; ρώτησε δειλὰ ὁ Δημήτρης.

— Καὶ βέβαια. Λίγο ἔλειψε νὰ βουλιαῖξη τὸ καράβι μας καὶ νὰ πνιγόμεστε ὅλοι. Ἄν δὲν κάναμε ἀβαρία, θὰ χανόμεστε.

— Ἄβαρία ; εἶπε μὲ ἀπορία ὁ Πάνος.

— Ναί, ἀβαρία. Ρίξαμε ὅλο τὸ φορτίο μας στὴ θάλασσα.

— Καὶ τί φορτίο εἶχατε ;

— Ἄλατι ἀπὸ τὴ Λέσβο. Μυτιληνιὸς εἶμαι.

Τὰ παιδιά κοιτάχτηκαν ἀναμεταξύ τους. Θυμήθηκαν τὴν ἀλυκὴ τους.

Ὁ καπετάνιος ἐξακολούθησε.

— Ἄς εἶναι καλὰ ὁ Ἄι - Νικόλας ! εἶπε καὶ ἔκαμε τὸ σταυρό του. Φτηνά τὴ γλιτώσαμε ! Ὅσο γιὰ τὸ ἀλάτι, ἡ θάλασσα μᾶς τὸ ἔδωσε, ἡ θάλασσα μᾶς τὸ πῆρε. Θὰ ἀρμύρισε λιγάκι παραπάνω ἐκεῖ πού τὸ ρίξαμε, εἶπε γελώντας, ἀλλὰ θὰ τῆς τὸ πάρωμε πίσω.

— Νά, ἐκεῖ κάτω μαζεύτηκε ἀρκετὸ ἀλάτι ἀπὸ τὴν τρικυμία, εἶπε ὁ Δημήτρης. Δὲν τὸ παίρνετε ;

Ὁ καπετάνιος γέλασε μὲ τὴν καρδιά του.

— Βέβαια θὰ ἔγινε ἐκεῖ καμιὰ μικρὴ ἀλυκὴ, εἶπε. Ἄλλὰ τὸ ἀλάτι πρέπει νὰ περνᾷ ἀπὸ δεξαμενὴ σὲ δεξαμενὴ καὶ ἀπὸ τηγάνι σὲ τηγάνι, γιὰ νὰ καθαριστῆ. Ἐπειτα θέλει πολλὲς γυναῖκες νὰ τὸ μαζεύουν σὲ σωρούς. Πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ τὸ βάζουν σὲ ζεμπιλία. Ἀκόμη γιὰ νὰ τὸ μεταφέρουν ἀπὸ τὴν μιὰν ἄκρη τῆς ἀλυκῆς, ὡς ἐκεῖ πού θὰ τὸ φορτώσουν στὰ καράβια,

θέλει κι ένα μικρό σιδηρόδρομο, από βαγονάκια, πού μπορεί και νά τὰ σπρώχνουν ἄνθρωποι πάνω στὶς σιδηρογραμμὲς ἢ και νά τὰ σέρνουν ζῶα. Καὶ τί δὲ θέλει ἀκόμη; Ὡς καὶ μηχανή, ὅπου νά ἀδειάζωνται τὰ βαγονάκια καὶ ἀπ' ἐκείνη νά χύνεται μὲ σωλῆνες σὰν νερὸ μέσα στὸ καράβι. Καὶ γιὰ νά γεμίση τὸ καραβάκι αὐτό, πού βλέπετε, θέλει χιλιάδες κιλά ἀλάτι. Πόσο εἶναι τὸ ἀλάτι πού μοῦ εἶπατε;

— Οὔτε δέκα κιλά, ἀπάντησε ὁ Δημήτρης.

— Τὸ βλέπετε;

— Καὶ πόσο ἀλάτι βγάζουν οἱ ἀλυκὲς στὴ Λέσβο;

— Ἐ, εἶπε μὲ περηφάνια ὁ καπετάνιος. Τουλάχιστο ἔξι ὡς ἑπτὰ ἑκατομμύρια κιλά τὸ χρόνο!

Τὰ παιδιά τὸ ἄκουσαν μὲ ἀπορία. Ἐφτὰ ἑκατομμύρια κιλά!

— Καὶ βγάζουν καὶ σὲ ἄλλα μέρη τόσο ἀλάτι;

— Περισσότερο ἀπὸ τὴ Λέσβο ὄχι. Ἀλλὰ βγάζουν πολὺ. Στὴ Λευκάδα βγάζουν οἱ ἀλυκὲς τῆς ὡς ἔξι ἑκατομμύρια κιλά τὸ χρόνο. Τὰ δυὸ αὐτὰ νησιά, τὸ ἓνα στὸ Αἰγαῖο καὶ τὸ ἄλλο στὸ Ἴόνιο, δίνουν τόσο ἀλάτι, ὅσο δίνουν περίπου ὅλες οἱ ἄλλες ἀλυκὲς μας.

— Καὶ ποῦ ἄλλοῦ ὑπάρχουν ἀλυκὲς; ρώτησε ὁ Δημήτρης, πού νόμιζε ὅτι οἱ ἀλυκὲς τοῦ Μεσολογγίου θὰ ἦταν οἱ μεγαλύτερες.

— Στὴν Τουρλίδα, πού βγάζουν ἀλάτι ὡς τέσσερα ἑκατομμύρια κιλά. Στὴν Ἀνάβυσσο βγάζουν παραπάνω ἀπὸ τρία ἑκατομμύρια. Ἐπειτα ἔχουν ἀλυκὲς καὶ στὴ Σάμο, πού βγάζουν ἓνα ὡς ἐνάμισυ ἑκατομμύριο καὶ σὲ πολλὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, στὴ Μακεδονία καὶ στὴν Ἠπειρο, πού δίνει καθεμιὰ ἀλυκὴ τὸ πολὺ ὡς ἓνα ἑκατομμύριο.

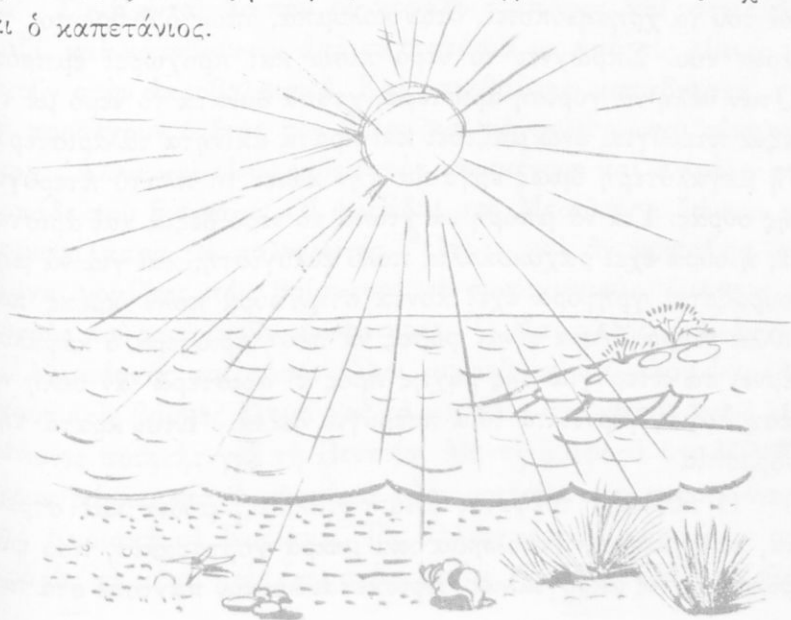
— Καὶ ξοδεύομε ὅλο αὐτὸ τὸ ἀλάτι καὶ τὰ ἑκατομμύρια κιλά; ρώτησε ὁ Μάνθος.

—“Άλλοτε ἡ χώρα μας δὲν ἔβγαζε τόσο ἀλάτι, ὅσο μᾶς χρειαζόταν, καὶ φέρναμε ἀπ’ ἐξω, ὅπως ἀπὸ τῆ Μικρὰ Ἀσία. Τώρα ὅμως οἱ ἀλυκές μας βγάζουν ὅσο ἀλάτι μᾶς χρειάζεται. Περисσεύει μάλιστα καὶ ἀρκετὸ καὶ τὸ στέλνομε στὶς ἄλλες χῶρες ποὺ δὲν ἔχουν.

Σᾶς στενοχώρησα μὲ τὴν πολυλογία μου, εἶπε τελευταῖα ὁ καπετάνιος. Μὰ ξέρετε εἶναι δουλειά μου τὸ ἀλάτι καὶ εὐχαριστιέται κανένας νὰ μιλῇ γιὰ τὴ δουλειά του.

— Ἀπεναντίας ! εἶπαν τὰ παιδιὰ. Σᾶς εὐχαριστοῦμε πολὺ, γιὰτὶ μᾶς μάθατε τόσα πράγματα καὶ μᾶς συγχωρεῖτε, ποὺ σᾶς βαρύνουμε μὲ τόσες ἐρωτήσεις.

Τὰ τρία παιδιὰ ἀποχαιρέτησαν τὸν καπετάνιο καὶ ὅταν σὲ λίγο, γιὰ νὰ γυρίσουν στὸ χωριό, πέρασαν ἀπὸ τὶς «ἀλυκές», ὅπως ὀνόμασαν τὸ μέρος ποὺ βρῆκαν τὸ ἀλάτι, ἔσπασαν τὴν πλάκα καὶ πῆραν μερικὰ κομμάτια, ποὺ θὰ τὰ ἔδειχναν στοὺς ἄλλους μαθητὲς καὶ θὰ διηγόνταν τί τοὺς εἶχε πῆ κι ὁ καπετάνιος.

62. ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΙΚΟ ΑΥΓΟΤΑΡΑΧΟ

Τζένια λένε στο Μεσολόγγι την εποχή που φαρεύουν τις μπάφες, και βγάζουν τὸ αὐγοτάραχο. Ἀρχίζει τὴν πρώτη Αὐγούστου καὶ τελειώνει στὶς 14 τοῦ Σεπτεμβρίου. Μπάφα εἶναι ὁ θηλυκὸς κέφαλος· τὸν ἀρσενικὸ τὸν λένε στειράδι.

Ὁ κέφαλος εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα ψάρια στὸν τόπο μας. Κάποτε φτάνει καὶ ὀχτῶ καὶ δέκα κιλά, ὁ συνηθισμένος ὅμως εἶναι δυὸ ὡς δυόμισυ. Ἔχει ὠραῖα χρώματα. Στὴ ράχη του εἶναι σταχτογάλαζος καὶ ὅσο κατεβαίνει στὴν κοιλιά φαίνεται ἀσημωμένος. Στὰ πλευρά του ἔχει ὀλίγες ἔξι ἐφτά γραμμές, τὴ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη, καὶ ἀπὸ οὐρανιές καταντοῦν χρυσαφένιες. Ἀπάνω στὴ ράχη του ἔχει δυὸ πτερύγια ἄσπρα μὲ μαῦρα στίγματα· ἄλλα δυὸ καστανά ἔχει στὰ πλάγια καὶ κοντὰ στὸ κεφάλι· στὴν κοιλιά ἔχει ἄλλα δυὸ καὶ παρακάτω ἄλλο, καὶ τὴν οὐρά του. Τὰ κάτω πτερύγια του τὰ χρησιμοποιεῖ, ὅταν κολυμπᾷ, ὅπως ὁ ἄνθρωπος τὰ χέρια του. Σπρώχνει τὸ νερὸ πίσω καὶ προχωρεῖ ἐμπρός. Ὅταν θέλῃ νὰ γυρίσῃ ἀριστερά, χτυπᾷ δυνατὰ τὸ νερὸ μὲ τὰ δεξιὰ πτερύγια, ἐνῶ μαζεύει καὶ κρατᾷ ἀκίνητα τὰ ἀριστερά. Τὴ μεγαλύτερη ὅμως ἐργασία τὴν κάνει τὸ πλατὺ πτερύγιο τῆς οὐρᾶς. Γιὰ νὰ μπορῇ νὰ χτυπᾷ τὸ νερὸ δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἡ οὐρά ἔχει ραχοκοκαλιά πολὺ εὐλύγιστη, καὶ γιὰ νὰ μὴν κουράζεται γρήγορα ἔχει κοντὰ στὴν οὐρά πολὺ κρέας καὶ πολλὰ νεῦρα. Ἀμα εἶναι φόβος νὰ πέσῃ ἀριστερά ὁ κέφαλος γέρνει τὰ πτερύγια τῆς ράχης πρὸς τ' ἀριστερά· ἂν θέλῃ νὰ πέσῃ δεξιὰ, γέρνει τὰ ἴδια πτερύγια δεξιὰ. Ἔτσι κρατᾷ τὴν ἰσορροπία.

Ὁ κέφαλος τρέφεται ἀπὸ πεταλίδες, μύδια καὶ στρείδια, σαλιγκάρια, σκουλήκια καὶ μικρὰ χορταράκια, πού φουτρώνουν στὶς ἀκρογιαλιές. Βρίσκεται λοιπὸν πάντοτε στὰ πε-

ριγιάλια, στους ὄρμους καὶ στὰ λιμάνια καὶ στὶς ἐκβολές τῶν ποταμῶν. Ἐκ τῶν ἐκβολῶν ἀνεβαίνει τὰ ποτάμια νὰ βρῆ στάσιμα νερά. Ἐνεβαίνει καὶ στὶς λιμνοθάλασσες τοῦ Μεσολογγίου καὶ τοῦ Αἰτωλικοῦ. Ἐκεῖ καλοτρέφεται ἀπὸ τὶς χίλιων εἰδῶν ζωικὲς οὐσίες ποὺ κρύβει ὁ βοῦρκος. Ὅταν ὅμως ἀρχίζει ὁ Αὐγουστος, τὸ θηλυκὸ πρέπει νὰ γεννήσῃ. Τὰ αὐγά του θέλουν ζέστη, ὅπως καὶ τὰ αὐγά τῆς κότας. Ἡ κυρα-μπάφα ὅμως δὲν ἔχει τὴν ὑπομονὴ νὰ κάθεται νὰ κλωσᾷ. Ἐννοεῖ νὰ τὰ ρίξῃ κάπου καὶ νὰ φύγῃ. Ἀλλὰ καὶ δὲν θέλει νὰ τὰ ρίξῃ, ὅπου τύχῃ. Τὰ βαθιὰ νερά δύσκολα ζεσταίνονται ἀπὸ τὸν ἥλιο. Πρέπει λοιπὸν νὰ πάῃ στὰ ρηχά, νὰ βρῆ νερά ἄβαθα, προσηλιακὰ καὶ νὰ ἔχουν ὑδρόβια φυτὰ. Αὐτὰ θὰ δώσουν τὸ ὀξυγόνο τους γιὰ τὴν ἀναπνοὴ τῶν μικρῶν, ποὺ θὰ ἀρχίσῃ ἡ ζωὴ τους πρῶτα μέσα σ' αὐτά. Γιὰ νὰ ἐπιτύχουν ὅμως οἱ μπάφες ἓνα τέτοιο μέρος, πρέπει νὰ κατεβοῦν στὶς ἀκρογιαλιές.

Συνάζονται λοιπὸν οἱ κέφαλοι, μπάφες καὶ στειράδια μαζί, καὶ κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ ποτάμια καὶ ἀπὸ τὶς λίμνες νὰ βγοῦν στὴν ἀκροθαλασσιά. Καὶ κατεβαίνουν κοπαδιαστά, γιὰ νὰ προσέχουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ νὰ φυλάγωνται εὐκολώτερα. Ἀλλὰ καὶ οἱ ψαράδες τοὺς περιμένουν καὶ ἀλίμονο στὸ κοπάδι ποὺ θὰ φανῆ. Οἱ ψαράδες στὸ Μεσολόγγι ζώνουν τὴ λιμνοθάλασσα μὲ καλαμωτές. Ὅποτε καὶ ἂν κοιτάξῃς στὴ λίμνη, νομίζεις πὼς βρίσκεσαι σὲ συνοικισμοὺς, ὅμοιους μ' αὐτοὺς ποὺ κατοικοῦν οἱ κάστορες. Ὁ Παντελέος, ὁ Γιαγκος, ὁ Ἀλυφάντης καὶ τόσοι ἄλλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι ψαράδες ἔχουν «τὶς βάρκες ἄλογα καὶ τὰ κανάλια στράτες», ὅπως λέει κάποιος ποιητὴς γιὰ τὴ Βενετία. Μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι ἐδῶ δὲν ἔχουν βάρκες παρὰ πλοιάρια. Δὲν πατοῦν στὴ στεριά παρὰ ἀπὸ Κυριακὴ σὲ Κυριακὴ. Τὶς ἄλλες μέρες μουσκεύουν στὸ νερὸ ὡς τὴ μέση ἢ ἀπάνω στὸ προιάρι. Τοποθετοῦν τὶς καλα-

μωτές, πλέκουν νέες, μπήγουν ξύλα, λύνουν και δένουν από τὸ χάραμα ὡς τὸ βράδου. Δουλεύουν καὶ τραγουδοῦν με τὴν τρεμουλιαστὴ φωνή τους ὅλο γλύκα καὶ πάθος :

Νὰ ἤμουνα στὴ γῆ σταλίκι
καὶ στ' αὐτί σου σκουλαρίκι.

Τὸ σταλίκι εἶναι μακρὸ ξύλο ποὺ στηρίζουν στὸ βάθος καὶ σπρώχνει τὸ προιάρι τους. Οἱ καλαμωτές εἶναι φράχτης ἀπὸ καλάμια. Ἔτσι φράζουν μεγάλα τετράγωνα τῆς λίμνης καὶ ἀφήνουν εἰσόδους στὶς πλευρές. Μιὰ εἴσοδο στὴν ἀπάνω καὶ μιὰ στὴν κάτω.

Ἀπὸ τὴν πρώτη Αὐγούστου κάθε ψαράς ἀπάνω στὸ ἐλαφρὸ προιάρι του, με τὸ μακρὸ καμάκι στὸ χέρι, μοιάζει με πολεμιστὴ, ποὺ πηγαίνει στὸ κονταροχτύπημα. Ὅχι πέντε ἢ δέκα παρὰ διακόσια, τριακόσια προιάρια πιάνουν δεξιά κι ἀριστερὰ τὸν Αὐλέμονα· ἔτσι λένε τὸ αὐλάκι ποὺ μπαμβγαίνουν τὰ ψάρια ἀπὸ τὴ θάλασσα στὴ λίμνη καὶ ἀπὸ τὴ λίμνη στὴ θάλασσα.

Ὁρθὸς στὴν πλώρη ὁ ψαράς παραμονεύει. Ὁ σκοπὸς ἐπάνω στὴν πελάδα, τὴν ψαροκάλυβα, ἐρευνᾷ τὴν ἐπιφάνεια τῆς λίμνης. Τὰ μάτια του ὀλάνοιχτα κοιτάζουν τ' ἀκίνητα σταχτιά νερά. Κάποτε κοιτάζουν κάτι σὰ γαλάζιες κωνικὲς σκηνὲς στημένες δεξιά στὶς ἐκβολὲς τοῦ Ἀχελώου. Εἶναι τὰ νησιά, οἱ Ἐχινάδες, κολλημένες ἢ μιὰ με τὴν ἄλλη με τὰ γαλάζια βουναλάκια τῆς Κατοχῆς. Κοιτάζουν καὶ μπρὸς σὲ χαμηλὸ ἐπίπεδο τὰ ἄσπρα σπιτάκια με τὰ γαλαζοβαμμένα παράθυρα τῆς μικρῆς καὶ δοξασμένης πόλης· πίσω της τὸν πράσινο Ζυγὸ καὶ τὴ Βαράσοβα, καὶ μιὰν ἄσπρη μακριὰ ταϊνία, ποὺ ξετυλίγεται μέσα στὴ βαθιὰ θάλασσα. Εἶναι ὁ δρόμος τῆς Τουρλίδας. Ξαφνικὰ ὁ σκοπὸς ἀπὸ τὴν ψαροκάλυβα,

τὴν πελάδα, βλέπει μακριὰ τὴν ἐπιφάνεια τῆς λίμνης ν' ἀνα-
δεύη, νὰ βράζη, νὰ κοχλάζη σὰ ν' ἀναψε φωτιά στὸ βυθὸ τῆς.

— Ἔρχονται ! φωνάζει.

Καὶ μὲ τὸ «ἔρχονται», οἱ ψαράδες σφίγγουν τὰ καμά-
κια τους καὶ κοιτάζουν ἐρευνητικά. Τὰ μάτια τους γυαλίζουν
ἀπὸ τὴ χαρά. Τὸ ταραζόμενον νερὸ κατεβαίνει σπιθοβολώντας
σὰ νὰ κυλᾷ μαζί του ρουμπίνια καὶ διαμαντόπετρες. Κάποτε
ἀργυρῆς σαῖτες βγαίνουν καὶ ξαναπέφτουν στὸ νερό. Εἶναι
τ' ἀνυπόμονα στειράδια, πὺ βιάζονται νὰ φτάσουν στὴν
πλατιὰ θάλασσα. Εἶναι οἱ ὄδηγοί, πὺ πηδοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ
νερό, νὰ δοῦν μακριὰ μὴν τύχη ἐχθρός, ποιὸς ξέρει! Τὸ
κοπάδι ὅμως προχωρεῖ, κατεβαίνει καὶ σαλεύει τὰ νερὰ μὲ
θόρυβο, σὰ φτεροκόπημα πουλιῶν. Κι ὅταν φτάση στὸ αὐ-
λάκι τῶν ψαράδων, ἀρχίζει τὸ φοβερὸ καμάκισμα. Ὅπως τὸ
ἔμβολο τῆς ἀντλίας, ἔτσι ἀνεβοκατεβαίνει τὸ καμάκι, καὶ
ἀνεβάζει στὰ δόντια του σπαρταριστὸ ψάρι ἀσημοστολισμένον
μὲ ρουμπίνι. Εἶναι οἱ μπάφες στολισμένες μὲ τὸ αἷμα τους.
Οἱ ψαράδες δὲν καμακίζουν τὰ στειράδια παρὰ μόνο κατὰ λά-
θος. Τί νὰ τὰ κάμουν; Κυνηγοῦν τίς μπάφες γιὰ νὰ βγάλουν
τ' αὐγά τους. Καὶ προσέχουν νὰ τίς καρφώνουν στὸ κεφάλι
ἢ στὴν ἄκρη τῆς οὐρᾶς γιὰ νὰ μὴ χαλάσουν τὸ δισάκι, πὺ
ἔχει τὰ αὐγά. Ἄμα χαλάση, δὲ γίνεται αὐγοτάραχο καὶ δὲν
πουλιέται. Τὸ πολὺ πολὺ νὰ τὸ τηγανίσουν γιὰ νὰ τὸ φᾶνε.
Οἱ ψαράδες ὅμως δὲν ἐργάζονται τώρα γιὰ φαί. Ὅπου ρί-
ξουν τὸ καμάκι δὲ λαθεύουν. Εἶναι τόσο καλὰ γυμνασμένοι
πὺ καὶ πεταχτὸ τὸ καμάκι τους θὰ καρφώση ἐκεῖ πὺ θέ-
λουν: στὸ κεφάλι ἢ στὴν οὐρά. Τὸ αὐγοτάραχο θὰ βγῆ ὀλά-
κερο. Καὶ τὸ καμάκι ἀνεβοκατεβαίνει. Τὰ χέρια δουλεύουν.
Καὶ οἱ γαῖτες, ἄλλα μακρύτερα σκαφίδια, φεύγουν γεμάτες
ξέχειλα ἀπὸ ζωντανὲς σπαρταριστὲς μπάφες καὶ τίς ἀδειάζ-
ζουν στὰ νησιά καὶ στίς καλύβες.

Ἐκεῖ γυναῖκες, κορίτσια καὶ παιδιὰ μὲ τὸ μαχαίρι ἀνοίγουν μὲ τέχνη τὴν κοιλιά τῆς μπάφας καὶ βγάζουν λαχταριστό, μακρουλὸ τὸ δισάκι μὲ τὰ αὐγά. Ἐκατό, διακόσια, τετρακόσια γραμμάρια τὸ δισάκι. Καθὼς τὸ βγάζουν ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς μπάφας, ἀμέσως τὸ χώνουν στὸ ἀλάτι. Ἐκεῖ τὸ ἀφήνουν δυὸ - τρεῖς ὥρες. Κατόπι τὸ πλένουν καλά, καὶ ἀφοῦ τὸ πατήσουν ἀνάμεσα σὲ δυὸ σανίδες γιὰ νὰ γίνῃ πλακουδὸ, τὸ κρεμοῦν στὸν ἴσκιό τῆς δραγάτας γιὰ δυὸ τρεῖς μέρες. Ἐπειτα τὸ βγάζουν στὸν ἥλιο τέσσερις ὡς ὀχτῶ μέρες καὶ τὸ αὐγοτάραχο εἶναι ἔτοιμο, εἶναι μελίχλωρο. Ἀμα τὸ κόψῃς νομίζεις ὅτι ἔκοψες ἓνα κομμάτι μέλι. Ἔτσι εἶναι σπειρωτὸ καὶ διάφανο, κίτρινο καὶ μαλακό. Καὶ ἡ γεύση του ἀπολαυστική. Γιὰ νὰ διατηρηθῇ ὅμως τὸ αὐγοτάραχο καὶ νὰ βγῆ στὸ ἐμπόριο, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀσφαλισθῇ. Λιώνουν κίτρινο κερὶ καὶ βουτοῦν μέσα τὸ αὐγοτάραχο καὶ ἔπειτα τὸ βγάζουν νὰ πῆξῃ τὸ κερὶ, ποὺ πῆρε. Αὐτὸ γίνεται δυὸ - τρεῖς φορές. Ἔτσι μπορεῖ νὰ διατηρηθῇ χρόνο καὶ περισσότερο. Καὶ πουλιέται ἀκριβά, ὅπως καὶ τὸ μαῦρο χαβιάρι. Κι οἱ καημένες οἱ μπάφες ; θὰ ρωτήσετε. Ἐχουν τὸ πιὸ νόστιμο κρέας. Φορτώνονται ὅπως εἶναι στὶς ψαροπούλες καὶ πουλιοῦνται στὴν ἀγορὰ τῆς Πάτρας, κάποτε καὶ τῆς Ἀθήνας, ἀκριβά. Οἱ ἄλλες γίνονται πετάλια καὶ πουλιοῦνται παστές. Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνῃ πετάλι τὴ σκίζουν ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὴν οὐρά, βγάζουν τὰ σπλάχνα καὶ τὴν ἀλατίζουν καλά. Ἐπειτα τὴν κρεμοῦν βάζοντάς τῃς δυὸ καλαμάκια ποὺ τὴν κρατοῦν σὰν ἀνοιχτὸ βιβλίο.

Ἀπὸ τὰ τζένια πέφτει πολὺ, πάρα πολὺ χρῆμα στὸ Μεσολόγγι. Πολὺς κόσμος ἐργάζεται καὶ βγάζει τὸ ψωμί του. Οἱ ἐνοικιαστὲς τῶν γιβαριῶν πλουτίζουν. Ἀλλὰ καὶ γιβαρήδες καὶ ψαράδες εἶναι εὐχαριστημένοι. Ἐχουν ὅλοι τὴν καλὴ καρδιά καὶ τὴ ζάχαρη στὰ χεῖλη.

63. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗΣ

Στις διακοπές έμενα στην έξοχή, σ' ένα χωριό. Πρωί πρωί σηκώνομαι και πήγαινα στο δάσος, σ' ένα δάσος από έλατα.

Στά χαμηλώματα ήταν χωράφια. Καθόμουν στις δροσοπηγές κι έτρωγα κι έπινα δροσερό κρυσταλλένιο νερό, και ξαπλώνομαι κάτω από τὰ έλατα. "Ω, τί τραγούδια έλεγε τὸ μυρωμένο άεράκι, καθώς περνούσε άπ' τις κορφές τῶν δένδρων !

Τις περισσότερες φορές πήγαινα στο μύλο. Τὸν εἶχαν άγκαλιάσει κισσοί, ίτιές ψηλές και λευκές ψηλότερες. Στὸ αὐλάκι και γύρω στη δεξιαμενή, έχει φυτέψει ὁ μυλωνάς στη σειρά λευκές, πὸ φαίνονται τὸ βράδυ σὰ λιγνοί, ψηλοί στρατιῶτες στη γραμμή.

Και τὰ έλατα, πὸ αρχίζουν λίγο πάνω από τὸ μύλο, παίρνουν τὸ βράδυ χίλιες δυὸ μορφές. Ἡ κορφή ενός έλατου φαίνεται σάν κεφάλι λιονταριοῦ. "Όταν φυσᾷ ὁ άνεμος, άνοιγοκλει τὸ στόμα του, και κάνει πὸς θὰ ὀρμήση ν' άρπάξη τις άλλες κορφές. "Άλλα φαίνονται σάν κοπέλες τοῦ χωριοῦ, και άλλα σὰ γριοῦλες άκουμπισμένες στα ραβδάκια τους.

Τὸ νερὸ στ' αὐλάκι ξεχείλιζε καμιά φορά και πλημμυροῦσε τὸ κηπαράκι τοῦ μυλωνᾶ και τὸν τόπο γύρω του, πὸ ήταν ὄλο κοκκινόχωμα. Τότε ὁ μυλωνάς διόρθωνε τὸ αὐλάκι και τὸ νερὸ κάτω τὸ έπινε ἢ γῆ. "Επειτα τὴν άλλη μέρα έβρισκα τὸ κοκκινόχωμα ξερὸ και σκισμένο άπάνω - άπάνω σὲ κομμάτια με παράξενα σχήματα, σάν άκανόνιστα πιατάκια, λεκάνες και τὰ τέτοια. Μποροῦσε κανείς τότε εὔκολα νὰ τὰ ξεχωρίση από τὸ άλλο χῶμα και νὰ τὰ πάρη.

"Επαιρνα λοιπὸν κι ἐγὼ μερικά άπ' αὐτὰ κι έπαιζα. "Άλλη φορά έφτιανα κηπαράκια και κουβαλοῦσα νερὸ με τις

παράξενες αὐτὲς λεκάνες, πού γίνονται μόνες τους, ὅταν ἡ ζέστη τοῦ ἡλίου ἐξατμίζει τὸ νερὸ καὶ ξεραίνει τὸ χῶμα. Καὶ ὅταν αὐτὲς οἱ λεκάνες μου ἔλιωναν καὶ καταντοῦσαν λάσπη, πηλός, ἔπλαθα τότε ἀνθρωπάκια, ζῶα, καλυβοῦλες, βόλους.

Ἔτσι μὲ βρῆκε μιὰ μέρα ὁ δάσκαλός μου νὰ παίζω. Εἶχε ἔρθει κι αὐτὸς στὸ ἴδιο χωριὸ νὰ περάσῃ τὸ καλοκαίρι του.

— Ἄν οἱ πρῶτοι ἀνθρωποὶ, μοῦ εἶπε, δὲν εἶχαν παρατηρήσει ὅπως καὶ σύ, τὰ παράξενα δοχεῖα πού γίνονται ἀπὸ τὸν πηλό, ὅταν βραχῆ καὶ ξεραθῆ, ἴσως ἀκόμη νὰ μὴν εἶχαμε τὰ φλιτζάνια, τὰ πιάτα καὶ τὰ τσουκάλια μας.

— Μὰ τί σχέση ἔχουν αὐτὰ τὰ κουπάκια μὲ τὰ ὠραῖα μας φλιτζάνια καὶ τὰ πιάτα ; τὸν ρώτησα.

— Πᾶμε, μοῦ εἶπε, ν' ἀνεβουῖμε στὸ βουνό, στὸ δάσος. Στὸ δρόμο θὰ σοῦ διηγηθῶ αὐτὴ τὴν ἱστορία.

Τὸν ἀκολούθησα, καὶ ὁ δάσκαλος μοῦ εἶπε :

— Ἔμεναν καὶ στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια ἀνθρωποὶ ἐδῶ. Ζοῦσαν ὅμως, ὅπως ζοῦν σήμερα οἱ ἄγριοι.

Αὐτοὶ οἱ ἄγριοι δούλευαν πολὺ λιγότερο ἀπ' ὅσο δουλεύουν σήμερα τὰ παιδιὰ μας. Κάποτε, ὅπως καὶ σήμερα γίνεται, θὰ εἶχε νὰ βρέξῃ βδομάδες καὶ μῆνες. Στέρεψαν οἱ πηγές, καὶ χάθηκε τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ ρυάκια καὶ τὰ ποτάμια, γιατί τὸ περισσότερο τὸ ρουφοῦσε τὸ διψασμένο χῶμα.

Οἱ ἀνθρωποὶ, πού γιὰ νὰ πιοῦν ἔπρεπε νὰ πᾶνε σὲ μεγάλη ἀπόσταση νὰ βροῦν νερό, ὑπόφεραν ἀπὸ δίψα. Εὐτυχισμένοι ὅσοι κατοικοῦσαν κοντὰ σὲ μεγάλες πηγές, πού δὲν εἶχαν ξεραθῆ, καθὼς καὶ ὅσοι εἶχαν τὴν ἄδεια νὰ παίρνουν νερὸ ἀπὸ τὴν πηγὴ τῶν γειτόνων τους. Μὲ τί ὅμως θὰ κουβαλοῦσαν αὐτοὶ τὸ νερό ; Μὲ τίς χουφτες ; Καὶ πῶς θὰ τὸ ἔπιναν ; Πάλι μὲ τίς χουφτες ; Καταλαβαίνεις πῶς αὐτὸ ἦταν πολὺ δύσκολο.

Τώρα, ἄς υποθέσουμε πὼς ἓνας ἄντρας καὶ μιὰ γυναίκα μὲ τὸ παιδί τους κατοικοῦσαν πάνω στὸ λόφο. Ἡ γυναίκα ἀγαποῦσε τὸ παιδάκι της καὶ τοῦ ἔδινε χίλια δυὸ παιγνίδια.

Τοῦ ἔφερνε ἄσπρα βότσαλα ἀπὸ τὸ ποτάμι, καὶ βαλανίδια καὶ καρύδια ἀπὸ τὸ δάσος. Τὸ στόλιζε μὲ λουλούδια καὶ πλουμιστὰ φύλλα, καὶ ἦταν χαρούμενη ὅταν τὸ ἔβλεπε νὰ γελά καὶ νὰ παίζη μ' αὐτὰ τὰ παιγνίδια. Θὰ ἤξερε ἀκόμα ἡ γυναίκα αὐτὴ τὰ βατόμουρα καὶ τὶς ἀγριοφράουλες καὶ θὰ ἔφερνε στὸ παιδί της. Εἶχε πάντα τὸ νοῦ της κάτι καινούριο νὰ βρῆ καὶ νὰ φέρη στὸ μικρὸ της.

Κάποια φορὰ ἡ γυναίκα αὐτὴ θὰ βρῆκε στὴν ὄχθη τοῦ ρυακιοῦ, σὲ καιρὸ ξηρασίας καὶ κομμάτια ἀπὸ λάσπη, ἀπὸ πηλό, ποὺ τὰ εἶχε στεγνώσει καὶ σκληρύνει ὁ ἥλιος, καὶ θὰ εἶπε νὰ τὰ φέρη κι αὐτὰ τὰ κουπάκια στὸ παιδί της νὰ παίζη. Ὁ μικρὸς βέβαια θὰ τὰ γέμιζε μὲ ἄμμο καὶ θὰ ἔκαμε ἓνα σωρὸ παιγνίδια. Ὅταν ἔσπαζαν τὰ κουπάκια, ἡ μητέρα θὰ τοῦ ἔφερνε ἄλλα.

Ὅταν λοιπὸν τοὺς ἔλειψε τὸ νερό, ποὺ εἶχαν κοντά, ἡ γυναίκα θὰ λογάριασε πὼς θὰ μπορούσε νὰ κουβαλήσῃ νερὸ μὲ τὶς χωματένιες κοῦπες ἀπὸ μακριά. Καὶ πραγματικὰ τὶς γέμιζε καὶ πήγαινε στὴν καλύβα της. Ὡσπου ὅμως νὰ φτάσῃ, ἦπτε ὁ πηλὸς τὸ περισσότερο νερὸ κι ἔσπασαν τὰ δοχεῖα. Τότε λοιπὸν θὰ παρατήρησε ἡ μητέρα πὼς τὰ κομμάτια τοῦ πηλοῦ εἶχαν μέσα μικρὰ - μικρὰ λιθαράκια καὶ ψιλὴ ἄμμο.

Ἄλλη φορὰ πάλι βρῆκε καὶ πηλὸ χωρὶς λιθαράκια καὶ ἄμμο, μαλακὸ καὶ γλιστερὸ σὰν κερὶ, γλίνα νὰ ποῦμε. Πῆρε λοιπὸν ἓνα μεγάλο βόλο ἀπ' αὐτὴ τὴ γλίνα καὶ τὸν γούβωσε μὲ τὰ χέρια της. Ἐπειτα τὸν ἄφησε στὸν ἥλιο νὰ ξεραθῆ.

Οἱ νέες αὐτὲς κοῦπες ἀπὸ γλίνα κρατοῦσαν πιὸ καλὰ τὸ νερὸ ἀπὸ τὶς ἄλλες, ποὺ εἶχαν γίνει μόνες τους ἀπὸ τὴ λάσπη. Καὶ τώρα ἡ γυναίκα δὲν ἔπλαθε μόνο γιὰ παιγνίδια τοῦ

παιδιοῦ της, παρά και μεγάλες για τὸν ἑαυτὸ της. Μέσα σ' αὐτὲς ἔβαζε βατόμουρα, ἀγριοφράουλες κι ἄλλους καρπούς. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία αὐτὴ τῆς ἄρρεσε ὄλο και περισσότερο, ἔφτιασε κι ἕνα πολὺ μεγάλο, σὰν κουβά, νὰ ποῦμε.

— Μ' αὐτό, εἶπε, μπορῶ νὰ φέρνω πολὺ νερό.

Ὅταν ξεράθηκε ὁ κουβάς, ἡ γυναίκα πῆγε στὴν πηγή νὰ γεμίση νερό. Κι ὅταν τὸν ἔφερε και τὸν ἔβαλε σὲ μιὰ ἄκρη τῆς καλύβας της, λογάριαζε τὴ χαρὰ τοῦ ἀντρα της και τοῦ παιδιοῦ της, ποὺ θὰ ἔβλεπαν ἕνα τόσο μεγάλο κουβά γεμάτο νερό.

Ὅμως πόσο λυπήθηκε, ὅταν σὲ λιγάκι βρῆκε τὸν κουβά της νοτισμένο, μαλακό, και τὸ νερὸ φευγάτο ! Τότε θὰ τῆς ἦρθε ἡ ἰδέα νὰ τὸν στεγνώση και πάλι και για νὰ τελειώνη πιὸ γρήγορα, τὸν ἔβαλε στὴ φωτιά. Ὁ κουβάς ξεράθηκε και σιγὰ - σιγὰ ἔγινε πυροκόκκινος. Τὸν ἔπιασε τότε μὲ χόρτα, για νὰ μὴν καῖ, και τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴ φωτιά, γιατί φοβήθηκε μήπως σπάση. Σὰν κρύωσε, τὸν ξαναγέμισε μὲ νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση. Τώρα πιά τὸ δοχεῖο της κράτησε τὸ νερὸ περισσότερο καιρό.

Ἀπὸ τότε ἡ γυναίκα ἔφτιανε μικρὲς και μεγάλες κουῦπες, τσουκάλια μικρὰ και μεγάλα και ἄλλα τέτοια δοχεῖα, και τὰ ἔβαζε στὴ φωτιά και τὰ ἔψηνε.

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη ἀγγειοπλάστρα, και τέτοια ἡ πρώτη ἀρχὴ τῶν φλιτζανιῶν, τῶν πιάτων, τῶν τσουκαλιῶν μας.

Ἔτσι μοῦ μίλησε ὁ δάσκαλός μου, και νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, ποτὲ δὲν θὰ φανταζόμουν πὼς ἀπὸ τὰ παιχνίδια μικροῦ παιδιοῦ μπορεῖ νὰ ἔχουν τὴν ἀρχὴ τόσο χρήσιμα πράγματα, καθὼς εἶναι τὰ πιάτα μας, τὰ φλιτζάνια μας και τὰ τόσα ἄλλα δοχεῖα μας !

64. ΠΩΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗ ΤΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΟΥΣ ΚΑΡΠΟΥΣ

Πῶς πρωτάρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ καλλιεργοῦν τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, τὴ σίκαλη, τὸ καλαμπόκι καὶ τοὺς ἄλλους δημητριακοὺς καρπούς; Αὐτὸ ἤθελε νὰ μάθῃ τὸ ἀγοράκι ἐνὸς μορφωμένου γεωργοῦ. Ὁμοίως ὁ πατέρας του δὲν εἶχε καιρὸ νὰ τοῦ τὸ ἐξηγήσῃ. Ἦταν ὁ καιρὸς τοῦ θερισμοῦ κι ἔπρεπε κι αὐτὸς νὰ θερίσῃ καὶ ν' ἀλωνίσῃ τὸ σιτάρι του. Ἐπειτα θ' ἀκολουθοῦσε ὁ τρύγος κι ὕστερα πάλι ἡ σπορά!

— Τώρα εἶναι καιρὸς γιὰ δουλειά, εἶπε ὁ πατέρας. Ὅταν ὅμως περάσῃ τὸ φθινόπωρο κι ἔρθῃ ὁ χειμῶνας καὶ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ καθόμαστε γύρω στὴ φωτιά, τότε θὰ σοῦ πῶ.

Σὰν ἔφτασε ὁ χειμῶνας μὲ τίς κακοκαιριές, τίς μεγάλες νύχτες καὶ τ' ἀναμμένο τζάκι, ἓνα βράδυ ὁ πατέρας διηγήθηκε:

— Ξέρεις, πὼς στὰ παλιὰ τὰ χρόνια ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε σὰν ἄγριος. Κατοικοῦσε σὲ σπηλιές καὶ ζοῦσε κυνηγώντας ἄγρια ζῶα. Καὶ σήμερα σὲ μερικὰ μέρη τῆς γῆς ζοῦν ἄγριοι.

Ἄκουσε τώρα.

Ἐνας ἄγριος, μιὰ ὥραία μέρα, βγῆκε ἀπὸ τὴ σπηλιά του καὶ τράβηξε στὸ δάσος νὰ κυνηγήσῃ. Γυρίζει, γυρίζει, τίποτε δὲ σκοτώνει. Εἶναι κατακουρασμένος καὶ διψασμένος. Πηγαίνει ἐκεῖ κοντὰ σ' ἓνα μικρὸ λιβάδι, πού ἔτρεχε νερό. Γονατίζει, σκύβει στὴν πηγὴ, καὶ πίνει. Ἐπειτα ξαπλώνεται νὰ ξεκουραστῇ. Τώρα ὅμως ἄρχισε νὰ πεινᾷ φοβερά. Ἐχει νὰ φάῃ ἀπὸ τὴν περασμένη βραδιά καὶ πῶς νὰ γυρίσῃ νηστικός στὴ σπηλιά του;

Ἐκεῖ κοντὰ του ὀλόγυρα, χόρτα πολλὰ εἶναι φυτρωμένα. Μερικὰ ἔχουν καὶ σπόρους. Στὴν πείνα του ἀπάνω ἀπλώνει καὶ κόβει σπόρους καὶ τοὺς μασᾷ. Μερικοὺς τοὺς βρίσκει πικροὺς, τοὺς πετᾷ καὶ δοκιμάζει ἄλλους. Τέλος βρίσκει καὶ

μερικούς πολύ νόστιμους και ώραίους. 'Απ' αυτούς έφαγε άρκετούς. Ήταν σπόροι σιταριού. 'Αφοϋ μισοχορτάσε, έκοψε όσα περισσότερα στάχυα μπορούσε και κίνησε για τή σπηλιά του. Έκει τόν περίμενε ή γυναίκα του και θα τής πήγαινε και αύτῆς να φάη σπόρους, άφοϋ δέν είχε κυνήγι.

"Όσπου να φτάση στη σπηλιά του, μισοχορτασμένοι καθώς ήταν, δέν έτρωγε πια λαίμαργα. "Άρχισε λοιπόν να τούς διαλέγη. Παρατήρησε κιόλας πώς οί ώριμοι και σκληροί έχουν πιό νοστιμιά και χορταίνουν πιό καλά. "Έπειτα πρόσεξε πώς αύτοί είναι και πιό εύκολοκαθάριστοι.

"Όταν έφτασε στη σπηλιά του, τοϋ είχαν μείνει άρκετοί σπόροι και τούς έδωσε στη γυναίκα του.

Κάθισαν στην είσοδο τῆς σπηλιᾶς και τούς έφαγαν μ' εύχαρίστηση. "Ο άντρας είπε πώς τήν άλλη μέρα θα πήγαινε πάλι στο λιβάδι, να φέρη πιό πολλούς σπόρους. "Η γυναίκα του τὸ βρήκε σωστό. "Όμως τήν άλλη μέρα ξέσπασε δυνατή μπόρα και κατάλαβαν πώς σέ λίγο έρχεται ὁ χειμώνας.

Τώρα έπρεπε να έτοιμαστοϋν για τὸ χειμώνα. Είχαν να συνάξουν ξερά φύλλα για να στρώσουν τή σπηλιά· να κυνηγήσουν άγρίμια για να τούς πάρουν τις γοϋνες να σκεπάζονται τὸ χειμώνα. Και με τήν πολλή δουλειά και από τὸ φόβο, πού είχαν, γιατί κόντευε ὁ χειμώνας, ξέχασαν τούς σπόρους.

Πέρασε ὁ χειμώνας κι ήρθε ή άνοιξη κι έπειτα τὸ καλοκαίρι. "Έξω ή πλάση ὅλη πρασίνισε, τὸ γρασίδι, μικρὸ στήν αρχή, σιγά - σιγά μεγάλωσε και άνθισε, έπειτα έδесе σπόρους και με τὸν καιρὸ άρχισε να κιτρινίζη και να ξεραίνεται.

Οί κάτοικοι τῆς σπηλιᾶς ζοϋσαν, ὅπως πάντα, με κυνήγι και καρπούς από τὸ δάσος. Μιά βραδιά πού γύρισε ὁ άντρας από τὸ δάσος, ή γυναίκα του τὸν πρόφτασε με φωνές

χαρᾶς. Καὶ ὅταν μπῆκε στὴ σπηλιά, τοῦ ἔδειξε μιὰ καλὴ χειρῶν στάχυα, ποὺ εἶχε κόψει, καὶ τοῦ ἐξήγησε πῶς τὰ εἶχε βρῆ ἀνάμεσα σ' ἄλλα χόρτα, στὴ σπηλιά τους ἀπέξω.

Τότε δὲν μπόρεσαν νὰ νιώσουν πῶς βρέθηκαν φυτωμένα στάχυα στὴ σπηλιά τους κοντά. Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως κατάλαβαν πῶς εἶχαν φυτρώσει ἐκεῖ, ποὺ τοὺς εἶχαν πέσει σπόροι, πρὶν νὰ ῥθῆ ὁ χειμῶνας.

Τί ἔκαμαν τότε ; Σύναξαν ὅσο μποροῦσαν περισσότερα στάχυα, ἔβγαλαν τοὺς σπόρους καὶ κοντὰ νὰ ῥθῆ πάλι ὁ χειμῶνας, τοὺς σκόρπισαν στὸ ἔδαφος. Τὴν ἀνοιξὴ πόσο χάρηκαν, ὅταν εἶδαν τὸ γρασίδι νὰ φυτρώνη. Γρήγορα ὅμως παρατήρησαν πῶς δὲν ἦταν τὸ γρασίδι ποὺ περίμεναν. Πρόσεξαν ἀκόμη καλύτερα καὶ εἶδαν πῶς εἶχαν φυτρώσει ἄλλα χορτάρια, κι ἔπνιγαν τὰ φυταδάκια τοῦ σιταριοῦ. Ξερίζωσαν λοιπὸν τὴ χλόη κι ἄφησαν μόνο τὰ φυτὰ τοῦ σιταριοῦ.

Μὲ τὸν καιρὸ τὰ εἶδαν νὰ μεγαλώνουν πολὺ, καὶ στὴν κορυφὴ τους ψηλὰ νὰ παρουσιάζονται τὰ στάχυα, καὶ χάρηκαν. "Ὅταν ὅμως τὰ δοκίμασαν εἶδαν πῶς οἱ σπόροι δὲν εἶχαν μέσα παρὰ ἓνα ὑγρὸ σὰ γάλα. Ἄλλὰ, ἀφοῦ πέρασαν λίγες βδομάδες, τὰ στάχυα ψώμωσαν καὶ οἱ ἄγριοι κάτοικοι τῆς σπηλιάς ἔμειναν πολὺ εὐχαριστημένοι.

Κάποτε ποὺ εἶχε ἀνομβρία καὶ ὁ τόπος γύρω εἶχε ξεραθῆ, τὰ στάχυα κιτρίνισαν γρήγορα πρὶν νὰ μεστώσουν. Μόνο τὸ γρασίδι, ποὺ φύτρωνε στὶς ὄχθες τοῦ ρυακιοῦ, πρασίνιζε καὶ μεγάλωνε μιὰ χαρὰ, γιατί μὲ ὅλη τὴ ζέστη εἶχε νὰ πιῇ ὅσο νερὸ ἤθελε. Τὸ παρατήρησαν αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι καὶ κατάλαβαν τί ἔπρεπε νὰ κάμουν. Πῆραν λοιπὸν στάμνες καὶ πότισαν μ' αὐτὲς τὸ γρασίδι.

Ἄπὸ τότε πότιζαν κάθε μέρα. Καί, τί χαρὰ ! Τὸ γρασίδι πῆρε τὸ ζωηρὸ πράσινο χρῶμα του καὶ τὰ στάχυα ἔγιναν μεγαλύτερα ἀπὸ κεῖνα ποὺ φύτρωναν μόνον τους καὶ οἱ σπό-

ροι νοστιμότεροι. Μὲ τὸν καιρὸ κατάλαβαν πῶς ἔπρεπε νὰ σκάβουν καὶ νὰ σπέρνουν τοὺς σπόρους, κι ἔτσι σιγὰ - σιγὰ, ἀπὸ τὸ ἀγριοσίταρο, ἔγινε τὸ ἥμερο σιτάρι, ποὺ σήμερα τρῶμε, καὶ οἱ ἀγριάνθρωποι ἔγιναν κι αὐτοὶ ἥμεροι κι ἀκούραστοι γεωργοί.

65. Ο ΠΡΟΠΑΤΟΡΑΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

Τὰ τόσα καὶ τόσα πράγματα ποὺ μᾶς εὐκολύνουν τὴ ζωὴ, δὲν ὑπῆρχαν πάντοτε. Ἔτσι κάποια περασμένη, πολὺ μακρινὴ ἐποχὴ, οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶχαν καθόλου ἀμάξια. Τότε κανεὶς δὲν μπορούσε οὔτε νὰ τὰ φανταστῇ. Τόσο παλιὰ εἶναι ἡ ἐποχὴ αὐτή! Λίγες χιλιάδες χρόνια, δυὸ - τρεῖς, εἶναι μόνο περασμένες ἀπὸ τότε, ποὺ ὁ ἄνθρωπος πρωτόφτιαξε ἀμάξι. Φυσικὰ τὰ πρῶτα ἐκεῖνα ἀμάξια δὲν ἔμοιαζαν καθόλου μὲ τὰ σημερινά.

Μιὰ φορὰ κι ἓναν καιρὸ λοιπόν, δὲν ὑπῆρχαν ἀμάξια. Οἱ ἄνθρωποι, ἄγριοι ἀκόμη, κατοικοῦσαν σὲ σπηλιές μέσα στὰ δάση, καὶ δὲν ἤξεραν τίποτα, οὔτε καὶ τὴ φωτιά. Ζοῦσαν σὰν ἄγρια θηρία μέσα σὲ κρυψῶνες καὶ προσπαθοῦσαν νὰ σκοτώσουν τὰ ζῶα μὲ βέλη καὶ κοντάρια, ποὺ εἶχαν μύτη ἀπὸ πυρόλιθο, τσακμακόπετρα. Ἄν τύχαινε νὰ σκοτώσουν ἐλάφια καὶ ζαρκαδία, τὰ παίρναν ἀπὸ τὰ πίσω πόδια καὶ τὰ σερναν ὡς τὶς σπηλιές τους. Ἐκεῖ τὰ ἔγδερναν καὶ μὲ τὸ δέρμα ἔφτιαναν φορέματα.

Πολλές φορές θὰ εἶχαν παρατηρήσει πῶς τὸ δέρμα, ἀπὸ τὸ σούρσιμο ἐπάνω στὶς πέτρες, τρυποῦσε σὲ πολλές μεριές. Καὶ βλέποντας τὶς τρύπες, κατάλαβαν πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ σέρνουν κάτω τὰ σκοτωμένα ζῶα. Δοκίμασαν λοιπόν νὰ τὰ βάλουν πάνω σὲ κλαδιά, σκεπασμένα μὲ πολλὰ φύλλα, κι ἔτσι νὰ τὰ πηγαίνουν στὴ σπηλιά.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἔκαναν τὸ πρῶτο ἔλκρητρο, γιὰ νὰ μεταφέρουν κυνήγια. Πολλές φορές ὅμως, ὅταν ἡ ἀπόσταση ἦταν μακρινή, ἔσπαζαν τὰ κλαδιά καὶ σκόρπιζαν τὰ φύλλα καὶ τὰ σκοτωμένα ζῶα ἔπεφταν κάτω, προτοῦ νὰ φτάσουν στὴ σπηλιά. Τότε οἱ ἀρχέγονοι αὐτοὶ ἀμαξιάδες ἔκοβαν ἄλλα κλαδιά, τὰ στρωναν μὲ

φοῦντες ἀπὸ δέντρα, φόρτωναν πάνω τὸ κυνήγι, κι ἐξακολουθοῦσαν τὸ δρόμο τους. Φανταστῆτε τί κόπο ἔβαζαν καὶ πόσο ἴδρωναν στὸν ἀνήφορο ἢ στὸ πολὺ ἀνώμαλο ἔδαφος.

Ἀργότερα ἔμαθαν οἱ ἄνθρωποι νὰ μεταχειρίζονται τὴ φωτιά. Μὲ τὴ φωτιά κατάφερναν νὰ γουβώνουν κορμούς δέντρων σὰ σκαφίδι, καίοντας λίγο - λίγο καὶ ξύνοντας τὸ καμένο μέρος.

Τώρα ποὺ εἶχαν σκαφίδι, δὲν ἄργησαν νὰ τὸ μεταχειριστοῦν καὶ γι' ἀμάξι. Μέσα στὸ κούφωμα τοῦ σκαφιδιοῦμποροῦσαν πιὸ εὐκόλα νὰ κουβαλοῦν τὰ κυνήγια τους. Κανένα πιά δέρμα δὲν πάθαινε τίποτε "Ὅμως πόσο βαρὺ καὶ δύσκολο ἦταν καὶ πάλι τὸ τράβηγμα στὸν ἀνήφορο !

Γι' αὐτὸ ἦταν ἀναγκασμένοι φυσικὰ νὰ πηγαίνουν πολλοὶ μαζὶ στὸ κυνήγι καὶ νὰ σηκώνουν ἢ νὰ φέρνουν ὅλοι μαζὶ τοὺς γουβωμένους κορμούς τῶν δέντρων μὲ τὰ κυνήγια τους ὡς τὶς σπηλιές τους. Καὶ πάλι ὅμως ἡ δουλειὰ ἦταν βαριά κι ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο προσπαθοῦσαν νὰ διορθώσουν ἢ ν' ἀλλάξουν τὸ μεταφορικὸ αὐτὸ μέσο. Πιάνουν λοιπὸν καὶ ζεύουν τ' ἄλογά τους στοὺς σκαφιδωτοὺς κορμούς. Καμιὰ φορὰ ἔμπαιναν καὶ οἱ ἴδιοι μέσα, καὶ τ' ἄλογα ἔσερναν κυνήγι καὶ κυνηγό.

Αὐτὸ ἦταν πολὺ βολικὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τὸν γλίτωνε ἀπὸ πολλοὺς κόπους. "Ὅμως τὸ ἄλογο ἀγκομαχοῦσε καὶ ἴδρωνε καὶ σὲ πολλὰς μεριές, ὅπου τὸ δάσος ἦταν πυκνὸ, δὲνμποροῦσε νὰ προχωρήσῃ. Κι ἂν τύχαινε καὶ κανένα μεγάλο λιθάρι στὸ δρόμο, τότε ὁ πρωτόγονος ἐκεῖνος ἀμαξᾶς ἔπρεπε νὰ κατέβῃ, νὰ ξεφορτώσῃ τὸ ἔλκηθρο, νὰ τὸ μεταφέρῃ ὁ ἴδιος πέρα ἀπὸ τὸ λιθάρι, νὰ μεταφέρῃ καὶ τὸ κυνήγι. "Ἐπειτα πάλι ξαναφόρτωνε τὸ ἔλκηθρο καὶ ξανάζευε τὸ ἄλογο. "Ἄλλο λιθάρι πιὸ πέρα, ἄλλα βάσανα.

Οἱ πέτρες στὸ δρόμο ἦταν τὰ μεγαλύτερα ἐμπόδια. *Ἄν

τύχαινε ὅμως τὸ ἔλκνηθρο νὰ περάσῃ πάνω ἀπὸ κανένα κυλινδρικό κομμάτι ἀπὸ ξύλο, τότε προχωροῦσε πολὺ πιὸ εὐκόλα. Κι ἂν τύχαινε πάλι νὰ περάσῃ πάνω ἀπὸ πολλὰ τέτοια κομμάτια ξύλα κυλινδρικά, κοντὰ τὸ ἓνα στ' ἄλλο, τότε ἡ δουλειὰ πήγαινε ἀκόμη καλύτερα.

Αὐτὸ ἔκαμε τὸν ἀγριάνθρωπο νὰ σκεφτῇ :

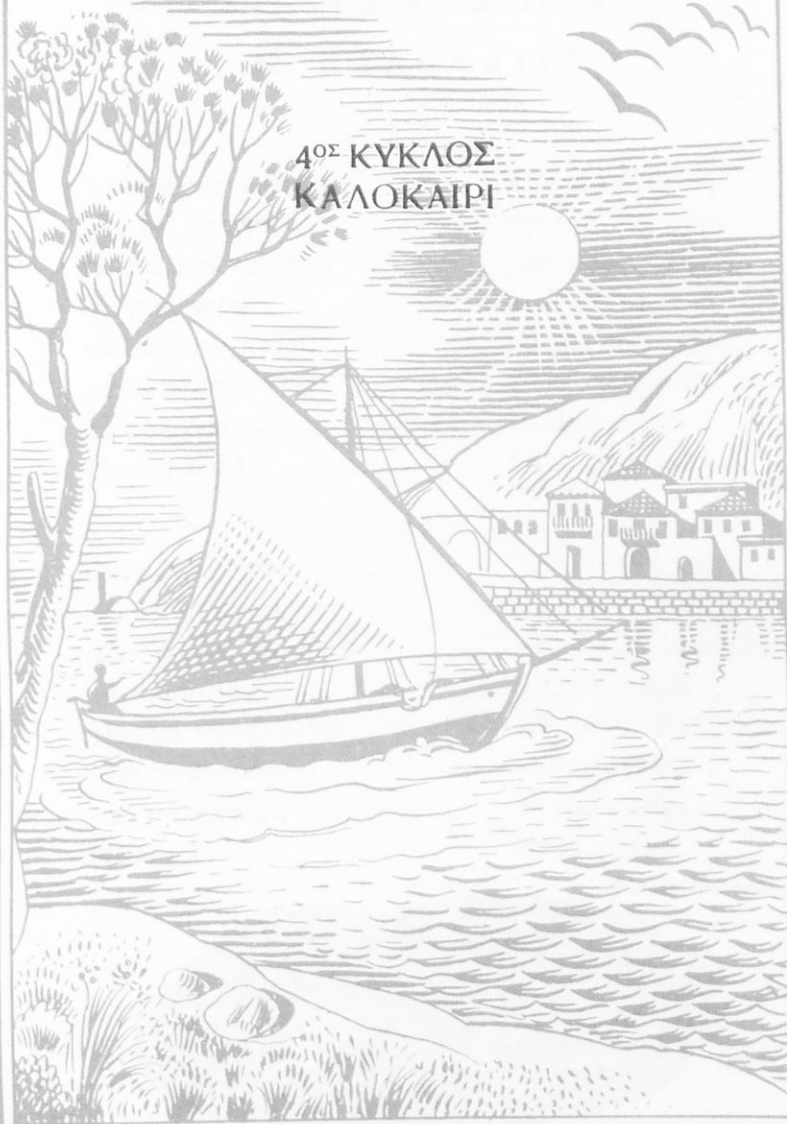
— Νὰ ὁ δρόμος ! Μὰ πῶς νὰ γίνῃ ; Ἐπὶ τῆ μιὰ σκέψῃ στὴν ἄλλη, στὸ τέλος ἀποφάσισε νὰ στρογγυλέψῃ καλὰ δυὸ κομμάτια ἀπὸ κορμούς δέντρων καὶ νὰ τοὺς παίρῃ μαζί του μέσα στὸ ἔλκνηθρο, κι ὅταν ὁ δρόμος εἶναι ἀνώμαλος, νὰ τοὺς τοποθετῇ ὀριζόντια, καὶ νὰ κυλᾷ πάνω σ' αὐτοὺς τὸ ἔλκνηθρο. Τὸ δοκίμασε καὶ πραγματικὰ κατάφερε νὰ πηγαίῃ καὶ νὰ γυρίζῃ ἀπὸ τὸ κунήγι του πιὸ εὐκόλα καὶ μὲ λιγότερο κόπο.

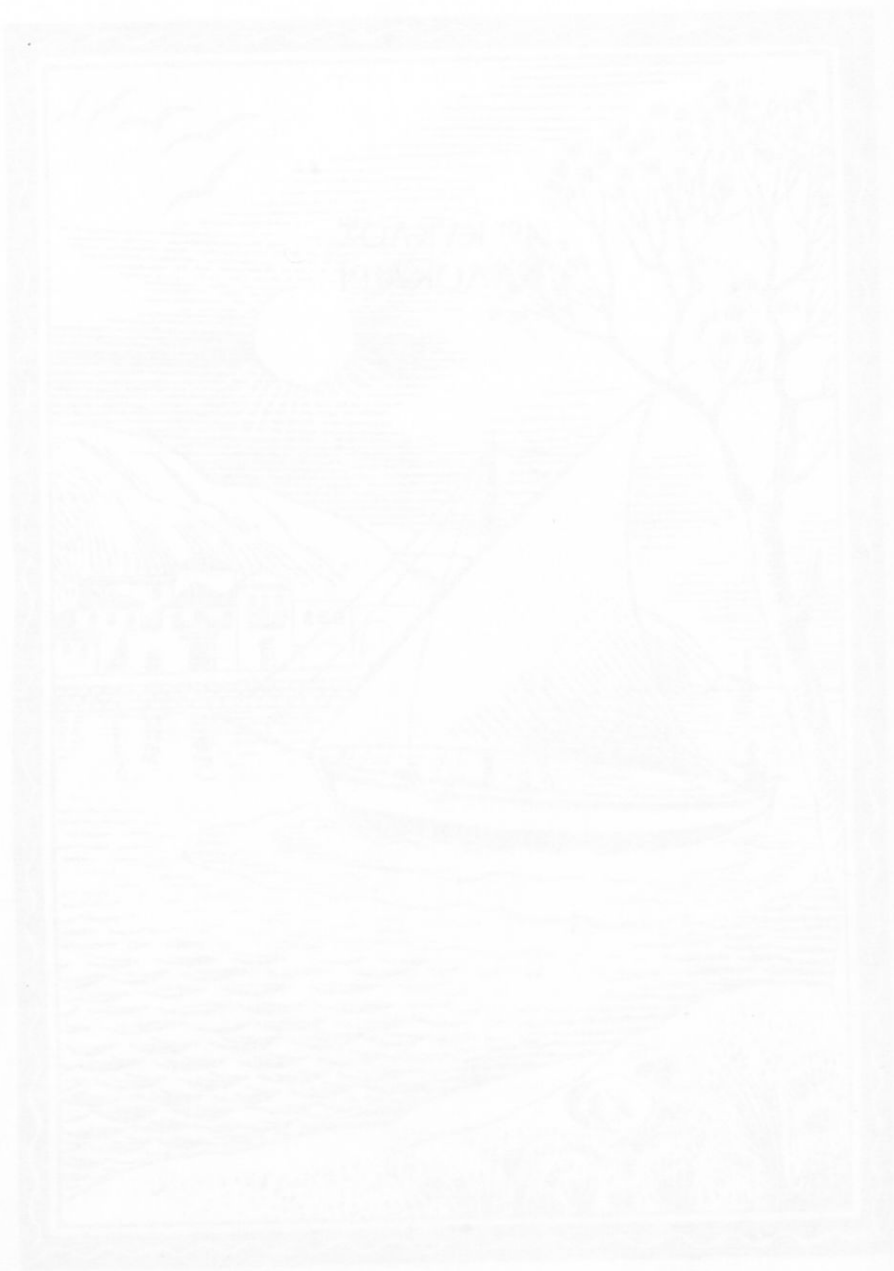
Μὲ τὸν καιρὸ βρῆκε πῶς θὰ ἦταν καλύτερα νὰ κυλοῦν οἱ δυὸ κύλινδροι σ' ὅλο τὸ δρόμο. Ἄλλὰ πῶς νὰ γίνῃ ; Εὐκόλο νὰ τὸ σκεφτῇ, ἄλλα δύσκολο νὰ τὸ κάμῃ. Κάτι κατάφερε, ὅταν εἶχε κάμει τὸ σκαφίδι γλιστερό. Μὰ τώρα ἔπρεπε νὰ κάμῃ καὶ τοὺς κυλίνδρους νὰ κυλοῦν μαζί.

Ποιὸς ξέρει πόσοι αἰῶνες πέρασαν, ὥσπου νὰ φτάσῃ ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα ! Ἐκεῖνο πού ξέρομε εἶναι πῶς σὰν ἀπόχτησε ὁ ἄνθρωπος πιὸ τέλεια ἐργαλεῖα, ἔκοψε ἀπὸ κορμὸ δέντρου δυὸ πλάκες κυλινδρικές, σὰ νὰ ποῦμε δυὸ ρόδες. Τὶς τρύπησε στὴ μέση, τὶς πέρασε σ' ἓνα ἴσιο ξύλο, στὸν ἄξονα δηλαδή, κάρφωσε μὲ ξυλόκαρφα αὐτὸν τὸν ἄξονα στὸ ἔλκνηθρο, καὶ νὰ το λοιπὸν τὸ πρῶτο ἀμάξι μὲ τὶς ρόδες !

Ζεῦε σ' αὐτὸ χαρούμενος τ' ἄλογό του, ἀνεβαίνει κι ὁ ἴδιος ἀπάνω καί... ἔχετε γειὰ παλιὰ βάσανα ! Τὸ ἀμάξι κυλάει γοργά ! Αὐτὸ ἦταν λοιπὸν ὁ προπάτορας τῶν σημερινῶν ἀμαξιῶν, τῶν αὐτοκινήτων μὲ τὰ ὠραῖα χρώματα καὶ τῶν σιδηροδρόμων μὲ τὰ πολλὰ βαγόνια !

4^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Α'. ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ
ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

66. Κ Α Λ Ο Κ Α Ι Ρ Ι

1

Ὁ κόσμος λάμπει
σὰν ἓν' ἀστέοι.
Βουνὰ καὶ κάμποι,
δέντρα, νερὰ
γιορτάζουν πάλι,
καθὼς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρὰ!

2

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τ' ἀγέρι
μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιὰ ἀγγελούδια
λένε τραγούδια
στὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρὰ!

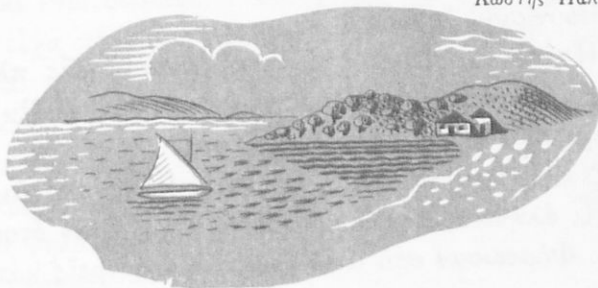
3

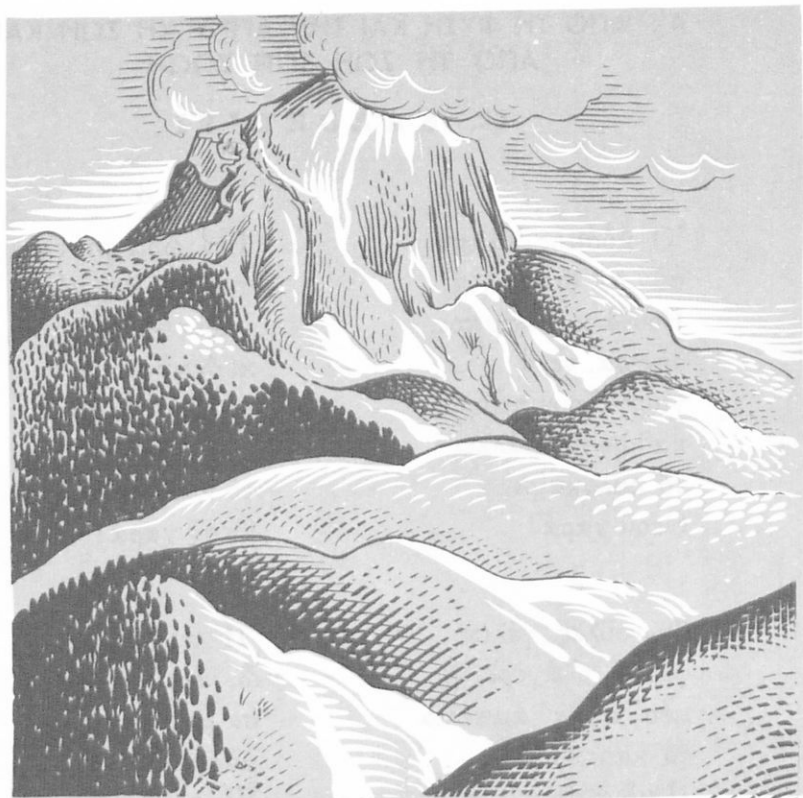
Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾶ ἓνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη,
κι ἡ γῆ φορᾶ
σὰ μιὰ πορφύρα,
ζωῆς πλημύρα
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρὰ!

4

Ἡ φύση πέρα,
ᾧ, νέοι καὶ γέροι,
σὰ μιὰ μητέρα
μαῶς καρτερᾶ.
Ἡ φύση ὅλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρὰ!

Κωστής Παλαμᾶς

67. ΣΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

Ἦρθε ὁ Μάης καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν τὶς ζέστες του !

Βουνίσιοι ἄνθρωποι.

— Πρέπει νὰ πᾶμε στὰ ψηλὰ βουνά, μᾶς πλάκωσαν οἱ ζέστες, ἔλεγε ἡ μάνα. Τὰ καημένα τὰ παιδιὰ δὲν μποροῦσαν νὰ κοιμηθοῦν τὴ νύχτα ἀπὸ τὴ ζέστη.

— Ναί, μάνα, νὰ πᾶμε, νὰ πᾶμε ! ἔλεγε ἡ Διαμαντούλα.

Κι ἀλήθεια, τὴν Κυριακὴ τὸ πρωὶ ἦταν ἔτοιμοι γιὰ τὸ χωριό. Φόρτωσαν στὸ μουλάρι τους δυὸ τρεῖς κάπες, μερικὰ

ταγάρια, μιὰ βαρέλα γιὰ τὸ νερὸ καὶ στὴν κορφὴ τῆ σκαφίδα γιὰ τὸ ζύμωμα. Φορτίο πολὺ ἑλαφρὸ γιὰ ἓνα μουλάρι.

Ἐμπρὸς πήγαινε τὸ μουλάρι, ποὺ ἤξερε τὸ δρόμο καλύτερα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· ἀπὸ πίσω ἢ κατσίκα μὲ τὰ δυὸ κατσιακάκια της· ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴν κατσίκα ἢ Διαμαντούλα, ἢ μικρὴ νοικοκυρούλα τοῦ σπιτιοῦ, δώδεκα χρονῶν κοριτσάκι, μὲ ροδοκόκκινα μάγουλα, κρατώντας στὴν ἀγκαλιά της μιὰ κότα. Ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴ Διαμαντούλα ὁ ἀδερφός της, μεγαλύτερός της δυὸ χρόνια, κρατώντας κι αὐτὸς στὴν ἀγκαλιά του ἓναν πετεινό· καὶ τελευταία ἀπ' ὅλους ἢ μάνα, γιὰ νὰ ἐπιβλέπη, μήπως μείνη κανένας πίσω, μήπως πέση τίποτε ἀπὸ τὸ μουλάρι.

Ὅλοι λοιπὸν σιγὰ - σιγὰ, μὲ βῆμα ἀργό, μὲ εὐθυμὴ καρδιὰ ἀνέβαιναν τὸ στενὸ ἀνηφορικὸ δρόμο, ποὺ ἔφερνε στὸ χωριό, στὰ χιόνια καὶ στὰ ἔλατα. Ὁ πατέρας μὲ τὰ δυὸ βόδια καὶ τὸ ἀλέτρι εἶχε πάει πρωτύτερα, νὰ ὀργώσῃ τὰ χωράφια, γιὰ νὰ σπείρουν τὸ καλαμπόκι.

Εὐτυχισμένοι ἄνθρωποι ! Τὸ βῆμα τῆς ζωῆς σας εἶναι ἑλαφρό, ὅπως εἶναι ἑλαφρά καὶ τὰ πράματά σας. Σ' ἓνα μουλάρι φορτώνετε ὅλα τὰ ἐπιπλά σας καὶ μαζί μ' αὐτὰ καὶ τὴν εὐτυχία σας καὶ τὴ φέρνετε, ὅπου κι ἂν πᾶτε, τὸ χειμῶνα στὴν ἀκρογιαλιά, τὸ καλοκαίρι στὰ ψηλὰ βουνά, στὰ ἔλατα καὶ στὰ κρουσταλλένια νερά.

Εἶχα κι ἐγὼ δουλειὰ σ' ἓνα χωριὸ γειτονικὸ μὲ τὸ δικό τους κι εἶχα πάρει κι ἐγὼ πεζὸς τὸν ἴδιο δρόμο. Σὲ λίγο τοὺς ἔφτασα.

- ὦρα καλὴ !
- Καλῶς τον !
- Γιὰ ποῦ, κυρά μου ;
- Γιὰ τὰ ψηλὰ βουνά.
- Κάτι γρήγορα.

— Γρήγορα ; Μὰς πλάκωσαν ζέστες στὸν κάμπο καὶ πᾶ-
με στὰ βουνά.

— Μάλιστα, ζέστες. Ἐμεῖς δὲν εἴμαστε μαθημένοι νὰ ιδρώ-
νωμε. Ἄμα ιδρώσωμε, ἀρρωσταίνομε.

Κι ἔτσι κουβεντιάζοντας, ἀνεβαίναμε σιγά - σιγά τὸν
ἀνήφορο. Ἐκεῖνοι κρατοῦσαν τὴν ἴδια σειρά, πρῶτα τὸ μου-
λᾶρι καὶ τελευταία ἡ μάνα. Ἐγὼ βρισκόμουν πότε κοντὰ στὴ
μάνα, πότε κοντὰ στὸ παιδί καὶ πότε κοντὰ στὴν κατσίκια.
Ποτὲ ὅμως ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸ μουλᾶρι.

Μιά φορά βρέθηκα κοντὰ στὴ Διαμαντούλα, ποὺ κρα-
τοῦσε τὴν κότα στὴν ἀγκαλιά της.

— Τὴν ἀγαπᾶς τὴν κοτούλα, μικρούλα μου ;

— Βέβαια τὴν ἀγαπῶ.

— Γιατί ;

— Γιατὶ μοῦ κάνει αὐγά, ἡ κοτούλα μου νὰ τὴ χαρῶ ! .
καὶ τὴ χάιδευε μὲ στοργή.

— Κι ἅμα γεράση καὶ δὲ γεννᾷ πιά ;

— Τότε θὰ τὴ σφάξῃ ἡ μάνα μου.

— Μὰ δὲν τὴ λυπᾶσαι ;

— Ἐγὼ τὴ λυπᾶμαι, ἀλλὰ ἡ μάνα μου δὲν τὴ λυπᾶται.

“Ὅστερ’ ἀπὸ λίγη ὥρα ἡ κοτούλα ἄρχισε νὰ ταρα-
ζεται, νὰ ἐπαναστατῇ, νὰ θέλῃ νὰ φύγῃ.

— Μάνα, θὰ μοῦ φύγῃ ἡ κότα !

— Θέλει νὰ γεννήσῃ, Διαμάντω μου, κράτα τὸ μουλᾶρι σου !

Σ’ ἓνα πρόσταγμα τῆς Διαμαντούλας τὸ μουλᾶρι στά-
μάτησε. Ἀφορμὴ ζητοῦσε νὰ σταματήσῃ, γιὰ νὰ ξεκουραστῇ.
Τότε ἡ μάνα ξεφόρτωσε ἓνα δεμάτι ξερὸ τριφύλλι, ποὺ τὸ εἶχε
γιὰ νὰ φάῃ τὸ μουλᾶρι στὸ δρόμο, τὸ ἔβαλε καταγῆς καὶ τὸ
ξάνοιξε στὴ μέση σὰν φωλιά.

— Κρίμα, δὲν ἔχουμε φόλι· πῶς θὰ γεννήσῃ τώρα ἡ κότα ;

— Ἐχω ἐγὼ, κυρά μου, τῆς εἶπα· κι ἔβγαλα ἀπὸ τὴν τσέ-

πη μου ένα από τὰ δυὸ βρασμένα αὐγά, πού εἶχα πάρει μαζί μου, γιὰ νὰ φάω στὸ δρόμο μὲ μιὰ φέτα ψωμί.

Ἡ μάνα τὸ πῆρε, τὸ ἔβαλε στὸ βάθος τῆς φωλιάς καὶ κάθισε ἐπάνω τὴν κότα.

Ἡ Διαμαντούλα κάθισε κοντά της καὶ τὴ χάρεινε τραγουδώντας :

Κόκο, κόκο, κόκο, κό,
Κάνε, κότα μου, τ' αὐγό.

Ἡ κοτούλα καμάρωνε καὶ μισόκλεινε τὰ μάτια της, σὰν νὰ ἦταν νὰ γεννήσῃ βασιλόπουλο.

Ἐξαφνα τινάχτηκε ἡ κοτούλα καὶ πέταξε μακριὰ μὲ δυνατὰ κακαρίσματα. Γέννησε τὸ αὐγό. Πῆρε ἡ Διαμαντούλα τὸ δικό της κι ἐγὼ τὸ δικό μου ζεστό ἀπὸ τὴν κότα.

— Κάτσε, κάτσε, κοτούλα μου, ἔλεγε ἡ Διαμαντούλα, κάτσε, κάτσε ! Καὶ ἡ κοτούλα κάθισε καὶ τὴν πῆρε πάλι στὴν ἀγκαλιά της ἡ Διαμαντούλα.

Ὅταν πιά ὁ ἥλιος ἦταν μεσουρανίς, φτάσαμε σὲ μιὰ βρυσούλα. Δίπλα της ἕνας πελώριος πλάτανος, γυμνὸς ἀκόμη, ἀπλωνε τὰ κλαδιά του, σὰ νὰ ἠθελε ν' ἀγκαλιάσῃ ὅλη τὴ φύση. Ἐκεῖ σταθήκαμε.

Ἐεφόρτωσε ἡ μάνα τὸ μουλάρι, ἡ κατσίκια κάθισε καταγῆς κι ἐμεῖς στὴ βρυσούλα, γιὰ νὰ φᾶμε μεσημέρι. Ἐβγάλα ἐγὼ ἀπὸ τὴν τσέπη μου τὴ φέτα καὶ τὰ δυὸ αὐγά, ἔβγαλαν κι ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸ ταγάρι μπομπότα κι ἕνα μεγάλο κλειδοπίνακο γεμάτο φασόλια στεγνά, ἀπ' αὐτὰ πού τὰ λένε τραγάλια.

Κάναμε τὸ σταυρό μας κι ἀρχίσαμε νὰ τρώμε. Ἐγὼ ἔφαγα τὴ φέτα μου καὶ τ' αὐγά κι ἀκόμη ἤμουν νηστικός. Φαίνεται, πὼς μὲ κατάλαβαν ἀπὸ τὰ βλέμματα, πού ἔριχνα στὴ μπομπότα καὶ στὰ φασόλια, καὶ μοῦ πρόσφεραν κι ἀπὸ

τά δυό. Δέν περίμενα δεύτερη πρόσκληση. Ρίχτηκα καί σ' αὐτά καί σᾶς ὁμολογῶ, ὅτι νοστιμότερα πράματα δέν εἶχα φάει στή ζωή μου.

Ἐξακολουθήσαμε ἔπειτα τὸ δρόμο μας καί τὸ ἀπόγευμα χωρίσαμε. Αὐτοὶ τράβηξαν κατὰ τὸ χωριό τους κι ἐγὼ στ' ἄλλα χωριά.

68. Ο ΤΣΕΛΙΓΓΑΣ

Ἦθελα νά 'μουν τσέλιγγας, νά 'μουν ἕνας γιδάρης,
νά πάω νά ζήσω στὸ μαντρί, στὴν ἐρημιά, στὰ δάση.
Νά 'χω κοπάδι πρόβατα, νά 'χω κοπάδια γίδια
κι ἕνα σωρὸ μαντρόσκυλα, νά 'χω καί βοσκοτόπια.
Τὸ καλοκαίρι στὰ βουνά, στοὺς κάμπους τὸ χειμῶνα,
νά 'χω σέ μιὰ ψηλὴ κορφή, καλύβι ἀπὸ ρουπάκια.
Νά 'χω μὲ τὰ βοσκόπουλα σέ κάθε σκάρο γλέντι,
νά 'χω φλογέρα νά λαλῶ, ν' ἀντιλαλοῦν οἱ κάμποι.

Κώστας Κρυστάλλης

69. ΘΕΛΩ ΝΑ ΧΤΙΣΩ ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ

Θέλω νά χτίσω ένα σπιτάκι.
στή μοναξιά καί στή σιωπή·
ξέρω μιὰ πράσινη ραχούλα
— δέ θά τὸ χτίσω κεῖ.

Ξέρω στή χώρα τὴ μεγάλη
τὸν πλούσιο δρόμο τὸν πλατὺ
μὲ τὰ παλάτια καί τοὺς κήπους
— δέ θά τὸ χτίσω κεῖ.

Ξέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιάλι,
ὅλο τὸ κύμα τὸ φιλεῖ,
κρινόσπαρτη εἶναι ἡ ἀμμουδιά του
— δέ θά τὸ χτίσω κεῖ.

Ἄτελειωτη τραβάει μιὰ στράτα,
σιχίζει μιὰ χέρσα ἀπλοχωριά,
σκληρὰ τὴ δέρνει τὸ ἀγριοκαίρι
κι ὁ ἥλιος τὴ χτυπᾷ.

Μιὰ στράτα χιλιοπατημένη
τὸν καβαλάρη νηστικό,
τὸν πεζοπόρο διψασμένο
θάφτει στὸν κουρνιαχτό.

Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θά χτίσω
μὲ μιὰ βρυσούλα στὴν αὐλή,
πάντα ἡ γωνιά του νά καπνίζη
κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κωστής Παλαμᾶς

70. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ

Μόλις εκείνο τὸ πρωὶ ὁ δάσκαλος μπῆκε στὴν τάξη καὶ κάθισε στὴν ἔδρα, παρατήρησε ὅτι τὰ παιδιά κοίταζαν στὸ μαυροπίνακα καὶ χαμογελοῦσαν. Γύρισε κι ἐκεῖνος καὶ εἶδε ἐκεῖ ζωγραφισμένες μὲ κιμωλία μιὰ ταβανόσκουπα καὶ μιὰ πατάτα. Τίποτε τὸ ἔκτακτο. Βέβαια μπορεῖτε καὶ σεῖς νὰ ζωγραφίσετε χωρὶς δυσκολία αὐτὰ τὰ πράματα. Μὰ τότε γιατί γελοῦσαν τώρα πιὸ δυνατὰ τὰ παιδιά ;

Ὁ δάσκαλος κοίταξε πιὸ προσεχτικὰ καὶ εἶδε, ὅτι ἡ σκούπα στὴν ἄκρη, πάνω ἀπὸ τὸ κοντάρι, εἶχε κάτι γραμμές, πού σχημάτιζαν ἕνα πρόσωπο καὶ ἡ πατάτα ὀλόκληρη παρουσίαζε τὸ πρόσωπο ἑνὸς μαθητῆ. Γνώριζε τὰ πρόσωπα ὁ δάσκαλος καὶ χαμογέλασε κι ἐκεῖνος.

— Δὲ μοῦ λέτε, παιδιά, ποῖος ζωγράφησε αὐτὰ ἐκεῖ ;

Ἐνας μαθητῆς τῆς πρώτης ομάδας εἶπε :

— Τὴν ταβανόσκουπα ζωγράφησε ἡ δεύτερη ομάδα καὶ τὴν πατάτα ἡ τρίτη.

— Καὶ γιατί ;

Τώρα τὰ γέλια τῶν μαθητῶν ἦταν ἀκράτητα.

— Γιατί, ἀπάντησε ὁ ἴδιος ὁ μαθητῆς, οἱ δυὸ ομάδες αὐτὲς μάλωσαν στὸ παιχνίδι κι ἐπειδὴ ὁ ἀρχηγὸς τῆς μιᾶς ομάδας εἶναι ὁ Νικολαΐδης, πού εἶναι ψηλὸς πολὺ καὶ λιγνός, ἡ δεύτερη ομάδα, πού τὸν ὀνόμασε ταβανόσκουπα, ζωγράφησε ἐκείνην ἐκεῖ τὴν ταβανόσκουπα μὲ τὸ πρόσωπό του. Ἡ ἄλλη πάλι ομάδα, ἡ τρίτη, ἔχει ἀρχηγὸ τὸν Ἀνεστόπουλο, πού εἶναι χοντρός καὶ ὀλοστρόγγυλος, κι ἡ δεύτερη ομάδα τὸν ὀνόμασε πατάτα καὶ ζωγράφησε τὴν πατάτα ἐκείνη μὲ τὸ πρόσωπό του μέσα.

— Δὲν κάματε τίς ομάδες, γιὰ νὰ πειράξεστε ἀναμεταξύ σας, εἶπε σοβαρὰ ὁ δάσκαλος· δὲ μ' ἀρέσουν τὰ πειράγματα,

γιατι ἀπ' αὐτὰ μπορεῖ νὰ βγοῦν ἐπικίνδυνες φιλονικίες. Γι' αὐτὸ τιμωρῶ καὶ τὶς δυὸ ομάδες. Ἡ δεύτερη ομάδα σὲ τρεῖς μέρες μέσα, τὴν Παρασκευή, θὰ μᾶς φέρη μιὰ ἔκθεση γιὰ τὶς πατάτες, κι ἡ τρίτη μιὰ ἔκθεση γιὰ τὶς ταβανόσκουπες.

— Μὰ αὐτὸ δὲν εἶναι τιμωρία ! εἶπε κάποιος μαθητής.

— Βέβαια ἡ ἐργασία δὲν εἶναι τιμωρία, εἶπε ὁ δάσκαλος ἀλλ' ἀπὸ τὶς ἐκθέσεις αὐτὲς κάτι θὰ μάθωμε κι ἐμεῖς κι ἔτσι τὰ πειράγματα θὰ βγοῦν σὲ καλὸ. Προσοχὴ ὅμως γιὰ τὸν Ἀνεστόπουλο καὶ γιὰ τὸ Νικολαΐδη οὔτε λέξη.

Ὅλα τὰ παιδιὰ γέλασαν κι οἱ δυὸ ομάδες ὑποσχέθηκαν, πὼς θὰ ἔχουν τὴν ἔκθεσή τους ἔτοιμη σὲ τρεῖς μέρες, ἂν βροῦν τὰ κατάλληλα βοηθήματα στὴ σχολικὴ βιβλιοθήκη.

— Κοιτάζετε, πρόσθεσε ὁ δάσκαλος, κι ἂν δὲ βρῆτε ἐκεῖ τίποτε, σᾶς δίνω ἐγὼ τὰ βιβλία καὶ ὅ,τι ἄλλο θὰ σᾶς χρεια-
στῆ.

Τὴν Παρασκευὴ ἡ δεύτερη ομάδα ἔφερε τὴν ἔκθεσή της γιὰ τὶς πατάτες· τὴ διάβασε ὁ ἴδιος ὁ ἀρχηγὸς της, ὁ Νικολαΐδης.

— Ἡ πατάτα εἶναι φυτὸ, ποὺ βρισκόταν ἄλλοτε στὸν Παλαιὸ Κόσμο. Πατρίδα του εἶναι ἡ Νότια Ἀμερικὴ. Οὔτε εἶναι τὸ ὄνομά της αὐτό, γιατί τὸ καθαυτό της ὄνομα ξεχάστηκε πιά. Πατάτα ἦταν τὸ ὄνομα μιᾶς ὁμορφῆς κοπέλας, ὥστε δὲν πρέπει κανένας νὰ τὸ νομίζη προσβολὴ του, ἂν τὸν πῆ κάποιος « πατάτα »...

Τὰ παιδιὰ ἄρχισαν νὰ γελοῦν. Ὁ δάσκαλος χαμογελώντας εἶπε στὸ Νικολαΐδη :

— Ἀφῆσέ τα αὐτὰ καὶ πές μας τὴν ἱστορία σου.

— Νὰ πῶς εἶναι ἡ ἱστορία αὐτή :

« Στὰ 1340 ἓνας Ἰσπανὸς ἀξιωματικὸς ἀνέβηκε στὴν ὄροσειρά, ποὺ χωρίζε δυὸ κράτη τῆς Νότιας Ἀμερικῆς,

στά σύνορα τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Περουβίας. Στὸ μέρος ἐκεῖνο φυτρῶνον ἀκόμη οἱ πατάτες ἄγριες, ὅπως τὰ ραδίκια στὰ μέρη μας. Σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ οἱ Εὐρωπαῖοι, ὅσοι πῆγαιναν στὴν Ἀμερική, γιὰ νὰ πλουτίσουν, σκότωναν τοὺς ντόπιους Ἀμερικανούς, γιὰ ν' ἀρπάζουν τὴν περιουσία τους ἢ τοὺς βασάνιζαν, γιὰ νὰ μαρτυρήσουν, ποῦ ἔχουν κρυμμένους τοὺς θησαυροὺς τους. Γιὰ τοὺς Ἴσπανοὺς καὶ τοὺς ἄλλους Εὐρωπαῖοὺς κάθε ντόπιος Ἀμερικανὸς ὄλο καὶ θὰ εἶχε κρυμμένους θησαυροὺς. Ὁ ἀξιωματικὸς ὅμως αὐτός, ποὺ λεγόταν Δὸν Πέδρος, συχνὰ ὑποστήριζε τοὺς ντόπιους καὶ τοὺς ἔσωζε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ἴσπανῶν.

Μιὰ μέρα μερικοὶ Ἴσπανοὶ στρατιῶτες ἐτοιμάζονταν νὰ θανατώσουν μπροστὰ στὰ μάτια τῆς κόρης του ἓναν ντόπιο, ποὺ δὲ μαρτυροῦσε ποῦ ἔκρυψε τοὺς θησαυροὺς του— ἂν εἶχε ὁ κακόμοιρος. Ὁ Δὸν Πέδρος διάταξε τοὺς στρατιῶτες νὰ μὴ βασανίζουν τὸ γέρο καὶ ν' ἀφήσουν ἐλεύθερη τὴν κόρη. Οἱ στρατιῶτες δὲν τὸν ἄκουσαν· ἔγινε μεγάλη φιλονικία καὶ ὁ Δὸν Πέδρος, γιὰ νὰ γλιτώσῃ τοὺς Ἀμερικανούς ἐκεῖνους, πλήγωσε δυὸ στρατιῶτες. Ἔτσι ὁ γέρος καὶ ἡ κόρη γλίτωσαν ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες. Ὁ Δὸν Πέδρος ὅμως καταδικάστηκε σὲ θάνατο ἀπὸ τὸ στρατοδικεῖο, ἐπειδὴ γιὰ τὴ ζωὴ δυὸ ἀγοριῶν, ποὺ δὲν ἄξιζε πεντάρα, πλήγωσε δυὸ στρατιῶτες, τόσο καλοὺς...

Ὁ Δὸν Πέτρος ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ κατόρθωσε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ φυλακὴ καὶ ἀπὸ τότε γύριζε στὰ ἄγρια βουνὰ μέρες ὀλόκληρες. Ὁ τόπος ἦταν ἄγριος, δὲν ἔβρισκε τίποτε νὰ φάῃ καὶ θὰ πέθαινε ἀπ' τὴν πείνα, ἂν μιὰ μέρα δὲν ἀπαντοῦσε μπροστὰ του τὸ γέρο καὶ τὴν κοπέλα, ποὺ εἶχε γλιτώσει ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ἴσπανοῦ. Κι αὐτοὶ ἀπὸ τὸ φόβο, μὴν τοὺς ξαναπιάσουν οἱ Ἴσπανοὶ στρατιῶτες, εἶχαν πάρει τὰ βουνά. Οἱ ἄγριοι αὐτοὶ καταχάρηκαν, ποὺ εἶδαν τὸ Δὸν Πέδρο, καὶ

ἅμα ἔμαθαν πὼς πεινᾷ, σκάλισαν τὰ χόρτα ὀλόγουρά τους, ἔσκαψαν στὴ ρίζα κάποιου φυτοῦ κι ἔβγαλαν μέσα ἀπὸ τὴ γῆ κάτι στρογγυλά πράγματα σὰ βόλους. Αὐτοὶ οἱ βόλοι τρώγονται ψημένοι στὴ φωτιά κι ὁ Δὸν Πέδρος, ὁ πρῶτος Εὐρωπαϊὸς, πού τοὺς δοκίμασε, τοὺς βρῆκε νοστιμότατους. Καταλαβαίνετε, βέβαια, τί ἦταν αὐτοὶ οἱ βόλοι ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ φυτοῦ καὶ ποῖο φυτὸ ἦταν αὐτό.

Δυὸ χρόνια ἔμεινε στὰ βουνὰ μὲ τοὺς ἄγριους ὁ Δὸν Πέδρος, ὥσπου τοῦ ἔδωσαν χάρη κι ἔτσι μπόρεσε νὰ γυρίσῃ πίσω στὴν Ἰσπανία. Στὸ μεταξὺ εἶχε παντρευτῆ τὴν κόρη τοῦ ντόπιου Ἀμερικανοῦ κι ὅταν γύρισε στὴν πατρίδα του, πῆρε μαζί του τὴ γυναίκα του καὶ ρίζες τοῦ φυτοῦ ἐκείνου.

Τὴ γυναίκα του, τὴν κόρη ἐκείνη, τὴν ἔλεξαν Πατάτα κι ἀπὸ τὸ ὄνομά της ὁ Δὸν Πέδρος ὀνόμασε καὶ τὸ φυτὸ : φυτὸ τῆς Πατάτας ἢ μονάχα πατάτα.

Ἔτσι μεταφυτεύτηκε ἡ πατάτα στὴν Εὐρώπη. Στὴν ἀρχὴ ὅμως μόνο ὁ Δὸν Πέδρος κι ἡ γυναίκα του ἔτρωγαν τὶς πατάτες. Ὅσοι φύτευαν πατάτες, τὶς εἶχαν γιὰ φυτὸ τοῦ στολισμοῦ κι ὄχι γιὰ φαγώσιμο. Πέρασαν κάπου ἐξήντα χρόνια, ὅταν κάποιος Αὐστριακὸς στὴ Βιέννη καλλιέργησε τὶς πατάτες γιὰ φαγώσιμο φυτὸ καὶ λίγο λίγο ἀπὸ τὴν Αὐστρία ἡ καλλιέργεια τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ καὶ ἡ χρησιμοποίησή τῆς πατάτας γιὰ φαγητὸ διαδόθηκε στὴν Εὐρώπη. Τώρα δὲν ὑπάρχει χώρα στὴν Εὐρώπη, πού νὰ μὴν καλλιεργῆ τὶς πατάτες. Στὴν Ἰρλανδία μάλιστα γίνονται τόσες πατάτες, ὥστε πέφτουν ὡς χίλιες ὀκάδες τὸ χρόνο γιὰ κάθε κάτοικο τῆς χώρας αὐτῆς.

Περίεργη εἶναι ἡ ἱστορία, πῶς διαδόθηκε ἡ πατάτα στὴ Γαλλία.

Μιὰ χρονιά, στὰ 1769, ἔλειψε τὸ σιτάρι ἀπὸ τὴ Γαλ-

λία. "Ένας φαρμακοποιός, ο Παρμαντιέ, πρότεινε τότε να βρεθούν άλλες τροφές, που ν' αντικαταστήσουν το σιτάρι. Και είπε ότι τέτοια τροφή είναι ή πατάτα. Καλλιέργησε ο ίδιος πατάτες, κανέννας όμως δέν ήθελε να τον μιμηθῆ. 'Ο Παρμαντιέ τότε έβγαλε τις πατάτες από τη γῆ και τις άφησε σωρούς σωρούς στα χωράφια του. Οί πεινασμένοι χωρικοί, τώρα που τις βρῆκαν έτοιμες, πήγαιναν κρυφά και τις έπαιρναν. Τις έβραζαν, τις έτρωγαν, τις νοστιμεύτηκαν κι έτσι άρχισαν να τις καλλιεργούν κι αυτοί.

"Έπειτα ο βασιλιάς δυο - τρεις φορές την έβδομάδα έκανε τραπέζια στους άρχοντες τῆς Γαλλίας, που τα φαγητά ἦταν όλα καμωμένα από πατάτες. "Έτσι άρχισαν να τις έχουν όλοι για « βασιλικό φαῖ » κι ή καλλιέργεια τῆς πατάτας προόδεψε πολύ στη Γαλλία.

Κάτι παρόμοιο με το τέχνασμα του Παρμαντιέ έγινε και στην πατρίδα μας. 'Ο πρώτος Κυβερνήτης τῆς 'Ελλάδας, ο Καποδίστριας, ξέροντας πόσο ωφέλιμη είναι ή καλλιέργεια τῆς πατάτας, αποφάσισε να συστήση στους χωρικούς να φυτεύουν πατάτες. "Έφερε μάλιστα στο Ναύπλιο και μοίραζε δωρεάν πατάτες από τη Ρωσία, για να τις φυτέψουν. Κανέννας όμως δέν ήθελε να τον άκούση και να πάρη πατάτες για φύτεμα.

"Αμα πέρασαν κάμποσες μέρες και είδε ότι δέ γίνεται τίποτε, συλλογίστηκε το ακόλουθο :

"Έβαλε στρατιῶτες με τα ὄπλα στο χέρι να φυλάγουν τις αποθήκες, που είχε τις πατάτες "Αφησε όμως την πισινή πόρτα κάθε αποθήκης μισάνοιχτη. 'Ο κόσμος άμα είδε ότι οί πατάτες φυλάγονται με στρατιῶτες, άρχισε να λήη πως είναι πολύτιμο πράμα οί πατάτες, και μια που δέ μοιράζονταν πιά δωρεάν, πήγαιναν κρυφά από την πισινή πόρτα, τις

ἐπαιρναν λίγες λίγες και τις φύτευαν. Ἔτσι ἄρχισε ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας στήν πατρίδα μας.

Βέβαια ἡ πατάτα ἔχει ἀνάγκη, γιά νά πετύχη, νά σκαφτῆ καλά τὸ χῶμα και νά βάλουμε και λίγο λίπασμα. Θέλει και πότισμα στήν ἐποχὴ πού εἶναι ξηρασία. Μολαταῦτα δὲν εἶναι δύσκολη ἡ καλλιέργειά της και δίνει και ἄρκετὸ κέρδος. Εὐκόλα φυτρώνει στὰ δροσερὰ ὄροπέδια, στοὺς λόφους και στὶς κοιλάδες. Κοντὰ στὰ ποτάμια δίνει ἄφθονες ἐσοδεῖες· μόνο σὲ ὑγρὰ μέρη και βάλτους δὲν προοδεύει, γιὰτὶ εὐκόλα σαπίζει. Στὰ ψυχρὰ μέρη μπορεῖ κανένας νά φυτέψη πατάτες τὸ Μάρτη και τὸν Ἀπρίλη, ἐνῶ στὰ θερμὰ μέρη μπορεῖ κι ἀπὸ τὸ Γενάρη ἀκόμα νά σπέρνη πατάτες. Νὰ σπέρνη ; Δὲν εἶναι ἡ ἀλήθεια. Δὲ ρίχουμε δηλαδὴ σπῆρο πατάτας. Παίρνομε ὀλόκληρες πατάτες μικρὲς, πού ἔχουν ἓνα ἢ δυὸ μάτια και τις χῶνομε μέσα στὸ χῶμα ἢ κόβομε μεγάλες πατάτες σὲ κομμάτια, πού ἔχει τὸ καθένα ἀπὸ ἓνα ἢ δυὸ μάτια. Ἀπὸ τὰ μάτια αὐτὰ βγαίνουν οἱ ρίζες τοῦ νέου φυτοῦ.

Πολλὰ εἶδη πατάτας ὑπάρχουν· δυὸ ὅμως ξεχωρίζουν : οἱ ἀσπρουδερὲς και ψιλόφλουδες, πού γίνονται σὲ χῶμα μαλακὸ και στὶς πεδιάδες, πού ἔχουν νερὰ τρεχούμενα· κι οἱ μελαχρινὲς και χοντρόφλουδες, πού εἶναι πιὸ τραχιὲς και φυτρῶνουν στὰ ψηλὰ μέρη, κι ὅπου τὸ χῶμα δὲν εἶναι πολὺ μαλακὸ.

Φέτος πρέπει νά σπείρωμε πατάτες στὸ σχολικὸ μας κῆπο. Ἡ ὀμάδα μας τὸ πῆρε ἐπάνω της τὸ ζήτημα αὐτὸ και θὰ σπείρη, ἂν μᾶς δοθῆ ἡ ἄδεια ».

Τὰ παιδιὰ χειροκρότησαν τὴ δεύτερη ὀμάδα γιά τὴν ἐκθεσὴ της. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν ἀργά, ἀνάβαλαν τὴ συζήτηση ἐπάνω στήν ἐκθεση αὐτὴ και τὴν ἀνάγνωση τῆς ἐκθεσης γιά τις ταβανόσκουπες σὲ ἄλλη μέρα, γι' αὐτὸ και δὲ γράφομε ἐδῶ τίποτε γι' αὐτές. Τὸ ἀναβάλλομε κι ἐμεῖς γιά μιὰν ἄλλη φορά.

71. ΤΟ ΘΕΡΟΣ

Με τοῦ καιροῦ τὸ γύρισμα τ' ὄνειρο θ' ἀληθέψη :
Στὶς καλαμιές, ἀπόγυρτες ἀπ' τὰ βαριά τὰ στάχια,
νεραίδες ἀσπρομάντιλες διαβαίνουν οἱ θερίστρες.
Τ' ἀνάλαφρα ἀσπρομάντιλα, σφιγμένα μετὰ τὰ δόντια,
φυλαχτικά ἀπ' τὸ λιόκαμα τὶς ὄψεις ἀποκρῦβουν
καὶ δείχνουν τὰ ματόφρυδα, κοράκια μετὰ στὸ χιόνι.
Πίσω ἀπ' τὸ διάβα τους, στρωτὰ χερόβολα τὰ στάχια
χαράζουν στράτα ἀπάτητη στὸν ἥλιο καὶ στ' ἀγέρι.

Γιὰ τὶς βαρύτερες δουλειές ἄξια καὶ ἀντρίκια χέρια
στρίβουν κλωνάρια τῆς μουριάς καὶ ζώνουν τὰ δεμάτια.

Τ' ἄλογο χαμοδένοντας στὸ χέρσωμα νὰ βόσκη,
πάει τὸ κοπέλι γιὰ νερὸ μετὰ δυὸ φλασκιά στὰ χέρια.
Καὶ ἡ μάνα, ἀποκοιμίζοντας στ' ἀπόσκιο τὸ παιδί της,
στρώνει στεγνὸ, ἀμαγείρευτο τῆς ἀργατιῆς τὸ δεῖπνο,
μετὰ πρῶμο κριθαρίτικο ψωμί, ποῦ δὲ χορταίνει.

Γ. Δροσίνης

72. Ο ΔΡΥΟΚΟΛΑΠΤΗΣ Ή ΤΣΙΓΚΛΙΔΑΡΑ

Ντούκ... ντούκ... ντούκ !..

Ἀπάνω στή βελανιδιά δυὸ πουλιά σκαρφαλωμένα χτυποῦν μὲ τὰ μακριὰ καὶ σουβλερὰ ράμφη τους τὸν κορμὸ καὶ περιμένουν. Μοιάζουν μὲ δυὸ ἐπισκέπτες ποὺ χτυποῦν τὴν πόρτα ἀρχοντικοῦ σπιτιοῦ γιὰ νὰ τοὺς ἀνοίξῃ, ἢ καὶ γιὰ νὰ μάθουν ἂν εἶναι μέσα ὁ νοικοκύρης.

Εἶναι καὶ τὰ δυὸ ὠραῖα πουλιά. Τὸ μάτι τους λάμπει μεγάλο καὶ στρογγυλὸ μὲ λευκὸ γύρο στὴν ἄκρη σὰν ἓνα κουμπὶ ἀσημοδεμένο. Στὸ κεφάλι φοροῦν σκουφούνι ἀπὸ βαθιὰ κόκκινα πούπουλα· τὸ ἴδιο χρῶμα ἔχει καὶ ἡ τραχηλιά τους. Τὰ φτερὰ καὶ ἡ ράχη τους εἶναι μαῦρα λαμπρὰ μὲ βοῦλες καὶ λουρίδες λευκές· ἡ κοιλιά τους κιτρινόσταχτη καὶ ἡ οὐρά τους ἀπὸ κάτω σταχτοκόκκινη. Καὶ τὰ δυὸ δὲν παραλλάζουν στὴν ὁμορφιά καὶ στὴ χάρη.

— Ἐσύ, εἶπε ὁ ἀρσενικὸς στὴ συντρόφισσά του, ἄφησε τὴ δουλειὰ κι ἀνέβα νὰ καθίσῃς ψηλὰ στὸ δέντρο. Σὲ θέλω· τὰ μάτια σου τέσσερα ! Δὲν εἶναι δύσκολο, καθὼς θὰ δουλεύω νὰ μ' ἀρπάξῃ ἀπὸ πίσω κανένα ξεφτέρι ἢ κουνάβι ἢ καὶ νυφίτσα. Τὸ ξέρεις πὼς ἔχομε πολλοὺς ἐχθροὺς.

— Καλὰ, ἄντρα μου, εἶπε τὸ θηλυκό.

Καὶ πρόθυμα σκαρφαλώνει στὴν κορυφὴ τῆς βελανιδιάς καὶ κοιτάζει δεξιὰ κι ἀριστερά, ψηλὰ καὶ χαμηλὰ μὲ ἄγρυπνα μάτια. Στὸ μεταξὺ ὁ δρυοκολάπτης ἀνεβαίνει πηδηχτὰ στὸν κορμὸ πότε ἴσα καταπάνω, πότε γύρω κι ὕστερα κατεβαίνει ὡς τὴ ρίζα μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Σὲ κάθε πήδημα στέκεται καὶ χτυπᾷ μὲ τὸ ράμφος του : ντούκ... ντούκ...

— Τίποτα, εἶπε· τὸ δέντρο εἶναι γερό, ἀκόμη δὲν ἤρθαν οἱ φίλοι μας.

Καὶ πετᾶ σὲ ἄλλη βελανιδιά : ντούκ, ντούκ, ντούκ !
 Τίποτα καὶ ἐδῶ. Ἔτσι χτύπησε πεντέξι κορμούς σάν τὸ ζη-
 τιάνο ποὺ χτυπᾷ τὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν, μὰ καμιὰ δὲν τοῦ
 ἀνοίγει καὶ φεύγει δυσαρεστημένος.

Ἐκείνη τῆ στιγμῇ πολλὰ μικρὰ πουλάκια ἤρθαν τρι-
 γύρω του καὶ τοῦ φωνάζουν :

Τσιγκλιδάρα ! τσιγκλιδάρα !
 μὲ τὴν κόκκινη φεσάρα,
 μὲ τὰ μαῦρα τὰ φτερά
 καὶ μὲ τὴ μακριὰ οὐρά,
 χτύπα - χτύπα τὴ μυτάρρα,
 τσιγκλιδάρα, τσιγκλιδάρα,
 νὰ μᾶς φτιάσης τὴ φωλιά
 γιὰ νὰ βγάλουμε πουλιά ! . . .

Ὁ δρυοκολάπτης, θέλει δὲ θέλει, εἶναι ὁ μαραγκὸς τους.
 Τὶς τρύπες ποὺ ἀνοίγει στὸ δέντρο, μερικὰ πουλάκια τὶς
 κάνουν φωλιές καὶ κλωσοῦν τ' αὐγὰ τους.

—Ἔ ! τοὺς λέει, ἄγρια· κάτι βιάζεστε· ἀκόμη δὲν πά-
 τησε ὁ Μάρτης καὶ θέλετε νὰ κλωσήσετε ;

Τὰ πουλάκια πέταξαν εὐθὺς μακριὰ του λυπημένα καὶ
 φοβισμένα. Ἐκεῖνος ἄρχισε πάλι τὴ δομικὴ του. Ἐξαφνα
 ἐκεῖ ποὺ χτυποῦσε ντούκ . . . ντούκ . . . στὸ ἕκτο δέντρο, τὸ
 δέντρο βούιζε σάν ἄδειο σταμνί.

—Ἄ, χά ! . . . ἔκαμε εὐχαριστημένος. Σᾶς πέτυχα τέλος
 πάντων ! . . .

Ἐξακολούθησε νὰ χτυπᾷ ἐδῶ καὶ κεῖ παντοῦ· τὸ δέν-
 τρο βούιζε σάν νὰ ἦταν κούφιο.

—Ὡ ! . . . ὦ ! . . . ἔκαμε ὁ δρυοκολάπτης. Ὅλα τὰ σκαθά-

ρια ἐδῶ μέσα συνάχτηκαν ! Κι ὁ θρίψ ὁ κρούστης, τὸ μαμούδι πού λέμε, κι ὁ βόστρυχος ὁ τυπογράφος. . . .

— Γιατί τυπογράφος ; ρώτησε ἀπὸ ψηλά ἡ συντρόφισσά του.

— Ἐγώ ! εἶπε ἐκεῖνος καὶ πλάγιασε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ δῆ πρὸς τὰ ἑπάνω, οἱ ἄνθρωποι τὸν εἶπαν ἔτσι : Γιατί, δὲν ξέρω. Καὶ τί μᾶς μέλει ; "Ὅπως καὶ νὰ τὸν πῆς, ἐκεῖνο πού ξέρω εἶναι πὼς ἔχει καλὸ φαγητό. "ὦ ! τὰ λαίμαργα, πρόσθεσε. Κόσκινο τὸ 'καμαν τὸ δέντρο. "Ένας δυνατὸς ἄνεμος νὰ φυσήξῃ θὰ σωριαστῇ κάτω τέτοιο ὄμορφο καὶ μεγάλο δέντρο ! Ἄλλὰ δὲ θὰ σᾶς γίνῃ ἡ χάρη. Δὲ θὰ σᾶς ἀφήσω νὰ τὸ γκρεμίσετε. Ἐγὼ θὰ τὸ καθαρίσω ἀπὸ σᾶς.

Ἄμέσως χώνει πιὸ βαθιὰ τὰ νύχια του στὴν ξεσχισμένη φλούδα, κολλᾷ καὶ τὴν ἄκρη τῆς οὐρᾶς κι ἔτσι ἔχει τὸ σκαμνὶ του. Ἐπειτα ἀρχίζει νὰ πελεκᾷ μὲ τὸ ράμφος του, πού εἶναι σφυρὶ καὶ σμιλᾶρι μαζί. Σὲ λίγο πετιοῦνται ἕνα - ἕνα τὰ πελεκούδια καὶ τὸ σμιλᾶρι ὅλο καὶ προχωρεῖ πρὸς τὰ μέσα.

— Νὰ ἕνα παχὺ σκουλήκι, λέει ξαφνικὰ καὶ τὸ καταπίνει. Εἶναι κι ἄλλα μέσα. Προχώρησαν πρὸς τὰ μέσα, ἀλλὰ δὲ θὰ κερδίσουν τίποτα. Μόνο θὰ μὲ ἀναγκάσουν νὰ ρίξω μέσα τ' ἀγκίστρι μου. Ἄμέσως τεντώνει τὴ γλώσσα του καὶ τὴ χώνει στὴν τρύπα. Τρύπησε δυὸ σκουλήκια καὶ τὰ βγάζει. Αὐτὰ σπαρταρίζουν, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ ξεφύγουν. Ἡ γλώσσα ἔχει ἀγκίδες σὰν ἀγκίστρι.

— Ἡ νυφίτσα ! ἀκούεται φωνὴ ἀπὸ ψηλά. Φώναξε τὸ θηλυκὸ καὶ πέταξε ἀμέσως σὲ ἄλλη βελανιδιά. Ὁ ἀρσενικὸς ἔκαμε τὸ ἴδιο.

— Χόρτασα ! εἶπε εὐχαριστημένος στὴ συντρόφισσά του. Ἡ σειρά σου τώρα ἔγώ ἀνεβαίνω νὰ φυλάξω.

Ἄνέβηκε πηδηχτὰ στὴν κορυφὴ τοῦ δέντρου καὶ ἄρχισε

νά κοιτάζω γύρω. "Όσο κοίταζε τόσο χαιρότανε. Οί βελανιδιές ἦταν ἐπάνω στ' ἄνθη τους. Κάτω τὸ ἔδαφος ἦταν στρωμένο ἀπὸ τὰ ξερὰ κόκκινα φύλλα τους. Πάνω στοὺς χοντροὺς καὶ μαυριδεροὺς κορμούς καὶ τοὺς μεγάλους κλάδους, ποὺ εἶχαν ἀπλωθῆ γύρω σὰν νὰ 'θελαν νὰ πιαστοῦν μὲ τοὺς κλάδους τοῦ γειτονικοῦ δέντρου, πρασίνιζαν τὰ βρύα. Στὶς ἄκρες ὅμως τῶν κλαδιῶν πράσινα ποτῆρια ἀνοίγαν τὰ φυλλαράκια τους σμιχτὰ ἀκόμη ἀπὸ φόβο μὴν παγώσουν στῆς νύχτας τὴν παγωνιά. Χιλιόχρωμα ἔντομα περπατοῦσαν μὲ βοή ἀνυπόμονα νὰ ρουφήξουν τὸν ἀγνὸ χυμὸ τους.

— Ψυχὴ μου ἀνοιξὲ !... εἶπε ὁ δρυοκολάπτης. Μοῦ φαίνεται πὼς βλέπω κάτω ἓνα κατακόκκινο χαλὶ κεντημένο μὲ πράσινα πετράδια... Καὶ ποῦ εἶσαι ἀκόμη ! καὶ ποῦ εἶσαι ἀκόμη !... πρόσθεσε κουνώντας τὸ κεφάλι. 'Όστόσο, τί νὰ γίνεται ἢ κυρά μου ;

"Ἐσκυψε καὶ τὴν εἶδε σκαρφαλωμένη στὸν κορμὸ νὰ χτυπᾷ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καὶ νὰ τρέχει ἀμέσως στὴν ἀντίθετη.

— "Ω ! ὦ ! ἔκαμε ὁ δρυοκολάπτης ξεκαρδισμένος στὰ γέλια. Καὶ νὰ σ' ἔβλεπε τώρα ὁ δασοφύλακας !...

— Γιατί ; ρώτησε ἐκείνη κι ἔπαψε μιὰ στιγμή νὰ χτυπᾷ μὲ τὸ ράμφος. 'Ο δασοφύλακας εἶναι φίλος μας. Ξέρει πὼς ἐμεῖς κυνηγοῦμε τὰ ἔντομα ποὺ τοῦ χαλοῦν τὰ δέντρα καὶ μᾶς ἀγαπᾷ. Ποτὲ δὲν ἄκουσα δασοφύλακα νὰ κάμῃ κακὸ σὲ δρυοκολάπτη.

— Δὲ λέω γιὰ κακό. Λέω ποὺ χτυπᾷς στὴ μιὰ μεριά καὶ κοιτάζεις στὴν ἄλλη. "Αν σ' ἔβλεπε, βέβαια, θὰ νόμιζε πὼς κοιτᾷς ἂν τρύπησες τὸ δέντρο πέρα - πέρα.

— Για τόσο κουτοὺς μᾶς περνᾷ ;

— Δὲν τὸ ξέρεις ; Καθένας μὲ τὸ δικό του μέτρο μετρᾷ τοὺς ἄλλους.

— "Ας τὸ χαιρέται τὸ μέτρο του, εἶπε τὸ θηλυκὸ πεισμο-

μένο. Ἐγὼ κοιτάζω νὰ μὴν πεταχτῆ ἕξαφνα ἐκεῖνος. . . πῶς τὸν εἶπες ;

— Ὁ τυπογράφος ;

— Ναί, ὁ τυπογράφος ! δὲν ξέρεις τί δουλειὰ ἔχει κάμει στὴ φλούδα καὶ στὸ μαλακὸ τοῦ δέντρου ! Οὔτε ὁ ἀσβὸς δὲν κάνει τέτοια δουλειὰ στὸ χῶμα. Ἀλλὰ ποῦ θὰ μοῦ πάη ; Νά, τὸν ἄρπαξα ! . . . Κι ἔδειξε ἓνα σκαθάρι καρφωμένο στὴ γλώσσα της.

— Ἀλήθεια ! φώναξε στὸ σύντροφό της ἅμα τὸ κατάπιε· ἔχει τὸ καλύτερο κρέας.

Κοντὰ νὰ τελειώσῃ ὁ Μάρτης, ὁ δρυοκολάπτης ἔχει κάμει πολλές τρύπες στὰ δέντρα. Τὰ πουλάκια ἔρχονται ζευγαρωτὰ καὶ χαρούμενα καὶ πιάνουν ἀπὸ μιὰ φωλιά.

— Τσιγκλιδάρα ! τσιγκλιδάρα ! τοῦ φωνάζουν χαϊδευτικά. Τὴν ἔφτιασες καλὰ τὴ φωλιά μας ;

— Ὅχι καὶ καλύτερα ! Ὅχι καὶ καλύτερα ! τοὺς ἀπαντᾷ ἐκεῖνος. Στρῶσετέ την τώρα ὅπως ξέρετε, κάνετε τ' αὐγά σας, βγάλτε τὰ πουλιά σας καὶ καλὲς ἀντάμωσες !

Πρὶν ὅμως νὰ φύγῃ ἐκεῖ πιάνει βιαστικὰ μὲ τὴ συντροφισσά του τὰ πελεκούδια, ποὺ ἔριξαν ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ τὰ πετοῦν μακριά, ἢ τὰ κρύβουν μέσα στὰ χαμόκλαδα.

— Δὲν πρέπει τὰ κακόπαιδα νὰ δοῦν τὰ πελεκούδια καὶ νὰ βροῦν τὴ φωλιά τῶν πουλιῶν, λέει τὸ θηλυκὸ μὲ λαχτᾶρα.

— Καλά, εἶπε ὁ δρυοκολάπτης. Ἀλλὰ θαρρῶ εἶναι καιρὸς νὰ βροῦμε καὶ μεῖς τὴ φωλιά μας γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ.

— Βρῆκα μιὰ κουφάλα. Εἶναι ὅμως σάπια ἀπὸ πάνω.

— Καὶ δὲν τὰ πετᾶμε τὰ σάπια ;

Ἐτρεξαν κι οἱ δυὸ στὴν κουφάλα καὶ μὲ τὰ ράμφη τους πέταξαν τὰ σάπια ξύλα, ὥσπου τὴν καθάρισαν καλὰ.

— Νὰ τὴν κάμωμε βαθιὰ γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό, λέει τὸ θηλυκὸ.

—"Έννοια σου καί τήν ἕκαμα σάν τήν κάλτσα τοῦ δασο-
φύλακα.

Εὔγε ! Φέρε τώρα καί λίγα ξερά κλαδάκια νά τή στρώ-
σωμε γιατί βιάζομαι. . .

"Έπρεξε ὁ ἀρσενικός δρυοκολάπτης, ἔφερε μαλακά βρύα,
τρίχες καί πούπουλα. Δέν πρόφτασε νά τά στρώση καί τὸ
θηλυκὸ ἄρχισε νά γεννᾶ τ' αὐγά του. Ὁ δρυοκολάπτης πῆγε
μακριά νά κυνηγήση. Κατὰ τὸ μεσημέρι γύρισε στὴ φωλιά του.

— Νά μοῦ ζήσης, ἀνοιξη, εἶπε εὐχαριστημένος. "Εφαγα καί
χόρτασα —τὸ Θεὸ ἐδόξασα ! ποὺ λέει ὁ λόγος. Σήκω, πῆ-
γαινε νά φᾶς καί σύ, καλή μου.

'Εκείνη σηκώθηκε καί κάθισε ὁ ἀρσενικός στ' αὐγά νά
κλωσήση.

"Αμα βγῆκαν τὰ πουλιά, ἄρχισαν κι οἱ δυὸ τὸ κυνήγι.
"Ενας πῆγαινε, ἄλλος γύριζε. "Απὸ τὴν αὐγὴ ὡς τὸ βράδυ
αὐτὸ γινόταν. "Επρεπε νά φᾶνε καί νά θρέψουν τὰ παιδιὰ
τους. "Οταν μεγάλωσαν κάπως τὰ παιδιὰ, τ' ἄφηναν στὴ
φωλιά κι ἔβγαιναν ζευγαρωτὰ στὸ κυνήγι.

— Τὸ νοῦ σας ! τὰ συμβούλευαν. "Οποῖος κι ἂν ἔρθη, χτυ-
πᾶτε ἄφοβα μὲ νύχια καί μὲ μύτες.

Μιά μέρα ἢ μητέρα, καθὼς γύριζε ἀπὸ τὸ κυνήγι, ἀνη-
σύχησε. Εἶδε κάποια τουλούπα μαλλιά πιασμένα στὸ ξύλο
καί δυὸ - τρεῖς σταλαγματιές αἷμα.

— Συμφορά μου ! πᾶνε τὰ παιδιὰ μου ! φώναξε δυνατὰ.

Κι ἔπρεξε ὅσο μπορούσε νά φτάση μιὰν ὥρα ἀρχίτερα
στὴ φωλιά. "Οπως ἦταν βαριά καί καλοφαγωμένη, τὰ φτε-
ρά δέν τὴ βάσταξαν καί παραλίγο νά πέση σωρὸς κουβάρι
κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο. "Ενας ρόζος τὴν ἔσωσε. Πιάστηκε σ'
αὐτὸν μὲ τὰ νύχια της· ἔπειτα πηδηχτὰ ἔφτασε ἀπέξω ἀπὸ τὴ
φωλιά της.

— Μὴν τρομάζης, μητέρα, μὴν τρομάζης ! φώναξαν τὰ παιδιά μόλις τὴν εἶδαν. Εἴμαστε καλά !

—“Ὅλα σωστά ; ὅλα ; ρώτησε. Καὶ ψηλάφησε μὲ τὸ ράμφος τῆς τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο γιὰ νὰ βεβαιωθῆ, πὼς δὲν ἔπαθαν τίποτα.

— Μὰ τί συνέβη ; ρώτησε ὁ πατέρας.

—“Ἐνα κακόπαιδο ἤρθε κι ἔβαλε τὸ χέρι του στὴ φωλιά μας, εἶπε τὸ ἓνα πουλί. Ἄλλὰ τοῦ δώσαμε τέτοιεςτσιμιπιέςκαὶ νυχιές πού τώρα, ἂν ξανάρθη, δὲ θὰ μπορέση νὰ τὸ βάλῃ μέσα· θὰ εἶναι πρησμένο.

— Ἐγὼ εἶδα καὶ μαλλιά· εἶπε ἡ μάνα.

—“Α, εἶναι τῆς κυρα-νυφίτσας, εἶπε ἄλλο πουλί. Ἦρθε κι ἐκείνη νὰ μᾶς δῆ τί κάνομε καὶ τὴν περιποιηθήκαμε ὅπως τῆς ἄξιζε.

—“Ἐφαγε νυχιές ! ἔφαγετσιμιπιές ! εἶπε ἄλλο πουλί μὲ χαρά.

— Ἐγὼ τῆς μάδησα τὴν οὐρά, μητέρα, φώναξε ἄλλο. Καθὼς γύριζε νὰ φύγῃ, μιὰτσιμιπιὰ τῆς δίνω καὶ τῆς ξεκόλλησα μιὰ τούφα μαλλιά.

“Ὅλα πετοῦσαν γύρω στοὺς γονεῖς τους καὶ καθένα ἀνυπομονοῦσε νὰ διηγηθῆ τὶς παλικαριές του.

— Καλά ! πολὺ καλά ! εὔγε ! ἔλεγε χαϊδεύοντάς τα ἡ μητέρα. Ἔτσι, νὰ εἶστε ἄφοβα καὶ δυνατὰ σὰν τὸν πατέρα σας.

— Καὶ σὰν τὴ μητέρα σας, πρόσθεσε ὁ πατέρας.

— Εὐχαριστῶ, εἶπε τὸ θηλυκό. Καὶ τὸν κοίταξε τρυφερά.

Στὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου ὁ πατέρας σύναξε μιὰ μέρα τὰ παιδιά του σ' ἓνα δέντρο καὶ τοὺς εἶπε :

— Τώρα μεγαλώσατε καὶ τὸ κυνήγι λιγότεψε. Καίρὸς νὰ χωρίσωμε· ἐδῶ δὲ μᾶς βαστᾶ πιά ὁ τόπος.

— Δὲν πᾶμε κι ἐμεῖς μὲ τὰ χελιδόνια ; ρώτησε ἓνα ἀπὸ τὰ πουλιά.

— Δὲν μποροῦμε ἐμεῖς νὰ πᾶμε τόσο μακριά. Τὰ χελιδόνια περνοῦν θάλασσα· τὰ δικά μας τὰ φτερά δὲν μποροῦν νὰ μᾶς σηκώσουν· εἴμαστε βαριά. Ἄλλὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πᾶμε καὶ τόσο μακριά, εἶπε ὁ πατέρας. Κι ἐδῶ κάτι θὰ βροῦμε νὰ φᾶμε. Ἔ, βέβαια δὲν θὰ ἔχωμε τὴν καλοπέραση τοῦ καλοκαιριοῦ. Οὔτε σκαθάρια, οὔτε κάμπιες καὶ χρυσαλλίδες πιά.

— Ἄχ ! ἐκεῖνος ὁ τυπογράφος ! εἶπε μὲ ἀναστεναγμὸ ἡ μητέρα.

— Καὶ τώρα τί θὰ τρῶμε ; ρώτησε ἓνα πουλί. Μᾶς μάθατε γιὰ τοῦ καλοκαιριοῦ τὸ κυνήγι, ἀλλὰ γιὰ τὸ χειμῶνα τίποτα !

— Ἐχετε δίκιο, εἶπε ὁ πατέρας. Τώρα θὰ τρῶτε σπόρους ἀπὸ τὰ πεῦκα καὶ τὰ ἔλατα. Θ' ἀνοίγετε τοὺς κώνους καὶ θὰ τοὺς τρῶτε.

— Ἄς ἔρθουν μαζὶ στὸ δάσος ποὺ θὰ πᾶμε, παρακάλεσε ἡ μητέρα τὸν ἄντρα της. Νὰ τοὺς δεῖξουμε πρῶτα πῶς ἀνοίγουν τοὺς κώνους καὶ τότε τὰ διώχνεις.

— Μοῦ φαίνεται, πὼς λυπᾶσαι νὰ τὰ χωριστῆς, εἶπε ὁ πατέρας, κι ἔχεις δίκιο. Ἄς ἔρθουν ὡς ἐκεῖ.

Ὅταν ἡ οἰκογένεια τοῦ δρυοκολάπτη ἔφτασε ψηλά στὸ βουνό, τὸ κρυθὸ ἦταν δυνατὸ. Χιόνιζε πολὺ. Ἄσπρες τουλοῦπες ἔπεφταν ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἓνα οὐρανὸ σταχτὴ καὶ χαμηλό, ποὺ ἔκρυβε ὡς τὶς κορυφὲς τὰ ἔλατα. Οἱ ἄσπρες τουλοῦπες ἔπεφταν καὶ ἄλλες κάθιζαν πάνω στὰ σταυρωτὰ κλαδιά, ἄλλες κολλοῦσαν στὸν κορμὸ καὶ τοῦ χάριζαν ἄσπρη μαλλωτὴ χάριτη, κι ἄλλες ἔπεφταν στὸ γῶμα καὶ τὸ σκέπαζαν μ' ἓνα σκέπασμα κατάλευκο καὶ ἀφράτο.

— Τί εἶναι τοῦτο, πατέρα ; τρώγεται ; ρώτησαν ἅμα πρωτοεῖδαν τὸ χιόνι τὰ πουλιά.

Και πριν νά πάρουν ἀπάντηση χτύπησαν μὲ ὄρμη τὰ ράμφη τους ὅπου ἔτυχαν καθένα. Ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμή φώναξαν ὅλα μὲ πόνο.

— Ὠχ ! τὴ μύτη μας ! τὴ μύτη μας !

— Ἔσπασαν τὴ μύτη τους στὶς πέτρες, εἶπε ὁ πατέρας καὶ γέλασε δυνατά. Ποιὸς σᾶς εἶπε νά πάρετε γιὰ σπόρους καὶ τὸ χιόνι !

— Πεινᾶμε . . . Πεινᾶμε . . . φώναξαν καὶ συνάχτηκαν ὅλα μὲ φτερουγίσματα γύρω στὴ μητέρα τους.

— Ἄ ! γιὰ νά σᾶς πῶ ! φώναξε ὁ πατέρας αὐστηρά. Εἶπαμε : καθένα ἀποδοῦ καὶ μπρὸς θὰ φροντίζη γιὰ τὸν ἑαυτό του. Δὲν εἶστε πιά μικρὰ νά σᾶς φροντίζη ἡ μητέρα σας ! . . .

— Ἀλλὰ δὲ βρίσκομε τίποτα. Ποῦ εἶναι οἱ σπόροι πού μᾶς ἔταζες ;

— Νά, ἔλατε μαζί μου, καὶ προσέχετε.

Ἀνέβηκε μαζί σ' ἓνα ἔλατο ὅλη ἡ οἰκογένεια, καὶ ὁ πατέρας στὴ μέση ἄρχισε νά τοὺς λέη :

— Βλέπετε αὐτοὺς τοὺς κώνους, πού κρατεῖ στὶς παλάμες του τὸ δέντρο, ὅπως τὰ κεριά του ὁ πολυέλαιος ; Ἀλλοῦ ἔχει ἓνα, ἀλλοῦ δυὸ - τρία μαζί. Ἐκεῖ μέσα εἶναι ἡ τροφή σας. Νά, πῶς θὰ τ' ἀνοίγετε.

Ἔδωσε δυὸ τρεῖς χτυπιές μὲ τὸ ράμφος του ὁ πατέρας σ' ἓνα πλαγιασμένο κλαδὶ καὶ ἀνοίξε μιὰ σχισμάδα. Ἐπειτα ἔκοψε ἓνα κῶνο, τὸν ἔχωσε ὀρθὸν μέσα στὴ σχισμάδα καὶ μὲ τὸ ράμφος του ἄρχισε νά χτυπᾷ ἓνα - ἓνα τὰ λέπια. Σὲ κάθε χτύπημα ἀνοίγε καὶ ἓνα λέπι. Ἐχωνε τότε τὴ γλώσσα του καὶ ἐβγαζε ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα ἓνα σπόρο μικρὸ σὰ ρύζι. Ὁ σπόρος εἶχε καὶ ἓνα φτερό σὰν τὸ φτερό τῆς πεταλούδας.

— Νά, αὐτὸ θὰ εἶναι τώρα τὸ χειμῶνα ἡ τροφή σας, εἶπε καὶ τὸ κατάπιε.

Ὁ δρυοκολάπτης ἐξακολούθησε ν' ἀνοίγη μὲ τὸν ἴδιο τρόπο τὸν κῶνο καὶ νὰ τρώῃ τοὺς σπόρους τοῦ ὄσπου τὸν ἀνοίξε ὡς τὴν κορυφή. Ἄμα τελείωσε, τὸν ἐρίξε χάμω· ἔκοψε ἄλλον κῶνο, τὸν ἔστησε στὸ κλαδί κι ἄρχισε πάλι τὸ ἴδιο. Γιὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πείνα τοῦ ἄδειασε κάπου δέκα, εἴκοσι κώνους.

— Φαγητὸ καὶ τοῦτο ! εἶπε δυσαρεστημένος, ὅταν μισοχόρτασε. Ἄλλὰ τί νὰ κάμῃ κανεῖς ! Μὴ χειρότερα !

Κοίταξε γύρω του, ἀλλὰ δὲν εἶδε οὔτε τὴ γυναίκα του οὔτε τὰ παιδιὰ του. Μονάχα ἄκουσε σφυροκοπήματα γύρω στὰ ἔλατα δυνατὰ κι ἀδιάκοπα. Πέταξε, τὰ βρῆκε, εἶδε μ' εὐχαρίστησή του ὅτι ἔμαθαν πῶς νὰ τρέφονται τὸ χειμῶνα καὶ τοὺς εἶπε :

— Γειά σας ! Καλὴν ἀντάμωση τὴν ἀνοίξη.

— Στὸ καλὸ, πατέρα. Σ' εὐχαριστοῦμε. Καλὴν ἀντάμωση.

73. ΣΤ' ΑΛΩΝΙΑ

Στ' ἀλώνια, καλοσάρωτα καὶ ξεχορταριασμένα,
θὰ ξαπλωθοῦν οἱ θημωνιές, ξανθόμαλλες πλεξίδες.
Τὰ στάχυα τρίβει καὶ μασᾷ περνώντας ἢ ροκάνα,
πλατάνι τὸ σαγόνι της, τὰ δόντια της στουρνάρια.
Τὰ βόδια σέρνουν τὸ θεριὸ ζευγαρωτὰ δεμένα
καὶ δαμασμένο τὸ πατᾶ, τὰ βόδια κυβερνώντας,
ώραία ἀρματοδρόμισσα λαμπαδωτὴ στημένη·
στὰ χεῖλη της ὁ σάλαγος γλυκόφωνο τραγούδι,
στὰ χέρια της ἀπόνετο καλάμι εἶν' ἢ βουκέντρα.
Ὁ νοικοκύρης τοῦ ἀλωνιοῦ, μὲ τὸ κρασί στὸ γόνα,
κερνᾷ τοὺς ξένους ποὺ περνοῦν καὶ κράζει τοὺς γειτόνους,
κι ἓνας λυράρης, παίζοντας τυφλὸς τύφλα τὴ λύρα,
μοιράζει εὐχὲς γιὰ τὴ σοδειὰ κάθε φορὰ ποὺ πίνει.

Κι ἀρχίζει τὸ ξανέμισμα τὶς νύχτες μὲ τ' ἀπόγειο·
 σύννεφο ἀπ' τ' ἀξινόφτυαρα, στὰ οὐράνια ἀναπετώντας,
 τ' ἄχυρο φεύγει ἀνάλαφρο καὶ τὸ σιτάρι πέφτει
 γύρω στὸ φῶς τῶν φαναριῶν, χρυσὴ ψιχάλα ἀπ' τ' ἄστρα.

Σωρὸς σιτάρι ἂν καρτερῆ τοῦ μετρητῆ τὰ χέρια,
 πρὶν ἀπ' τὰ χέρια τὸ μετροῦν τὰ πόδια καὶ τὰ μάτια·
 τὰ πόδια μὲ τὸ πήδημα, μὲ τὴ ματιά τὰ μάτια·
 φερὸ τοῦ νιοῦ τὸ πήδημα, σοφὴ ἢ ματιά τοῦ γέρου.

Ἐβρεχτη καὶ ἄκαγη ἢ σοδειὰ σηκώνεται ἀπ' τ' ἄλῶνι
 λίβας δὲν τὴν καψάλισε κι ἢ μπόρα δὲν τὴν πῆρε·
 χρονιάρα τροφοδότισσα γεμίζει τὶς κουβέλες.

74. Η ΣΟΥΠΙΑ

Μὲ τὸ χάραμα τ' ἀφήνω
τὸ θαλάμι μου τὸ φίνο,
γιὰ νὰ βγαίνω στὸ κυνήγι·
τί μπορεῖ νὰ μοῦ ξεφύγη ;

Στρεΐδια, μύδια, καβουράκια
καὶ λογιῆς - λογιῆς ψαράκια
τὰ πλοκάμια μου τ' ἀρπάζουν
καὶ στὸ στόμα μου τὰ βάζουν.

Ἀλήθεια, μόλις ἄρχισε νὰ χαράζει βγήκε ἡ σουπιά νὰ κυνηγήσει γιατί πεινοῦσε πολύ. Ὁ βοριάς πού φυσοῦσε δυνατὸς τόσες μέρες δὲν τὴν ἄφησε νὰ προβάλη ἀπὸ τὸ θαλάμι της.

Μπρὸς πατῶ καὶ πίσω πάω,
φάγε με, τί θὰ σὲ φάω.

Ἔτσι εἶπε, καὶ μὲ τὰ ὀχτῶ πλοκάμια, πού φυτρώνουν γύρω στὸ κεφάλι της, ἔσπρωξε δυὸ - τρεῖς φορές τὸ νερὸ μπροστὰ κι ἔτρεξε γρήγορα πρὸς τὰ πίσω κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ στάθηκε καὶ γύρισε νὰ κοιτάξῃ τοὺς βράχους.

— Νὰ ἓνα μύδι, εἶπε. Ἀπλωσε ἀμέσως τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ μεγαλύτερα πλοκάμια της, πού φυτρώνουν κι ἐκεῖνα γύρω στὸ κεφάλι της κι εἶναι στίς ἄκρες πλατιά σὰ φτυάρια, καὶ ξεκόλλησε ἀπὸ τὸ βράχο τὸ μύδι. Ἐπειτα, ἀπὸ πλοκάμι σὲ πλοκάμι, τὸ ἔφερε στὸ στόμα της, πού μοιάζει μὲ τοῦ παπαγάλου, καὶ τοῦ ἔσπασε τ' ὄστρακο, ὅπως σπάζουμε ἐμεῖς τ' ἀμύγδαλα. Ὑστερα μὲ τὴ γλῶσσα της, πού εἶναι σωστὸς τρίφτης, ἔγλειψε τὸ κρέας καὶ τὸ κατάπιε.

— Νόστιμο φαί, μὰ λίγο, εἶπε. Κίνησε τὰ μικρὰ πλοκάμια της κι ἄρχισε ν' ἄργοπλέη ἐμπρός. Σέ λίγο ἄρπαξε δυὸ στρείδια.

— Τὰ στρείδια εἶναι πιὸ νόστιμα, εἶπε, ἀφοῦ τὰ ἔφαγε κι αὐτὰ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Ἔνας κάβουρας ἐκεῖ κοντὰ πρόβαλε ἀπὸ τὸ θαλάμι του. Μὰ καθὼς εἶδε τὴ σουπιὰ τραβήχτηκε πάλι μέσα.

— Θὰ πεινάσουμε σήμερα, εἶπε στοὺς συντρόφους του. Ἔξω φυλάει ἡ σουπιὰ.

— Ἔννοια σου, καὶ δὲ θὰ μοῦ γλιτώσης, εἶπε ἡ σουπιὰ καὶ σταμάτησε.

Ἀπὸ τὸ θυμὸ της ἄλλαζε χρώματα· ἔγινε κίτρινη, κόκκινη, γαλάζια, ὅσο πού πῆρε τὸ χρῶμα τοῦ βράχου καὶ δὲν ξεχώριζε καθόλου.

Ἦστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα βγῆκε πάλι προσεχτικὰ ὁ κάβουρας Κοίταξε καλὰ, μὰ δὲν εἶδε τίποτα κακὸ.

— Ἐφυγε ! φώναξε δυνατὰ μὲ χαρὰ, βγῆτε, ἔφυγε !

Τρία - τέσσερα καβούρια βγῆκαν κι ἄρχισαν νὰ κοιτᾶζον κι ἐκεῖνα μὲ προσοχὴ τὸ βράχο.

— Περίεργο ! εἶπε ἕνας. Κοίταξε πῶς ἀλλάζει χρώματα ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ βράχου !

— Θὰ εἶναι ἀπὸ τὸ φῶς, πρόσθεσε ἄλλος.

— Ἀπ' ὅ,τι κι ἂν εἶναι, θὰ πάω νὰ δῶ, εἶπε ἄλλος. Δὲ βλέπω παρὰ δέκα σκουλήκια μεγάλα καὶ παχιά, φώναξε σὲ λίγο. Καὶ ἄπλωσε τὶς δαγκάνες του νὰ τσακώσῃ ἕνα. Μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἔνιωσε κάτι νὰ τὸν ἀγκαλιάζῃ καὶ νὰ τὸν σφίγγῃ. Ἦταν τὰ δυὸ μεγάλα πλοκάμια τῆς σουπιᾶς. Γρήγορα τὸν παράδωσαν στὰ μικρότερα πλοκάμια. κι ὥσπου νὰ καταλάβῃ τὸ ξαφνικὸ πού τὸν βρῆκε, ἦταν στὸ στόμα της.

— Ἡ σουπιὰ ! φώναζαν τ' ἄλλα καβούρια καὶ ἔτρεξαν σπρώχνοντας τὸ ἕνα τὸ ἄλλο νὰ ξαναμποῦν στὴν τρύπα τους.

‘Ένα - δυο άπ’ αυτά τσακώθηκαν από τὰ πλοκάμια τοῦ χταποδιοῦ.

— Μὰ μοῦ παίρνεις τὸ κυνήγι, ξάδερφε ! εἶπε μὲ παράπονο ἡ σουπιὰ.

— Νὰ μὴν κυνηγᾷς ἔξω ἀπὸ τὸ θαλάμι μου, εἶπε τὸ χταπόδι μὲ φοβέρα. ‘Εγὼ τὰ περίμενα τόσον καιρὸ τὰ καβούρια’ κι ἄπλωσε τὰ κλωνάρια του νὰ τὴν ἀρπάξῃ. ‘Εκείνη ὅμως μὲ σπρωξιές τοῦ νεροῦ βρέθηκε μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά.

— Τί νὰ σοῦ κάμω, εἶπε τὸ χταπόδι, ποῦ δὲν μπορῶ νὰ κολυμπήσω στὰ βαθιά. Καὶ γιὰ νὰ πάρηγορηθῇ, ἄρπαξε ἓνα μὲ τ’ ἄλλο πολλὰ σαλιγκάρια, ποῦ ἤθελαν νὰ ἰδοῦν τί εἶχε γίνει.

Στὸ μεταξὺ βάφηκαν ρόδινα τὰ νερά ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ χρυσώθηκαν οἱ ἀκρογιαλιές. Μέσα στὴ θάλασσα ζύπνησε ὁ κόσμος της. Τὰ μεγάλα ψάρια κυνηγοῦσαν τὰ μικρά, κι αὐτὰ ἄλλα μικρότερα, καὶ τὰ μικρότερα κυνηγοῦσαν τὰ σαλιγκάρια, ποῦ ζοῦν ἄφθονα στὰ πράσινα λιβάδια τῆς θάλασσας.

‘Η σουπιὰ ἔφαγε ἀκόμη μερικὰ μύδια καὶ στρείδια, κατάρπιε ὀλόκληρα ἓνα - δυο ψαράκια κι ἔπειτα χορτασμένη ἀποφάσισε νὰ γυρίσῃ στὸ θαλάμι της.

‘Εξαφνα ἔπεσε μπροστά της ἓνας ἴσκιος. ‘Απὸ τὰ νερά ποῦ ταραχτήκαν κατάλαβε πὼς πλησίαζε κάποιον μεγάλο ψάρι, κι ἀλήθεια ἦταν ἓνα μεγάλο λαβράκι. ‘Η σουπιὰ κατάλαβε τὸν κίνδυνο καὶ δίνοντας μιὰ ἔτρεξε στοὺς βράχους, ὅσο μποροῦσε γρηγορότερα. Μὰ τὸ λαβράκι ἦταν πιὸ γοργοκίνητο καὶ σὲ λίγο τὴν ἔφτασε.

Κεφαλόποδο μὲ λένε,
κι ἂν μὲ χάσης, γύρευέ με,

εἶπε ἡ σουπιὰ, καὶ μονομιᾶς χύνει τὸ μελάνι της στὸ κεφάλι

τοῦ ψαριοῦ. Ἀμέσως θόλωσαν τὰ νερά κι ἡ σουπιὰ βρέθηκε στὸ βυθό, λίγο πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὴ θολούρα, κι ἔμεινε ἀκίνητη. Τὸ λαβράκι θαμπώθηκε σὰ νὰ τοῦ ἔριξαν στάχτη στὰ μάτια. Γιὰ κάμποση ὥρα κολυμποῦσε στὰ στραβά, κι εἶδε κι ἔπαθε νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ θολούρα. Κοίταξε δεξιά, ἀριστερά, γύρω, πουθενὰ σουπιὰ !

— Μοῦ ξέφυγε, εἶπε, μὰ δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ψάχνω. . . Ἔφαγα ἀρκετὰ κι ὅμως πεινῶ ἀκόμη, πρόσθεσε. Καὶ ρίχτηκε σ' ἓνα κοπάδι μαρίδες, πού περνοῦσε μπροστά του σὰ σύννεφο.

Ἡ σουπιὰ σὲ λίγο ἀνέβηκε πάλι ἀπὸ τὸ βυθὸ καὶ σιγὰ - σιγὰ τραβήχτηκε στὸ βράχο. Ἐξαφνα βλέπει ἓνα σκουληκάκι, μὰ δὲν ἄργησε νὰ ἰδῆ πὼς ἦταν περασμένο σὲ ἀγκίστρι. Παραμέρισε λίγο καὶ παραφύλαγε. Ἐνας χάνος πιάστηκε σ' αὐτό, κι ἐκεῖ πού πῆγε ἡ σουπιὰ νὰ τὸν ἀρπάξει, ὁ ψαράς τράβηξε τ' ἀγκίστρι καὶ τῆς ξέφυγε. Πάλι ξανάπωσε τὸ ἀγκίστρι καὶ πιάστηκε μιὰ πέρκα. Ὁ ψαράς τὴν πῆρε κι αὐτή. Ὅταν ξανάριξε τὸ ἀγκίστρι, πέρασε πολὺς καιρὸς νὰ ξαναπιαστῆ ἄλλο ψάρι, κι ὁ ψαράς ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ :

Χάνος εἶναι χάνομαι,
πέρκα εἶμαι, πιάνομαι,
γύλος εἶμαι, σὲ γελῶ
καὶ τὸ δόλωμα χαλῶ.

Κι ἀλήθεια, πλησίασε ἓνα ὄμορφο ψαράκι μὲ πράσινα, κόκκινα, κίτρινα καὶ μαῦρα χρώματα. Πλησίασε τὸ σκουληκάκι καὶ τὸ τσιμποῦσε μὲ προφύλαξη λίγο - λίγο, ὥσπου ἄφησε γυμνὸ τὸ ἀγκίστρι. Ὁ ψαράς ἔνωσε τὸ τσίμπημα καὶ τράβηξε τὸ ἀγκίστρι ἀπάνω μὲ ὀρμή. Τὸ ψαράκι ἦταν γύλος κι ἄρχισε νὰ γυρίζη χαρούμενο καὶ νὰ τραγουδῆ :

Γύλος είμαι, σέ γελῶ
καὶ τὸ δόλωμα χαλῶ.

— Τὸν ψαρὰ τὸν γελᾶς, μὰ ὄχι καὶ μένα ! εἶπε ἡ σουπιᾶ.
"Απλωσε τὰ πλοκάμια της κι ἄρπαξε τὸ παιγνιδιάρικο ψαρά-
κι. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἔπιασε δυὸ - τρεῖς ἄλλους γύλους, ἓνα
χάνο καὶ μιὰ μικρούλα πέρκα.

Τῆς κεντήθηκε πάλι ἡ ὄρεξη καὶ δὲν ἤθελε νὰ γυρίση
στὸ θαλάμι της. Μὰ τὴν ὥρα ποῦ ἐτοιμαζόταν ν' ἄρπάξῃ ἓνα
μπαρμποῦνι χρυσοκόκκινο, πέρασε ἀπὸ πάνω της μιὰ βάρκα.
"Ένας ψαράς ὀρθὸς μὲ τὸ καμάκι στὰ χέρια κοίταζε προσε-
χτικὰ τὸ βυθό. Τσάκ ! ἀκούστηκε, μὰ τὴν ἴδια ὥρα ἡ σου-
πιᾶ ἔχυσε ἄλλο μελάνι καὶ γλίτωσε, κι ἔτσι τὸ καμάκι μπη-
χτηκε στὰ χαλίγια. Ἄπὸ τὸν κρότο ταραχτήκε τὸ χταπόδι
μέσα στὸ θαλάμι του, τὸ εἶδε ὁ ψαράς, καὶ πρὶν προφτάσῃ
νὰ χύσῃ κι αὐτὸ τὸ μελάνι του τὸ καμάκωσε καὶ τὸ τράβηξε
ἀπάνω.

— Πάει ὁ ξάδερφος, εἶπε ἡ σουπιᾶ καὶ γύρισε στὸ θαλάμι
της χαρούμενη.

Ἐκεῖ γύρω κατοικοῦσαν κι ἄλλες σουπιές. Ἦταν ἡ ὥρα
ποῦ ἔπρεπε νὰ γυρίσουν ὅλες· μὰ ἔλειπαν οἱ περισσότερες.

— Τί ἐγιναν οἱ ἄλλες ; ρώτησε.

— Μὴν τὰ ρωτᾶς, ἀποκρίθηκε μιὰ. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα
χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε, βρεθήκαμε μέσα στὰ δίχτυα.

— Καὶ πῶς γλιτώσατε ;

— Μαζὶ μὲ μᾶς μπερδεύτηκε κι ἓνα δελφίνι. Τί κακὸ ἔκαμε
τὸ θηρίο ! Ἐφαγε ψάρια, σουπιές καὶ καλαμάρια, κι ἀφοῦ
χόρτασε ἄρχισε νὰ σκίζῃ τὰ δίχτυα. Ἐτσι βρήκαμε κι ἐμεῖς
καιρὸ καὶ φύγαμε.

— Κι ἀπὸ φαῖ ;

— Ποῦ εἶχαμε τὸ νοῦ μας γιὰ φαῖ ; Μὰ ἐδῶ κοντὰ ἦταν

κάτι μικροὶ ἀστακοὶ ἀρματωμένοι. Ἐξαφνα παρουσιάστηκε ἓνα χταπόδι καὶ μεμιᾶς λιγοθύμησαν ὅλοι τους. Χόρτασε κι αὐτό, μὰ καὶ μεῖς πήραμε τὸ μερδικό μας.

Ἄ. Καρκαβίτσας

75. ΚΡΙΜΑ ΝΑ ΧΑΘΗ Η ΜΑΥΡΟΜΑΤΑ

Γείτονα του δὲν ἄφηνε ἀπείραχτο ὁ Ἀντώνης ὁ Κατσιβούλης. Ὅλο καὶ φιλονικοῦσε γιὰ τὰ σύνορα τῆς σταφίδας του. Ἄν δὲν παραβλέπαν οἱ ἄλλοι νὰ τοὺς παίρνη κάθε χρόνο καὶ κάμποσο τόπο, ἔπρεπε νὰ περιμένουν δικαστήρια καὶ κάθε εἶδος ἀναποδιά. Μὰ περισσότερο εἶχε στενοχωρέσει τὸ Γιώργη τὸ Χριστοδουλιᾶ. Ἐνα χαντάκι χώριζε τὶς σταφίδες τους, τ' ἀλώνια τους καὶ τὰ σπίτια τους.

Κάποιον Αὐγούστο ὁ Κατσιβούλης κι ὁ Χριστοδουλιᾶς εἶχαν μαζέψει στὴν ἀποθήκη τὸ πρῶτο χέρι· μὰ ἡ περισσότερη σταφίδα ἦταν στ' ἀλώνια.

Ἐνα μαυραδάκι φάνηκε στὸν οὐρανό. Ὁ Κατσιβούλης μὲ τὴ γυναίκα του καὶ τὴ μεγαλύτερή του κόρη ἔλειπαν στὴν πόλη. Τὴ σταφίδα τὴν πρόσεχε τὸ μικρό τους ἀγόρι, ὁ Νάσος, ὡς δέκα χρονῶν. Τὸν εἶχαν ἀφήσει ἐκεῖ γιὰ τὰ μάτια, γιὰτι κι ἀφύλαχτη νὰ ἦταν, κανεὶς δὲν τὴν πείραζε.

— Δὲ μ' ἀρέσει τὸ σημάδι, εἶπε στοὺς δικούς του ὁ Χριστοδουλιᾶς. Γρήγορα νὰ μαζέψουμε τὴ μαυρομάτα, νὰ μὴν ἔχουμε τὰ ἴδια τὰ περσινά.

Πέρσι ἔτυχε κι αὐτὸς νὰ λείπη. Ἦταν ἡ γυναίκα του, μὰ σὲ μιὰ δυνατὴ κι ἄξαφνη μπόρα ποὺ ἦρθε, λίγη σταφίδα πρόφτασε νὰ μαζέψη. Ὁ Κατσιβούλης μποροῦσε νὰ βοηθήση, μὰ δὲν τὸ ἔκαμε. Ἀπάνω ἀπὸ τὸν ἐξώστη καθόταν κι ἔβλεπε μὲ χαρὰ πῶς ἔπαιρνε τὸ νερὸ τὴν ξένη περιουσία.

Τώρα ὁ Χριστοδουλιᾶς μὲ τοὺς δικούς του δούλευαν

γρήγορα και είχαν μαζεμένη την περισσότερη σταφίδα. "Άρχισαν να πέφτουν οι πρώτες άριες σταλαματιές. 'Ο Νάσος του Κατσιβούλη έβαλε τις φωνές. Καταλάβαινε τὸ κακὸ πὸν τὸς ἔβρισκε, μὰ καταλάβαινε καὶ τὴν ἀδυναμία του.

— "Έ, θὰ κλάψης καὶ σύ, ὅπως καὶ μεῖς κλάψαμε πέρσι, εἶπε τὸ ἀγόρι τοῦ Χριστοδουλιᾶ.

— Κάνε τὴ δουλειά σου καὶ τέτοια λόγια δὲ μ' ἀρέσουν. Τ' ἀκούς ; . . . Νὰ μὴ σ' ἀκούσω νὰ τὸ ξαναπῆς ! εἶπε αὐστηρὰ ὁ Χριστοδουλιᾶς. Δὲν ἤθελε τὸ κακὸ κανενός, μὰ καὶ δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ μαζέψῃ τὴ σταφίδα τοῦ Κατσιβούλη. Αὐτὸ δὰ ἔλειπε ! . . .

"Ἐπειτα ὅμως συλλογίστηκε : Καὶ τί φταίει τὸ μικρὸ νὰ πεινᾷ ὅλο τὸ χρόνον ; Κι ἔπειτα ἔχει νὰ παντρέψῃ καὶ τὴν κόρη του καὶ τὴν προίκα θὰ τὴ δώσει ἀπὸ τούτῃ τὴ σταφίδα . . . Θὰ πῆς, κι ἐγὼ φτωχὸς ἤμουν κι εἶχα νὰ παντρέψω, κι ἐγὼ εἶχα μικρὰ καὶ πείνασαν. Τὰ σκέφτηκε ἐκεῖνος ; Γιατί νὰ μὲ σκοτιζοῦν ἐμένα τώρα ;

"Ἡ σταφίδα του στὸ μεταξὺ ἦταν ἀσφαλισμένη· τώραμποροῦσε νὰ πάῃ σπιτάκι του. Δυνατὸς ἀέρας σήκωσε σύννεφο τὴ σκόνῃ κι ὕστερα οἱ σταλαματιές ἄρχισαν νὰ πέφτουν πιὸ πυκνά. Μιὰ ἀστραπὴ θάμπωσε τὰ μάτια τους κι ἀκολούθησε βροντὴ πὸν ἔσεισε τὴ γῆ.

— Κρίμα νὰ χαθῆ ἡ μαυρομάτα ! συλλογίστηκε. Πέρασαν ἀπὸ τὸ νοῦ τὰ ἔξοδα καὶ τὰ βάσανα πὸν περνοῦν ὥσπου ν' ἀποθηκιάσουν τὴ σταφίδα καὶ νὰ τὴν πουλήσουν. Κλάδεμα, σκάψιμο, ξανασκάψιμο, βλαστολόγημα, κορφολόγημα, χάρκωμα, θειάφισμα καὶ ράντισμα μὲ γαλαζόπετρα. "Ἐπειτα τὸ καρδιοχτύπι νὰ τρυγηθῆ ἡ σταφίδα, ν' ἀπλωθῆ στὸ ἀλώνι, νὰ ξεραθῆ, νὰ μαζευτῆ, νὰ τὴ βάλουν στὰ σακιά καὶ . . . νὰ ῥθῃ κι ὁ ἔμπορος.

— Ἄμαρτία νὰ χαθῆ ἡ μαυρομάτα ! εἶπε πάλι ὁ Χριστο-

δουλιᾶς. Στάθηκε μιὰ στιγμή συλλογισμένος κι ἔπειτα φώναξε :

— Ἐμπρός, παιδιά, ἔλατε νὰ μαζέψουμε καὶ τοῦ γείτονα τῆ σταφίδα.

Κάτι θέλησαν νὰ μουρμουρίσουν μερικοί, μὰ μὲ μιὰ ματιά ὁ Χριστοδουλιᾶς τοὺς ἔδωσε νὰ καταλάβουν πὼς ἔπρεπε νὰ τρέξουν, σὰ νὰ ἦταν δική τους καὶ καλύτερα ἀκόμη. Δὲ δίστασαν περισσότερο καὶ ρίχτηκαν πρόθυμα στὴ δουλειά.

Τὴν ὥρα ποὺ πλάκωσε ἡ δυνατὴ βροχὴ κι αὐλάκωναν τὸν οὐρανὸ οἱ ἀστραπὲς καὶ ξεκούφαιναν οἱ βροντές, δὲν ἦταν οὔτε σπυρὶ σταφίδα στ' ἀλώνια. Τὴν ἴδια ὥρα φάνηκε ἀπᾶνω στὸ ἄλογό του τρεχάτος ὁ Κατσιβούλης. Ἔσταζαν κι οἱ δυὸ ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ τὸν ιδρώτα. Καθὼς εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸ ἀλώνι ἄδειο, ἔβαλε τὶς φωνές. Ὅταν πλησίασε καὶ εἶδε τὸ Χριστοδουλιᾶ, τοῦ κόπηκε ἡ ἀναπνοή.

— Ἐσὺ νὰ μοῦ κάμης αὐτὸ τὸ καλὸ !

— Γιατί ὄχι ; Γείτονες εἶμαστε, εἶπε μὲ γέλια ὁ Χριστοδουλιᾶς. « Πρῶτα θὰ ἰδῆ κανεὶς τὸ γείτονα του κι ὕστερα τὸν ἥλιο ».

Νώντας Ἐλατος

76. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΥΓΕΝΗΣ

Σάββατο βράδυ. Στην πλατεία τὰ λεωφορεῖα φεύγουν στοιβαγμένα ἀπὸ κόσμο. Ὅποιος προφτάσῃ νὰ μπῆ. Οἱ ἄλλοι περιμένουν νὰ φτάσῃ νέο λεωφορεῖο. Καὶ πάλι τὰ ἴδια. Σπρωξίματα, τσαλαπατήματα, φωνές, σκοτωμός. Καὶ τὰ λεωφορεῖα ἔρχονται καὶ φεύγουν τὸ ἓνα ὕστερ' ἀπὸ τὸ ἄλλο, κάθε δύο, κάθε τρία λεπτά. Καὶ πάντα ἓνα πλήθος ἀνήσυχο, πὺ περιμένει καὶ πὺ δὲ φαίνεται νὰ λιγοστεύῃ. Εἶναι τάχα οἱ ἄνθρωποι, πὺ ἔμειναν ἔξω ἀπὸ τὰ λεωφορεῖα πὺ ἔφυγαν, ἢ εἶναι ἄλλοι, πὺ ἤρθαν κατόπι, χωρὶς νὰ τοὺς νιώσῃ κανένας, καὶ πῆραν τὴ θέση τους στὸ πεζοδρόμιο, ἢ εἶναι κι αὐτοὶ κι ἐκεῖνοι ; Δὲν ξέρεи, τί νὰ ὑποθέσῃ κανένας. Ὅ,τι καὶ νὰ εἶναι, τὸ πλήθος δὲ λιγοστεύει. Νομίζει κανένας, πὺς ἢ γῆ γεννᾷ ἄνθρώπους.

Ὁ γεροντάκος ὅμως, πὺ στέκεται παράμερα κάπου, φαίνεται πὺς εἶναι ὁ ἴδιος πὺ ἦταν ἐκεῖ καὶ μισὴ ὥρα πρωτύτερα. Χωρὶς ἄλλο εἶναι ὁ ἴδιος. Τὰ λεωφορεῖα περνοῦν καὶ φεύγουν ἀπὸ μπροστά του. Αὐτὸς μένει.. Μιὰ στιγμή, ἀκούεται νὰ λέῃ, ἀναστενάζοντας :

—Ὅπως πᾶνε τὰ πράματα, οὔτε αὔριο τὸ πρωὶ δὲ θὰ τὰ καταφέρω νὰ φύγω ἐγώ !

Ἐνα παχουλὸ παιδάκι, μὲ κοντὰ παντελόνια καὶ μὲ σάκα σχολείου κρεμασμένη στὴν πλάτη, ἀκούει τὸ γέρο καὶ χαμογελᾷ πονηρά. Θὰ γελᾷ, χωρὶς ἄλλο, μὲ τὴν ἀδυναμία του. Ὁ πιτσιρικός αὐτὸς δὲ θὰ περιμένη βέβαια πολὺ, σὰν τὸ γέρο. Μ' ἓνα πήδημα θὰ βρεθῆ ἐπάνω στὸ λεωφορεῖο. Καὶ δὲν ἀργεῖ νὰ τὸ δεῖξῃ. Σὲ λίγο φαίνεται ἓνα ἄδειο λεωφορεῖο, πὺ κατεβαίνει. Πρὶν σταματήσῃ, ὁ πιτσιρικός μ' ἓνα πήδημα βρίσκεται ἐπάνω στὸ σκαλοπάτι, ἀρπαγμένος μὲ τὸ ἓνα χέρι ἀπὸ τὰ σίδερα τῆς πόρτας. Μὲ τὸ ἄλλο χέρι τὴν ἀνοίγει,

χώνεται πρώτος μέσα στο λεωφορεῖο καὶ πιάνει μιὰ θέση, ἐνῶ ἀπὸ πίσω του οἱ ἄλλοι, πού σκαρφαλώνουν, τὸν ἀποπαίρνουν.

— Παλιόπαιδο ! Πρῶτος καὶ καλύτερος θέλεις νὰ μπῆς. Ντροπή σου !

— Δὲν μποροῦσε, βλέπεις, νὰ σοῦ λείψῃ καὶ τὸ κάθισμα, κακομαθημένο παιδί ! "Ἐπρεπε νὰ κάτσης !

— Αὐτὴ τὴν ἀνατροφή σοῦ ἔδωσαν οἱ γονεῖς σου καὶ οἱ δάσκαλοί σου ; Καὶ εἶσαι καὶ μαθητὴς τοῦ σχολείου ! Καὶ δὲν ντρέπεσαι !

Ἄσπιδος ἀκούει τὶς βρισιὲς καὶ χαμογελά, στρογγυλοκαθισμένος στὴ θέση του.

— Εἶδατε ἐκεῖ τὸ ἀναίσθητο πλάσμα, φωνάζει μιὰ κυρία ἀπέξω. Χαμογελάει κιόλα, γιὰ τὸ κατόρθωμά του. Ξύλο πού τοῦ χρειάζεται !

"Ἐξαφνα, μόλις καλοσταμάτησε τὸ λεωφορεῖο, ὁ πιτσιρικός σκύβει ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ φωνάζει, κουνώντας τὸ χέρι του, πρὸς τὸ μέρος πού περιμένει—ἀκόμα περιμένει— ὁ γέρος.

— Παππού ! "Ἐ, παππού ! "Ἐμπα μέσα ! "Ἐχει θέση καὶ γιὰ σένα . . .

Ἄσπιδος προχωρεῖ πρὸς τὸ λεωφορεῖο. "Ἐνας ἐπιβάτης λέει στὸ παιδί :

— Δὲν ντρέπεσαι νὰ κοροϊδεύῃς τὸ γέρο ; Ποῦ εἶναι ἡ θέση ; Τὰ ἀστεῖα σοῦ ἔλειπαν κακοαναθρεμμένε !

Ἄσπιδος κλείνει τὴν πόρτα μπροστὰ στὸ γέρο.

— Δὲν ἔχει ἄλλη θέση, μπάρμπα. Τὸ παλιόπαιδο ἀκούς ;

Ἄσπιδος σηκώνεται τότε ὄρθιος καὶ φωνάζει στὸν εἰσπράκτορα :

— "Ἐχει θέση, κύριε εἰσπράκτορα. Θὰ τοῦ δώσω τὴ δική μου. Γιὰ νὰ πιάσω θέση τοῦ παππού . . .

Σὲ δύο λεπτά ὁ γέρος εἶναι καθισμένος στὴ θέση τοῦ μικροῦ καὶ ὁ μικρός, μ' ἓνα πήδημα πάλι, βρίσκεται ἔξω, ἐνῶ ὁ γέρος τοῦ φωνάζει ἀποπίσω, μὲ τὴν τρεμουλιαστή του φωνή :

— Τὴν εὐχή μου νὰ ἴχης, παιδί μου ! Νὰ σὲ χαίρωνται οἱ γονιοί σου !

Ὁ κόσμος γυρίζει καὶ κοιτάζει τὸ παιδί, ποῦ φεύγει. Ἐνας δημοσιογράφος κάνει νὰ τὸ σταματήσει.

— Ἐλα δῶ, παιδί μου. . . τοῦ λέει μὲ καλοσύνη. Ποιανοῦ εἶσαι ; Πῶς σὲ λένε ;

Μὰ ὁ πιτσιρίκος προχωρεῖ βιαστικά, χωρὶς νὰ πῆ τ' ὄνομά του, καὶ χάνεται μέσα στὸ πλήθος.

77. ΕΙΔΕΣ ΑΣΠΡΟ ΚΟΡΑΚΑ ;

Ὁ Κάβουρας κληρονόμησε ἀπὸ τὸν πατέρα του ἀμπέλια καὶ χωράφια, ἐλιές καὶ περιβόλια. Ὁ Προκόπης δὲν κληρονόμησε τίποτα· ἀκόμα καὶ τὸ καλύβι ποῦ τοῦ ἄφησε ὁ πατέρας του ἦταν χρεωμένο. Μὰ τὸ ξεχρέωσε, τὸ γκρέμισε καὶ τὸ ἔχτισε σπίτι. Ἄμπέλια δὲν εἶχε κι ἀμπέλια φύτεψε· χωράφια

ἀγόρασε· ἀγόρασε κι ἐλιές, τὶς ξανάνιωσε, φύτεψε κι ἄλλες καὶ τοὺς ξερότοπους ποὺ εἶχε ἀπὸ τὸν πατέρα του, τοὺς ἔκαμε περιβόλια πολὺκαρπα. Ὁ Προκόπης πρόκοβε κι ὁ Κάβουρας, λὲς καὶ τὸ εἶχε τ' ὄνομά του, πήγαινε στραβὰ σὰν τὸν κάβουρα.

— Στραβὰ πηγαίνεις, κάβουρα, νὰ ἰδῶ τὴν καταντιὰ σου, ἔλεγαν κουνώντας τὸ κεφάλι οἱ νοικοκυραῖοι τοῦ τόπου.

Γέρασαν τ' ἀμπέλια του, ἔπιασαν ἀγριάδα τὰ χωράφια του, γέμισαν ξεράδια οἱ ἐλιές του καὶ ἀρρώστησαν τὰ δέντρα στὰ περιβόλια του.

— Νὰ εἰπῆς πὼς δὲ σκάβω καὶ δὲν κλαδεύω καὶ δὲ βλαστολογῶ τ' ἀμπέλια μου, πὼς δὲν ὀργώνω τὰ χωράφια μου καὶ δὲν καλλιεργῶ τὰ περιβόλια μου ; Γιατί, παιδιά, δὲ θέλει ἡ γῆ νὰ μοῦ δώση καρπούς ; Ἔτσι παραπονιόταν στοὺς πατριῶτες του ὁ Κάβουρας.

Ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν τὴν ἀλήθεια :

— Δὲν κάνεις ὅ,τι πρέπει, δὲν τὸ κάνεις !

Μὰ ποῦ νὰ τοὺς ἀκούση !

— Τό 'χει ἡ μοίρα μου, ἔλεγε σταυρώνοντας τὰ χέρια.

Ἔτσι ἀπὸ μεγάλο νοικοκύρη ποὺ τὸν ἄφησε ὁ πατέρας του, σὲ λίγα χρόνια ἄρχισαν νὰ τὸν παίρνουν καὶ τὰ χρέη μπροστά. Ἔτριβαν ἀπὸ χαρὰ τὰ χέρια τους οἱ δανειστὲς του.

— Μὲ τὸν καιρὸ νὰ πάρουμε ἐμεῖς τὰ κτήματα καὶ νὰ ἰδῆς πὼς θ' ἀναγκάσουμε τὴ γῆ νὰ μᾶς δώση ὅ,τι θέλουμε.

Μιὰ Κυριακὴ, ὕστερα ἀπὸ τὴ λειτουργία, ὁ Κάβουρας ἔπινε τὸν καφέ του μαζὶ μὲ τὸν Προκόπη. Ἦταν ἀνοιξη, ποὺ ρίχνουν τὴν ὄψιμη σπορά, καλαμπόκια καὶ φασόλια.

— Ἐσὺ δὲν εἶχες κι ἀπόκτησες, εἶπε ὁ Κάβουρας μελαγχολικὸς στὸν Προκόπη. Ἐγὼ βρῆκα καὶ θὰ τὰ χάσω. Δὲ μοῦ λὲς καὶ σὺ καμιὰ συμβουλή, Προκόπη ;

— Νὰ σοῦ πῶ, φίλε μου. Μὰ καθὼς ξέρεις, τὰ ἔχω λίγα

τὰ λόγια μου. "Αν πῶ κάτι, πρέπει καὶ νὰ τὸ κάμης.

— Πές μου καὶ θὰ σ' ἀκούσω.

— Δὲ μοῦ λές, εἶδες στὴ ζωὴ σου ἄσπρο κόρακα ;

— Ἀστειεύεσαι ;

— Πές μου, εἶδες ἄσπρο κόρακα ;

— "Οχι· ἔμαθα στὸ σχολεῖο πὼς τὰ κοράκια ἅμα βγοῦν ἀπὸ τ' αὐγὸ, βγάζουν ἄσπρα πούπουλα, μὰ στὶς πενήντα μέρες μαυρίζουν. "Αμα θέλουμε νὰ ποῦμε γιὰ κάτι ποῦ δὲ γίνεται λέμε : ὅταν ἀσπρίση ὁ κόρακας.

— Naί, εἶπε ὁ Προκόπης, γιὰτι ποτὲ δὲν ἀσπρίζει. Μὰ εἶναι κι ἄσπρος κόρακας, κι αὐτὸς εἶναι ποῦ σοῦ χάλασε τὰ κτήματα. Τρυπᾷ τὰ δέντρα σου καὶ ξεραίνονται· βόσκει στ' ἀμπέλια σου καὶ στὰ χωράφια σου, καὶ δὲν κάνουν προκοπὴ.

— Λές ; ρωτᾷ συλλογισμένος ὁ Κάβουρας. Μὰ πὼς δὲν τὸν ξέρει ὁ κόσμος !

— "Οχι ὁ κόσμος, ἐσὺ θέλεις νὰ πῆς. Γιατὶ κάθε τόσο ἔρχεται ἓνας ἢ δυό. Τοὺς κυνηγοῦν ὅλα τὰ ζῶα, γι' αὐτὸ κρύβονται. Γιὰ νὰ δῆς τὸν ἄσπρο κόρακα πρέπει νὰ σηκωθῆς πρωὶ τὰ χαράματα, καὶ νὰ γυρίσης τὸν κάμπο καὶ τὰ βουνὰ καὶ τ' ἀκρογιάλια, καὶ κάπου θὰ τὸν πετύχης. Νὰ κοιτάζης ποῦ θὰ πάη νὰ καθίση γιὰ νὰ βρῆς τὴ φωλιά του. Τὴν ἔχει στρωμένη μὲ κάποιο βοτάνι θαυματουργό. "Αν πάρης ἀπ' αὐτὸ καὶ βάλῃς λίγο στὸ κάθε σου κτήμα, ἔγινε ἡ δουλειὰ σου. Νὰ δῆς τότε πὼς θὰ ξαναγεμίσουν τὰ βαρέλια σου κρασί καὶ λάδι. Καὶ γιὰτί ; θὰ πῆς. Γιατὶ τότε δὲ θὰ ξεκολλοῦν ἀπὸ τὰ κτήματά σου τὰ γοργόνια.

— Τί εἶναι πάλι αὐτά ;

— Ἀκουσε, εἶπε ὁ Προκόπης. Τὰ γοργόνια εἶναι ὁμορφα ἀγόρια ποῦ μένουν πάντα στὰ χωράφια, στ' ἀμπέλια καὶ στὰ καλλιεργημένα κτήματα. Ἀγαποῦν πολὺ τὴ δουλειὰ καὶ πολλοὶ τὰ εἶδαν νὰ σκάβουν, νὰ ὀργώνουν, νὰ σκαλίζουν, νὰ ποτί-

ζουν και να κάνουν με προθυμία όλες τις δουλειές στα κτήματα. Γι' αυτό λένε για κείνον που είναι γρήγορος και δουλευτής πως δουλεύει σά γοργόνι.

— Δύσκολο να σηκωθῶ πρωί, μα θα προσπαθήσω.

— Όπως θέλεις, λέει ὁ Προκόπης.

Τῆ Δευτέρα κατὰ τὰ χαράματα ξύπνησε ὁ Κάβουρας. Ἡ ὑπηρετριά του κοιμόταν και τὴν ξύπνησε, γιὰ νὰ τοῦ ψήσει καφέ. Ἐπειτα βγήκε. Πέρασε πρῶτα ἀπὸ τὸ περιβόλι του, πὺ εἶχε στὴν ἀκρογιαλιά. Εἶδε τὸν περιβολάρη του νὰ φορτώνη σ' ἓνα καῖκι πολλὰ κοφίνια γεμάτα πορτοκάλια και λεμόνια.

— Μπά! λέει. Τόσο πρωί; Ἐμεῖς συμφωνήσαμε τὸ μεσημέρι!

Κοιτάζει καλύτερα. Δὲν ἦταν τὸ καῖκι πὺ εἶχε συμφωνήσει. Θὰ πῆ λοιπὸν πὺς ὁ περιβολάρης του τὸν ἔκλεβε.

Προχώρησε στὶς ἐλιές του. Κοιτάζει γιὰ κοπριά, πουθενὰ κοπριά! Καὶ ὅμως χτὲς τὸ ἀπόγεμα φόρτωσε δυὸ ἀμάξια, τὰ πλήρωσε, κι ὁ ἀμαξᾶς τὸν βεβαίωσε πὺς τὰ ξεφόρτωσε στὶς ἐλιές. Λοιπὸν τοῦ εἶπε φέματα. Ἡ τὴν πούλησε ἢ τὴν ἔριξε στὸ δικό του.

Δυὸ παράξενα ὡς τώρα, κι ἄς μὴν εἶδα τὸν ἄσπρο κόρακα! συλλογίστηκε ὁ Κάβουρας.

Ἦστερα προχώρησε στὰ χωράφια του. Ὁ ἥλιος εἶχε σηκωθῆ δυὸ ὀργιές κι ἀκόμη νὰ ρθοῦν οἱ ζευγολάτες! Κι ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν πὺς ἔπιαναν δουλειὰ πρὶν νὰ φέξη. Κοιτάζει τὰ ὀργώματα, δὲν ἦταν βαθιά. Μπήκε σὲ ὑποψία.

— Ἄς περάσω και ἀπὸ τ' ἀμπέλια μου, λέει, νὰ ἰδῶ μὴν κάνουν τὰ ἴδια κι οἱ σκαφτιάδες. Καὶ πλήρωσα τόσα μεροδούλια!... Πάει, βλέπει τ' ἀμπέλι του, κι ἐκεῖ ἄλλες ἀναποδιές. Σὰ νὰ τὰ εἶχαν σγαρλίσει μετὰ τὰ πόδια τους κότες και ὄχι δουλευτάδες μετὰ τὶς ἀξίνες τους.

Είχε προχωρήσει ἡ μέρα ἀρκετὰ καὶ ἀπελπίστηκε πὼς θὰ δῆ τὸν ἄσπρο κόρακα. Ἄφου ὅμως βγῆκε στὴν ἐξοχὴ ἀποφάσισε νὰ καθίση μὲ τοὺς ἐργάτες του. Πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὸ πάνω τους. Φυσικὰ οἱ ἐργάτες δούλεψαν περισσότερο καὶ καλύτερα ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

Βγῆκε κι ἄλλες φορές νὰ δῆ τὸν ἄσπρο κόρακα. Βέβαια τὸ πουλὶ δὲν τὸ ἔβλεπε, ἐπιστατοῦσε ὅμως σὲ ὅλες του τὶς δουλειές. Κι οἱ δουλειές του ἄρχισαν νὰ καλυτερεύουν.

Τὸ φθινόπωρο ἀπάντησε μιὰ μέρα τὸν Προκόπη.

— Ἔ, πῶς πᾶμε; τὸν εἶδες τὸν ἄσπρο κόρακα; τὸν ρώτησε ἐκεῖνος μὲ χαμόγελο.

— Τὸν εἶδα, καὶ τὰ γοργόνια δουλεύουν, εἶπε ὁ Κάβουρας. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ τὸ καλὸ ποῦ ἔκαμες. Τώρα νιώθω καὶ τὰ λόγια τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου πὼς τὸ μάτι τοῦ νοικοκύρη κάνει τὸ χωράφι καὶ προκόβει.

Νώντας Ἐλατος

78. Ο ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Ὁ μύρμηγκας ὁ κύριος Ἀργύρης,
πού 'ναι μεγάλος νοικοκύρης,
βαρέθηκε ὅλο νὰ μαζεύη·
σήμερα θέλει νὰ γλεντήση
καὶ τὰ λαλούμενα γυρεύει,
μὰ ὄχι τὸ γλέντι νὰ στοιχίσῃ·
τοῦ ἀρέσει λίγο ἡ εὐθυμία
σὰ γίνεται μὲ οἰκονομία.

Λοιπὸν τὸν τζίτζικα προσμένει
νὰ ῥοθῇ ὅπως πάντα στὴν ἐλιά του.
Λένε πὼς ἔχει αὐτὸς κρυμμένη
μιὰ πίπιζα στὸ λάρυγγά του
καὶ παίξει πάντα στὸ λιοπύρι
σὰ βιολιτζῆς σὲ πανηγύρι.

Καὶ νά! στὸ δέντρο ἀνεβασμένος
ὁ τζίτζικας λαλεῖ καὶ παίξει
κι ὁ μύρμηγκας εὐτυχισμένος
στρώνει ἀπὸ κάτου τὸ τραπέζι.

Τὸ γλέντι στήθηκε μεγάλο·
χορεύει καὶ συρτὸ καὶ μπάλο.
Τὰ ἔντομα παραταγμένα
βλέπουν καὶ τὰ 'χουνε χαμένα!
—«Ἐχάλασε, σοῦ λένε, ἡ πλάση
ἀφοῦ κι ὁ μύρμηγκας κι αὐτὸς
μὲς στοὺς σφιχτοὺς ὁ πιὸ σφιχτὸς
ἐβάλθηκε νὰ διασκεδάσῃ».

—«Ὠραῖα μου παίζεις, τζίτζικά μου,
 ἐγλέντησα μὲ τὴν καρδιά μου,
 δὲν ἔκαμες μιὰ νότα λάθος,
 καὶ δύναμη ἔβαλες καὶ πάθος,
 ἄς εἶσαι πάντα νηστικός.

Καλὸ εἶναι τώρα νὰ περάσης
 νὰ φᾶς, νὰ πιῆς καὶ νὰ χορτάσης
 σὰν πεινασμένος μουσικός.

Δυστυχισμένε! ἄς ἔχῃς χάρη
 πάρε δυὸ τρία σπυριὰ σιτάρη».

79. ΓΕΝΝΑΙΑ ΚΟΡΗ

Τὸ νησάκι μας εἶναι σὰν μιὰ πολὺ χαριτωμένη ζωγραφιά. Στὸ βουναλάκι του ποὺ ἀνεβαίνει ἀνηφορικό, ἀπότομο, καὶ τελειώνει σὲ μυτερὴ κορυφή, εἶναι ἄτακτα καὶ σκόρπια τὰ ἀσβεστόχριστα, κάτασπρα σπιτάκια του, τὸ ἓνα ὕστερα ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὅλα μὲ λιακωτό.

Στὸ ἀπάνω μέρος σὲ ξέχωρη κορυφή, εἶναι τὸ κομψὸ κάτασπρο ἐκκλησάκι του, ὅμοιο μὲ πετράδι δαχτυλιδιοῦ. Μόνο τὸ καμπαναριό του ξεχωρίζει, καὶ ὁ τροῦλος μὲ τὸ χρυσὸ σταυρὸ στὴν κορυφή.

Τὸ λιμανάκι του κάποτε τὸ στολίζουν τρεχαντήρια καὶ ἄλλα καϊκάκια καὶ βάρκες. Τὰ καΐκια κουβαλοῦν τὸ κάτασπρο μάρμαρο στὸ Μεγανήσι καὶ στὸν Πειραιά.

Τὸ λατομεῖο εἶναι πίσω ἀπὸ τὸ χωριὸ σ' ἓναν κόρφο τοῦ βουνοῦ ποῦ, ποιὸς ξέρει ἀπὸ πόσα χρόνια, χιλιάδες ἔσως, μᾶς χαρίζει τὰ μάρμαρά του. Πίσω ἀπὸ τὸ λατομεῖο καὶ ἀπὸ τὸ χωριό, τὸ βουνὸ ἀπλώνεται ὁμαλὸ, καὶ σχηματί-

ζεται μικρή κοιλάδα. Αὐτή ἡ κοιλάδα δὲ φαίνεται ἀπὸ τὴ θάλασσα, καὶ ὅποιος περνᾷ μὲ κατὶ ἡ βαπόρι δὲν τὴν βλέπει. Ἔτσι, τὸ νησάκι μας φαίνεται ἀπέξω κατάξερο, ἐνῶ ἡ μικρὴ κοιλάδα εἶναι μικρὸς παράδεισος. Στὸ βάθος περιβόλια, στίς πλαγιὲς ἀμπέλια καὶ ψηλότερα, ὡς κοντὰ στίς κορυφές τῶν γύρω χαριτωμένων βουνῶν, βελανιδιές χιλιόχρονες. Ἀπὸ τίς πλαγιὲς ἀναβρῦζουν μὲ λιγοστὸ νεράκι κρυστάλλινες πηγές. Καὶ ὅλες χαρίζουν δροσερὸ νοστιμότατο νερό, ποὺ δὲν τὸ χορταίνεις.

Στὸ σχολεῖο, ποὺ ἦταν παρακάτω ἀπὸ τὸ ἐκκλησάκι, πηγαίναμε ὡς πενήντα παιδιά, ἀγόρια καὶ κορίτσια μαζί. Τὸ παιχνίδι μας, χειμῶνα καλοκαίρι, γινόταν πότε στὴν ἀμμουδιά, καὶ πότε στὴ χαριτωμένη κοιλάδα. Στὸ λατομεῖο δὲν πλησιάζαμε, οὔτε μᾶς ἄφηναν, γιατί ἦταν ἐπικίνδυνο ἀπὸ τὰ πολλὰ φουρνέλα, ποὺ ἔπεφταν ἀπὸ τὸ πρῶι, χαράματα, ὡς ἀργὰ τὸ βράδυ, ποὺ βασίλευε ὁ ἥλιος.

Ἄν ἐμεῖς, τὰ περισσότερα παιδιά, παίζαμε τίς ὥρες ποὺ δὲν εἶχαμε σχολεῖο ἢ ἄλλη ἐργασία στὰ σπίτια μας, ὁ Μαθιὸς σχεδὸν ὅλη τὴν ἡμέρα τὴν περνοῦσε ἔξω. Ἦταν ἓνα εὐρωστο παιδί ὡς ἑντεκα-δῶδεκα χρονῶν, πολὺ μελαχρινό, μὲ μεγάλα ζωηρὰ μάτια καὶ σγουρὰ μαλλιά. Στράβωνε λίγο τὰ χεῖλη του πρὸς τὰ ἀριστερά, γιατί ἀδιάκοπα δάγκανε τὸ κάτω χεῖλος μὲ τὸ ἓνα του δόντι, ποὺ ἦταν πιὸ μεγάλο κι ἔβγαине λίγο πρὸς τὰ ἔξω. Αὐτὸ φανέρωνε πὼς εἶχε θέληση μαζί καὶ πῆσμα. Καὶ εἶναι ἀλήθεια, πὼς ὁ Μαθιὸς ἔκανε ὅ,τι ἤθελε. Ἦταν δύσκολο, σχεδὸν ἀδύνατο, νὰ κάμη ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἤθελε καὶ μάλιστα μὲ τὴ βία. Ἔτσι καθὼς ἦταν ζωηρὸς ὁ Μαθιὸς, δύσκολα μποροῦσε νὰ μείνη ἡσυχος στὸ σχολεῖο. Ὅταν κανένας δάσκαλος ἤθελε νὰ τὸν ὑποτάξῃ στὴ θέληση του, νὰ τὸν βάλῃ σὲ πειθαρχία, δὲν ξαναπατοῦσε. Οἱ δικοί

του τὸν ἔφερναν μὲ τὴ βία, ἀλλὰ κι αὐτός, μὲ τὴν παραμικρὴ ἀφορμὴ, ξανάφευγε...

Ἄπὸ τὸ πρῶί, πρὶν νὰ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, ὡς ἀργὰ τὴ νύχτα, ὁ Μαθιὸς ἔτρεχε παντοῦ, στὸ λιμανάκι, στὶς βουνοκορφές, στὸ λατομεῖο καὶ προπάντων στὴν καταπράσινη κοιλάδα. Καὶ πάντοτε θὰ ἔκανε κάτι, ποῦ θ' ἀνάγκαζε τοὺς δικούς του νὰ τὸν τιμωροῦν καὶ τὴν καημένη του τὴ μητέρα ν' ἀπελπίζεται. Τὸ παράδοξο εἶναι ὅτι, μολονότι ἀργὰ καὶ ποῦ ἐρχόταν στὸ σχολεῖο, ἤξερε πιὸ πολλὰ ἀπ' ὅλους. Ἄν πῆς γιὰ τὰ πράγματα καὶ τὰ ζῶα ποῦ συναντοῦσε στὴν ἐξοχή, ἤξερε νὰ μᾶς διηγῆται πολλὰ: γιὰ τὰ ψάρια, τὰ πουλιά, καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, γιὰ τὰ δέντρα καὶ τὰ ἄλλα βότανα τῆς γῆς.

Τὸ φθινόπωρο ποῦ περνοῦσαν ἀπὸ τὸ νησί μας τὰ ὀρτύκια καὶ τ' ἄλλα ἀποδημητικὰ πουλιά, γιὰ νὰ πᾶνε στὴν Ἄφρική, ἀδύνατο νὰ κρατηθῆ ὁ Μαθιὸς. Ἦξερε ποῦ θὰ ἔπεφταν, πόσο θὰ ἔμεναν, καὶ πότε θὰ ἐξακολουθοῦσαν πάλι τὸ ταξίδι τους. Τὸ ἴδιο καὶ τὴν ἀνοιξή: γινώριζε σχεδὸν ὅλων τῶν πουλιῶν τὶς φωλιές. Ἦξερε πότε ἀρχίζε τὸ καθένα τὸ χτίσιμο τῆς φωλιάς, μὲ τί ὑλικά, πότε γεννοῦσαν τ' αὐγά, πότε θὰ ἐβγαζαν πουλάκια καὶ πότε θὰ τὰ ξεπετοῦσαν ἀπ' τὴ φωλιά.

Καθὼς ἄκουε τὸ κελάηδημα τοῦ ἀρσενικοῦ πουλιοῦ, ἔλεγε:

— Πολὺ καλά, πατερούλη, τραγουδᾷς καὶ κάνεις συντροφιά τῆς μάνας. Αὐτοῦ ποῦ κάθεσαι δὲν εἶναι ἡ φωλιά σου. Τὸ ξέρω ἐγώ, ποῦ εἶναι. Κλωσᾷ ἡ μάνα, ἀλλὰ μὴ φοβᾷσαι καὶ δὲ θὰ τὴν πειράξω, οὔτε τὰ παιδάκια σου...

Καὶ ἀλήθεια ὁ Μαθιὸς, κρυμμένος ὡρες πολλές, παρατηροῦσε τὴ ζωὴ τῶν πουλιῶν καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ἀλλὰ

δὲν τὰ πείραζε, οὔτε τ' ἄλλα παιδιὰ ἄφηνε νὰ τὰ πειράξουν. Καθὼς σχεδὸν τὸν φοβόνταν τὸ Μαθιό. Καθὼς σκοτείνιαζε τὸ πρόσωπό του κι ἔστρεφε ἀγριωπὰ τὰ μάτια του καὶ δάγκανε τὸ χεῖλι του, ἀνάγκαζε τ' ἄλλα παιδιὰ νὰ κάνουν ἐκεῖνο ποὺ ἤθελε αὐτός.

Στὴ μιὰ πλαγιά τῆς κοιλάδας, ἐκεῖ ποὺ τελειώνουν τ' ἀμπέλια κι ἀρχίζουν οἱ βελανιδιές, στὴ μέση σχεδὸν, ὑπῆρχε ἓνας ἐπίπεδος τόπος καὶ τρεῖς βελανιδιές, ποὺ ξεχώριζαν ἀπὸ τὸ ἄλλο δάσος. Ἦταν σὰν τρεῖς ἀδερφὲς ἀγκαλιασμένες καὶ αἰωνόβιες. Ἐκεῖ κοντὰ ὑπῆρχε καὶ μιὰ βρυσούλα. Καθὼς ποτιζόταν ὁ τόπος ἐκεῖ, καὶ τὸ καλοκαίρι ἀκόμη, ὑπῆρχε ἀρκετὰ μακρὸ καὶ πλατὺ χαλὶ ἀπὸ χλόη καὶ λουλούδια. Ἡ τοποθεσία αὐτὴ ἦταν ἡ πιὸ ἀγαπημένη τοῦ Μαθιοῦ. Ἀνέβαινε στὴν κορυφή, καὶ κοίταζε ἀπὸ κεῖ μακριὰ τὴ θάλασσα. Ξαπλωνόταν στὴν ρίζα τῶν βελανιδιῶν καὶ κοιμόταν, ποιὸς ξέρει πόσες ὥρες, προπάντων, ὅταν φυσοῦσε ὁ ἄνεμος καὶ ἔκανε τὰ φυλλώματα νὰ βουίζουν.

Ἐνα ἀπόγευμα, κοντὰ στὸ τέλος τοῦ Αὐγούστου, ἀρκετὰ παιδιὰ ἦταν ἐκεῖ κι ἔπαιζαν. Ἀπὸ μακριὰ εἶδαν τὸ Μαθιὸ νὰ προβάλλη ἀπὸ τὸ μέρος, ποὺ ἦταν τὰ λατομεῖα. Ἐστρεψε πολλὲς φορὲς καὶ κοίταζε πίσω του, πρὸς τὸ λατομεῖο. Ἐπειτα πῆρε τὸν ἀνήφορο τρέχοντας.

“Ὅταν πλησίασε φώναξε :

— Ζήτω! ἔχω μπαρούτι !

— Μπαρούτι ! εἶπαν δυὸ - τρία παιδιὰ κι ἔτρεξαν νὰ φύγουν, σὰν κάτι κακὸ νὰ τ' ἀπειλοῦσε.

— Καὶ τί νὰ κάνουμε τὸ μπαρούτι ! εἶπαν τ' ἄλλα παιδιὰ.

— Νά ! ἐξήγησε ὁ Μαθιός, θὰ τὸ βάλουμε κάπου, θὰ μαζέψουμε χῶμα πολὺ νὰ τὸ σκεπάσωμε καὶ ἔπειτα θὰ τοῦ

βάλωμε φωτιά. Θά 'ναι σάν ήφαιστειο! Μπάμ! θά κάμη και θά σκορπίσουν χώματα και πέτρες. Μεγαλειό. !

— Και ποιός θά βάλη τή φωτιά;

— 'Εγώ, εΐπε ό Μαθιός. Ποιός άλλος; 'Εσεΐς νά βάλετε φωτιά;

'Εγώ ήμουν παρακάτω, στ' άμπέλια μας. "Ακουσα τίς φωνές τών παιδιών κι έπειτα τά είδα όλα νά δουλεύουν βιαστικά, κάτι νά κάνουν. 'Αλλά τί; Δέν ήξερα. Δέν κατάλαβα.

Καθώς είχα κόψει κάμποσα σταφύλια και προχωρούσα νά φιλέσω τούς φίλους μου, άκούω έναν κρότο σάν από φουρνέλο, βλέπω λάμψη, καπνό σύννεφο νά ξεπετιέται και τά παιδιά νά σκορπίζωνται, νά τρέχουν, νά γίνωνται άφαντα. 'Αφού σκόρπισε ό καπνός, βλέπω τό Μαθιό νά καιεται και νά ούρλιάζει. Καιόταν και στριφογύριζε φωνάζοντας. Κατάλαβα τί έγινε. 'Αργότερα έμαθα ότι δέν είχε βάλει όλο τό μπαρούτι, παρά είχε κρατήσει αρκετό στις τσέπες του. Καθώς έσκυψε νά βάλη φωτιά στό «ήφαιστειο», μαζί πήρε φωτιά και τό μπαρούτι πού είχε στις τσέπες του.

— Βοήθεια, καιόμαι... βοήθεια! φώναζε ό Μαθιός.

Πετώ τά σταφύλια και τρέχω. Πλησιάζω και τού δίνω μιá δυνατή σπρωξιά. Πέφτει στά ύγρά φύλλα πού ήταν σωρός κάτω από τίς βελανιδιές. "Επειτα αρχίζω νά τόν κυλώ πρòς τή βρύση. "Εσβησαν οί φλόγες κι όλο του τó σωμα σκεπάστηκε με λάσπη. Τόν βοήθησα ύστερα νά σηκωθῆ. Πώς έτρεμε! Τρέχω, παίρνω από τó καλύβι μας ένα παλιό πανωφόρι, πού φορούσε ό πατέρας μου, όταν πήγαινε και δούλευε στ' άμπέλι. Τόν τύλιξα με τó πανωφόρι κι έπειτα έσκυφα και τόν πήρα στόν ώμο μου. Βαρύς ήταν, αλλά τί νά 'κανα; "Ετρεχα, όσο μπορούσα, νά τόν μεταφέρω στό σπίτι του. Καλά πού από τούς ψιθυρισμούς και από τόν φόβο

τῶν παιδιῶν ὅτι κάτι ἀσυνήθιστο ἔγινε ἔτρεξαν ἀρκετοὶ ἀπὸ τὸ χωριό.

Τί ἔγινε τότε εὐκολα τὸ καταλαβαίνετε. Ἄν πῆτε γιὰ τὰ παιδιά, τιμωρήθηκαν μὲ τὸ παραπάνω. Ἄλλὰ τί τὸ ὄφελος; Ὁ γιατρός τοῦ νησιοῦ εἶπε, νὰ καλέσουν ἀπὸ τὸ Μεγανήσι κι ἓναν ἄλλο ξακουσμένο γιατρό. Στὸ ἀναμεταξὺ αὐτὸς θὰ ἔκανε ὅ,τι μπορούσε.

Πέρασαν ἀρκετὲς μέρες καὶ ὅλοι στὸ νησί ἦταν θλιμμένοι. Περίμεναν ὥρα τὴν ὥρα νὰ πεθάνη ὁ Μαθιός. Ἔχει κατῆ πολὺ, ἔλεγαν. Δύσκολα νὰ ζήσει. Ἐπειτα εἶπαν ὅτι οἱ πληγὲς ἔκλεισαν, ἐκτὸς ἀπὸ μιά. Αὐτὴ δὲν ἤθελε νὰ κλείσει, ἦταν ἀγιάτρευτη κι αὐτὴ θὰ ἔφερνε τὸ θάνατο στὸ Μαθιό. Ὁ γιατρός ἀπὸ τὸ Μεγανήσι εἶπε ὅτι στὴν πρωτεύουσα, στὴν Ἀθήνα, ἦταν κάποιος σπουδαῖος γιατρός, ποὺ ἦταν εἰδικὸς σ' αὐτά. Ποιὸς ξέρει! μπορεῖ κάτι νὰ κάμῃ αὐτὸς.

Ἦρθε κι αὐτὸς καὶ ἐξέτασε τὴν πληγὴ.

— Χμ! ἔκαμε.

Οἱ δυὸ ἀδερφοῦλες τοῦ Μαθιοῦ κοίταζαν τὸ γιατρό στα μάτια.

— Χμ! Ξανάκαμε ὁ γιατρός, θὰ κόψωμε ἀπὸ ἄλλον ἓνα κομματάκι δέρμα. Θὰ τὸ κολλήσωμε πάνω κι ὁ Μαθιὸς θὰ γίνῃ καλά.

— Κόψε, γιατρέ μου, κόψε ὅσο θέλεις ἀπὸ μένα, εἶπε ἡ μητέρα τοῦ Μαθιοῦ.

— Χμ! ἔκαμε τρίτη φορὰ ὁ γιατρός, χαμογελώντας πικρά. Νὰ ἔκανε τὸ δικό σου δέρμα, μανούλα, τί ἄλλο θέλαμε! Μιὰ ἀπὸ τίς δυὸ μικροῦλες νὰ δανείσῃ τὸ δέρμα ποὺ χρειάζεται ὁ ἀδερφός της γιὰ νὰ μὴν πεθάνῃ.

Σὰν ἄκουσαν οἱ μικροῦλες ὅτι θὰ τοὺς ἔκοβε τὸ δέρμα, ἔβαλαν τὶς φωνές, καὶ ὅπου φύγει - φύγει.

Ἔτρεξαν στὸ σπίτι μας καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ μιλήσουν ἀπὸ τοὺς λυγμούς.

Πολὺ κοπίασε ἡ μητέρα μου νὰ καταλάβῃ γιατί ἔκλαιγαν.

Μόλις τὸ κατάλαβε ἡ ἀδερφή μου ἔγινε ἀμέσως ἄφαντη. Ὑποθέσαμε ὅτι φοβήθηκε ἀπὸ τὸ ἄκουσμα. Δὲν εἶναι δὰ καὶ μικρό! νὰ σοῦ κόβουν τὸ δέρμα, νὰ τὸ ξεκολλοῦν καὶ νὰ τὸ κολλοῦν ἀπάνω σ' ἄλλον ἄνθρωπο... Πῶς σᾶς φαίνεται ;

Ἄρκετὴ ὥρα ζητούσαμε τὴν ἀδερφή μου. Ἐξαφνα τὴ βλέπομε νὰ ἴσχειται. Εἶχε τὸ πόδι της δεμένο μ' ἐπίδεσμο.

— Ποῦ ἦσουν; τὴ ρώτησε ἡ μητέρα μου.

— Ποῦ ἦμουν! Νά, χάρισα τὴ ζωὴ στὸ Μαθιό.

— Ἀλήθεια; Σοῦ...

— Ναί, ναί! τί ἦταν νομίζετε; Λίγος πόνος, καὶ πέρασε. Τώρα τίποτε. Καὶ ὁ Μαθιὸς δὲ θὰ πεθάνῃ. Καὶ ὁ γιατρὸς μοῦ εἶπε: « Εὖγε, γενναία κόρη ».

Οἱ ἀδερφοῦλες τοῦ Μαθιοῦ ἔμειναν μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Κοκκίνισαν κι ἔπειτα ἔφυγαν ντροπιασμένες.

Ὁ Μαθιὸς ἔγινε καλὰ. Ἀπὸ τότε ἔπαψε καὶ τὰ τρελὰ παιγνίδια. Ἐμαθε γράμματα καὶ κατόπι ἔγινε γλύπτης.

Τὴν ἱστορία του τὴν ἔγραψα γιὰ τ' ἀνιψάκια μου, τὰ παιδιὰ τῆς ἀδερφῆς μου καὶ τοῦ γαμπροῦ μου Μαθιοῦ.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
ποὺ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε, Ἐλευθεριά !

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
ἔλα πάλι νὰ σοῦ πῆ.

Ἄργειε νὰ ἴθῃ ἐκείνη ἡ μέρα,
καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τὰ ἴσκιαζε ἡ φοβέρα,
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

« Ἄ π α ν τ α »

Λιονύσιος Σολωμός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

1ος ΚΥΚΛΟΣ - ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Α'. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

	Σελίς
1. Τὸ ὄργωμα, κατὰ τὸν Σπ. Μελά	9
2. Στοὺς ἐλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ	12
3. Ἡ ἐλιά, Κ. Παλαμᾶ (ποίημα)	16
4. Τὸ ἀμπέλι, Δημοτικὸ (ποίημα)	18
5. Πρωτοβρόχι, Γ. Δροσίνη (ποίημα)	19
6. Προσπάθησε πάλι, Γ. Μέγα	21
7. Τὸ γενναῖο ναυτόπουλο, Γ. Μέγα	24
8. Ὁ νέος αὐτήτης, Γ. Βιζυνοῦ (ποίημα)	27

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

9. Ἡ σημαία, Ἰ. Πολέμη (ποίημα)	29
10. Τί θὰ πῆ σκλαβιά, Π. Νιρβάνα	31
11. Τὸ παράπονο τοῦ εὐζώνου Χρ. Κολιάτσου	33
12. Ἕνας γέρος, ἓνα σύμβολο, Κ. Ρωμαίου	36
13. Δύο γράμματα, Συλβίου	39
14. Ἡ Νίκη, Κ. Παλαμᾶ (ποίημα)	42
15. Ὁ ἥρωϊκὸς ἡμιονηγός, Χ. Κολιάτσου	43
16. Τῆς δάφνης τὰ κλωνάρια, Σ. Παναγιωτοπούλου (ποίημα)	45
17. Ἕνα Ἑλληνόπουλο, Τέλλου Ἄγρα	46
18. Φῶς ἡλίου, φῶς Κυρίου, Γ. Βιζυνοῦ (ποίημα)	49

Γ'. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΔΕΝΤΡΑ

19. Λελέκι καὶ σκουλήκι, Γ. Μέγα	50
20. Ἕνα εὐεργετικὸ ζῶο, Θ. Μακροπούλου	54
21. Τὸ μῦδι καὶ ὁ ποντικός, Θ. Ποταμιάνου	58
22. Τὸ πυροφάνι, Γ. Δροσίνη (ποίημα)	61
23. Ἡ θαλανιδιὰ διηγεῖται τὴν ἱστορία της, Ἀ. Κουρτίδη	62
24. Ὁ πεῦκος, Ζ. Παπαντωνίου (ποίημα)	66

2ος ΚΥΚΛΟΣ - ΧΕΙΜΩΝΑΣ

A'. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

	Σελίς
25. Χειμώνας, Α. Φωτιάδη (ποίημα)	69
26. Τὸ χιόνι	70
27. Στὰ κρύα καὶ στὰ χιόνια, Γ. Μέγα	72
28. Χειμωνιά, Μ. Στασινοπούλου (ποίημα)	75

B'. ΑΠΟ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

29. «...Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη», Π. Παπαχριστοδούλου	76
30. Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ, Κ. Παλαμά (ποίημα)	79
31. Παραδόσεις σχετικές με τὴ θρησκευτικὴ ζωὴ, ἐκλογή Κ. Ρωμαίου	89
32. Ὁ Ἅγιος Βασίλης, Σ. Σπεράντσα (ποίημα)	82

Γ'. ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ ΖΩΗ

33. Φουρτουνιασμένη θάλασσα, Γ. Ἀννίνου	83
34. Τὸ ρίξιμο τοῦ καραβιοῦ, Ἄ. Καρκαδίτσα	86
35. Τὸ εὐλογημένο καράβι, Ζ. Παπαντωνίου (ποίημα)	89
36. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Ἄ. Καρκαδίτσα	90

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

37. Ἕνας μικρὸς διοπαλαιστής, κατὰ τὸ Γαλλικὸ	95
38. Ἐλεημοσύνη, Ἄ. Παράσχου (ποίημα)	100
39. Ἐργασία, Γ. Μαρκορά (ποίημα)	101

E'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

40. Οἱ Σπαρτιάτισσες στὴν ὥρα τοῦ κινδύνου	102
41. Γοργόνα, Σ. Μυριθήλη	105
42. Ἡ προγονικὴ ἐπιγραφή, Θ. Μακροπούλου	109
43. Στὴ θάλασσα τῆς Σαλαμίνας, Ἄ. Παράσχου (ποίημα)	113

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

3ος ΚΥΚΛΟΣ - ΑΝΟΙΞΗ

A'. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

44. Ἡ ἀνοιξη, Ἰ. Βηλαρά (ποίημα)	119
--	-----

45.	Ὁ κήπος τὴν ἀνοιξη, Ἄ. Καρκαβίτσα	120
46.	Τὰ ροδάκινα τοῦ Πετράκη	123
47.	Ἡ Λαμπρὴ	127
48.	Ὁ Πέτρος γίνεται μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, Πην. Δέλτα	130
49.	Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς	132
50.	Ἐσπερινός, Γ. Δροσίνη	135

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

51.	Ὁ Φαέθοντας	136
52.	Ὁ Μίδας, Νώντα Ἐλατου	142
53.	Ὁ Ἀργοναύτης Ἀγκαῖος, Νώντα Ἐλατου	145
54.	Ὁ Φιλήμονας καὶ ἡ Βαυκίδα	147
55.	Ὁ Δημοκῆδης	151

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

56.	Πῶς ἡ μικρὴ ζωὴ γνώρισε τὸν πατέρα της	159
57.	Ἡ μητέρα καὶ τὸ ἄρρωστο παιδί της	163
58.	Ὁ παππούς, Ἄ. Καρκαβίτσα	167
59.	Ἕνας μικρὸς διοπαλαιστής	171

Δ'. ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΕΡΓΑ

60.	Τὰ κάρβουνα καὶ ὁ ἀσβέστης, Ἄ. Καρκαβίτσα	173
61.	Ἄλυκές	176
62.	Μεσολογγίτικο αὐγοτάραχο	182
63.	Ὁ πρῶτος ἀγγειοπλάστης	187
64.	Πῶς ὁ ἄνθρωπος ἄρχισε νὰ καλλιεργῇ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς	191
65.	Ὁ προπάτορας τοῦ αὐτοκινήτου	195

4ος ΚΥΚΛΟΣ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Α'. ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΖΩΗ

66.	Καλοκαίρι, Κ. Παλαμᾶ (ποίημα)	201
67.	Στὰ ψηλὰ βουνὰ	202

68.	‘Ο τσέλιγκας, Κ. Κρυστάλλη (ποίηση)	206
69.	Θέλω νά χτίσω ένα σπιτάκι, Κ. Παλαμά (ποίηση)	207
70.	‘Η ίστορία τής πατάτας	208
71.	Τò θέρος, Γ. Δροσίη (ποίηση)	214
72.	‘Ο δρυσκολάπτης ή τσιγκλιδάρα	215
73.	Στ’ άλώνια	224
74.	‘Η σουπιά, ‘Α. Καρκαβίτσα	226
75.	Κρίμα νά χαθή ή μαυρομάτα, Ν. Ήλατου	231

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

76.	‘Ο μικρός εύγενής	234
77.	Είδες άσπρο κόρακα; Ν. Ήλατου	236
78.	‘Ο τραγουδιστής	241
79.	Γενναία κόρη	242
80.	ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ, Διον. Σολωμού (ποίηση)	249

ΕΞΩΦ. Σ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Επιμελητής έκδόσεως ΝΙΚ. Α. ΣΚΟΠΑΣ

0020555604

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Απόφασις ΥΠΕΠΘ Φ. 309.22/166/76919/2.9.1974 — Έκδοσις ΙΔ' 1974 (Χ)

Αντίτυπα 245.000 — Έκτύπωσις - Βιβλιοδεσία ΑΣΠΙΩΤΗ-ΕΛΚΑ Α.Ε.

